

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KËSHILLI KOMBËTAR I TERRITORIT

MIRATOHET

KRYETART K.K.T-së

Z. EDI RAMA

MINISTËR INFRASTRUKTURËS DHE ENERGIJES

ZNJ. BELINDA BALLEKU

Kryetar i Këshillit Bashkiak

ZNJ. GRETA LENA

Miratuar me Vendim të Këshillit Bashkiak

Nr. 15 Datë 25.02.2020

Kryetar i Bashkisë

Z. KLODIAN TAÇE

PLANI I PËRGJITHSHËM VENDOR I BASHKISË GRAMSH

PLANI I ZHVILLIMIT

Miratuar me Vendim të Këshillit Kombëtar të Territorit Nr.1, Datë 10.06.2020

DPKZHT: Ali Çohodari

KONSULENT "METROPOLIS": Besnik Aliaj , Nr.Liq. N.5711/5

Autorësia dhe Kontributet

Ky dokument u përgatit nga Bashkia Gramsh me mbështetjen financiare të Ministrisë së Infrastrukturës dhe Enerjisë dhe me mbështetjen teknike të MetroPOLIS sh.p.k, nën drejtimin e Kryetares së Bashkisë Grmash Znj. Luljeta Dollani

Grupi i punës: Besnik Aliaj, Sotir Dhamo, Dritan Shutina, Endrit Marku, Rudina Toto, Imeldi Sokoli, Merita Toska, Sherif Lushaj, Ada Lushi, Gerti Delli, Erialda Zekthi Kristi Bashmili, Xhesika Hoxha, Rodion Gjoka, Aida Ciro, Anila Bejko, Zenel Bajrami, Ledjo Allkaj, Kejt Dhrami, Silvi Jano, Fiona Imami, Ani Shtylla, Edlira Xhafaj, Godiva Rrëmbeci, Ingrid Xhafa, Emel Peterci, Keti Hoxha, Besart Gjana.

Ndihmuani në cilësinë e stafit mbështetës sipas tematikave:

Sokol Marku, Alket Kumaraku, Orion Zavalani, Petrit Harasani, Elona Karafili, Vera Bushati

Ndihmuani në përpunimin e të dhënave në GIS dhe hartimin e këtij dokumenti:

Mario Gjimaraç, Florjan Hoxha, Alma Ajazi, Sovjana Bajrami, Rovena Plaku dhe Greta Kukeli

Grupi i Punës së Bashkisë Gramsh : Ali Çohodari, Dhori Nishku, Fiorentina Xhangollı, Manjola Çekrezi, Eva Ismailaj, Gezim Dollani dhe Elidjan Koci.

Hyrje

Që prej qershorit 2015, qeverisja vendore në Shqipëri është përfshirë nga reforma administrative-territoriale. Si rezultat, janë krijuar 61 Bashki të konsoliduara, të cilat përballen me sfidat e pushtetit vendor, të shumëfishuara si pasojë e rritjes së sipërfaqes dhe kompleksitetit territorial, shtimit të detyrave të reja nga reforma e decentralizimit, dhe nevojës gjithmonë në rritje përvillim dhe mirëqenie sociale dhe ekonomike.

Në këto kushte, Bashkia Gramsh për t'iu përgjigjur sa detyrimeve ligjore, aq edhe sfidave reale, ka punuar intensivisht për të përgatitur Strategjinë e Zhvillimit të saj. Duke pasur parasysh që, jo vetëm konceptualisht, por edhe ligjërisht është pranuar nga palët se planifikimi i territorit përmban njëkohësisht edhe dimensionin strategjik dhe atë rregullator, kjo strategji përbën hapin e parë të hartimit të Planit të Përgjithshëm Vendor të Territorit të bashkisë Gramsh.

Dokumenti i Planit të Përgjithshëm Vendor i Territorit hartohet nga Bashkia Gramsh me mbështetjen teknike të METROPOLIS sh.p.k, dhe financimin e Qeverisë Shqiptare. Përbajtja e dokumentit të Strategjisë së Zhvillimit të territorit mbështetet në ligjin nr. 107/2014, datë 31.07.2014, “Për Planifikimin e dhe Zhvillimin e Territorit”, i ndryshuar dhe në aktet nënligjore të tij. Veçanërisht, si bazë referuese është Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 686, datë 22.11.2017, “Për miratimin e rregullores së planifikimit të territorit”.

Megjithatë, për shkak të natyrës mjaf komplexë dhe shumë dimensionale që ka ky dokument, duke mbuluar nevoja të territorit urban dhe rural, gjatë hartimit të tij janë referuar edhe akte të tjera ligjore e nënligjore si dhe dokumente udhëzuese. Ndërsa më të rëndësishmet janë:

- Ligji nr. 7850, datë 29.07.1994 “Kodi Civil i Republikës së Shqipërisë, i ndryshuar”;
- Ligji nr. 8378, datë 22.07.1998 “Kodi Rrugor i Republikës së Shqipërisë, i ndryshuar”;
- Ligji nr. 142/2016, datë 22.12.2016 “Kodi Hekurudhor i Republikës së Shqipërisë”;
- Vendimet e KKT-së në 3 vitet e fundit, në lidhje me përcaktimin e çështjeve, zonave dhe objekteve të rëndësise kombëtare;
- Manuali teknik “ Planifikimi dhe Zhvillimi i Territorit në Shqipëri”;

Metodologjia e ndjekur gjatë hartimit të këtij dokumenti është mbështetur mbi përcaktimet ligjore përsë i përket strukturës së instrumenteve (dokumenteve të planifikimit) dhe procesit që duhet të ndiqet. Kështu, për nga ana përbajtësore, ky dokument përban kapitullin e analizave, duke veçuar këtu analizën e metabolizmit, por edhe analiza territoriale dhe social-ekonomike, që hapin shtegun për analizat e thelluara në vijim të hartimit të Planit. Më pas, paraqiten konkluzionet përfshirë edhe analizën e pikave të forta, të dobëta, mundësive dhe rreziqeve, si dhe hapat drejt një vizioni rajonal, për kontekstin më të gjerë, në të cilin ndodhet bashkia e Gramshit.

Pjesa e dytë e dokumentit fokusohet në vizionin lokal të zhvillimit territorial, mjedisor e social-ekonomik, së bashku me objektivat dhe programet strategjike të zhvillimit. Më pas, është hartuar plani i veprimit me afate kohore dhe konsiderata financiare si dhe një listë e projekteve prioritare e strategjike të zhvillimit lokal territorial, për të cilat bashkia ka gatishmërinë të aplikojë përfundimtare përgatitë projekte teknike.

Ky dokument ndërtohet jo vetëm mbi bazën e analizave shkencore e territoriale, por edhe të nevojave dhe dëshirave të shprehura nga banorë dhe grupet e ndryshme të interesit në bashkinë Gramsh. Gjatë periudhës së hartimit të tij, janë realizuar 4 dëgjesa publike, nga një për çdo fazë të hartimit të dokumentit (nisma, analiza, vizioni dhe Plani i Zhvillimit), si dhe janë kryer takime të ngushta me ekspertë vendorë, përfaqësues të biznesit e aktorë të tjera që operojnë në këtë territor. Po ashtu, janë realizuar shumë vizita në terren e institucione publike me qëllim grumbullimin sa më të efektshëm të informacionit dhe krijimin e bazës së të dhënave në sistemin gjeografik të informacionit.

Tabela e përbajtjes

Autorësia dhe Kontributet.....	1
Hyrje	2
1. Plani i Zhvillimit të Territorit.....	8
1.1 Plani i Propozimeve Territoriale	8
○ Thellimi i vizionit territorial të zhvillimit.....	8
1.2 Fashat, Zonat dhe Qendërsitë	11
○ Sistemet e territorit dhe përdorimi i tokës	32
○ Nyjet kryesore të infrastrukturave dhe hapësirave publike.....	44
○ Njësítë strukturore të territorit.....	45
○ Parashikimi demografik dhe strehimi	50
○ Instrumentet e drejtimit të zhvillimit.....	52
1.3 Shërbimet dhe infrastrukturat publike	53
○ Efektet e infrastrukturave kombëtare e rajonale.....	53
○ Lëvizja në territor.....	57
○ Furnizimi me ujë dhe ujërat e ndotura.....	62
○ Ndriçimi i mjediseve publike	64
○ Mbetjet e ngurta.....	65
○ Infrastrukturat sociale	66
○ Infrastruktura të tjera publike	70
1.4 Plani për mbrojtjen e mjedisit	73
○ Mbrojtja e tokës	73
○ Masa për mbrojtjen e tokës bujqësore	75
○ Masa për mbrojtjen e pyjeve e kullotave	77
1.5 Masa për trajtimin e zonave të nxehta mjedisore	78
○ Mbrojtja e peizazhit, biodiversitetit dhe hapësira e gjelbër	84
○ Masa për menaxhimin e Zonave të Mbrojtura.....	89
○ Mbrojtja e sistemit ujor.....	91
○ Masa për mbrojtjen e burimeve ujore nëntokësore	93
○ Cilësia e ajrit	96
○ Rekomandime mbi zonat e nxehta mjedisore	97
○ Rekomandime mbi zonat historike dhe monumentet e kulturës.....	97
1.6 Plani i veprimeve për zbatimin e PPV-së	98
○ Fazat e zbatimit të planit.....	98
○ Projektet e Zbatuara me fisha ne periudhe kohore.....	100
○ Plani i investimeve kapitale	106
○ Monitorimi i zbatimit të planit dhe çështje institucionale-ligjore	106
○ Faktorë që mund të shkaktojnë një rishikim të pjesshëm të PPV-së.....	111
○ Përcaktimet kryesore për termat e referencës për planet sektoriale dhe Planet e Detajuara Vendore.....	111
2. Anekse	113
24.1 Planifikimi me pjesmarrje dhe aktorët e përfshirë në proces	113
24.2 Raporte nga dëgjesat publike dhe konsultat	113

24.3 Tabelat përbledhëse të planit.....	130
24.4 Tabela e Zonave.....	135

Tabela e Figurave

Figura 1 Vizioni Territorial i Bashkisë Gramsh	8
Figura 2 Fashat, zonat dhe qendërsitë në Bashkinë Gramsh	11
Figura 3 Shembull i ndërtimit të bujtinave	13
Figura 4 Shembull i ndërtimit të bujtinave	13
Figura 5 Shembull i një tregu	14
Figura 6 Skema konceptuale e Zgjerimit të Bulevardit	16
Figura 7 Shembull i rehabilitimit dhe sistemit të rrugëve	17
Figura 8 Skemë Konceptuale për ndërtimin e By- Passit	18
Figura 9 Skemë Konceptuale e Zhvillimit të Shtigjeve	19
Figura 10 Shembull i ndërtimeve të hapësirave të shërbimit për rrugët	19
Figura 11 Shembull i ndërtimit të terminalit të autobuzëve	20
Figura 12 Shembull rehabilitimi mjedisor dhe kthimi në zona rekreative të zonave ripariane	21
Figura 13 Shembull i rikonstruksionit të shesheve	22
Figura 14 Shembull i rikonstruksioneve të shesheve	23
Figura 15 Shembull i rikonstruksionit të shesheve	23
Figura 16 Skema Konceptuale e Rivitalizimit të bregut të Liqenit të Banjës	25
Figura 17 Shembuj të dizenjimit të hapësirave rekreacionale	26
Figura 18 Zonat e Rëndësisë Kombëtare, Propozim	33
Figura 19 Kombinimi i Kategorive Bazë të përdorimit të tokës	39
Figura 20 Harta e zonave në Bashkinë Gramsh	46
Figura 21 Harta e njësive strukturore në Bashkinë Gramsh	47
Figura 22 Shpërndarja e popullsë sipas kapacitetit mbajtës	52
Figura 23 Impakti i projekteve rajonale dhe kombëtare, Bashkia Gramsh	54
Figura 24 Harta e transportit publik rrëthqytetas	57
Figura 25 Harta e varianteve të bypass-it të qytetit Gramsh	59
Figura 26 Harta e varianteve të bypass-it të qytetit Gramsh	60
Figura 27 Shërbimi i furnizimit me ujë të pijshëm	63
Figura 28 Mbulimi me sistemin e kanalizimeve	64
Figura 29 Skema e menaxhimit të mbetjeve e propozuar	66
Figura 30 Harta e shkollave të mesme të propoozuara sipas rrezes së shërbimit	67
Figura 31 Harta e shkollave 9-vjeçare të propoozuara sipas rrezes së shërbimit	68
Figura 32 Harta e kopshteve dhe çerdheve të propoozuara sipas rrezes së shërbimit	68
Figura 33 Harta e kopshteve dhe çerdheve të propoozuara sipas rrezes së shërbimit	69
Figura 34 Harta e rrjetit energjistik dhe kabinave të telekomunikacionit në Bashkinë Gramsh	71
Figura 35 Kultivimi i kodrave me drejtim përreth kodrave	77
Figura 36 Harta e vizionit mjedisor, Bashkia Gramsh	79
Figura 37 Fazimi i ndërhyrjeve në njësitë strukturore	99
Figura 38 Fazimi në infrastrukturë, Bashkia Gramsh	100
Figura 39 Fazimi i projekteve prioritare, Bashkia Gramsh	105
Figura 40 Harta e projekteve strategjike sipas Fazave Zhvillimore në Qytet	106

Listë e tabelave

Tabela 1 Bilanci i përdorimit të tokës.....	39
Tabela 2 Sistemet e propozuara territoriale në perqindje	41
Tabela 3 Ndryshimi i sistemit të territorit.....	42
Tabela 4 Sistemet e territorit dhe treguesit përkatës.....	42
Tabela 5 Bilanci i gjelbërimit publik.....	45
Tabela 6 Parashikimi i popullsisë deri në vitin 2032.....	51
Tabela 7 Numri i banorëve që priten të përdorin transportin publik në harkun kohor 2011-2031	56
Tabela 8 Rrjeti i tensionit të mesëm dhe të ulët në territorin e Bashkisë Gramsh.....	70
Tabela 9 Projektet e planifikuara në PPV për përmirësimin e cilësisë së tokës	83
Tabela 10 Projektet e planifikuara në PPV për përmirësimin e pyjeve dhe kullotave.....	84
Tabela 11 Shkalla e mbrojtjes dhe domethënja (veprimtaritë e ndaluara).....	90
Tabela 12 Fazimi i projekteve strategjike, Bashkia Gramsh.....	100
Tabela 13 Propozimet institucionale e ligjore për zbatimin e masave mjedisore.....	106
Tabela 14 Indikatorët për monitorimin e PPV-së.....	109

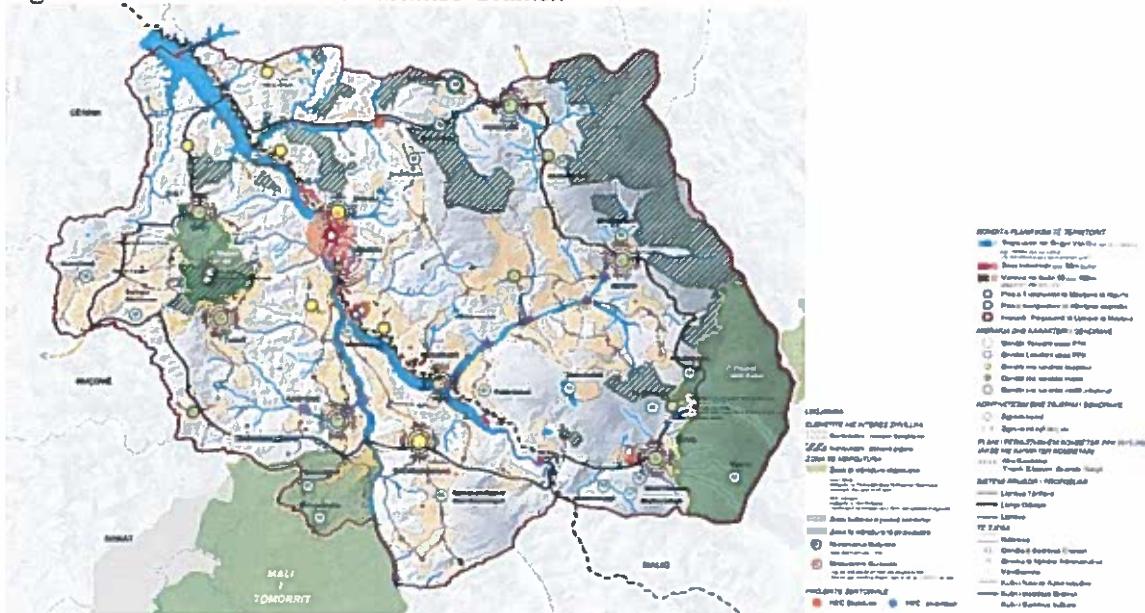
1. Plani i Zhvillimit të Territorit

1.1 Plani i Propozimeve Territoriale

○ Thellimi i vizionit territorial të zhvillimit

Vizioni i zhvillimit të territorit për Bashkinë e Gramshit hartohet mbi bazën e gjetjeve dhe përfundimeve të analizës së përgjithshme të territorit, diskutimeve me qytetarët, takimeve me grupe interesë e institucione publike dhe reflektive të grupit të punës, gjatë studimit të kontekstit rajonal, në të cilin ndodhet bashkia. Po ashtu, vizioni i Gramshit bazohet në parashikimet e Planit të Përgjithshëm Kombëtar të miratuar me vendim të Këshillit Kombëtar të Territorit Nr. 1 datë 14.06.2016 dhe sipas përcaktimit në Ligin Nr.107/2014 dhe më tej në Këshillin e Ministrave me VKM Nr. 881 datë 14.12.2016 në dhjetor 2015.

Figura 1 Vizioni Territorial i Bashkisë Gramsh

Burimi: Bashkia Gramsh dhe Metropolis; 2017

Vizioni Territorial i Zhvillimit të Bashkisë Gramsh: Bashkia Gramsh një bashki me standarde të lartë jetese e integruar mirë me rrjetet rrugore rionale dhe kombëtare me zona të konsoliduara urbane dhe rurale të cilat kanë akses të mirë më njëra tjeter. Bashkia Gramsh një bashki me ekonomi të zhvilluar dhe të bazuar në sektorin bujqësor blegtoral dhe në zhvillimi turistike, por edhe në sektorin e shërbimeve dhe atë industrial.

Koncepti i propozuar për zhvillimin e Gramshit synon të harmonizojë zhvillimin ekonomik, infrastrukturor dhe hapësinor me mbrojtjen e burimeve natyrore, zbutjen e pabarazive sociale dhe promovimin e zhvillimit intelektual të shoqërisë. Këto janë themelë të forta, të cilat garantojnë që i gjithë komuniteti të përfitojë sot, duke i trashëguar njëkohësisht brezave të ardhshëm një territor.

e mjeshterëshëm e të vëtëriperëritshëm, krahas zhvillimit ekonomik dhe social të qëndrueshëm.

Urbanizimi është një proces dinamik, por i kontrolluar e me rritje graduale në Gramsh. Ai fokusohet në forcimin dhe konsolidimin e qëndrave ekzistuese, si dhe shfrytëzimin e drejtë të hapësirave publike dhe orientimin drejt qendëruese urbane të zhvillimit. Në këtë mënyrë shërbimet sillen më afër komunitetit, në mënyrë efikase nga pikëpamja ekonomike dhe mbi të gjitha, krijuhet një klimë e shëndetshme për biznesin, në favor të zhvillimit ekonomik të qëndrueshëm asfatgjatë. Përmes fuqizimit të ekonomisë rurale së saj, Bashkia Gramsh synon të konsolidojë profilin si pol rajonal i zhvillimit ekonomik turistik dhe bujqësor, duke u bërë konkurrues në nivel vendi dhe më gjërë. Duke u mbështetur tek parimet e subsditaritetit, synohet përforcimi i një rrjeti shumë-qëndershish në territor, të decentralizuara si pole të zhvillimit ekonomik dhe administrativ. Këto qëndra të përbëra nga vendbanime cilësore dhe aktivitete ekonomike plotësuese brenda rrjetit, kulmojnë me qytetin e Gramshit, ku fokusohet shumica e aktiviteteve urbane dhe e shërbimeve publike e komunitare.

- **Vizioni i përgjithshëm dhe projektet që ndërmerren në kuadër të PPV-së, Gramsh**

Me qëllim konkretizimin e strategjisë së zhvillimit të territorit të Bashkisë Gramsh, Vizioni i bashkisë është zbirthyer dhe detajuar më tej në objektiva Strategjikë (4) dhe Programe strategjike të zhvillimit. Në këtë mënyrë Bashkia e Gramshit do të mundet të arrijë më lehtë objektivat e saj strategjik për 15 vitet e ardhshme, duke i lidhur në mënyrë direkte projektet strategjike të cilat imponojnë drejtëpërdrejtë në zhvillimin ekonomik dhe social të saj.

Vizioni i Bashkisë Gramsh mbështetet në 5 parime kryesore të cilat i shërbejnë thellimit të potencialeve aktuale të bashkisë Gramsh si dhe realizimit të zhvillimit të qëndrueshëm e aftgjatë të territorit.

1. Diversifikimi dhe bashkëjetesa e sektorëve të ndryshëm ekonomikë: bujqësi, industri, turizëm dhe ofrimi i shërbimeve;
2. Mbrojtja dhe konsolidimi i tokës bujqësore;
3. Ruajtja dhe rehabilitimi i mjeshterëve natyror dhe ujor;
4. Lidhja e territorit nëpërmjet akseve parësore automobilistike dhe dytësore peizazhistike/rekreative;
5. Përmirësimi i kushteve të jetesës nëpërmjet përmirësimit të cilësisë së shërbimeve publike.

Parimi i parë, diversifikimi i sektorëve ekonomikë, i përgjigjet karakterit divers të Bashkisë së Gramshit, si një nga vecantitë me anë të së cilës kjo bashki mundet të konkurojë në rajon.

Në territorin e bashkisë së Gramshit identifikoohen 3 sektorë kryesorë të ekonomisë, që do të janë motorrët e zhvillimit të punësimit për 15 vitet e ardhshme: bujqësia, nëpërmjet konsolidimit të tokave bujqësore, përmirësimi i infrastrukturave bujqësore si sistemi i ujitjes dhe kullimit, pikave të magazinimit bujqësor etj; **industrinë** agroindustriale dhe industrinë energjitetike, si një nga sektorët më të rendësishëm bashkinë e Gramshit; **turizmin** si një nga sektorët drejt zhvillimit në bashkinë e Gramshit i cili do të nxjerr më tepër në pah vlerat dhe potencialet ende të pazbuluara të kësaj treve.

Me qëllim sigurimin e bashkëjetesës së këtyre sektorëve, si dhe zhvillim ekonomik të barabartë nga pikëpamja e shtrirjes hapësinore, Vizioni Strategjik i Zhvillimit të territorit mbështetet në karakteristikat

spikatëse të secilit vendbanim duke propozuar në të njëjtën kohë dhe specializimin e secilit prej vendbaneve sipas skemës së mëposhtme:

Njësia administrative Gramsh si qender kryesore e bashkise Gramsh ka funksione administrative si dhe fokus në zhvillimin e shërbimeve kryesore bashkiakë duke u orjentuar drejt agro-përpunimit të produkteve. Gjithashtu do të marri rëndësi zhvillimi i sektorit të hotelerisë për t'i ardhur në ndihmë zhvillimit të turizmit. Njësitë administrative si **Kushovë**, **Lenie**, **Kukur**, **Poroçanë**, **Tunjë**, **Sult** janë njësi të cilat kanë prioritet zhvillimin bujqësor dhe blegtoral si dhe zhvillimin e aktiviteteve turistike.

Njësitë administrative **Pishaj**, **Kodovjat**, **Skënderbegas** kanë prioritet zhvillimin e sistemit bujqësor të kombinuar me sistemin e shërbimeve kryesore përgjatë luginës së Devollit.

Parimi i 2-të dhe 3-të shfaqen në masat për ruajtjen e tokës bujqësore, si dhe për mbrojtjen e zonave të mbrojtura, pyjeve, rehabilitimin e zonave ripariane (përgjatë Lumit Devoll kryesish), në masat për mbrojtjen e vijës breglijenore, mbrojtjen e akuferëve dhe çdo lloj mase tjeter të këtij karakteri, të përshkruar në seksionin 2.3.

Parimi 4 adreson lidhshmërinë në nivel bashkie, dhe më konkretisht mënyrat sesi do të përmirësohet lidhja mes qendrave rurale dhe qendrës së Bashkisë së Gramshit. Kjo lidhje realizohet në dy nivele: 1 nëpërmjet rrugëve automobilistike, të cilat përmirësojnë lidhshmërinë edhe nëpërmjet vendosjes së linjave të transportit publike, 2 nëpërmjet propozimit të akseve me karakter peizazhistik, në funksion të turizmit, ekoturizmit, dhe promovimit të vlerave historike dhe kulturore të Bashkisë së Gramshit.

Parimi 5 vjen si përgjigje e 4 parimeve të mësipërme, për të strehuar nevojat për akomodimin e shërbimeve të reja dhe përmirësimin e aseteve ekzistuese me qëllim përmirësimin e cilësisë së jetës.

1.2 Fashat, Zonat dhe Qendërsitë

Figura 2 Fashat, zonat dhe qendërsitë në Bashkinë Gramsh

Burimi: Bashkia Gramsh dhe MetroPOLIS; 2017

Në bazë të leximit dhe në kuadër të thellimit të vizionit stategjik si element gjenerues zhvillimor identifikoohen këto element:

Fashat e Lumit Devoll, Lumit të Tomorricë, Përroit të Verçës dhe Lumit të Holtës këto element zhvillohen si zona rekreative dhe mjedisore duke përfshirë dhe brigjet e tyre. Këto fasha rehabilitimit mjedisor dhe trajtimit peizazhistik.

Zonat Natyrore në skajë të bashkisë. Këto zona janë hapsirat natyrore të cilat përbajnë potencialin kryesor pér zhvillimin turistik të zonës. Këto zona i nënshtohen rehabilitimi mjedisor dhe trajtimit peizazhistik si dhe përmirësimi të aksesit

Zonat Bujqësore në pjesën qëndrore të bashkisë paraqesin një element tjeter zhvillimor i cili janë tokat bujqësore. Këto toka i nënshtrohen konsolidimit bujqësor e cila do të sjellë një përmirësim të sektorit bujqësor dhe rritje të produkteve bujqësore e blegtorale.

Qendërsitë urbane janë elementi tjeter gjenerues, të cilat kryesisht i nënshtohen konsolidimit urban, intesifikimit dhe dëndsifikimit në rastin e qytetit të Gramshit. Siç dihet urbanizimi është një proces dinamik i cili orientohet sipas nevojave. Në bashkinë e Gramshit synohet që zonat e urbanizuara të konsolidohen duke ruajtur qëndërsitë ekzistuese dhe duke ruajtur tokat natyrore e bujqësore.

- **Transformimet Strategjike dhe platforma e ndërhyrjeve në territor**

1. **Ndërtimi një pike grumbullimi të produktave bujqësore në hyrjen jugore të qytetit**

Bashkia Gramsh has sot si problem mungesën e një pike grumbullimi për produktet bujqësore. Pika e grumbullimit propozohet të ndërtohet në hyrjen jugore të qytetit, ndërsa projekti përfshin hartimin e projektit të objektit të pikës së grumbullimit si dhe zbatimin e tij. Kjo pikë grumbullimi synon të shërbejë si qendër rajonale duke furnizuar në këtë mënyrë edhe bashkitë fqinje. Sipas projektit, kjo qendër grumbullimi do të ketë ambientet e magazinimit dhe të parkimit të mjeteve të transportit. Ky projekt siguron eficencë më të lartë të prodhimitarise dhe tregtimit bujqësor të produktave të serave dhe të arave si dhe ka potencial të mbledh edhe prodhime bujqësore në nivel rajoni.

2. **Krijimi i një gendre agro-industriale për përpunimin, përgatitjen e prodhimeve në shkallë rrethi, si: produkte bujqësore dhe blegtorale në hyrjen jugore të qytetit**

Ndërtimi i kësaj gendre agro-industriale ka ndikim pozitiv në ekonominë e Bashkisë së Gramshit dhe krijon mundësi për përpunimin dhe tregimin e tyre. Ky projekt hartohej me synimin për t'i ardhur në ndihmë prodhuesve në shkallë rrethi që të kenë mundësi të shesin prodhimet e tyre me qëllim përpunimin e tyre. Kjo përfshinë një gamë të gjërë produktesh si ato bujqësore e blegtorale. Kjo qendër agro-industriale është menduar të pozicionohet në hyrjen jugore të qytetit të Gramshit. Bashkia Gramsh ka kapacitete prodhuese për produktet bujqësore dhe blegtorale të larta dhe duhet krijuar mundësia e përpunimit dhe tregëtimit të tyre brenda territorit të bashkisë. Tregëtimi dhe përpunimi i produktave bujqësore në Bashkinë Gramsh ndikon në rritjen ekonomike të bashkisë.

3. **Projekti për rehabilitimin dhe pastrimin e kanaleve vaditëse dhe kulluese të parë dhe të dytë në të gjithë bashkinë Gramsh**

Projekti do të përfshijë një analizë të detajuar të problematikave të sistemit vaditës dhe kullues në të gjitha njësítë si dhe do të evidentohen zonat të cilat kanë nevojë për rehabilitim dhe ndërhyrje fizike. Projekti do të konsistojë në ndërhyrje fizike si p.sh., pastrim i kanaleve, zgjerim i tyre, shtim dhe mirëmbajtje. Një menaxhim i mirë i sistemit vaditës dhe kullues është i rëndësishëm pasi ndikon drejtësëdrejtë në prodhimin bujqësor, cilësinë e tokave bujqësore dhe ndihmon në shambahen e përmbytjeve. Aktualisht, sistemi ujitës dhe kullues në Bashkinë e Gramshit ka probleme të shumta fizike, sepse është mjaft i amortizuar dhe kërkon mirëmbajtje dhe ndërhyrje të vazhdueshme në mënyrë që tokat të furnizohen me ujë në të gjitha stinët sidomos në shtëpi e verës. Projekti do të ndikojë në përmirësimin fizik të kanaleve duke i kthyer ato në kanale vaditëse dhe kulluese funksionale. Projekti do të rinovoje sistemin ujitës dhe do të përmirësojë qarkullimin e ujit duke shambahen përmbytjet.

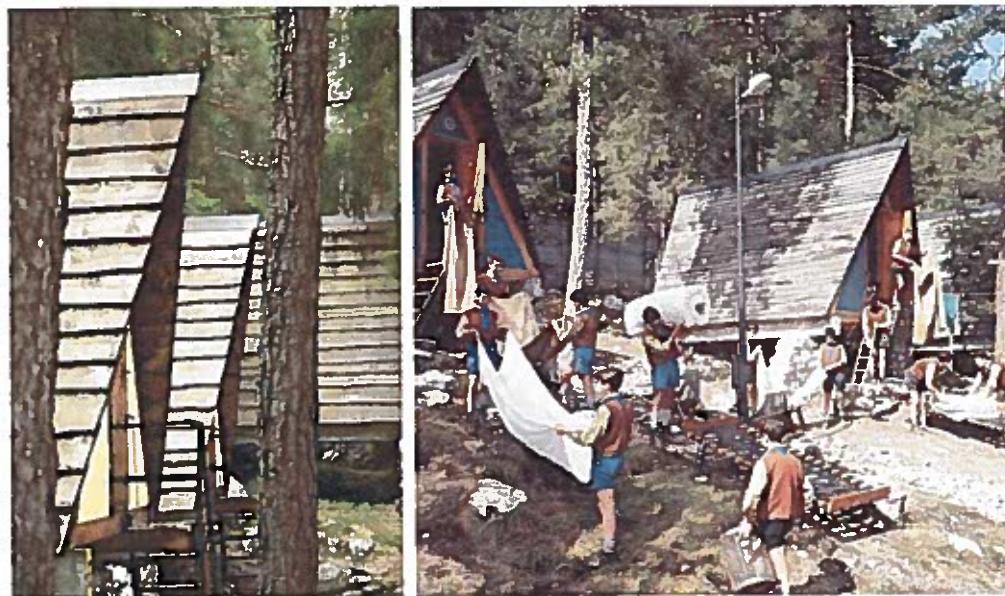
4. **Projekti për ndërtimin e bujtinave në zonat turistike të bashkisë Gramsh (Sotirë, Irmaj, Poroçan, Kukur, Grabove, Liq i Dushkut)**

Ky projekt hartohej në kuadër të zhvillimit të infrastrukturës mbështetëse për turistët të cilët shprehin interesin e tyre për të vizituar këtë zonë dhe pikat e saj turistike më të preferuara për ata. Këto bujtina do të ofrojnë shërbime për turistët dhe do të kenë kapacitete të konsiderueshme që mbulon nevojat. Në zonat turistike si: Sotirë, Irmaj, Poroçan, Kukur, Grabove, Liqeni i Dushkut, ndodhen vendbanime të cilat kanë banesa të cilat mund të kthehen në bujtina dhe vet banorët t'i menxhojnë ata për të mirëpritur turistët. Projekti eshte i rëndësishem pasi mbështet nismat e promovimit të turizmit. Zhvillimi i turizmit sjell

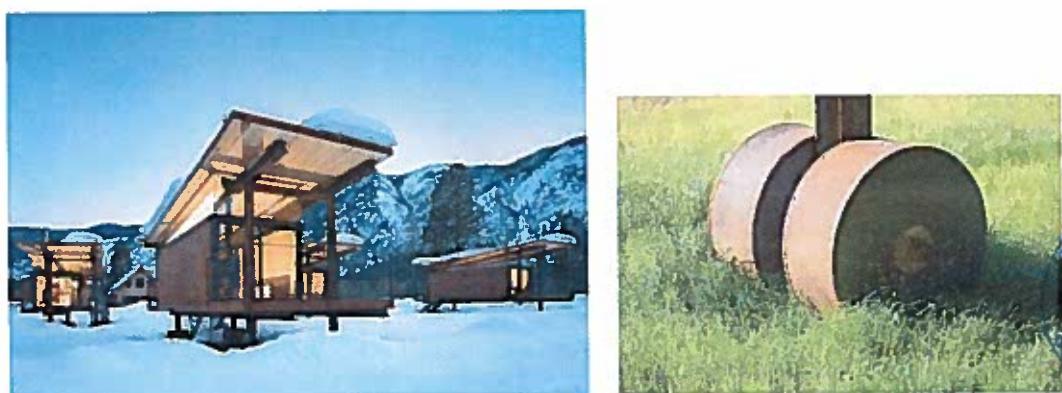
mbështetje për ekonominë e zonës. Projekti pritet të ketë si rezultat ngritjen e bujtinave në vendbanimet pranë zonave turistike, trajnimin e komunitetit të përfshirë në këtë projekt si dhe rritjen e numrit të vizitorve. Këto bujtina ndërtohen në zonat ekzistuese urbane të fshatrave të sipër-përmendur.

Figura 3 Shembull i ndërtimit të bujtinave

Burimi: STUDIO GELLNER, ITALI, 1954

Figura 4 Shembull i ndërtimit të bujtinave

Burimi: OLSON KUNDIG ARCHITECTS, SHBA, 2007

5. **Restaurimi i bllokut qëndor të banimit në qytetin e Gramshit si një zone e cila ruan arkitekturen e kohës së diktaturës dhe zhvillimi i bizneseve të vogla me qëllim diversifikimin e veprimtarisë ekonomike të zonës.**

Ky projekt hartohet në kuadër të përmirësimit të kushteve fizike, mjedisore, higjenike, funksionale dhe estetike të bllokut qëndror të banimit në qytetin e Gramshit, me synimin e rigjenerimit të këtij blloku urbane, dhe rritjes së vlerës së truallit në këtë zonë administrative me potencial zhvillimin e veprimtarisë ekonomike. Projekti ka si synim pastrimin, ridizenjimin dhe mobilimin urban të bllokut qëndror të banimit, projektimin estetik e funksional të hapësirës, duke i dhënë mundësinë zhvillimit të bizneseve të vogla me synin përmirësimin e veprimtarisë ekonomike në qytetin e Gramshit duke u konsideruar si një zonë e rëndësishme për banorët. Projekti i shërben rigjenerimit të zonave urbane të ndërtuara në stilin e realizmit socialist, të cilat do i nënshtronhen ndërhyrjeve vitalizuese. Ky projekt, rivitalizon bllokun qëndror të banimit, si qendër të aktiviteteve turistike/ekonomike potenciale të bashkisë Gramsh dhe gjithashtu mundëson akses më të mirë në zonën dendrore.

6. Rehabilitimi dhe rigjenerimi i zonës së tregut aktual të perimeve në Gramsh

Bashkia e re Gramsh ka një potencial të madh të prodhimit të produkteve bujqësore, por tregtimi i tyre ngelet një problem i vazhdueshëm. Për këtë arsy, sot në Bashkinë e Gramshit ndjehet tepër e nevojshme të rehabilitohet tregu aktual në të cilin tregtohen prodhimet bujqësore të zonës. Projekti për rehabilitimin dhe rigjenerimin e zonës se tregut përfshin hartimin e projektit të rigjenerimit të objektit të tregut si dhe zbatimin e tij. Tregu synon të shërbejë si treg rajonal duke furnizuar në këtë mënyrë edhe bashkitë fqinje. Sipas projektit, tregu i ri do të ketë ambientet e magazinimit, të shitjes si dhe të parkimit të mjetave të transportit. Projekti do të shërbejë për tregimin e produkteve bujqësore dhe do të ndikojë në zhvillimin ekonomik lokal të bashkisë duke rritur fitimet dhe numrin e të punësuarve.

Figura 5 Shembull i një tregu

Burim: MIRALES TAGLIABUE I SANTA CATERINA MARKET, SPANJË, BARCELONA, 2007

7. Rigjenerimi dhe rehabilitimi mjedisor i zonës ish-industriale në hyrje të qytetit dhe zhvillimi i saj si zonë shërbimesh tregtare punishtesh dhe si zonë banimi.

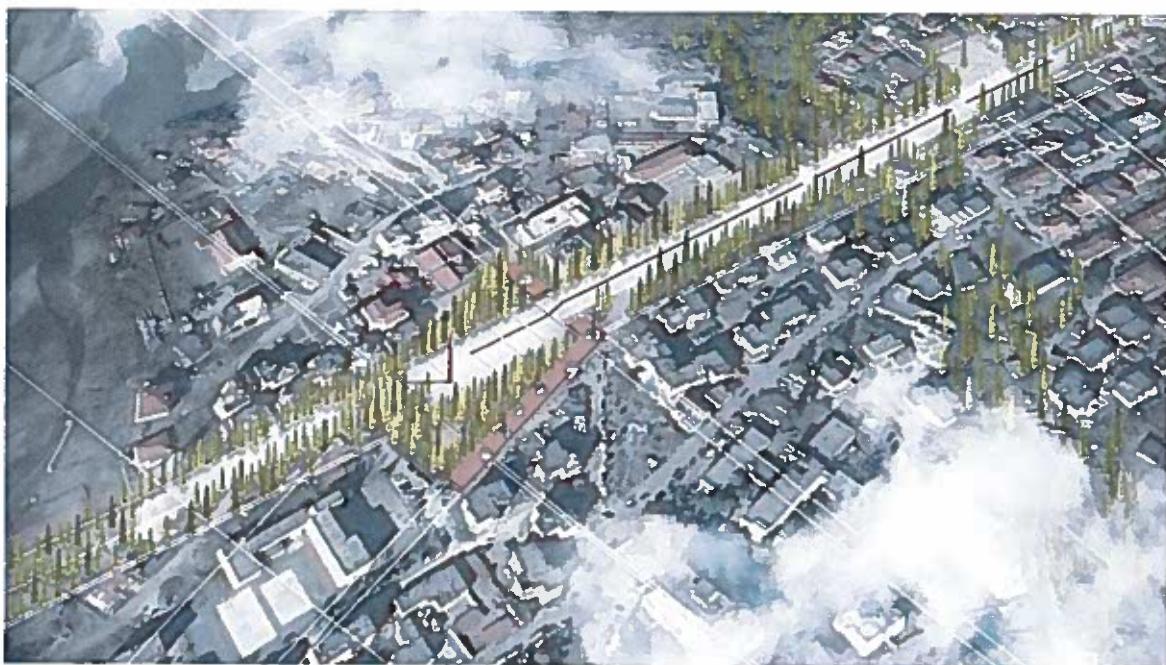
Ky projekt synon të zgjidhë në mënyrë përfundimtare problematikën e mbetjeve industriale në këtë zonë të rëndësishme ish-industriale të bashkisë. Projekti ka si fokus rehabilitimin mjedisor të tokës dhe strukturave në zonat ish industriale. Pas aplikimit të strategjive të rehabilitimit mjedisor dhe konstruktiv/arkitektonik të ndërtesave, pastrimit të tokës, shtimit të gjelbërimit që i përgjigjet funksioneve rigjeneruese, projekti synon t'i kthejë zonat në qendra të integruar me qytetin, të fokusuar në ofrimin e shërbimeve tregtare dhe punishtesh. Nëse ky projekt integrohet me projektet e tjera të parashikuar, për studimin e rikuperimit të nivelit të ndotjes në tokë nga këto aktivitete, atëherë këto zona i përgjigen mirë kërkesës në nivel qyteti për zgjerim të zonave të banimit. Ky projekt do sjellë një përmirësim mjedisor të ndjeshëm në qytetin e Gramshit dhe do risjellë në funksionim një zonë që përbënte një barrë vizuale dhe mjedisore për qytetin. Realizimi i projektit do të ndikonte në krijimin e profilit turistik të bashkisë dhe qytetit.

8. Zhvillimi i zonës së bulevardit të ri si zonë shërbimesh tregtare dhe banimi në të dy krahet e bulevardit

Projekti fokusohet në nevojat e zhvillimit të shërbimeve tregtare fillimisht që do të nxisin zhvillimin ekonomik të qytetit të Gramshit. Kjo e integruar me zhvillimin e banimit në të dy krahët e bulevardit përbën një element nxitës për zhvillimin e qytetit dhe i jep mbështetje atij. Projekti konsiston në ndërtim dhe rehabilitim. Ndërhyrjet konsistonin në përmirësim të fasadave të objekteve, krijimin e hapësirave të nevojshme për ofrimin e shërbimeve tregtare, zgjerim të trotuareve, pajisje me sinjalistikën e duhur rrugore, dhe ndërhyrje të tjera të nevojshme. Projekti vjen si nevojë e rritjes dhe përmirësimi të zhvillimit të zonës në qytetin e Gramshit. Rritja e rëndësisë së zonës duke u konsideruar një zonë potenciale e qytetit.

Figura 6 Skema konceptuale e Zgjerimit të Bulevardit

Burimi: METROPOLIS, 2017

9. Projekti për rehabilitimin dhe sistemimin e disa seksioneve të rrugës orbitale Dushk-Sult-Sarasel-Jançe-Brasnik-Dumbreas-Kushovë-Skenderbegas-Bratilë-Lenie-Grabovë-Gribë-Kukur- Rashtan- Gjerë- Holtas-Poroçan-Drizë.

Sistemi rrugorë përbën një nga pika kryesore të zhvillimit të bashkisë. Disa nga akset kryesore të cilat mundësojnë lidhjen ndërmjet zonave të ndryshme të qytetit të Gramshit, kanë shafqur shenja amortizimi nga përdorimi ndër vite. Duke vështirësuar kalimin e qytetarëve me automjete si dhe kalimin e këmbësorëve nga dëmtimi ose mungesa e trotuarëve në disa segmente përgjatë këtyre askeve. Sa i përket gjendjes së infrastrukturave, është vënë re se pjesa më e madhe e rrugëve lokale paraqitet në gjendje të pashtuar dhe me një nevojë emergjente për rikonstruktim. Projekti konsiston në rehabilitim dhe sistemim të disa seksioneve rrugore orbitale si:

Dushk-Sult-Sarasel-Jançe-Brasnik-Dumbreas-Kushovë-Skenderbegas-Bratilë-Lenie-Grabovë-Gribë-Kukur- Rashtan- Gjerë- Holtas-Poroçan-Drizë.

Ky projekt i rëndësishëm për infrastrukturën e bashkisë do të sillte rritje të aksesueshmërisë në territorin e Bashkisë Gramsh si dhe zvogëlimin e kohës mesatare të udhëtimit dhe rritja e sigurisë së udhëtarëve.

Figura 7 Shembull i rehabilitimit dhe sistemit të rrugëve

Burimi: LJB ARCHITECTURE AND LANDSCAPE, NORVEGJI, 2012

10. Projekti për ndërtimin e By-Passit të qytetit në anën lindore të tij

Ndërtimi i By-Passit të Gramshit është një zgjidhje shumë e mirë për të shmangur trafikun në pjesën e brëndshme të qytetit, por ai nuk do jetë efikas nëse nuk do të lidhet me rrjetin rrugor të bashkisë në anën lindore të saj. Projekti do të synojë të krijojë një lidhje më funksionale dhe efikase të By-Passit të Gramshit dhe qendrës së qytetit. Projekti do të fokusohet në rehabilitimin e rrugëve kryesore si dhe ndërtimin e kryqëzimeve. Projekti do të jetë teknik dhe do të bazohet në të gjithë parametrat teknikë bashkëkohorë duke siguruar në këtë mënyrë zgjerimin dhe asfaltimin e rrugëve, ndriçimin e tyre, kanalizimet nëntokësore dhe pajisjen me sinjalistikë dhe trotuare. Ky projekt do të rrisë cilësinë e jetesës së banorëve nëpërinjet përmirësimi të infrastrukturave publike dhe do t'i shërbejë komunitetit të Bashkisë Gramsh, por edhe qytetarëve të cilët kalojnë transit në këto zona. By-Passi do të jetë më tepër funksional dhe efikas.

Figura 8 Skemë Konceptuale për ndërtimin e By- Passit

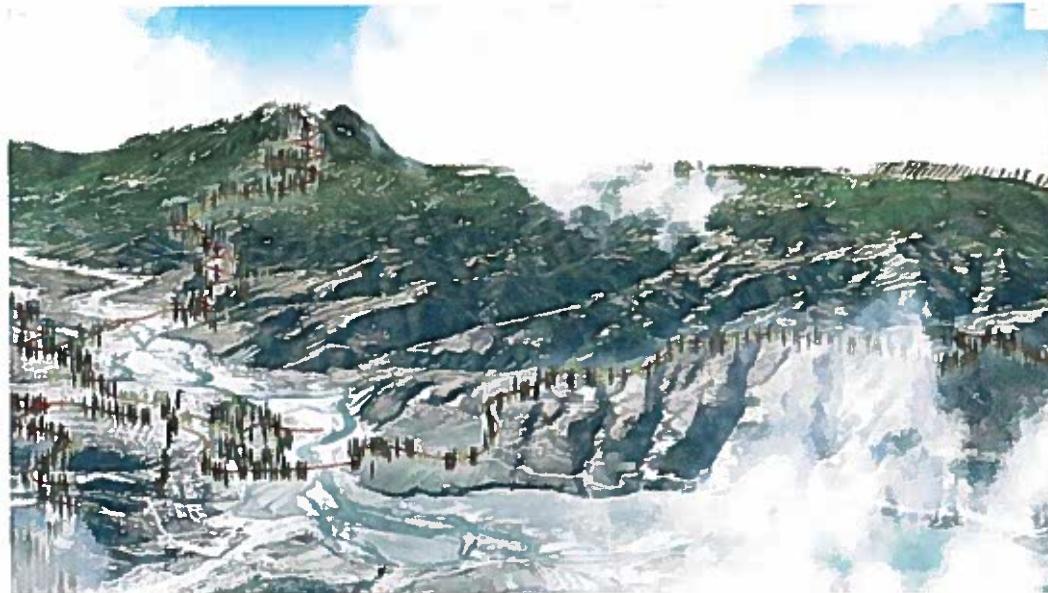
Burimi: METROPOLIS, 2017

11. Krijimi i një rrjeti shtigjesh, të pajisur me sinjalistikën respektive dhe shërbimet ndihmëse, me destinacione të ndryshme nga qyteti në drejtim të destinacioneve turistike të bashkisë

Qyteti i Gramshit gjendet në rrëzë të një zone të thellë malore dhe me vlera të mëdha mjedisore e kulturore. Qyteti i Gramshit duhet të shërbejë si qytet akomoduese dhe potencial turistik për këtë zonë dhe në të njëjtën kohë si pikënisja e itinerareve të ecjes në natyrë për të gjithë zonën pasi përmbanë një seri vendesh me inters turistik dhe kulturor. Krijimi i një rrjeti shtigjesh peizazhistike/turistike në Gramsh do ti mundësoj atij një marketim më të mirë të vlerave turistike të bashkisë. Këto shtigje i mundësojnë turistëve që të vizitojnë pika të ndryshme turistike dhe të mund të shijojnë peizazhin e bukur të kësaj zone. Ky projekt do të ndikojë në rritjen e të ardhurave të gjeneruara nga shtimi i numrit të vizitorëve dhe gjithashtu në rritjen e punësimit në sektorin e turizmit (punime artizanale/ shërbime). Ky projekt do të sjell forcimin e sektorit të hotelerisë nëpërmjet përfshirjes në paketa turistike.

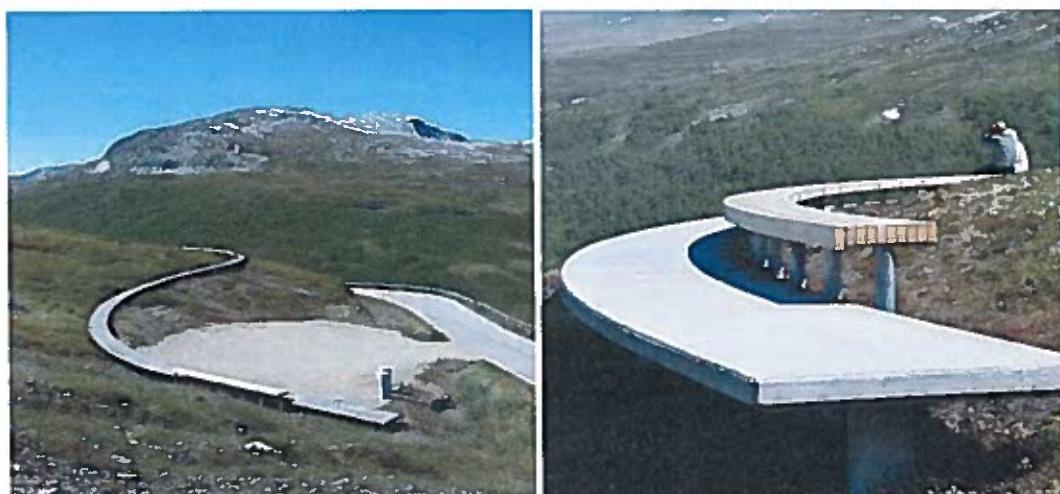

Figura 9 Skemë Konceptuale e Zhvillimit të Shtigjeve

Burimi: METROPOLIS, 2017

Figura 10 Shembull i ndërtimeve të hapësirave të shërbimit për rrugët

Burimi: LJB ARCHITECTURE AND LANDSCAPE, NORVEGJI, 2012

12. Sistemimi dhe zgjerimi i terminalit të autobuzëve në qytetin e Gramshit

Gjëndja e këtij stacioni paraqitet jo e mirë. Mungesa e një vendqëndrimi të caktuar, orareve fikse të lëvizjes dhe itinerareve, cilësia e dobët e automjeteve të cilat ofrojnë shërbimin, ej., sjellin nevojën emergjente për sistemimin dhe zgjerimin e terminalit në shërbim të njerëzve. Terminali aktual është në përmasa të vogla, dhe nuk mbulon dot gjithë shërbimin aktual urban, ndërkokë që shumë linja ndërpyetëse nisen nga

pozicione sporadike në qytet. Projekti parashikon zgjerimin e terminalit në pozicionin ku është sot, si pozicion afër qendrës dhe i aksesueshëm lehtësish në nivel qyteti. Terminali do përbajë vende parkimi, mundësi parkimi dhe shërbimi për linjat e autobusëve urbane dhe linjat e furgonëve dhe autobusëve ndërqtetës. Ky projekt ndikon në përmirësimin e cilësisë së transportit publik, përfshi këtu oraret e transportit dhe cilësinë e automjeteve;

Ndihmon sektorin privat të transportit të vendoset në një vendqëndrim dhe nxit konkurrencën e pastër.

Figura 11 Shembull i ndërtimit të terminalit të autobuzëve

Burimi: METARAUM, Gjermani, Stuttgart, 2015

13. Krijimi i parkut rajonal në zonën e Kalasë së Irmajit

Zona e kalasë së Irmajt është shumë interesante nga pikëpamja e peisazhit dhe e kontributit që ajo mund të jap në shtimin e vlerave mjedisore përvèç atyre kulturore që vet kalaja përfaqëson. Gjithashtu rezultat pozitiv i pyllëzimit shmag erozionin e shpateve dhe rrëshqitjen së tokës i cili mund të rrezikoj zonat e banuara. Projekti synon të rivlerësojë peizazhin kodrinor si potencial për t'u shndërruar në një park për Bashkinë Gramsh. Kjo do të rri numrin e vizitorve pasi kthehet në një potencial natyror të zonës. Ky projekt shërben për integrimin e Gramshit në rrjetin e itinerareve natyrore rajonale e turistike, duke e kthyer qytetin në qendër potenciale turistike dhe shërben për të ofruar një hapësirë të shëndetshme rekreative për vendbanimet. Gjitashtu projekti ndikon në rritjen e vlerave turistike të zonës.

14. Krijimi i parkut rajonal në zonën e Lenies dhe Kukurit

Zona që shtrihet në dy njësitë Lenie dhe Kukur është shumë interesante nga pikëpamja peizazhistike dhe përfaqson vlera natyrore. Në territorin e këtyre njësive ndodhen pika të ndryshme turistike të cilat i vijnë në ndihmë krijimit të parkut. Projekti synon të rivlerësojë peizazhin kodrinor të njësive Lenie dhe Kukur, si potencial për t'u shndërruar në një park rajonal jo vetem për Bashkinë Gramsh. Kjo do të rri numrin e vizitorve pasi kthehet në një potencial natyror të zonës. Ky projekt shërben për integrimin e Gramshit në rrjetin e itinerareve natyrore rajonale e turistike, duke e kthyer qytetin në qendër potenciale turistike. Projekti shërben për të ofruar një hapësirë të shëndetshme rekreative për vendbanimet; Ndikon në rritjen e vlerave turistike të zonave.

15. Rehabilitimi mjedisor dhe kthimi në zonë rekreative të zonave ripariante të lumbit Devoll

Lumi Devoll, me ndërtimin e hidrocentralit të Banjës ka pësuar ndryshime në shtrirjen e tij pasi është formuar liqeni. Projekti konsiston në analizimin e gjëndjes mjedisore të Lumit të Devollit dhe rehabilitimin e zonës ripariante të tij. Projekti do të përfshijë fillimi si një analizë të detajuar të cilësisë së ujërave të lumbit dhe evidentim të përshkueshmërisë së ujërave të ndotura në shtresat nëntokësore. Më pas do të rishikohet segmenti i përzgjedhur për ndërhyrje mbi bazën e një studimi parafizibiliteti, për të përcaktuar zonën e ndërhyrjes. Gjithashtu do të evidentohen dhe do të shmangen ndotësit e lumbit. Një tjetër ndërhyrje, pjesë e këtij projekti është rikthimi i zonave ripariante përgjatë lumbit, zona në të cilat do të jetë e nevojshme të kryhen edhe prishje ndërtimesh të mundshme si dhe ripyllëzime. Në përfundim, për të shmangur rrezikun e përbërtyeve dhe erozionin e brigjeve, veç rehabilitimit të zonës ripariante, do të ndërhyhet në disa segmente me korracim lumor vegjetativ dhe/ose me gabione. Ky projekt do të ndikojë në përmirësimin e cilësisë së ujërave të lumbit dhe këto ujëra do të janë më të sigurt për përdorim në bujqësi. Fasha e lumbit do të mundësohet si zonë rekreative për qytetarët dhe rehabilitimi i kësaj fashe do të ndikojë ndjeshëm në shëndetin e qytetarëve.

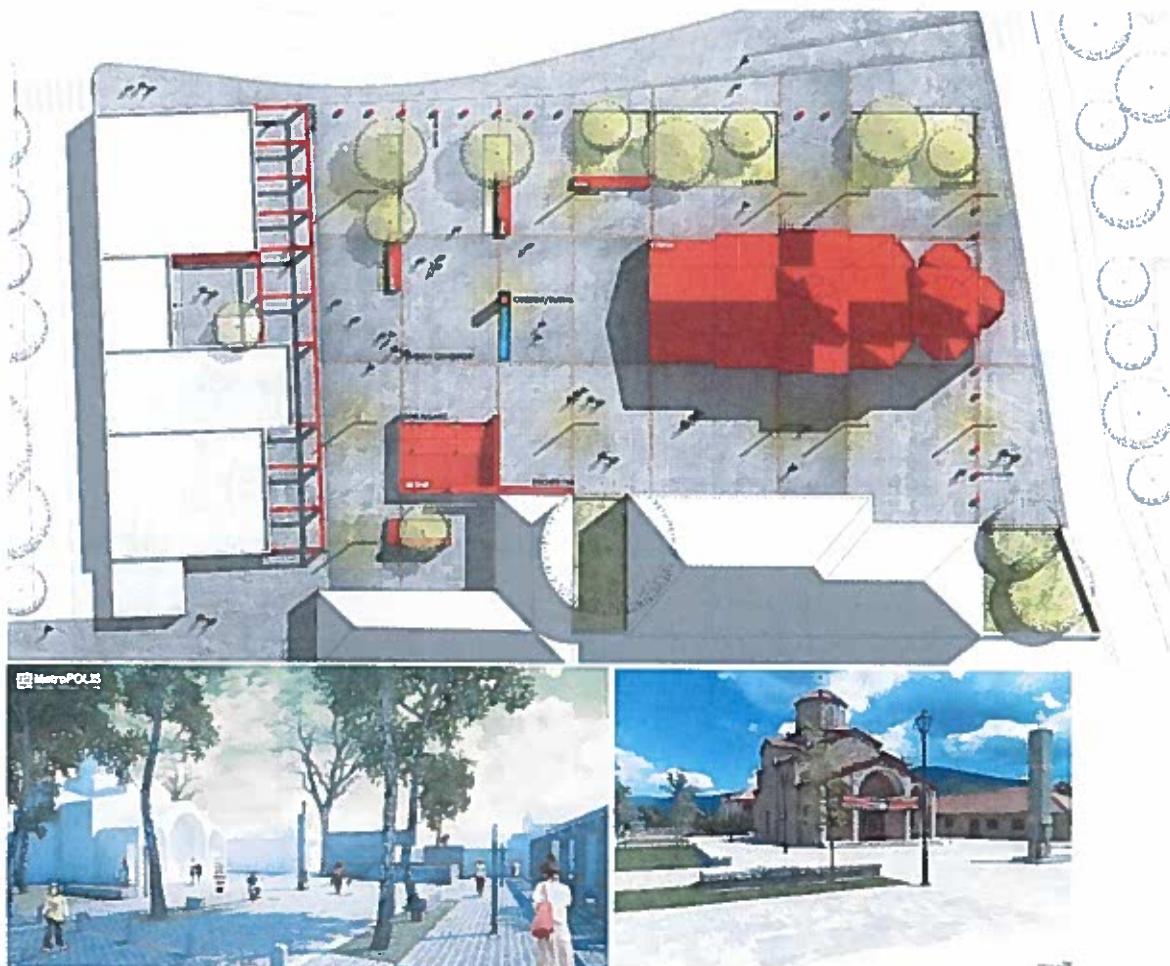
Figura 12 Shembull rehabilitimi mjedisor dhe kthimi në zona rekreative të zonave ripariante

16. Rikonstruksioni i shesheve të qendrave të njësive administrative Poroçan, Kukur, Lenie, Sult, Kushovë, Skenderbegas, Pishaj, Tunjë, Kodovjat dhe fshatrat Grabovë, Sotirë

Ky projekt hartohet në kuadër të përmirësimit të kushteve fizike, funksionale dhe mjedisore të qendrave të njësive administrative rurale të Bashkisë Gramsh. Aktualisht qendrat e njësive Poroçan, Kukur, Lenie, Sult, Kushovë, Skenderbegas, Pishaj, Tunjë, Kodovjat dhe fshatrat Grabovë, Sotirë kane nevojë për rikonstruksion të shesheve qëndrore. Është e rëndësishme të krijohet një imazh më pozitiv i qendrave rurale, në funksion të potencialit turistik të zonës dhe ofrimit të shërbimeve më cilësore ndaj banorëve. Projekti ka si synim pastrimin, ridizenjin, shtrimin dhe mobilimin urban të shesheve qëndrore të këtyre administrative, për të përmirësuar cilësinë e jetesës dhe kushtet e ofrimit të shërbimeve në to. Projekti mundëson akses më të mirë në fshatrat kryesore të Bashkisë Gramsh dhe ndihmon në përmirësimin e imazhit të njësive administrative, në funksion të zhvillimit të potencialeve të turizmit natyror dhe kulturor.

Figura 13 Shembull i rikonstrukzionit të shesheve

Burimi: METROPOLIS, SHQIPERI, PUSTEC, 2016

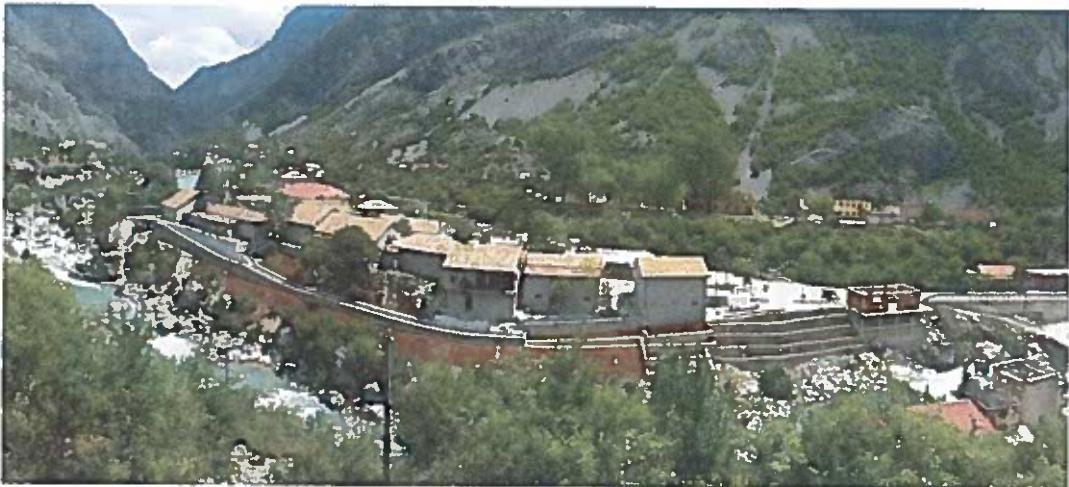
Figura 14 Shembull i rikonstruksioneve të shesheve

Burimi: ENRICO SASSI ARCHITETTO, ZVICER, ISONOGNO, 2016

Figura 15 Shembull i rikonstrukzionit të shesheve

Burimi: METROPOLISI SIIQIPERI TAMARE | 2016 (imazhet para dhe pas ndërhyrjes)

17. Projekti për rikonstrukcionin e Stadiumit dhe Pallatit të Sportit në qytet

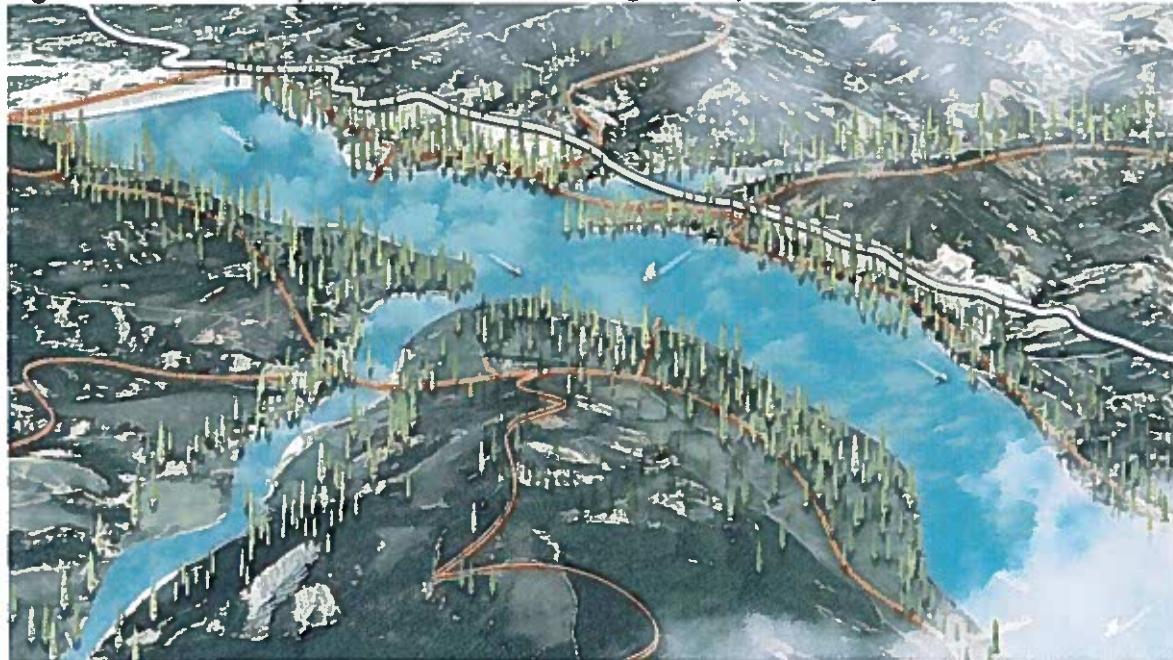
Dy prej atraksioneve sportive më të rëndësishëm të qytetit të Gramshit janë ndërtuar para viteve 90'. Gjatë 25 viteve të fundit, ndërhyrjet për përmirësimin e kushteve fizike kanë qënë të pakta. Stadiumi i Vjetër tashmë e ka të nevojshëm rikonstrukcionin, për shkak të shkallës së lartë të amortizimit dhe gjithashu në të njëtin stad është dhe pallati i sportit. Përgatitja e projektit arkitektonik e konstruktiv dhe kryerja e punimeve për rikonstrukcionin e stadiumit të vjetër dhe pallatit të sportit në qytetin e Gramshit. Ky projekt i cili përfshin rikonstrukcionin e dy atraksioneve sportive të qytetit realizohet për arsyet e nxitjes dhe angazhimit të të rinjve në aktivitete sportive.

18. Projekti për rivitalizimin e bregut të Liqenit të Banjës

Ky projekt ka për qëllim rivitalizimin e bregut të liqenit të Banjës i krijuar nga ndërtimi i digës për hidrocentralin e Banjës mbi lumin Devoll. Duke qenë se qyteti i Gramshit ka akses të drejtëpërdrejt në këtë liken ai i shërben tashmë qytetit si një pikë rekreative e cila duhet të përdoret në dobi të qytetit në rastin e rivitalizimit dhe gjenerimit të aktivitetave rekreative natyrore. Me qëllim parandalimin e fenomenit të erozionit dhe shkatërrimit të vlerave peizazhistike, projekti për rivitalizimin e bregut të liqenit të Banjës parashikon kryerjen e një sërë vlerësimesh mjedisore me qëllim hartimin e veprimeve strategjike dhe prezantimin e masave për pararendalimin dhe mbrotjen e bregut të liqenit nga erozioni si dhe zhvillimin dhe mbrotjen e peizazhit. Ky projekt do të ndikojë në ruajtjen e cilësisë së ujërave të liqenit. Ujërat e liqenit do të jenë më të sigurt për përdorim në bujqësi. Bregu i liqenit do të mundësohet si zonë rekreative për qytetarët dhe rehabilitimi i këtij bregu do të ndikojë ndjeshëm në shëndetin e qytetarëve.

Figura 16 Skema Konceptuale e Rivitalizimit të bregut të Liqenit të Banjës

Burimi: METROPOLIS, 2017

19. Projekti për ndërtimin e zonës rekreacionale të qytetit në fushën e bregut të Lumin Devoll

Ky projekt ka për qëllim rritjen e sipërfaqeve të zonave rekreative pranë qytetit të Gramshit në fushën e bregut të Lumin Devoll. Ai konsiston në shtimin e sipërfaqes së gjelbërt të qytetit dhe në përshtatjen e një hapësire shlodhese dhe shfrytëzuese për banorët. Zonat rekreacionale të qytetit janë të rëndësishme për mirëqenien e banorëve, për këtë arsy projekt i ka si fokus shtimin e gjelbërimit me drurë të ndryshëm dekorativ të përshtatshëm për mjedisin dhe klimën e zonës, gjithashtu krijimin e hapësirave për zhvillimin e aktiviteteve të ndryshme. Fusha në bregun e liqenit do të mundësohet si zonë rekreative për qytetarët dhe do të rrisi sipërsfaqet e gjelbërtë në qytet. Ky projekt do të ndikoj në përmirësimin e peizazhit të qytetit.

Figura 17 Shembuj të dizenjimit të hapësirave rekreacionale

20. Projekt mbi ndërtimin e zonës së paneleve fotovoltaike në NjA Skenderbegas

Pry porjekt është një projekt i cili synon të shfrytezojë sasinë e orëve me diell në zonën e NjA Skenderbegas për ta kthyer këtë në energji elektrike. Si investim është një investim që mund të kryhet në bashkepunim me sektrin privat dhe i cili gjeneron të ardhura në nivel vendor dhe qendror. Gjithashtu luan rol kryesor në punësimin e popullatës lokale. Nga analiza e e potencialeve energjitike NjA Skenderbegas ka potencialet më të mëdha për të patur mundsi për ndërtimin e një centrali fotovoltaik.

Si parakusht për ndërtimin e projektit duhet të bëhet një studim i cili përcakton kushtet dhe madhësine e ndërtimit të këtij centrali fotovoltik.

• Platforma e ndërhyrjeve në territor

Ndërsa transformimet strategjike të territorit kanë rëndësi dhe efekt katalistik, janë zonat e tjera të territorit ato në të cilat banorët kryejnë aktivitetin e tyre të përditshëm dhe jetojnë. Në përgjithësi këto përbejnë zonat e banimit, ku në të shumtën e rasteve akomodojnë dhe një sërë shërbimesh, aktivitetesh institucionale e tregëtare, zona rekreative etj. Nga ana tjetër janë dhe territoret bujqësore e natyrore (në disa raste edhe të gërvhetuara me banimin e shërbimet) parimi i zhvillimit të së cilave është ruajtja (konservimi) konsolidimi dhe ripërtëritja në ato segmente/fragmente ku është ndërprerë habitati natyror. Plani i zhvillimit të territorit ofron një platforme të mënyrës sesi duhet të ndërhyet në këto zona me qëllim sigurimin e jetëgjatësisë dhe qëndrueshmërisë së tyre përkrah përmirësimit cilësor të tyre.

Nga pikëpamja metodologjike, mënyrat e ndërhyrjeve bazohen në: tipologjinë hapësinore e ndërtimore që kanë aktualisht territoret dhe vendbanimet e ndryshme në bashki; analizën e strehimit, cilësisë së strukturave dhe territoreve, treguesit ekzistues të zhvillimit (intensitet, koeficënt i shfrytëzimit të tokës për ndërtim, hapësirë publike dhe rrugë, dendësitet etj.) analizën e peizazhit natyror dhe fragmentimin e tij, intereset e bashkisë e të komunitetit për të intensifikuar zhvillimin e zonave të banimit në të ardhmen.

Si rrjedhojë, platform e bashkisë për mënyrat e ndërhyrjeve në territor bazohet në këto masa:

- **Plotësimin me rrjet rrugor** të niveleve të ndryshme, të të gjithë zonave të banuara dhe ristrukturimin e infrastrukturës publike kudo që është e nevojshme, nëpërmjet shtimit dhe eficentimit të itinerareve të transportit publik me qëllim rritjen e aksesit mes Gramshit dhe qendrave rurale, dhe lidhjen e ketyre të fundit me rrjetin rajonal të lëvizjes.
- **Ripërtëritjen e zonave** që kanë humbur funksionin apo cilësinë, sikundër dhe rikonceptimin e zonave që kanë premisë, por nuk kanë cilësi të strukturave dhe hapësirës
- **Konsolidimin dhe/ose mbushjen** e dendësimin e zonave të cilat kanë një tipologji të caktuar, të cilat ja vlen të ruhen dhe të nxitet zhvillimi në to.
- **Konservimin dhe konsolidimin e tokës bujqësore** dhe ekosistemeve natyrore duke marrë edhe masa për përmirësimin e rigjallërimin e tyre sipas nevojës.
- **Reabilitimin mijedisor** dhe, sipas rastit, historik të zonave kryesisht natyrore me qëllim nxjerjen në pah të vlerave, vëniencë e tyre në funksion të komunitetit dhe zhvillimit të turizmit alternativ (vernakolar) në zonë.
- **Rritjen e rivlerësimin e hapësirës publike** jo vetëm në qendrat e qytetit e të vendbanimeve, por edhe në zonat e banimit. Kjo hapësirë në disa raste përcaktohet në hartë/territori se ku do të ndodhet (rastet e përmendura në seksionin e transformimeve strategjike më sipër), dhe në rastet e tjera jepet përmes treguesit të Kshp-së. Propozimet për ndërtimin/rikonstruktimin e shkollave, kopshteve, çerdheve, qendrave shëndetësore, qendrave kulturore e sociale janë në funksion të rritjes së hapësirës publike.

• Objektivat strategjike, programet strategjike dhe projektet

Në përbushje të Vizonit të Zhvillimit të Territorit të Bashkisë Gramsh, dhe në respektim të plotë të parimeve të sipërpërmendura, janë hartuar katër objektiva kryesore të cilat synojnë të specifikojnë fokusin e zhvillimit të bashkisë gjatë viteve të ardhshme. Është synuar që objektivat strategjikë të janë të prekshëm, specifikë dhe të monitorueshëm për të siguruar zbatueshmërinë e tyre. Për këtë arsyë në tabelën e veprimit janë përcaktuar edhe disa tregues monitorimi e vlerësimi për secilin objektiv strategjik të cilët mund të detajohen dhe përmirësohen gjatë punës që bashkia do të kryerë për zbatimin e PPV-së.

Objektivi strategjik 1: Zhvillim i qëndrueshëm ekonomiko-social duke diversifikuar ekonominë urbane dhe duke specializuar ekonominë rurale, me synim uljen e papunësisë, frenimin e largimit të fuqisë punëtore, fuqizimin e kontributit dhe konkurrueshmërisë rajonale të bashkisë Gramsh në sektorin, bujqësor e turistik, si dhe rritjen e cilësisë së jetesës për banorët.

O1P1: Rritja e performancës së sektorëve ekonomikë në bashkinë Gramsh, zhvillimi i sektorit të shërbimeve, si dhe zhvillimit të sektorëve bujqësore blegtoralë e turistik në zonat me karakter natyror.

Pr. 1: Ndërtimi një pike grumbullimi të produkteve bujqësore hyrjen jugore të qytetit.

Pr. 2: Ndërtimi i tregut të ri industrial në hyrjen jugore të qytetit.

Pr. 3: Krijimi i një qendre agro-industriale për përpunimin, përgatitjen e prodhimeve në shkallë rrethi, si: produkte bujqësore dhe blegtoriale në hyrjen jugore të qytetit.

Pr. 4: Ndërtimi i thertores për prerjen e gjësë së gjallë në hyrjen jugore të qytetit.

Pr. 5: Projekti për rehabilitimin dhe pastrimin e kanaleve vaditëse dhe kulluese të parë dhe të dytë në të gjithë bashkinë Gramsh

Pr. 6: Projekti për rehabilitimin e rezervuarëve ujites të bashkisë Gramsh

Pr. 7: Projekti për ndërtimin e bujtinave në zonat turistike të bashkisë Gramsh (Sotirë, Irmaj, Poroçan, Kukur, Grabove, Liq i Dushkut)

Pr. 8: Projekti për krijimin e ofertave turistike të bashkisë Gramsh si dhe marketimi e brandimi i tyre në funksion të zhvillimit të sektorit të turizmit

O1P2: Nxitja dhe zhvillimi i ndërtimeve nëpërmjët zgjerimit, densifikimit dhe diversifikimit të tyre për zhvillimin e sektorit të shërbimeve në qytet

Pr. 9: Restaurimi i bllokut qendor të banimit në qytetin e Gramshit si një zonë e cila ruan arkitekturën e kohës së diktaturës dhe zhvillimi i bizneseve të vogla me qëllim diversifikimin e veprimtarisë ekonomike të zonës

Pr. 10: Rehabilitimi dhe rigjenerimi i zonës së tregut aktual të perimeve në Grmash

Pr. 11: Rigjenerimi dhe rehabilitimi mijedisor i zonës ish-industriale në hyrje të qytetit dhe zhvillimi i saj si zonë shërbimesh tregtare punishtesh dhe si zonë banimi.

Pr. 12: Rigjenerimi dhe rehabilitimi i zonës së ish-repartit ushtarak si zonë banimi si dhe për ndërtimin e banesave sociale.

Pr. 13: Rehabilitimi mijedisor dhe rigjenerimi i zonës së ish uzinës së baterive dhe zhvillimi i saj si zonë banimi.

Pr. 14: Zhvillimi i zonës së bulevardit të ri si zonë shërbimesh tregtare dhe banimi në të dy krahët e bulevardit.

O1P3: Përmirësimi i klimës së biznesit të vogël nëpërmjet politikave nxitëse dhe sigurimit të infrastrukturës së përshtatshme mbështetëse të tyre

Pr. 15: Mbështetja e zhvillimit të bizneseve të vogla artizanale në zonat ekonomike me karakter tregtar.

Objektivi strategjik 2: Zhvillimi i infrastrukturës rajonale për të përmirësuar aksesin në boshet kryesore të rajonit dhe në itineraret turistike, si dhe përmirësimi i situatës lokale të lëvizshmërisë, transportit, dhe shërbimeve të lidhura me infrastrukturën.

O2P1: Konsolidimi i lidhjeve të bashkisë së Gramshit në nivel rajonal, duke siguruar integrimin me rrjetet shtetërore rrugore.

Pr.1: Projekt i për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Elbasan-Gjinar-Zavlinë Porocan-Kukur-Lenie-Strelcë

Pr.2: Projekt i për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Gramsh -Tunjë- -Jançë -Kostren-Roshnik-Berat

Pr.3: Projekt i për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Grmash-Tunjë-Katërlis- Sarasel-Lumas

Pr.4: Projekt i për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Gramsh -Kukur- Përrenjas

Pr.5: Projekt i për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Gramsh-Trashovicë-Zgjupë-Dushk-Kutërqarë-Dragot-Mollas

O2P2: Përmirësimi i lidhjeve ndërpytetëse mes qendrave të njësive rurale me njëra-tjetrën dhe me Gramshin.

Pr.6: Projekt i për rehabilitimin dhe sistemimin e disa seksioneve të rrugës orbitale Dushk-Sult-Sarasel-Jançë-Brasnik-Dumbreas-Kushovë-Skenderbegas-Bratilë-Lenie-Grabovë-Gribë-Kukur- Rrashtan- Gjerë- Holtas-Poroçan-Drizë

Pr.7: Projekt i për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Gramsh- Skendebegas

Pr.8: Projekt i për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Gramsh-Lenie

Pr.9: Projekt i për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Fushërangës-Liras-Sinan-Tervol-Venizë-Broshtan-Posnovisht-Kishtë-Zmashë

Pr.10: Projekt i për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Çekin-Perikë-Xhams-Tervol

Pr.11: Projekt i për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Bulçar- Ligeni i Dushkut (rruga e vjetër)

Pr.12: Projekt i për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Duzhe-Lubinje-Dufshan-Sult

Pr.13: Projekt i për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Gramsh-Trashovic- Dufshan

Pr.14: Projekt i për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Shëmrizë-Ostrentë

Pr.15: Projekt i për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Gramsh-Sotirë

Pr.16: Projekt i për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Gramsh-Trashovicë-Zgjupë-Dushk-Banjë

Pr.17: Projekt i për ndërtimin e urave në fshatrat Liras, Skenderbegas Lenie dhe Kushovë

O2P3: Sistemimi i rrjeteve rrugore në nivel qyteti për të rritur nivelin e jetueshmërisë në qytet dhe zonat rurale.

Pr.18: Projekt i për ndërtimin e By-Passit të qytetit në anën lindore të tij.

Pr.19: Projekt i për ndërtimin e rrugës gjatsore përgjatë bregut të lumit Devoll.

Pr.20: Projekt i për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës diagonale nga rrëthrrutullimi i terminalit të autobuzave tek Pallati i Kulturës.

Pr.21: Projekt i për ndërtimin e zgjatimit të Bulevardit kryesor të qytetit.

Pr.22: Projekt i për ndërtimin e rrugës nga Terminali deri në hyrje të By-Passit të ri të qytetit.

Pr.23: Projekt i për rehabilitimin dhe sistemimin dë asfaltimin e rrugëve Llapushaj, Kocaj, dhe Devolli.

O2P4: Integrimi i bashkisë së Grmashit në tërësinë e itinerareve të gjelbra në nivel qyteti dhe në nivel rajonal nëpërmjet infrastrukturës së lehtë e turistike.

Pr.24: Krijimi i një rrjeti shtigjesh, të pajisur me sinjalistikën respektive dhe shërbimet ndihmëse, me destinacione të ndryshme nga qyteti ne drejtim të destinacioneve turistike të bashkisë

Pr.25: Ndërtimi i korsive të bicikletave kalimeve,këmbësore përgjatë dhe shesheve si pikë vrojtimi të natyrës përgjatë By-passit në anën lindore të qytetit.

Pr.26: Ndërtim i korsive të bicikletave dhe kalimeve këmbësore përgjatë lumit Devoll në pjesën e qytetit.

Pr.27: Ndërtimi dhe rehabilitimi i shkallëve të qytetit përgjatë përrenjve si shoqëruese të elementeve natyrore duke stimuluar levizshmërinë e qendrueshme në qytet.

O2P5: Përmirësimi i infrastrukturës së furnizimit me ujë të pijshëm dhe kanalizimeve urbane dhe bujqësore, duke siguruar shërbim cilësor për të gjithë territorin e bashkisë

Pr.28: Projekt i për rehabilitimin dhe ndërtimi i tubacioneve të reja të ujëratës të zeza në Njësia Sult, Pishaj, Kushovë, Kodovjat dhe Skenderbegas.

Pr.29: Projekt i për rehabilitimin dhe ndërtimin e gropave spetike si pas standardeve në fshatrat që nuk kanë akses në KUZ.

Pr.30: Projekt i për rehabilitimin e rrejtit të brendshëm të ujësjellësit të qytetit të Gramshit

Pr.31: Projekt i për ndërtimin e linjës së ujësejllsit në fshatrat Liras, Cërrunjë, Cigna, Nartë, Skenderbegas, Harunas, Duzhë, Silar, Mashan, Lenie, Taragjin dhe Kuratë

Pr.32: Përmirësimi tërësor i sistemit të kanalizimeve duke ndarë ujërat e bardha nga ato të zeza në qytet, si dhe duke siguruar mbulim me rrjet për të gjithë bashkinë.

O2P6: Programi për përmirësimi i situatës së lëvizshmërisë dhe transportit publik në nivel bashkie.

Pr.33: Projekt i për zhvillimin e një sistemi transporti publik brenda bashkisë për të siguruar aksesin sa më të mirë të Njësia Ve me qytetin e Gramshit

Pr.34: Sistemimi dhe zgjerimi i terminalit të autobuzëve në qytetin e Gramshit.

Pr.35: Projekt i për ndërtimin dhe rehabilitimin e vendqendrimeve të automjeteve që kryejnë transportin rrëthëqytetas në Njësia Të e bashkisë Gramsh.

Pr.36: Projekt i për ndërtimin e parkimeve të automjeteve në hyrje dhe dalje të qytetit si dhe në qendrat e Njësia Ve.

Pr.37: Projekt i për rehabilitimin dhe shtimin e ndricimit rrugorë në Qytetin e Gramshit dhe qendrat e Njësia Ve të Bashkisë Gramsh.

Objktivi strategjik 3: Menaxhim i qëndrueshëm mjedisor në mbrojtje të sistemit të ujëratës sipërsfaqësore e nëntokësore duke valorizuar tokën bujqësore dhe elementet e forta natyrore dhe artificiale, në funksion të zhvillimit të turizmit natyror dhe historiko-kulturor dhe integrimit me potencialet rajonale turistike.

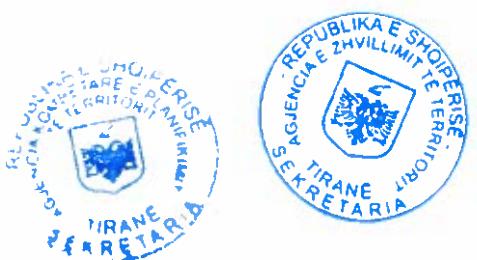
O3P1: Menaxhimi i integruar i mbetjeve urbane duke përfshirë strategjitet për mbledhjen e diferencuar dhe reduktimin e mbetjeve, zhvendosjen dhe rregullimin e vendit të depozitimit ekzistues për t'u përshtatur me kushte më sanitare, si dhe mundësitet e kryerjes së kompostimit të mbetjeve organike.

Pr.1: Hartimi i një plani të menaxhimit të mbetjeve urbane në nivel bashkie me synim riciklimin dhe reduktimin e mbetjeve urbane, si dhe blerja e automjeteve për transportimin e mbetjeve urbane.

Pr.2: Rehabilitimi mjedisor i venddepozitimit ekzistues të mbetjeve të ngurta dhe ndërtimi sipas standardeve të pikës së transferimit të mbetjeve të ngurta.

Pr.3: Hartimi i një strategjie dlie sigurimi i kushteve fizike për kompostimin e mbetjeve organike si dhe ndërtimi i pikës së kompostimit të mbetjeve organike.

O3P2: Programi për krijimin e parqeve rajonale në zonat mjedisore që cilësohen si zona me biodiversitet të lartë duke mbrojtur dhe konservuar faunën dhe florën si dhe elementet e forte natyrore, peizazhistik, e historiko-kulturor.

Pr.4: Krijimi i parkut rajonal në zonën e Kalasë së Irmajit.

Pr.5: Krijimi i parkut rajonal në zonën e Lenies dhe Kukurit.

O3P3: Rehabilitimi mjedisor i zonave ripariante të lumenjve përrrenjve dhe zonave me rrezik natyror.

Pr.6: Rehabilitimi mjedisor dhe kthimi në zonë rekreative të zonave ripariante të lumit Devoll.

Pr.7: Rehabilitimi mjedisor dhe marrja e masave për minimizimin e erozionit të tokave bujqësore përgjatë përroit të Tomorricës, Vërçës dhe Holtës.

Pr.8: Realizimi i masave infrastrukturore dhe vegjetative për mbrojtjen e tokave bujqësore nga lumi Devoll dhe ligjeni i Hidrocentralit të Banjës..

Pr.10: Ndërtimi i pritave malore dhe ndërmarrja e fushatave të mbjelljes së bimësisë për zbutjen e veprimitarës së erozionit në zonat e zhvleshura malore.

Pr.11: Projekti për pyllëzimin e kodrave në afërsi të lagjes Llapushaj në qytetin e Gramshit si dhe në zonën e Ligenit të Dushkut.

Objktivi strategjik 4: Mbështetja e komuniteteve të qëndrueshme dhe të shëndetshme, me cilësi jetese të përmirësuar, mundësi më të mira zhvillimi në arsim dhe punësim, si dhe nivel më të lartë aksesi në aspektin social-kulturor.

O4P1: Rikonstruksioni i objekteve arsimore shëndetësore dhe me funksione publike me probleme fizike, si dhe përshtatja e mjediseve për të plotësuar kërkesat, kapacitetet dhe standarde.

Pr.1: Rikonstruksioni i shkollave 9-vjeçare në fshatrat Grabovë, Nartë, Mashan, Holtas, Gjerë dhe shkollës Asllan Shahini qytet Gramsh.

Pr.2: Ndërtimi i shkollave 9-vjeçare në fshatrat Kukuçovë, Zgjupë, Kabash dhe Lleshaj.

Pr.3: Përmirësimi i kushteve laboratorike dhe sportive të objekteve arsimore 9-vjeçare dhe të mesme në bashki.

Pr.4: Rikonstruksioni i plotë i shkollës së mesme në Tunjë

Pr.5: Rikonstruksioni i ndërtesave publike të njësive administrative Kushovë dhe Sult

Pr.6: Rikonstruksioni i qendrave shëndetsore në fshatrat Siman dhe Ermenjë si dhe ndërtimi i gendrës shëndetsore në fshatrat Bratile dhe Kokël.

Pr.7: Rikonstruksioni i Spitalit të Qytetit të Gramshit

O4P2: Rikonstruksioni ndërtimi dhe rehabilitimi i shesheve kryesore në qytet dhe në qendrat e njësive administrative dhe fshatrave

Pr.8: Ndërtimi i sheshit në afërsi të kishës në zgjatimin e bulevardit të ri të qytetit.

Pr.9: Rikonstruksioni i shesheve të qendrave të njësive administrative Poroçan, Kukur, Lenie, Sult, Kushovë, Skenderbegas, Pishaj, Tunjë, Kodovjat dhe fshatrat Grabovë, Sotirë

O4P3: Zhvillimi social-kulturor dhe sportiv i popullsisë duke rehabilituar infrastrukturën ekzistuese dhe duke shtuar objekte sociale e kulturore në shërbim të nevojave të komunitetit.

Pr.10: Projekti për rikonstruksionin i godinës së Komisariatit Policor dhe kthimi në qytet së shërbime administrative të institucionit të Bashkisë Gramsh.

Pr.11: Projekti për rikonstruksionin e bibliotekës së qytetit

Pr.12: Projekti për rikonstruksionin e muzeut të qytetit

Pr.13: Projekti për rikonstruksionin e Stadiumit dhe Pallatit të Sportit në qytet .

Pr.14: Projekti për rikonstruksionin e Pallatit të Kulturës në qytet.

O4P4: Zhvillimi i qëndrueshëm i hapësirave të lira në Gramsh, gjelbërimi dhe hapësirave me karakter të veçantë për t'i shërbyer funksionit mjedisor dhe estetik për qytetin.

Pr.15: Projekt i përvitalizimin e bregut të Ligenit të Banjës

Pr.16: Projekt i përvitalizimin e zonës rekreacionale të qytetit në fushën e bregut të Lumit Devoll

Pr. 17: Projekt i përvitalizimin e parkut tërthor të qytetit i cili lidh parkun e bregut të lumit me zonën e kodrave në pjesën lindore të qytetit.

Pr.18: Projekt i përvitalizimin e varrezave të reja të qytetit

○ Sistemet e territorit dhe përdorimi i tokës

Për të siguruar e përbushur vizionin e zhvillimit dhe realizimin e objektivave të përcaktuar në “Strategjinë e Zhvillimit të Territorit të Bashkisë Gramsh”, Plani i Përgjithshëm Vendor i bashkisë përcakton kategoritë, nënkatgoritë dhe funksionet bazë të përdorimit të tokës për çdo njësi strukturore. Për sa i përket përdorimit të tokës, vetë objektivat dhe programet/projektet përkatëse synojnë ruajtjen e tokës natyrore dhe bujqësore si potencialin kryesor të zhvillimit ekonomik të kësaj bashkie, krijimin dhe përmirësimin e kushteve bazë të banimit për të përbushur nevojat bazë të banorëve aktual dhe atyre të pritshëm, si dhe zbutjen e pabarazive sociale nëpërmjet përmirësimit të infrastrukturave të cilat rrisin aksesueshmërinë, dhe përmirësimin e shërbimeve publike në cdo njësi administrative. Në lidhje me përdorimin e tokës, parimet kryesore që janë ndjekur nga PPV-ja janë:

1. Promovimin e përzierjes së funksioneve dhe shhangjen e zonave monofunksionale brenda qytetit dhe vendbanimeve në tërësi. Miksi në rastin e bashkisë së Gramsh është i nevojshëm për ti bërë zonat më të jetueshme dhe të pasura me shërbime. Miksi gjithashtu zbut dominimet e monofunktionalitetit të banimit, të cilat tentojnë ti kthejnë zonat e banimit në zona “fjetoreje”.
2. Plani shhang mbivendosjen e përdorimeve të papërputhshme pranë njëra tjetrës, dhe në rastet kur kjo është e pamundur të shmanget atëhere plani propozon masta mbrojtëse për secilin nga përdorimet dhe në përputhje me legjislacionin në fuqi. Masat e tillë si distancat apo brezat mbrojtës paraqiten në rregulloren e PPV-së në seksionin e përdorimeve të ndaluara dhe të kushtëzuara sikurse dhe në pasaportat përkatëse për secilën nga njësitë strukturore.
3. Kur përdorimet nuk janë banim, tentojnë përgjithësisht të janë më monofunktionalë. të tillë janë psh.rastet e infrastrukturave madhore, zonave natyrore dhe bujqësore, zonat ripariane, parqet kombëtare dhe rajonale dhe zona ekonomike e ish-SMT-së, me qëllim zhvillimin e tyre të pashqetësuar nga përdorime të tjera përreth që plani e garanton nëpërmjet parashikuimit të masave mjedisore, brezave dhe distancave mbrojtëse dhe pyllëzimeve.

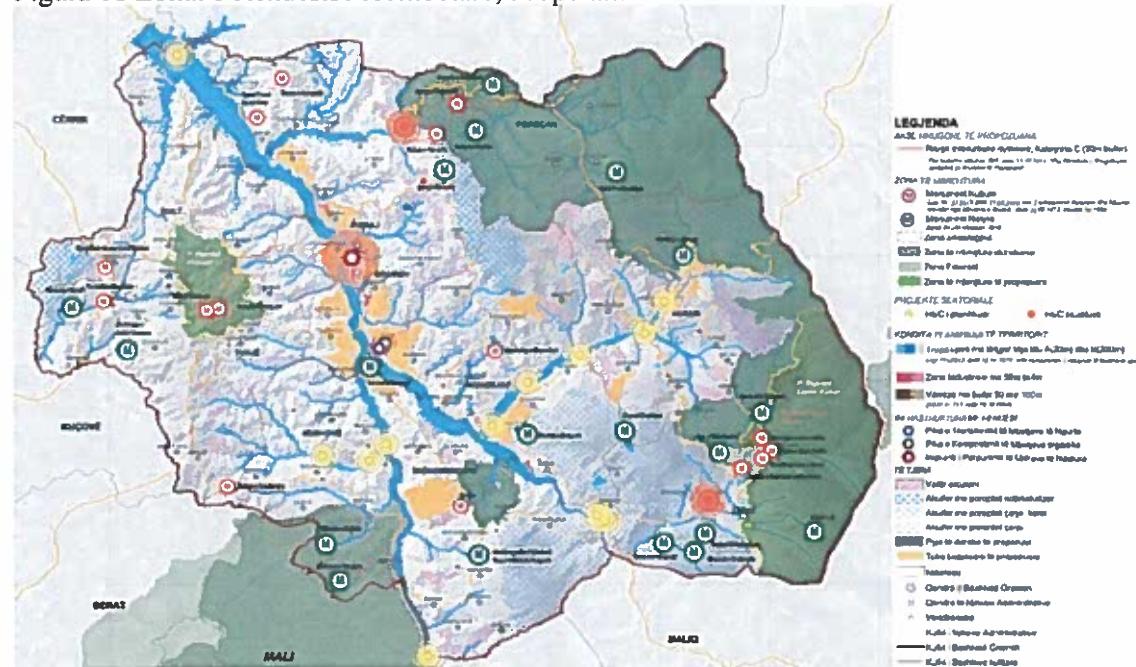
Respektimi i zonave të rëndësishëm kombëtare në territor dhe i të gjitha kushtëzimeve sektoriale është parimi kyç që ka drejtuar mënyrën sesi janë propozuar ndërhyrjet/ndryshimet e PPV-së. Disa nga kushtëzimet që mund të përmendim janë: Ligji nr. 9358 “Për pyjet dhe shërbimin pyjor” – kufizimin në konvertimin e fondit pyjor (aktualisht legjislacion i ri në proces); Ligji nr. 6/2018 “Për disa ndryshime në Ligjin Nr.111/2012: Për menaxhimin e integruar të burimeve ujore” – përcaktimi i brigjeve të trupave ujorë përcaktohet sipas nenit 84 të tij dhe veprimtaritë e lejuara në brigje; “Kodi rrugor i Republikës së Shqipërisë” – distancat nga akset rrugore; VKM-ja nr. 686 “Për miratimin e rregullores së planifikimit” – standarde dhe tregues të planifikimit për shkolla, kopshte, qendra shëndetësore, breza mbrojtës, distanca të mbrojtjes, lartësitë, intensitetet etj. ligji nr. 9244, datë 17.6.2004, “Për mbrojtjen e tokës bujqësore”, i ndryshuar – kufizimet në konvertimin e tokave bujqësore në truall; ligji nr. 8752, datë 26.3.2001, “Për krijimin dhe funksionimin e strukturave për administrimin dhe mbrojtjen e tokës”, i ndryshuar – kufizimet në

konvertimin e tokave bujqësore në truall; VKM-ja nr. 410, datë 27.06.2012, “Për përcaktimin e rregullave dhe të procedurave të ndryshimit të kategorive të resurseve të tokës” dhe VKM-ja nr. 283, datë 1.4.2015, “Për përcaktimin e tipave, rregullave, kritereve dhe procedurave për ndërtimin e objekteve për prodhimin, ruajtjen dhe përpunimin e produkteve bujqësore dhe blegtorale në tokë bujqësore” – kufizimet në konvertimin e tokave bujqësore në truall; ligji nr 81/2017, “Për zonat e mbrojtura”, kufizimet në zonat e mbrojtura dhe zonat buferike të tyre etj.

Ilustrim sesi këto kushtëzime ndikojnë në territor paraqiten në hartën e mëposhtme me titull “Rëndësia Kombëtare në territor”,

Figura 18 Zonat e Rëndësisë Kombëtare, Propozim

Burimi: Bashkia Gramsh dhe Metropolis, 2017

Për sa i përket propozimeve të përdorimit të tokës plani mbështetet në VKM 686, datë 22.11.2017. Sipas kësaj VKM-je në Shtojcën e saj përcaktohen kategorizimet e përdorimit të tokës sipas Kategorive, Nënkatgorive dhe Funksioneve. Kjo VKM përcakton 22 kategori të përdorimit të tokës si më poshtë:

- Banim (A)
 - Sherbime (S)
 - Industri Ekonomi (IE)
 - Institucione (IS)
 - Arsim (AS)
 - Shendetsi (SH)
 - Aktivitete Shoqërore & Agëtim (SHA)
 - Monumente (M)
 - Zona Ushtarakë (ZU)

- Varreza (V)
- Infrastrukturë Transporti (INT)
- Infrastrukturë Energjitetike (IEN)
- Infrastrukturë Telekomunikacioni (ITK)
- Infrastrukturë Ujësjellës- Kanalizime (IUK)
- Infrastrukturë Menaxhim Mbetjesh (IMB)
- Tokë Bujqësore (B)
- Infrastrukturë Bujqësore (IB)
- Ekonomi Bujqësore (EB)
- Bujqësi-Banim (BA)
- Tokë Natyrore (N)
- Natyrë dhe Argëtim (NAR)
- Ujëra (U)

Nga këto kategori të sipërpermendura rreth 18 prej tyre janë përdorur në Planin e Përgjithshëm Vendor të Bashkisë Gramsh.

Në mënyrë të përgjithshme propozimet për përdorimin e tokës përshkruhen si më poshtë:

Kategoria bazë Banim (A): Sistemi urban përfshin rreth 0.82% të territorit dhe vendbanimet kryesisht shtrihen përgjatë luginës së Devollit dhe zonave fushore si dhe në masë më të vogël në pjesët e tjera të territorit. Duke u mbështetur në analizën e nevojave për strehim është përllogaritur kërkesa dhe oferta për programe sociale të strehimit në të cilën është vënë re mungesa për fonde për ndërtimin e banesave dhe mungesa e të ardhurave të mjaftueshme për familje. Duke patur parasysh potencialin e madh të tokës natyrore, dhe qëllimin për të ruajtur vlerat natyrore dhe peizazhistike të Bashkisë së Gramshit, dhe duke konsideruar si tepër të nevojshme ruajtjen e tokës bujqësore dhe konsolidimin e saj përgjatë lumit Devoll (përfshi këtu dhe kushtëzimet ligjore për konvertimin e saj në tokë truall), PPV-ja parashikon përgjithësisht zgjerimin e kategorisë Banim në zonën e qytetit të Gramshit, konkretisht në qëndër propozohet një intensitet më i lartë dhe duke u larguar nga qendra me i ulët. Në njësitë administrative me karakter më rural, për kategorinë Banim, PPV-ja fokusohet më tepër në konsolidimin e zhvillimeve ekzistuese, dhe pjesërisht në mbushjen e njësive strukturore.

Në qytetin e Gramshit, ku është përqëndruar pjesa më e madhe e popullsisë, PPV-ja parashikon një shtrirje prespektive në jug të qytetit ekzistues, zona në të cilat procesi i zhvillimit ka nisur më herët. Kjo lidhet dhe me rivleresimin e idesë së krijimit të unazës së re të qytetit në drejtimin veri-jug e propozuar nga plani rregullues (projekt ide) i vitit 1987. Zgjerimi i zonave të reja të banimit do të jetë në perputhje me terrenin dhe preferencat e banoreve si edhe do të respektohet tradita pozitive e lartësisë së kateve të objekteve të banimit.

Zhvillimi i kësaj kategorie apo zgjerimit të qytetit parashikohet të ndodhë duke filluar me qendërsitë urbane që janë elementi tjeter gjenerues të cilat kryesisht do t'i nënshtohen konsolidimit urban dhe intesifikimit dhe dëndësifikimit në rastin e qytetit të Gramshit. Siç dihet urbanizimi është një process dinamik i cili orientohet sipas nevojave. Në bashkinë e Gramshit synohet që zonat e urbanizuara të konsolidohen duke ruajtur qendërsitë ekzistuese dhe duke ruajtur tokat natyrore e bujqësore. Njësitë e kësaj kategorie bazë propozohen pranë infrastrukturave rrugore ekzistuese, të

cilat do ti nënshtrohen ristrukturimit dhe përmirësimit të cilësisë së tyre, dhe pranë akseve të reja të propozuara rrugore.

Disa nga njësitë strukturore të kategorisë “Banim” (A), kryesisht ato të fshatrave të njësive administrative dhe një pjesë e qytetit, do të janë të përbëra edhe nga sipërsfaqe të kategorisë “shërbime”, të natyrës që i shërbejnë zonave të banuara ndërsa në zonat e banuara në qendër të qytetit propozohet shtim i objekteve institucionale dhe arsimore dhe në rastin e atyre ekzistuese propozohet një rikonstruksion i tyre.

Kategoria bazë Shërbime (S): Ky përdorim parashikohet të sistemohet në zonën qendrore dhe përgjatë aksit kryesor të qytetit të Gramshit, dhe në qendrat e zonave rurale, kryesisht i përzier me kategorinë bazë Banim. Kryesisht zonat e shërbimeve do të janë në pjesën jugore dhe veriore të qytetit gjithashtu është pjesën qëndrore të tij. Zona qëndrore e shërbimeve përfshin zonat ekzistuese tregtare dhe të bizneseve, ndërsa në ekstremitet e qytetit propozohen zona të reja sherbimesh. Në pjesën jugore zona e shërbimeve do të ketë karakter bujqësor agro-përpunues ku do të janë zonat e qendrave te grumbullimit, tregu bujqësor e blegtoral si dhe qendrat e agro- përpunimit të produkteve të ndryshme bujqësore. Në njësitë administrative zonat e sherbimeve do të janë të përziera me zonat e banimit.

Kategoria bazë Industri Ekonomi (IE): Industria, është një nga sektorët me traditë në Bashkinë e Gramshit, kryesisht ajo energjitike , ajo e demontimit të armeve në Çekin, ish industria e prodhimit të baterive dhe industria e lehtë e përpunimit dhe grumbullimit agroushqimor dhe bujqësor. Ish-zonat industriale të të fabrikës së baterive dhe e agro-përpunimit propozohen të kthehen në zona mikse me përdorim shërbime dhe banim në dy ekstremitetet e qytetit. Gjithashtu industria energjitike pritet te fuqizohet më tej me ndërtimin e hidrocentraleve përgjatë lumenit të Graboves në Lenie dhe lumenit të Tomorrices e lumenit të Holtës. Ndërsa për sa i përket ish Uzinës së Baterive dhe kapanoneve si zona mikse mund të orientohen drejt përdorimeve rezidenciale dhe shërbimeve, por për shkak të afërsisë së këtyre industrive me njësi të kategorisë “banim”, propozimi i një rehabilitimi mjedisor dhe rikrijimi i brezave mbrojtës (zonave buferike rrëth tyre) është kusht i padiskutueshëm për zhvillimin e tyre.

Duke qenë se zhvillimi i industrije tekstile pati një tërheqje të madhe, kohë më parë u hap një punishte rrobaqepsie, dhe shumë shpejt mendohet të hapet edhe një fabrikë këpucësh. Në këtë mënyrë territori i ish zonës industriale në hyrje të qytetit (veri) do të shihet si një zonë ekonomike e qytetit e cila shtrihet në afërsi të zonës së terminalit që është një pol mjaft i rëndësishëm në qytet.

Kategoria bazë Institucionale (IS): Plani i Përgjithshëm Vendor nuk parashikon ndryshime në këtë kategori bazë për sa kohë nuk propozohen vendosje të institucioneve të reja administrative në këtë bashki. Megjithatë për të shmangur amortizimin dhe degradimin e mëtejshëm të këtyre strukturave, parashikohet konservimi dhe restaurimi dhe rehabilitimi i tyre sipas rëndësisë dhe nevojave. Një ndryshim që propozohet në kuadër të Plait është zhvendosja e Komisariatit të Policisë në afërsi të institucionit të Drejtorisë së Shëndetit Publik dhe kthimi i godinës eksistuese në godinë ndihmëse për shërbimet administrative.

Kategoria bazë Arsim (AS): Duke iu referuar analizës së periferialitetit dhe hartës së mbulimit me rrëze të shërbimit arsimor në bashkinë Gramsh, pothuajse të gjitha njësitë administrative shfaqin nevojën për përmirësimin e shërbimit arsimor, pavarsisht se hartat tregojnë për një mbulim

të mirë me këtë shërbim. Megjithatë, siç sugjerohet edhe në seksionin e rekomandimeve të planit, parashikohet përmirësimi i cilësisë fizike të shkollave dhe kopshteve (kryesisht në njësitë administrative) dhe zgjerimi i oborreve të shkollave dhe kopshteve të cilat nuk përmbushin standartet e “Rregullores së planifikimit”.

Kategoria bazë Shëndetësi (SH): PPV-ja parashikon shtimin e kësaj kategorie kryesisht në njësitë administrative ku ato mungojnë, ose nuk përmbushin standartet për ofrimin e shërbimit. Për çdo njësi të kësaj kategorie bazë parashikohet rigjenerimi i strukturave të degraduara shëndetësore, zgjerimi i sipërsaqeve të tyre dhe përmirësimi i cilësisë së shërbimit.

Kategoria bazë Aktivitete Shoqërore & Argëtimi (SHA): Sipërsaqja e kësaj kategorie pritet të rritet ndjeshëm në bashkinë Gramsh, kjo jo vetëm si pasojë e propozimeve të planit për hapjen e hapësirave të reja të gjelberta, por dhe si nevojë për hapësira të lira për popullsinë e ardhshme të bashkisë. Në njësitë administrative këto hapësira do të bëhen të mundura kryesisht në qendrat e njësive të cilat parashikohet t'i nënshtronen rigjenerimit të këtyre hapsirave. Një projekt madhor parashikohet me rikonstruksionin e Stadiumit dhe Pallatit të Sportit në qytet.si dhe zhvillimi social-kulturor rehabilituar infrastrukturën ekzistuese dhe duke shtuar objekte sociale e kulturore në shërbim të nevojave të komunitetit. Hapsira të tjera publike mund të përmendim parkun e qytetit në bregun e lumit Devoll si dhe hapsirën publike të re të zgjatimit të bulevardit.

Kategoria bazë Monumente (M): Bashkia e Gramshit është mjaft e pasur me monumente kulture, si dhe me mjaft objekte të traditës. Kultura dhe Trashëgimia, të ndërthura me natyrën e pakrahasueshme janë dy potencialet kryesore për zhvillimin e turizmit në Bashkinë Gramsh. Sipas listës së monumenteve kulturore këto zona do të jenë zona të parashikuara sipas buffer-it ligjor 50 m distancë në ruajtje të tyre në bazë të ligjit respektiv. Prioritet duhet të ketë konservimi dhe restaurimi në rast nevoje. Gjithashtu do të lind nevoja që këto zona të kenë studime të detajuara me anë të cilave të përcaktohet shkalla e mbrojtjes së tyre.

Kategoria bazë Zona Ushtarake (ZU): Kjo kategori paraqitet në afërsi të fshatit Çekin ndodhet zona ushtarake e demontimit të armëve. Në këtë zona propozihet që të rriten masat e sigurisë së këtij objekti si dhe ky plan ndalon në mënyrë të repte ndërtimin në afërsi të kësaj zone apo dhe aktivitete të tjera njerzore. Një zonë tjetër ushtarake ndodhet në pjesën jugore të qytetit të Gramshit

Kategoria bazë Varreza (V): Në këto kategori do të bëjnë pjesë të gjitha ato njësi të cilat në përdorimin ekzistues të tokës i përkasin nënkatgorisë “varreza”. Për secilën nga këto njësi, PPV-ja parashikon rehabilitimin dhe konservimin e hapësirave për varreza dhe krijimin e brezave mbrojtës të tyre. Gjitashtu parashikohet dhe vendi i ri për varrezat e qytetit.

Kategoria bazë Infrastrukturë Transporti (INT): Kjo kategori përfshin të gjitha zgjerimet e mundshme në rrjetin rrugor të mundshëm, duke përfshirë këtu edhe hapjen e akseve të reja. Si rezultat i kësaj bëhet e mundur aksesi më i mirë i venbanimeve me infrastrukturën rrugore. Gjitashtu një propozim kryesor në këtë sektor është aksi orbital i Gramshit i cili do të kalojë kryesisht përgjatë rrugës ekzistuese në kufinjtë e bashkisë. Ky itinerar do të bëjë që aksesi i fshatrave të jetë më i mirë ndërmjet tyre si dhe më qytetin e Gramshit. Itinerari kalon kryesisht në terren të thyer dhe në disa raste në rrugë ekzistuese. Orbitali do të ketë gjatësi 422 km dhe do të aksesoj 53 fshatra nga 139 fshatra që ka gjithsej bashkia e Gramshit. Ky plan gjithashtu parashikon

ndërtimin e terminalit të ri në afersi të hyrjes së qytetit. Ndërhyrja tjetër madhore është edhe ndërtimi i By-Passit në pjesën lindore të qytetit.

Plani i Përgjithshëm Vendor parashikon, gjithashtu, edhe zhvillimin e infrastrukturës rajonale për të përmirësuar aksesin në boshtet kryesore të rajonit dhe në itineraret turistike, si dhe përmirësimi i situatës lokale të lëvizshmërisë, transportit, dhe shërbimeve të lidhura me infrastrukturën.

Kategoria bazë Infrastrukturë Energitike (IEN): Bashkia Gramsh falë edhe potencialeve të mëdha hidrike parashikohet të kthehet në një qendër e rëndësishme energjitike rajonale. Momentalisht në Gramsh janë 4 hidrocentrale ekzistuese: hidrocentrali i Holtës, i Sotirës, i Lenies dhe i Banjës(pjesa e liqenit të HEC-it gjendet në territorin e bashkisë). Në këto hidrocentrale parashikohen masa për mirëmbajtje për të siguruar funksionimin e tyre të vazhdueshëm. Gjithashtu në bashkinë e Gramshit qeveria qendrore parashikon ndërtimin e 10 hidrocentraleve të tjera përgjatë degëve të Devollit, përkatësisht në njësitë administrative Kukur, Lenie, Kushovë dhe Skënderbegas, të cilat do të jepen në kuadër të zbatimit të plotë të legjisacionit dhe mbrojtjes së mjedisit. Këto infrastruktura madhore do të ndikojnë në uljen e papunësisë në bashki duke siguruar një sektor të qëndrueshëm punësimi për banorët e Gramshit por njëkohësisht ndikojnë në forcimin e rolit të tij në rajon si qendër e rëndësishme. Gjithashtu pjesë e propozimeve për këtë sektorë është edhe investimi në stacionin energjitik të Çekinit për mirëmbajtjen dhe mirëfunksionimin e tij.

Kategoria bazë Ujësjellës-Kanalizime (UIK): Në këtë kategori përfshihen të gjitha objektet e infrastrukturës mbi ujsjellësin dhe kanalizimet e ujërave. Plani ka parashikuar ndërtimin e linjave të reja të ujsjellësit, ndërtimin e dhe rehabilitimin e kanalizimeve të ujравe të ndotur si dhe ndërtimin e gropave septike sipas standardeve mjedisore në zonat ku është e pamundur të ndërtohen linja kanalizimesh.

Kategoria bazë Infrastrukturë Menaxhimi Mbetjesh (IMB): Përsa i përket kësaj infrastrukturre plani parashikon rehabilitimin e pikës ekzistuese të grumbullimit pranë fshatit Çekrezë dhe ndërtimin në po të njejtin vend të pikës së transferimit të mbetjeve të ngurta dhe asaj të kompostimit të mbejtjeve organike.

Kategoria bazë Tokë Bujqësore (B): Bujqësia përfshin rrith 13.7 % të territorit e cila pozicionohet kryeshit përgjatë lugines së Devollit ku terreni është më i ulët kryesisht me toka arë. Ruajtja dhe konservimi në masën më të gjerë të kësaj kategorie është një nga prioritet e bashkisë Gramsh. Në njësitë e parashikuara me përdorim toke të kategorisë bazë "bujqësi" parashikohet konservimi i tyre dhe përgatitja ose pajisja me infrastrukturë bujqësore. Në rastin kur njësitë të cilat kanë presion zhvillimi do të ndërmerrin konvertime të mundshme të tokës bujqësore gjithashu dhe në rastin kur parashikojnë akomodimin dhe alokimin e popullsise së ardhshme. Duke qenë se Bashkia Gramsh ka një karakter të theksuar rural dhe bujqësia zhvillohet në ferma të vogla familjare, si një bujqësi tradicionale, duhet t'i kushtohet një rëndësi e veçantë përqëndrimi të industrisë së lehtë agroushqimore, pra propozohet zmadhimi i fermave së paku deri në 1,5- 2 herë të madhësisë ekzistuese me zbatimin e tregut të tokës dhe bashkimi i pronës, kooperimi i fermerëvë, rritja e aftësisë ujitëse etj.

Në Bashkinë Gramsh propozohet ndërtimi i një qendre grumbullimi të produkteve dhe tregëtimit, të nxitet krijimi i shoqatave të prodhimit dhe shërbimit në zonën rurale, për të forcuar bashkëpunimin e prodhuesve dhe rritur interesin e fermerëve nëpërmjet përmirësimeve të teknologjisë së prodhimit dhe rritjes së shkallës së mekanizmit bujqësor, të përshtatur me terrenin dhe madhesinë e fermës, të përmirësohet infrastruktura bujqësore, si konsolidimi i tregjeve të shumicës në afërsi të njësive administrative apo qytetit, për grumbullimin e prodhimeve të fermerëve privatë.

Kategoria bazë Bujqësi-Banim (BA): Në këtë kategori përfshihen zonat e thella rurale në NjA-të e Bashkisë Gramsh. Kryesisht këto zona karakterizohen nga ndërtime të ulëta me intensitet dhe KSHT të ulët. Në këto zona lejohen ndërtime të ulëta dhe gjithashtu kemi konservimin e hapsirave bujqësore.

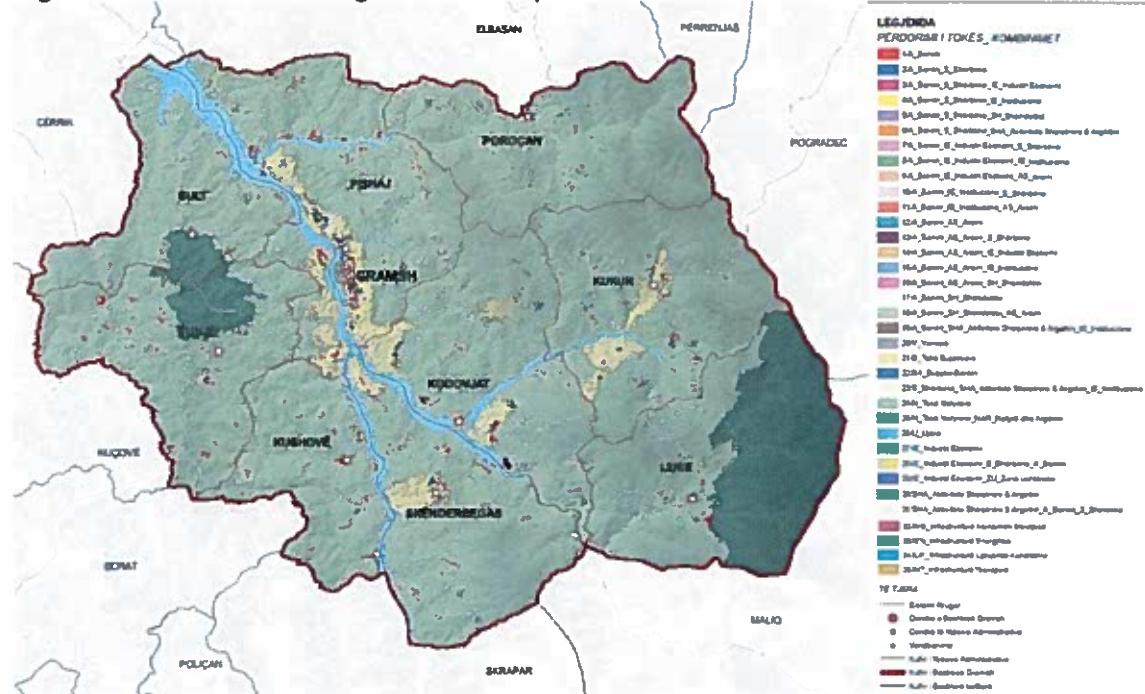
Kategoria bazë Tokë Natyrore (N): Nj.A Gramsh rrethohet nga një kurorë e gjelbër e përbërë nga zona të mbrojtura me vlera kombëtare si mali i Tomorrit, Kanionet e Sinecit (Sarasetit), Liqenet e Valamarës, Ujëvara e Sotirës, Kanioni i Holtës, Shpella e Kabashit dhe me vlera lokale si gryka e Grabovës, karsti i Tërvollit, lijeni i Dushkut, lijeni i Zi (Lenie), burimi termal i Holtës etj. Për shkak të aktiviteti bujqësor, ka raste kur sipërsaqet natyrore, dhe veçanërisht ato pyjore janë fragmentuar, duke shkëputur në këtë mënyrë korridoret natyrore të tyre. PPV-ja parashikon gjithashtu dhe rehabilitimin e të gjitha njësive të cilat i përkasin kategorisë bazë “tokë natyrore”, si dhe shtimin e sipërsaqeve të tyre në rastet kur kemi ndërprerje të habitateve.

Kategoria bazë Natyrorë dhe Argëtim (NAR): Në këtë kategori propozohet krijimi i dy parqeve rjonale në bashkinë e Gramshit, Parku i Lenie-Kukurit dhe Parku i Irmajit. Këto dy zona aktualisht janë zona me një biodiversitet dhe shumllojshmëri flore dhe faune. Këto zona parashikohen të marrin status mbrojtjeje mjedisore në mënyrë që të ruhet dhe konservohet habitati i tyre.

Kategoria bazë Ujëra (U): Kjo kategori përfshin të gjitha sipërsaqet ujore të bashkisë Gramsh të cilat janë: Lumi i Devollit, Përroi i Tomorrocës, Përroi i Grabovës, Përroi i Vërrës, Përroi i Holtës dhe Përroi i Pashtreshit, Liqeni i Banjes, Liqeni i Zi, Liqeni Bratilës, Liqeni i Dushkut (në Kumian) dhe Posnovishtë, etj. Në rastet kur kjo kategori është e dëmtuar apo ndotur nga aktiviteti njerezor, industrial apo bujqësor do të parashikohet rehabilitimi i tyre dhe rindërtimi i zonave ripariane (përgjatë lumenit Devoll dhe përrrenjëve) në zonat ku ajo është zhdukur apo dëmtuar krejtësisht si pasojë e përbrytjes si dhe trajtimi peizazhistik i tyre dhe gjithashtu konservimi i tyre duke minimizuar dëmet e erozionit me anë të masave mjedisore (vegjetative), forcimi dhe trajtimi i brigjeve ujore. Për njësitë strukturore, (liqeni i Banjes) përvëç trajtimit peizazhistik të tyre parashikohet dhe kthimi i tyre në zona rekreative dhe çlodhëse për banorët e kësaj bashkie. Kthimi i tyre ne zona ripariane dhe pyllëzimi në masën e duhur do të minimizoj problemet mjedisore të erozionit aktiv.

Figura 19 Kombinimi i Kategorive Bazë të përdorimit të tokës

Burimi: Bashkia Gramsh dhe MetroPOLIS, 2017

Tabela 1 Bilanci i përdorimit të tokës

Kombinime	PQ_KAT1(%)	PQ_KAT2(%)	PQ_KAT3(%)	Siperfaqe (Ha)
A_Banim	100	0	0	501.66
A_Banim_AS_Arsim	85	15	0	74.94
A_Banim_AS_Arsim_IE_Industri_Ekonomi	85	10	5	7.85
A_Banim_AS_Arsim_IS_Institucionale	85	10	5	8.22
A_Banim_AS_Arsim_S_Shërbime	72.5	17.5	10	20.29
A_Banim_AS_Arsim_SH_Shëndetësi	78.75	13.43	7.81	73.68
A_BanimIE_Industri_Ekonomi_AS_Arsim	60	30	10	19.08
A_BanimIE_Industri_Ekonomi_IS_Institucionale	80	15	5	3.97
A_BanimIE_Industri_Ekonomi_S_Shërbime	55	22.5	22.5	21.35
A_BanimIS_Institucionale_AS_Arsim	75	15	10	4.02
A_BanimIS_Institucionale_S_Shërbime	70	15	15	1.61

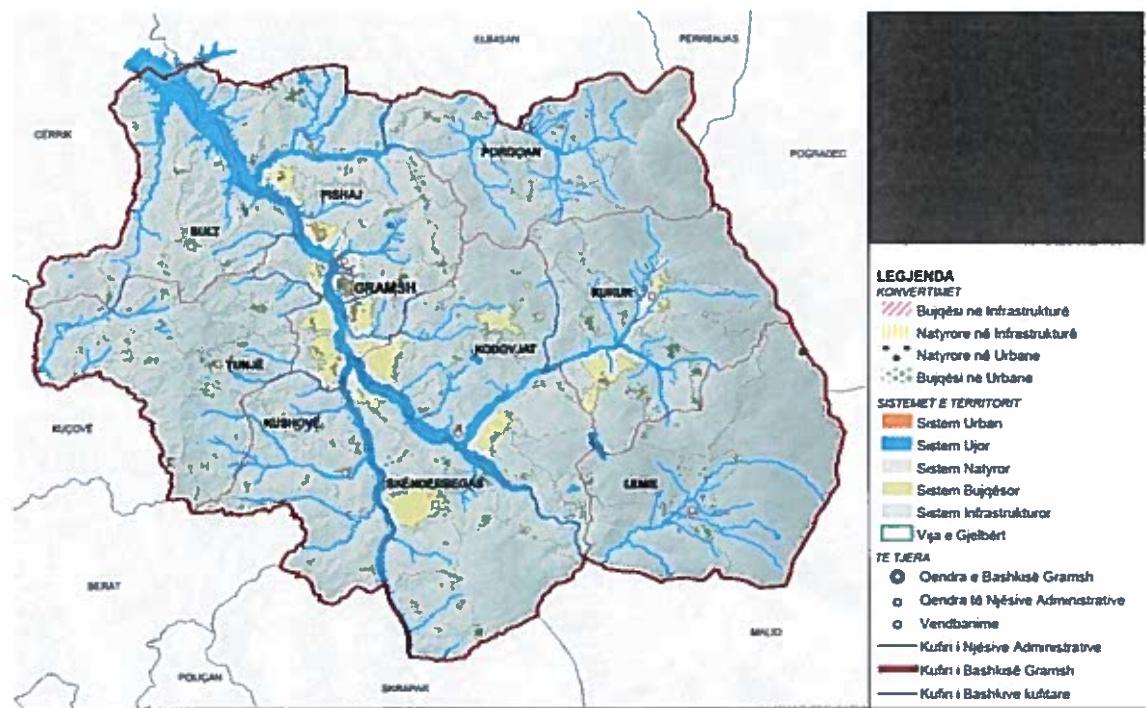
A_Banim_S_Shërbime	78.13	21.87	0	30.19
A_Banim_S_Shërbime_IE_Industri Ekonomi	77.5	15	7.5	19.5
A_Banim_S_Shërbime_IS_Institucione	62.5	28.75	8.75	17.06
A_Banim_S_Shërbime_SH_Shëndetësi	60	30	10	1.69
A_Banim_S_Shërbime_SHA_Aktivitete Shoqërore & Argëtim	60	22.5	17.5	8.75
A_Banim_SH_Shëndetësi	80	20	0	3.46
A_Banim_SH_Shëndetësi_AS_Arsim	80	12.5	7.5	5.88
A_Banim_SHA_Aktivitete Shoqërore & Argëtim_IS_Institucione	70	15	15	4.37
B_Tokë Bujqësore	100	0	0	3395.89
BA_Bujqësi-Banim	100	0	0	146.38
IE_Industri Ekonomi	100	0	0	28.5
IE_Industri Ekonomi_S_Shërbime_A_Banim	55	27.5	17.5	9.77
IE_Industri Ekonomi_ZU_Zona ushtarake	75	25	0	7.5
IEN_Infrastrukturë Energitike	100	0	0	1.93
IMB_Infrastrukturë Menaxhimi Mbetjesh	100	0	0	2.39
INT_Infrastrukturë Transporti	100	0	0	1.87
IUK_Infrastrukturë Ujësjellës-Kanalizime	100	0	0	0.4
N_Tokë Natyrore	100	0	0	59761.51
N_Tokë Natyrore_NAR_Natyrë dhe Argëtim	80	20	0	6679.11
S_Shërbime_SHA_Aktivitete Shoqërore & Argëtim_IS_Institucione	60	30	10	0.46
SHA_Aktivitete Shoqërore & Argëtim	100	0	0	21.22
SHA_Aktivitete Shoqërore & Argëtim_A_Banim_S_Shërbime	60	30	10	5.04
U_Ujëra	100	0	0	2803.52
V_Varreza	100	0	0	2.1

Burimi: Bashkia Gramsh dhe MetroPOLIS, 2017

Si rezultat i transformimeve që ndodhin në lidhje me përdorimin e tokës ndryshon edhe harta e sistemeve territoriale. Ndryshimet e sistemeve janë të ndryshme dhe mbeten subjekt i legjislacionit përkatës që të mund të realizohen. Pjesa më e madhe e transformimeve të sistemit territorial ndodhin për shkak të infrastrukturave të reja që propozohen, qoftë ato rrugore ashtu edhe ato të ndërtimit të impiantit të trajtimit të ujërave të ndotura, stacioneve të transferimit, pikave të grumbullimit bujqësor etj. Në mënyrë të përmbledhur tabelat në vijim paraqesin transformimet e sistemeve me qëllimet përkatëse dhe një bilanc të territorit në bazë sistemi.

Figura 20 Harta e Sistemeve territoriale dhe konvertimeve

Burimi: Bashkia Gramsh dhe MetroPolis, 2017

Tabela 2 Sistemet e propozuara territoriale në perqindje

Sistemet Territoriale	Sistemet Ekzistues		Sistemet e Propozuara	
	Ha	%	Ha	%
Urban	604.01	0.82%	683.61	0.93%
Bujqësor	10138.8	13.76%	10085.3	13.69%
Natyror	59038.29	80.11%	58963.79	80.01%
Ujor	3440.71	4.67%	3440.71	4.67%
Infrastrukturor	473.75	0.64%	522.15	0.71%
Total	73695.56	100.00%	73695.56	100.00%

Burimi: Bashkia Gramsh, MetroPOLIS;2017

Tabela 3 Ndryshimi i sistemit të territorit

Sistemi territorial në gjendjen ekzistuese	Sipërfaqja që ndryshon	Qëllimi i ndryshimit të kategorisë
Bujqësor	18.7 ha konvertohet në sistemin Infrastrukturor	Konvertimet ndodhin për shkak të zgjerimit apo shtrirjes së rrjetit të ri infrastrukturor në Bashkinë e Gramshit
Bujqësor	34.8 ha konvertohet në sistemin Urban	Konvertimi i përllogaritur në tabelën është konvertimi maksimal i pritshëm (jo i maturi). Në këtë kategori janë përfshirë të gjitha konvertimet e mundshme përzgjerimin e qytetit të Gramshit, përfshi këtu dhe zonat të cilat janë në proces legalizimi.
Natyror	29.7 ha konvertohet në sistemin Infrastrukturor	Konvertimet ndodhin për shkak të zgjerimit apo shtrirjes së rrjetit të ri infrastrukturor në Bashkinë e Gramshit.
Natyror	44.8 ha konvertohen në sistemin Urban	Konvertimet nga sistemi natyror ndodhin përgjithësisht me qëllim ristrukturimin e vendbanimeve rurale, duke përfshirë këtu dhe ndërtesat dhe truallin i cili është në proces legalizimi apo defacto nuk i përket kategorisë “Bujqësi”

Burimi: Bashkia Gramsh dhe MetroPOLIS, 2017

Tabela 4 Sistemet e territorit dhe treguesit përkatës

Sistemet	Treguesit	Vlera
Sistemi urban	1. Sipërfaqja e përgjithshme (ha ose km ²)	924.6 ha
	2. Gjatësia e sistemit rrugor km	877.7
	3. Popullsia ekzistuese dhe e parashikuar	INSTAT:24484 Prop:146719 RGJC: 38736 Prop:146719
	4. Njësi strukturore banimi të parashikuara	466
	5. Njësi banimi të mundshme për strehim social	Minimum 40
	6. Njësi shëndetësore	57
	7. Njësi të arsimit 9-vjeçar	60
	8. Njësi të arsimit të mesëm	10
	9. Nr. i linjave të transportit publik urban dhe ndërurban	18
	10. Nr. i njësive strukturore	577
	11. Sipërfaqe e gjelbër m ² /banor	31.4
	12. Sipërfaqe e hapur publike m ² (përfshirë sportive)	50.4 ha
	13. Sipërfaqe trashëgimi kulturore (ha)	0.42 ha
	14. Tregues ekonomikë (njësi sherbimi & ekonomike)	36.2 ha
	15. Sipërfaqe pronash publike (ha)	161 ha (bashke me pyjet dhe kullotat)
	16. Sipërfaqe që konvertohet në bujqësore (m ² ose ha)	Ska
	17. Sipërfaqe që konvertohet në natyrorë (m ² ose ha)	Ska

	18. Sipërsaqe që konvertohet në infrastrukturore (m^2 ose ha)	Ska
	19. Shërbime Administrative (nr / Sn)	38 objekte 26.2 ha
	20. Detyrime në lidhje me kërkesat fetare (nr objektesh / Sb)	0.98 ha 8 objekte
	21. Intensiteti për ha (m^2/ha)	37.2
Sistemi bujqësor	1. Sipërsaqe e përgjithshme (ha)	9710.7
	2. Sipërsaqe kryesore (Boniteti I-IV) në ha	Nuk ka Informacion
	3. Sipërsaqe dytësore (Boniteti V-X) në ha	Nuk ka Informacion
	4. Sipërsaqe ose gjatësi e sistemit të ujëtjes dhe vaditjes	211.5 km
	5. Sipërsaqe tokë pa fryt (ha)	664.6 ha
	6. Sipërsaqe që konvertohet në natyrore (m^2 ose ha)	Ska
	7. Sipërsaqe që konvertohet në urbane (m^2 ose ha)	34.8
	8. Sipërsaqe që konvertohet në infrastrukturore (m^2 ose ha)	18.7
Sistemi ujor	1. Sipërsaqe ujore (ha)	3499.7 ha
	2. Gjatësia e lumenjve kryesorë (km)	49.2 km Lumi Devoll
	3. Sipërsaqe akuifersh sipas llojeve	Akuiferë me porozitet ndërkokrrizor (të shkriftë) 18.95 km ² Akuiferë me porozitet poro-çarje 4.54 km ² Akuiferë me porozitet çarje-karst 43.21 km ² Akuiferë me porozitet çarje 126.49 km ²
	4. Gjatësia e vijës bregdetare (km)	Ska
	5. Sipërsaqe që konvertohen	Ska
Sistemi infrastrukturor	1. Sipërsaqe ose gjatësi rrugësh sipas kategorive të kodit rrugor	Rrugë interurbane dytesore 52.4 km Rrugë Urbane kryesore 1.9 Rrugë urbane dytesore 5.3 Rrugë lokale 828
	2. Gjatësia e hekurudhës (km)	Ska
	3. Nr. portesh	Ska
	4. Nr. aeroportesh	Ska
	5. Njësi energjitike (nr. ose sipërsaqe ose gjatësi)	2 nenstacion 11 kabina elekrike
	6. Landfill/ Incinerator/ Zonë për kompostim (nr. ose ha)	2 zona kompostimi 2.69 ha
	7. Implant për trajtimin e ujërave të ndotura (nr. ose ha)	I implant 2.3 ha
	8. Sipërsaqe ose gjatësi që konvertohet në një sistem tjetër	Ska
Sistemi natyror	1. Sipërsaqe e përgjithshme (ha ose km ²)	58974.4 ha
	2. Sipërsaqe pyjore (ha)	35731 ha ha
	3. Sipërsaqe kullota (ha)	10095 ha
	4. Sipërsaqe të matricës natyrore sipas llojeve (ha)	Bimësi Pyjore 25731 ha Bimësi Ujore 156.7 ha Tokë inpoduktive 8112 ha Kullotë 10095 ha Pyll 11014.25 ha
	5. Zona të mbrojtura sipas legjislacionit të posaçëm (nr dhe ha)	Parku Rajonal i Irmajit 1568 ha Parku Rajonal Lenie-Kukur 5112 ha
	6. Sipërsaqe që konvertohet në bujqësore (m^2 ose ha)	Ska
	7. Sipërsaqe që konvertohen në urbane (m^2 ose ha)	44.8 ha
	8. Sipërsaqe që konvertohen në infrastrukturore (m^2 ose ha)	29.7 ha

Burimi: Bashkia Gramsh dhe MetroPOLIS, 2017

Zonat kryesore ekonomike dhe zonat me prioritet zhvillimi

Përsa i përket zonave kryesore ekonomike në bazë propozimeve që ndërmerr PPV-ja janë identifikuar 3 zona të tilla

-Zona qëndrore komerciale e qytetit të Gramshit. Kjo zonë përfshin aksin kryesor rrugor në dy anët e tij, tregun industrial, dhe tregun e fruta-perimeve, kjo zonë prashikohet të kthehet në një Zonë të Zhvillimit të Biznesit (BID). Si ndërhyrje parashikohen ndërhyrjet në fasadat kryesore të ndërtesave ku ndodhen bizneset si dhe rehabilitimi i tregut industrial dhe i tregut të fruta-perimeve.

-Zona ekonomike e agro-përpunimit. Kjo zonë ndodhet në pjesën jugore të qytetit në dalje të tij e pozicionuar në aksin kryesor rrugor. Në këtë zonë përfshihet qendrat e e agro-perpunimit te prudukteve të ndryshe bujqësore e blegtoriale, pikat e grumbullimit dhe pikat frigoriferike, tregu i produkteve bujqësore, tregu i gjësë së gjallë dhe thertorja. Ndërhyrjet kryesore që parashikon plani në këtë zonë janë zhvillimi dhe ndërtimi i këtyre hapsirave sipas standardeve të planifikimit dhe standardeve të tjera të këtyre zonave.

-Zona e industrisë së lehtë në hyrje të qytetit e cila përfshin objekte industriale për perpunimin e drurit, fasonerisë dhe industrisë së lehtë ushqimore në këtë zonë në kuadër të planit synohet ristrukturimi infrastrukturor dhe intesifikimi si ndërhyrje duke terhequr investitor të tjerë në këtë fushë.

Përsa i përket zonave me prioritet zhvillimi në bashkinë Bramsh janë 3:

-Zona ish industriale e kapanoneve në hyrje të qytetit të Gramshit. Kjo zonë në kuadër të planit parashikohet si një zonë që do ti nënshtrohet rigjenereimit urban dhe rehabilitimit mjedisor si dhe do të zhvillohet me ndërtime me përdorim miks banim-shërbime me dendësi mesatare.

-Zona ish industriale e uzinës së baterive. Kjo zonë ndodhet në pjesën sipërore të qytetit dhe ka problematika mjaft komplekse siç janë problematikat mjedisore dhe ndërtimet infromale. PPV-ja parashikon rehabilitim mjedisor si kusht kryesor për rigjenerimin dhe zhvillimin e saj me ndërtime me funksion miks banim-sherbime, me dendësi të mesme.

-Zona e zgjatimit të bulevardit. Në këtë zonë PPV-ja parashikon si fillim ristrukturim infrastrukturor për përmirësimin e aksesit ndaj shërbimeve publike dhe më pas zhvillimin e zonës. Kjo njësi do të ketë një zhvillim më intensiv se sa në njësit e tjera të qytetit me ndërtime me përdorime miks banim-shërbime.

- Nyjet kryesore të infrastrukturave dhe hapësirave publike

1. **Stacioni Multimodal i Bashkisë Gramsh:** Me përmirësimin e sistemit infrastrukturor të Bashkisë së Gramshit, PPV-ja parashikon gjithashtu dhe strukturimin e një sistemi të integruar të transportit publik, siç shpjegohet dhe në nënkapitujt më poshtë. Me qëllim mirë-organizimin e këtij shërbimi, PPV-ja parashikon ngritjen e stacionit multimodal të Bashkisë Gramsh në hyrje të qyteti të Gramshit. Stacioni është parashikuar të pozicionohet në veri të qytetit. Pozicionimi i këtij stacioni në këtë pikë, lehtëson lidhjen e automjeteve me unazën e qytetit të Gramshit e cila lidhet drejtëpërdrejtë dhe më shpjet me arteriet kryesore që lidhin Bashkinë me njësitë e tjera fqinje, duke shmangur rëndimin e trafikut gjatë orëve të pikut në bulevardin kryesor të qytetit.

2. Parku Rajonal Lenie – Kukur dhe ai i Irmajit: parqet shtrihen në dy njësите Lenie dhe Kukur dhe në njesinë Irmaj. Të dy parqet janë shumë interesante nga pikëpamja peizazhistike dhe përfaqsojnë vlera të mëdha natyrore. Në territorin e këtyre njësive ndodhen pika të ndryshme turistike të cilat i vijnë në ndihmë krijimit të parkut e cila do të sjelli një rritje të numrit të vizitorve pasi të kthehet në një potencial natyror të zonës dhe integrimin e Gramshit në rrjetin e itinerareve natyrore rajonale e turistike dhe për të ofruar një hapësirë të shëndetshme rekreative për vendbanimet.

Tabela 5 Bilanci i gjelbërimit publik

Zona e gjelbër	Standardi	Vlera ekzistuese		Vlera e propozuar	
	m ² /banor	m ²	m ² /banor	m ²	m ² /banor
a) Gjelbërim në nivel njësie strukturore	2.5 m ² /banor	0	0	100384	4.3
b) Gjelbërim masiv, parqe e lulishte	4 m ² /banor	53864	2.2	129765	5.3
c) Gjelbërim rrugor, sheshe, brigje ujore në zonë urbane	2.5 m ² /banor	31829	1.3	75900	3.1
ç) a&b&c	9 m ² /banor	85694	3.5	306050	12.7
d) Park periferik	17 m ² /banor	66106	2.7	462747	18.9
dh) ç&d: Gjelbërim i përgjithshëm publik	26 m ² /banor	151800	6.2	768797	31.6
e) Fidanishtë	PA	-	-	-	-
ë) Zonë ripariane	PA	0	0	9177000	374.8
ƒ) Kopsht zoologjik	PA	PA	PA	PA	PA
g) Kopsht botanik	PA	PA	PA	PA	PA
gj) Breza sanitare, zona buferike, breza mbrojtës	PA	0	0	2742208	112
h) Pyje (pyllëzim)	PA	PA	PA	PA	PA
i) Zona të mbrojtura natyrore	PA		-	6680000	272.8
e-i) Gjelbërim i veçantë	PA	PA	PA	PA	PA

Burimi: Bashkia Gramsh dhe MetroPOLIS, 2017

- Njësitë strukturore të territorit

Ndarja në zona në bashkinë e Gramshit bazohet në VKM 686 datë 22.11.2017 Për Miratimin e Rregullores së Planifikimit të Territorit sipas nenit 76 ku përcaktohen specifikat apo kushtet që duhet të përbajë një zonë.

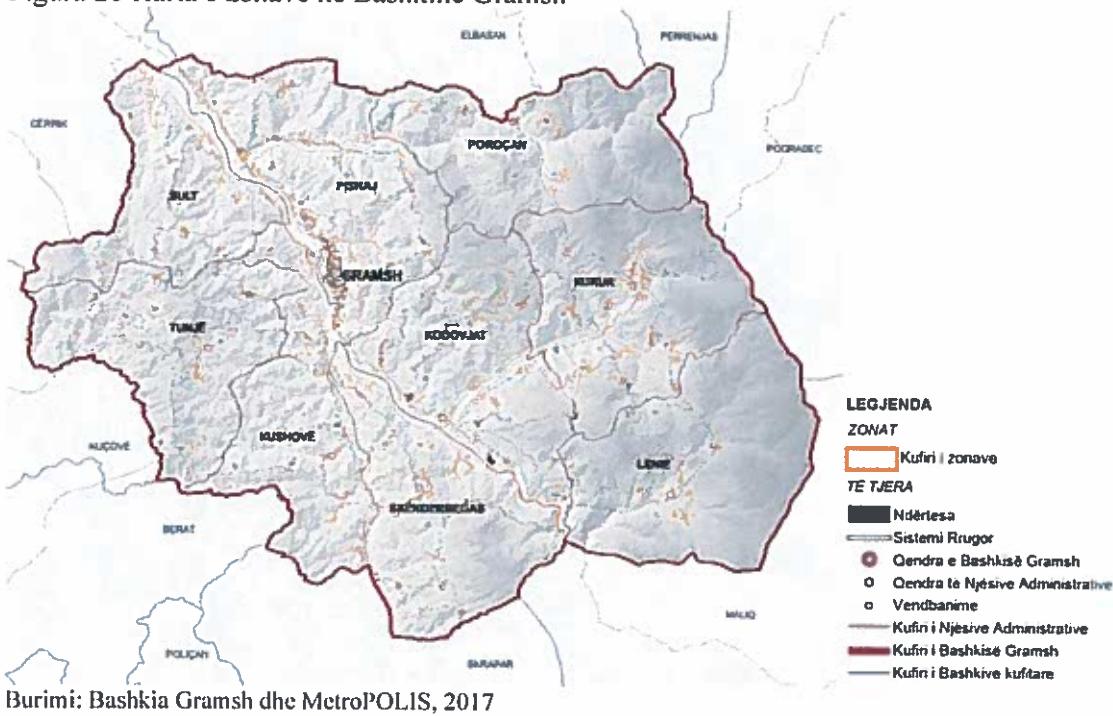
Kodet për zonat janë numerike dhe me shkronja dhe janë ndërtuar në formatin “GR_UB_A_7” ku:

- GR është kodi për bashkinë Gramsh
- UB është kodi i sistemit territorial (në këtë rast UB-Urban)
- A është kodi i kategorisë bazë të përdorimit (në këtë rast A-Banim)
- 7 është kodi i zonës (në këtë rast 7- kodi i zonës nr.7)

Sipas ndarjes në zona bashkia Gramsh ndahet ne 437 zona dhe këto zona specifikohen ne tabelën e zonave në seksionin 24.4 të anekseve të PPV-së.

Figura 20 Harta e zonave në Bashkinë Gramsh

Përcaktimi i njësive strukturore ka marrë parasysh faktin se ndarja në njësi strukturore bëhet me qëllim që të lehtësojë procedurat e zbatimit të instrumenteve të planifikimit dhe të drejtojë e kontrollojë zhvillimet që do të ndodhin në territor. Bashkia e Gramshit është ndarë në 567 njësi strukturore. Metodologjia për ndarjen e njësive strukturore është mbështetur në përcaktimet ligjore të rregullores së planifikimit të miratuar me VKM nr. 686 me datë 22.11. 2017 në nenin 77 të saj.

Veç këtyre kriterieve janë marrë në konsideratë edhe kritere të tjera, si më poshtë:

- Vijat e dukshme në hartë/fotografi ajrore të pronësisë apo të ndarjes së qartë të përdorimeve;
 - Qëllimi i synuar në të ardhmen për zhvillimin në zonë;
 - Ndërhyrjet përmirësuese/plotësuese infrastrukturore;
 - Raporti sipërsaqe – nr. pronësish/parcelash të dukshme;
 - Mënyra e ndërhyrjes në territor, e analizuar së bashku me funksionin e propozuar apo përdorimin e ardhshëm të tokës;
 - Qëllimi i synuar për mbrojtjen apo konservimin e territoreve dhe elementeve territoriale të caktuara;
 - Kushtëzime ligjore sektoriale;
- Konsultat me pronarë të tokave dhe grupe të interesit në lidhje me zhvillimin e zonave të caktuara.

Përsa i përket kodifikimit të njësive strukturore është ndejkur procesi si më poshtë:

“GR_UB_A1_12/3” ku:

- GR është kodi për bashkinë Gramsh
- UB është kodi i sistemit territorial (në këtë rast UB-Urban)

- A1 është kodi i nëkategorisë së përdorimit (në këtë rast A1- Banim)
- 12 është kodi i zonës (në këtë rast 12-kodi i zonës nr.12)
- 3 është numri i njësisë brenda zonës (në këtë rast njësia 3 e zonës 12)

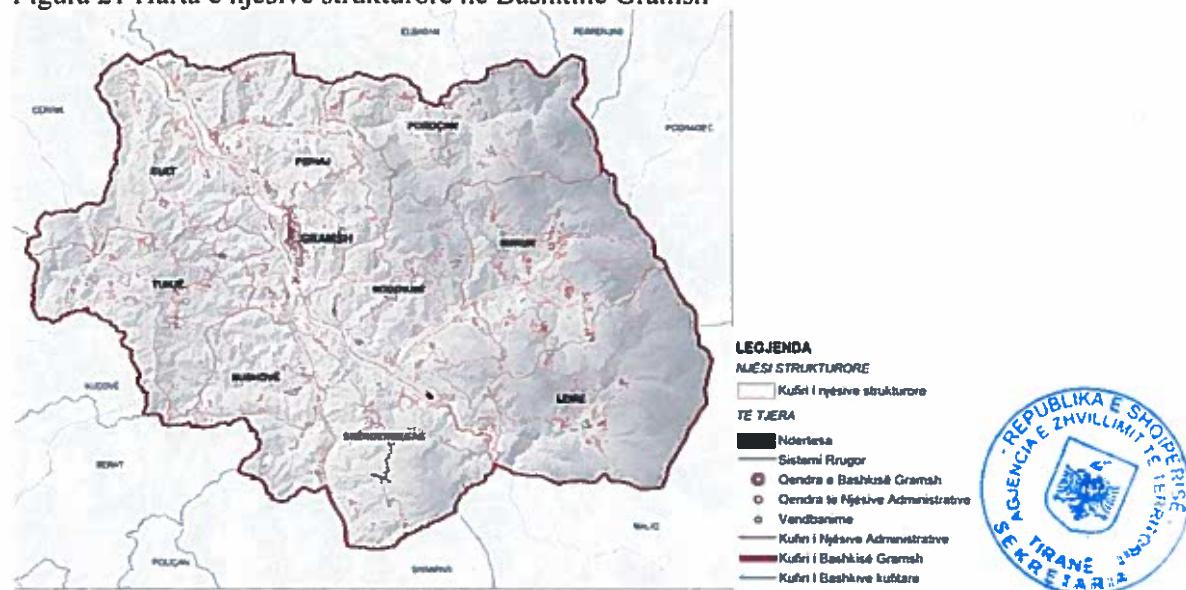
Kushtet dhe rregullat e zhvillimit për çdo njësi strukturore janë përcaktuar në “Rregulloren e planifikimit të PPV-së”. Pjesë e kësaj rregulloreje është edhe përcaktimi i zonave të cilat do të zhvillohen përmes Planeve të Detajuara Vendore (PDV). Kriteret për përzgjedhjen e zonave për PDV janë përcaktuar në nenin 86 të VKM nr.686 datë 22.11.2017. Këto kritere janë:

- a) zhvillimin dhe/ose rizhvillimin e një njësie;
- b) rigjenerimin/ ripërtëritjen urbane;
- c) përdorimet e tokës dhe kushtet e zhvillimit;
- d) investimet publike në infrastrukturë apo shërbimet publike, që ndikojnë në ndryshimin ose rishpërndarjen e kushteve të zhvillimit;
- e) programet e drejtimit të zhvillimit nëpërmjet instrumenteve, në përputhje me nenet 30 dhe 31 të ligjit

Veç këtyre kriterieve, sipas rastit, janë marrë në konsideratë edhe kriteret e mëposhtme:

- Mënyra e ndërhyrjes në territor, e analizuar së bashku me funksionin e propozuar apo përdorimin e ardhshëm të tokës;
- Raporti sipërfaqe – nr. pronësish/parcelash të dukshme;
- Lehtësia e realizimit të zhvillimit në bazë parcele përkundrejt atij në bazë zone/njësie dhe mënyra e menaxhimit të procesit;
- Prioriteti kohor i bashkisë për ndryshime/zhvillim në zonë;
- Konsultat me pronarë të tokave dhe grupe të interesit në lidhje me zhvillimin e zonave të caktuara.

Figura 21 Harta e njësive strukturore në Bashkinë Gramsh

Burimi: Bashkia Gramsh dhe MetroPOLIS, 2017

Llojet e ndërhyrjeve në territor janë përcaktuar për secilën njësi strukturore dhe në mjaft njësi gjenden më shumë se një ndërhyrje. Llojet e ndërhyrjeve bazohen në përcaktimet e ligjit të planifikimit dhe të rregullores së planifikimit (VKM nr. 686), por i përbushin dhe i tejkalojnë këto përcaktime për t'u përshtatur sa më tepër kontekstit. Për këtë qëllim, lista e ndërhyrjeve në territor dhe përkufizimet përkatëse janë si më poshtë:

1. **Zhvillim (Development):** Është proesi i ndryshimit të territorit përmes ndërtimeve të reja, të shoqëruara edhe me infrastrukturat përkatëse. Në raste të veçanta zhvillimi mund të përfshijë vetëm programin e pajisjes së zonës me infrastrukturaë, duke tërhequr kështu zhvilluesit për ndërtime private. Zhvillimi ka efekt në ndryshimin e çmimit të tokës dhe përgjithësisht e ngre atë.
2. **Rizhvillim (Redevelopment):** Është zhvillim që kryhet përsëri në një zonë e cila është zhvilluar më parë. Është procesi i ndryshimit të territorit përmes ndryshimit të ndërtimeve ekzistuese si të formës e strukturës, ashtu edhe funksioneve dhe/ose treguesve të zhvillimit (Intensitet, Ksht, Kshr, Kshp).
3. **Rikonceptim:** Është një formë e rizhvillimit, por e fokusuar kryesisht në elemente të dizajnit urban e arkitektonik të objekteve dhe rimendim të funksioneve të objekteve ekzistuese duke i përshtatur ato. Mund të përfshijë edhe prishje objektesh në raste të caktuara me qëllim çlirimin e hapësirës publike, por nuk nënkuption ndërtime të reja. Veçanërisht treguesit e rrugëve dhe të hapësirës publike mund të përmirësohen. Intensiteti mund të rritet lehtësisht në ndonjë rast si rezultat i shtesave të mundshme në lartësi, ose të mbetet i pandryshuar.
4. **Ristrukturim (Restructuring, Reconstruction):** Ndodh për infrastrukturat kur janë të degraduara, të dëmtuara ose shumë të vjetruara dhe riparimi nuk është i mjaftueshëm. Veç ndërhyrjeve strukturore mund të ndryshohen edhe parametrat e infrastrukturës në fjalë. Kështu, p.sh. rruga mund të zgjerohet dhe të pajiset me elemente sigurie shtesë etj. Elementet e rrjetit të furnizimit me ujë apo të largimit të ujërave të ndotura mund të zëvendësohen dhe të ripërmasohen, si dhe i gjithë sistemi mund të zgjerohet/intensifikohet në pjesë të caktuara të tij. Kjo mënyrë ndërhyrjeje mund të përdoret për rrugët në veçanti, por edhe për zonat që kanë nevojë për ndërhyrje në infrastrukturën e tyre.
5. **Rigjenerim, Rinovim, Rijetësim, Ripërtëritje, Rivitalizim, Rikuallifikim (Regeneration, Renovation, Revitalization, Regualification):** Është një formë rizhvillimi që ka për qëllim të risjellë në jetë apo funksion zona të caktuara të cilat e kanë humbur atë, janë degraduar fizikisht, nuk janë më tërheqëse dhe të frekuentuara, paraqesin mungesë sigurie, si dhe kanë rënje të vlerës së pronës dhe kanë nevojë për rikonceptim nga pikëpamja e dizajnit urban, arkitekturor dhe të peizazhit urban. Zona të tillë mund të janë aktualisht në funksion, por jo cilësore dhe të vjetruara, ose mund të janë jashtë funksionit (si greyfields në qytete – p.sh. parkime apo qendra tregtare të braktisura dhe me infrastrukturë ekzistuese etj.). *Broënfields-at*, si zona industriale të braktisura apo jashtë funksionit dhe me ndotje, trajtohen përmes rehabilitimit mijedisor (si më poshtë), por paralelisht edhe me rigjenerim urban, duke pasur për qëllim rifutjen e tyre në treg dhe veprimtarinë e rritjes ekonomike.
6. **Rehabilitim (Rehabilitation):** Rehabilitimi mijedisor është rindërtimi i elementeve apo funksioneve ekologjike pa realizuar restaurim të plotë, kryesisht për qëllime njerëzore dhe jo natyrore. Mund të përfshijë një ose disa nga format e mëposhtme: restaurim mijedisor, rikrijime të pjesshme, reklamim dhe pastrim, zbutje efektesh ndotëse/negative etj. Është i barazvleshëm me konceptin rigjenerim në rrafshin urban.
7. **Konsolidim, Kompaktësim (Consolidation):** Në nenin 2, pika 15 e VKM nr. 686 datë 22.11.2017 percakton se: “Konsolidim” është procesi i zhvillimit të territorit, i cili ka për qëllim përmirësimin dhe forcimin e infrastrukturës e të trukturës urbane ekzistuese, duke nxitur ndërtimin brenda zonave të urbanizuara.

8. **Ngrirje (Development Freeze):** Pezullimi i zhvillimit ka për efekt ndalimin e përkohshëm të zhvillimit ose shtyrjen e shqyrtimit të kërkesave për zhvillim e ndërtim në të gjithë territorin ose në një pjesë të tij për një, disa ose çdo tip zhvillimi. Ky koncept është i trajtuar si një instrument i drejtimit të zhvillimit në Ligjin 107/2014 “Për Planifikimin dhe Zhvillimin e Territorit” në nenin 33 të tij.
9. **Dendësim (Densification):** Kjo ndërhyrje propozon rritjen e dendësisë së zhvillimit të zonave urbane me dendësi të ulët duke promovuar përdorimin më eficent të tokës, si dhe të rritjet e shërbimeve dhe infrastrukturave. Dendësimi ka dy nënraste si më poshtë. Nëse të dyja nënraста janë të pranishme, atëherë përdoret thjesht termi “dendësim”.
 - a. **Mbushje urbane (Urban Infill):** Kjo është një formë e dendësimit ku procesi kryesor është ai i mbushjes së parcelave boshe/të pandërtuara me ndërtimë të reja dhe me tregues zhvillimi të ngjashëm me ato që ekzistojnë në zonë. Pra, treguesit në nivel zone do të rriten, por treguesit në nivel parcele mbeten të njëjtë me ata të parcelave që kanë ndërtimë në momentin e mbushjes. Përgjithësisht, ruhet karakteri apo tipologjia e ndërtimit dhe ajo urbane. Ndërhyrjet infrastrukturore janë përmirësuese, por jo thelbësore.
 - b. **Intensifikim (Intensive development):** Kjo është një formë e dendësimit ku procesi kryesor është ai i realizimit të ndërtimeve të larta, pra me rritje të intensitetit si në nivel zone, ashtu edhe në nivel parcele, dhe/ose ai i rritjes së lartësisë dhe/ose gjurmës së objekteve përmes shtesave. Intensifikimi përfshin edhe procesin e mbushjes, por nuk synon të ruajë karakterin dhe tipologjinë ekzistuese në zonë. Ndryshon nga rizhvillimi, pasi nuk synon të ndryshoje funksionin e zonës dhe përgjithësisht përdoret në zona (kryesisht) banimi.
10. **Konservim, Ruajtje (Conservation, Preservation):** Është procesi i mbrojtjes/ruajtjes së burimeve natyrore, ekosistemeve dhe funksioneve e shërbimeve të tyre, si dhe zonave e objekteve historike/kulturore/arkeologjike nga zhvillimet e natyrave të ndryshme dhe/ose efektet e zhvillimit në to. Procesi i konservimit/ruajtjes nuk nënkupton ngrirje, por shmanget nga aktivitetet dëmtuese/ndotëse. Zonat/objektet të cilat i nënshtronen konservimit mund të përdoren, por në mënyrë inteligjente e duke shmanjur çdo lloj aktiviteti apo ndërhyrje dëmtuese/ndotëse. Masat që merren mund të përfshijnë si vendosje të barrierave e brezave mbrojtëse, ashtu edhe disa nga mënyrat e mësipërme (së bashku ose jo), konkretisht: zbutje, rehabilitim, restaurim, reklamim, dhe riparim. Në raste të tjera, ekosistemet lihen thjesht në gjendjen e tyre natyrore për t'i mbrojtur nga ndërhyrjet me karakter dëmtues/ndotës. Në rastin e zonave historike mund të përfshihen edhe procese rigjenerimi pa ndryshuar karakterin dhe vlerat e zonës historike në përpunhje me legjislacionin në fuqi.
11. **Zhvendosje (Relocation):** Është procesi i zhvendosjes dhe i rivendosjes në një territor të ri të një funksioni të caktuar (përfshirë objektet dhe strukturat përkatëse). Zhvendosja (rialokimi) shoqërohet me prishjen ose lëvizjen e objekteve/strukturave dhe, për rrjedhojë, edhe të popullsise që jeton në to apo të përdoruesve përkatës.
12. **Trajtim peizazhistik (Landscaping):** Mund të realizohet në zona urbane, natyrore dhe bujqësore. I shërben funksionit kryesor të zonës, por ka vlerë ekologjike përpos asaj estetike. Në çdo rast, ky trajtim modifikon karakteristikat e dukshme të zonës, si: paraqitjen e bimësisë dhe të elementeve ujore, format e tokës dhe të trupave ujore, efektet e motit apo të mikroklimës etj. Metodat që përdoren janë: krijimi i korridoreve biologjike, ripyllëzimet, mbjellja e bimëve në një formacion të caktuar, rehabilitimi dhe restaurimi mjedisor, zbutja ose eliminimi i fragmentimit të matricës natyrore ose komponentëve të ekosistemit, rikrijimi ose restaurimi i zonave ripariane dhe brigjeve ujore në tërësi, kombinimet e elementeve bimore me ato ujore dhe historike për të krijuar një mesazh apo atmosferë të caktuar etj.

○ Parashikimi demografik dhe strehimi

Projeksionet e popullsisë luajnë një rol themelor në hartimin e Planit të Përgjithshëm Vendor pasi ofrojnë informacion në lidhje me numrin e ardhshëm, strukturën demografike dhe shpërndarjen territoriale të banorëve sipas hipotezave më të mundshme të prijeve në sjelljen demografike. Ato janë me interes për shoqërinë në përgjithësi dhe shërbejnë si bazë për planifikimin e zhvillimit socio-ekonomik të vendit/zonave, përfshirë këtu edhe studimin e tregut.

Bashkia e Gramshit në 1 janar 2016, registroi një numër popullsie rezidente prej 24,484 banorë, prej të cilëve 12,5 mijë meshkuj dhe 11,9 mijë femra. Sipas shpërndarjes urban/rurale rreth 35% e popullatës së bashkisë klasifikohet si popullsi urbane dhe diferenca prej 65% si popullsi rurale

Sipas këtyre të dhënave vlerësohet se popullsia e bashkisë Gramsh, sikundër edhe ajo e qarkut, do të pësojë rënje të konsiderueshme e cila si mesatare vjetore përgjatë periudhës 2016-2031, llogaritet të jetë rreth 1.3%, ndërkohë që renia e popullsisë në 2031, e krasuar me vitin 2016, vlerësohet të jetë akoma më e madhe në rreth 17%. Parashikimi në rënje i numrit të popullsisë rezidente përgjatë periudhës 2015-2031, është i pranishëm në të gjitha njësitet vendore të qarkut/bashkisë, duke ruajtur të njëjtin ritëm mesatar rënje sikundër edhe bashkia. Një nga faktorët që mendohet së do të vazhdojë të ndikojë në përcaktimin e stokut të numrit të popullsisë rezidente edhe në vitet e ardhshme, është faktori migrimi, vazhdueshmëria e të cilit për periudhën 2016-2031, argumentohet me përspektivën e një largimi të vazhdueshëm të të rinjve nga sektori bujqësor, në migrimet e studentëve që transformohen në një qëndrim asfatgjatë përtëj studimeve, si dhe në rëndësinë e normave patriarkale në krijimin e familjeve, që do të ruajë një migrim të lartë të femrave në moshë të re.

Sipas projekcioneve të popullsisë-skenari i rritjes së mesme- popullsia e qarkut/bashkisë do të pësojë rënje, me një ritem mesatar vjetor rënje me rreth 1.3% dhe si faktor kryesor mendohet të jetë migracioni i brëndshëm

Popullsia rezidente e bashkisë Gramsh deri në vitin 2021, do të përformojë tregues të varesisë totale të ulët, duke ruajtur të ashtuquajturin fenomenin e “dividentit demografik”.

Popullsia sipas Gjendjes Civile:

Skenarët e rritjes së popullsisë sipas Gjendjes Civile: Ndërkohë, nëse do të përllogarisim rënien e popullsisë duke u mbështetur në të dhënat e Regjistratës së Gjendjes Civile, atëherë do të ndjekim metodologjinë e mëposhtme:

Llogarisim koeficëntin e rënies (R) së popullsisë në Bashkinë Gramsh, duke u mbështetur në të dhënat e Gjendjes Civile:

$$R = \left[\frac{P_n}{P_0} \right]^{1/n} - 1 \times 100 \quad \text{ku,} \quad R - \text{Renja e popullsisë}$$

P_n – Popullsia e vitit për të cilin bëhet projekzioni
 P_0 – Popullsia aktuale
 n – Numri i viteve të ndërmjetme

$$R_{2011-2016} = [(39,825/38,736)^{1/5} - 1] \times 100$$

$$R_{2011-2016} = -0.3\%$$

$$P_n = P_0 \times (1+R/100)^n$$

$$P_{2023} = P_{2016} \times (1-R/100)^5 = 38,736 \times (1-0.3/100)^5 = 36,799$$

$$P_{2027} = P_{2023} \times (1-R/100)^5 = 45,266 \times (1-0.3/100)^5 = 34,959$$

$$P_{2032} = P_{2027} \times (1-R/100)^5 = 53,373 \times (1-0.3/100)^5 = 33,211$$

Tabela 6 Parashikimi i popullsisë deri në vitin 2032

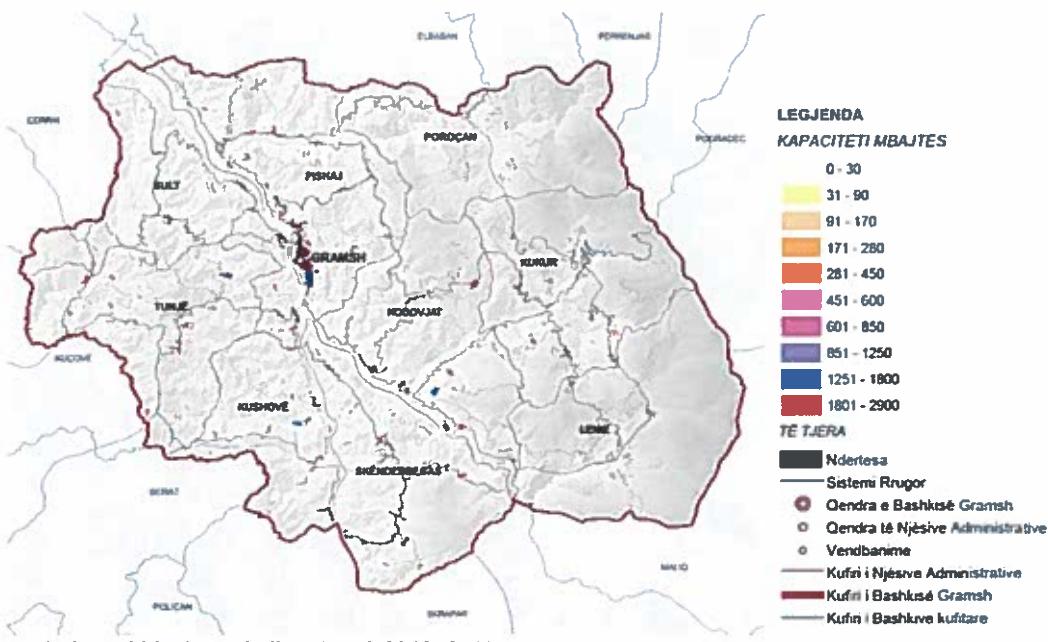
Gjendja Civile	2016	2023	2027	2032
NjA Gramsh	14,425	13,704	13,019	12,368
NjA Pishaj	8,132	7,725	7,339	6,972
NjA Kodovjat	3,189	3,030	2,878	2,734
NjA Kukur	3,200	3,040	2,888	2,744
NjA Kushovë	1,056	1,003	953	905
NjA Lenie	1,306	1,241	1,179	1,120
NjA Poroçan	1,812	1,721	1,635	1,554
NjA Skenderbegas	2,123	2,017	1,916	1,820
NjA Sult	1,280	1,216	1,155	1,097
NjA Tunje	2,213	2,102	1,997	1,897
Bashkia Gramsh	38,736	36,799	34,959	33,211

Burimi: Bashkia Gramsh dhe MetroPOLIS, 2017

Llogaritjet sipas burimeve të mësipërme paraqesin tendencën shumë të ndryshme të uljes së popullsisë. Praktikisht, sipas INSTAT, popullsia e Gramshit dhe Gjendja Civile bazuar në tabelën me sipër do të zvogëlohet. Duke marrë parasysh pasaktësitë që mbartin të dyja burimet, sa i përket informacionit, sikurse edhe pasiguritë e zhvillimit në nivel kombëtar, nuk është e mundur të përzgjedhësh njëren vlerë kundrejt tjetrës. Plani hartohet duke reflektouar tendencën rritëse sipas Gjendjes Civile, por fazohet duke reflektoar tendencën zbritëse sipas INSTAT-it. Kjo mënyrë duket të jetë më realiste dhe i jep mundësi Bashkisë: i) të ketë lirshmëri në lejimin e zhvillimit në territor; ii) të vetëregullojë politikën e saj pas tre viteve të para dhe në vazhdim çdo tre vjet, duke rishikuar planin dhe treguesit e tij, për t'iu përshtatur realitetit dhe zhvillimeve që mund të ndodhin. Shifra në rënje e INSTAT-it, është një paralajmërim për Bashkinë, që të mos synojë zhvillime shumë intensive, pasi një popullsi në rënje ndikon në rënje të tregut të tokës dhe rënje të kërkeshës për ndërtimit. Nga ana tjetër, shifrat në rritje sipas Gjendjes Civile, sugjerojnë që Bashkia duhet të ketë njohuri të mira të kapacitetit mbajtës (popullsia maksimale që mund të shërbehet në një njësi sipas treguesve) të çdo njësie strukturore në territor, dhe të fazojë furnizimin me infrastruktura kapitale në njësitë më prioritare.

Figura 22 Shpërndarja e popullsisë sipas kapacitetit mbajtës

Burimi: Bashkia Gramsh dhe MetropolIS, 2017

○ Instrumentet e drejtimit të zhvillimit

Në Planin e Përgjithshëm Vendor te Bashkisë Gramsh kemi përdorur një instrument të drejtimit të zhvillimit që është Intensiteti me kushte i ndërtimit i cili është përcaktuar në Ligjin 107/2014 "Për Planifikimin e Territorit" dhe VKM 408 datë 13.05.2015 "Për miratimin e Rregullores së Zhvillimit të Territorit", e ndryshuar edhe gjithashtu janë përdoruar dy instrumenta ekstraligjorë që në fokus të tyre kanë zhvillimin përmirësimin e infrastrukturës në zonave të bizneseve dhe zonat ku ka probleme infrastrukturore të natyrave të ndryshme.

Intensiteti i Ndërtimit me Kushte (INK) i jep mundësi zhvilluesit të ndërtojë me një intesitet më të lartë në zona të caktuara të bashkisë me kusht që të ofrojë investime publike ose kundrejtë një pagese ose financimi me natyrë publike. Për shembull bashkia cakton një kufi të intesitetit bazë të ndërtimit në një zonë të caktuar, tillë si rrugë apo një zonë, dhe më pas i ofron ndërtuesve një "Bonus" (për intesitetin) vetem ne këmbim të investimeve publike ose financave. Bashkia Gramsh parashikon njësitet strukturore me kod GR_UB_A1/16, GR_UB_A1/17 dhe GR_UB_AR3_357/1. Këto njësi klasifikohen si njësi të cilat kanë interes të lartë zhvillimi në Qytetin e Grmashit dhe interisteti rritet me 1 njësi m^2/m^2 kundrejt financimit ose investimit publik.

Zonat e Zhvillimit të Biznesit (ZZB) është një partneritet publik privat me anë të të cilit pronarët e pronave dhe bizneseve zgjedhin të kontribojnë finansiarisht për zhvillimin, mirëmbajtjen dhe promovimin e zonës së tyre tregëtare. ZZB-të ofrojnë një sërë shërbimesh private në bashkërendim me shërbimet publike vendore dhe investojnë në prosperitetin afatgjatë ekonomik të zonave të tyre. Shërbimet e ofruara nga ZZB janë protësuese për shërbimet e ofruara për zonën nga bashkia. Bashkia Gramsh parashikon njësinë strukturore të qendrës së Gramshit, si njësinë më të mundshme në Bashkinë e Gramshit për zbatimin e instrumentit të ZZB-së. PPV-ja parashikon rizhvillimin e zonës në një periudhë afatgjatë jo vetëm në qëndër por edhe përgjatë bulevardit kryesor gjithashtu dhe zgjatimin e tij duke e shndërruar atë në zonën më të

rëndësishme multifunksionale jo vetëm për qytetin e Gramshit por për të gjithë Bashkinë. Zona përvet rritjes në intensitetin e ndërtimit për qëllime banimi, parashikon dhe akomodimin e një sërë shërbimesh, zonash rekreative dhe aktivitetesh sociale, stacionin multimodal të bashkisë etj.

Tarifa e Përmirësimit (TP) janë tarifa që vendos dhe mbledh NJQV-ja për investimet e kryera në rrugë, ujësjellës-kanalizime, dhe objekte të tjera të cilat kanë ndikuar që tokat private pranë tyre “të janë më të mira” për zhvillim. Tarifa e përmirësimit ka lidhje me ndikimin e infrastrukturës publike në vlerën e tokës/pronës përgjatë së cilës krijohet. Ndryshe nga taksa e ndikimit në infrastrukturë, e cila synon të rikuperojë disa nga kostot që zhvillimi i ri do të krijojë tek infrastruktura publike, tarifat e përmirësimit lidhen drejtëpërdrejt me fitimet e pronarit të tokës nga rritja e vlerës së tokës/pronës.

Bashkia shoqëron çdo instrument financiar për drejtimin e zhvillimit dhe krijimin e hapësirës publike me një platformë komunikimi dhe transparence me publikun në çdo hap të zbatimit të tij.

1.3 Shërbimet dhe infrastrukturat publike

- Efektet e infrastrukturave kombëtare e rajonale

Duke iu referuar pozicioni gjografik ku shtrihet bashkia e Gramshit, projektet Kombëtare dhe rajonale do të kenë impakt në këtë bashki. Projekti më i rëndësishëm që ka Shqipëria sipas SETTO (South- East Transport Observatory, institucion i rëndësishëm që orienton strategjitet e transportit në Ballkan, e cila unifikon prioritetet e infrastrukturës së vendeve që janë pjesë e saj në bazë të strategjive kombëtare) është Boshti Qendror Jugor, i cili ndonëse nuk kalon brenda kufisit të bashkisë Gramshit, pritet të ketë impakt në lëvizshmërinë e kësaj bashkie me vendet e tjera duke parë që në planin rregullues të bashkisë Gramsh propozohen dy lidhje rajonale me këtë korridor të rëndësishme të vendit, një lidhje në Mollas në pjesën veri-perëndimore dhe një lidhje në perëndim të bashkisë ku lidhet me Lumasin e Kuçovës dhe më pas me Boshtin qëndror jugor.

Boshti Qëndror Jugor, është një nga investimet infrastrukturore më të rëndësishme që pritet të ndërtohet në vendin tonë pas Rrugës së Kombit. Kjo infrastrukturë ndërthuret me Korridori VIII në aksin verior me Tiranën (Autostrada A3), i cili nis nga Papëri (sipas draftit të Planit Kombëtar 2015-2030 të publikuar nga AKPT), vazhdon në drejtim të Cërrikut-Kuçovës-Beratit-Memaliajt. Në Memaliaj bëhet dhe lidhja e drejtpërdrejtë me korridorin tjetër me rëndësi ndërkombëtare, Korridori i Kaltër, i cili është një tjetër korridor ndërkombëtar që nis në Itali (Trieste) dhe vazhdon në Kroaci, Mal të Zi, në Shqipëri dhe përfundon në Kallamat të Greqisë. Boshti Qendror Jugor (Elbasan-Tepelenë) ka rëndësi të madhe sepse kjo infrastrukturë do të sjellë një lidhje më optimale ndërmjet Shqipërisë qëndrore dhe jugore. Ky koridor është rrëth 180 km i gjatë. Aktualisht është ndërtuar 10% dhe po planifikohet të ndërtohet edhe 15% e këtij korritori .

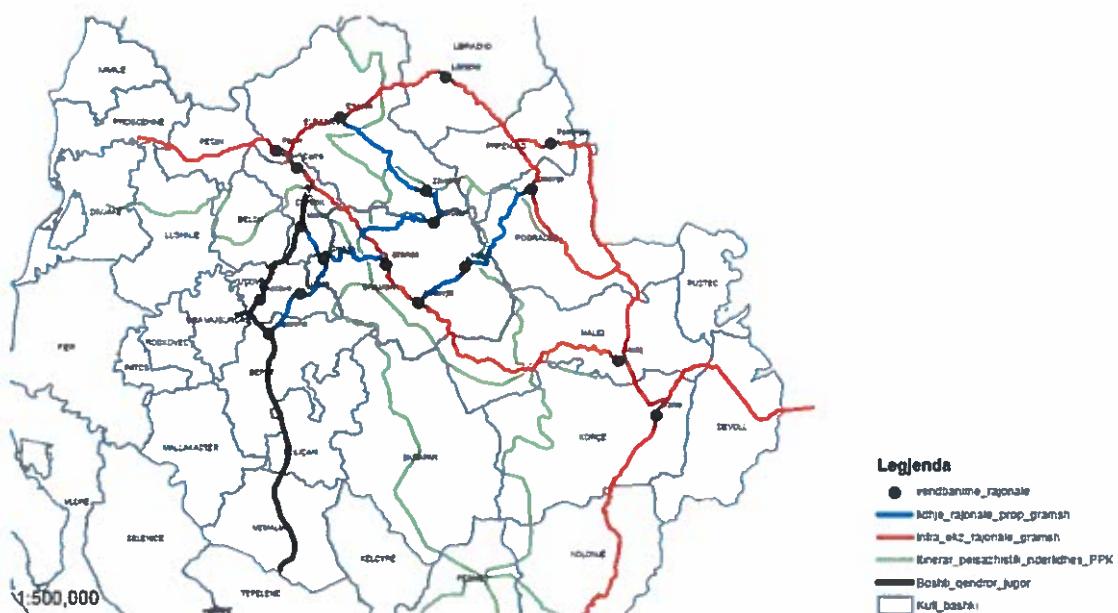
Plani i Përgjithshëm Kombëtar i Territorit është miratuar me vendim të Këshillit Kombëtar të Territorit Nr. I datë 14.06.2016 dhe sipas përcaktimit në Ligjin Nr.107/2014 është miratuar më tej në Keshillin e Ministrave me VKM Nr. 881 datë 14.12.2016, ka vendosur disa direktiva të rëndësishme, të cilat do të zbatohen edhe në planet e përgjithshme vendore që harten. Një nga elementet kryesore të Planit Kombëtar është infrastruktura dhe trasporti në nivel kombëtar dhe rajonal. Boshti qëndror jugor, i cili është një nga infrastrukturat më të rëndësishme që pritet të ndërtohet nuk do të ketë impakt brenda kufinjve të bashkisë Gramsh por do të bëj të mundur akses më të mirë ndërmjet bashkive dhe më tej, sidomos lidhjet e bashkisë së Gramshit me pjesën jugore të Shqipërisë.

Përsa i përket impaktit të PPK-së në Bashkinë Gramsh mund të përmëndim rrugën e re që pritet të përsfundojë e cila është në ndërtim, aksi Gramsh-Maliq do të bëjë të mundur lidhjen e Gramshit me Korçën dhe pjesën jug-lindore të vendit. Ky itinerar bën të mundur që bashkia Gramshit të shërbejë dhe si urë tranziti për destinacionet në juglindje të vendit duke parë që shkurton në kohë si dhe ky itinerar është peizazhistik.

Sipas propozimeve të PPK-së, në bashkinë e Gramshit kalojnë itineraret peizazhistike ndërlidhës, të cilat bëjnë të mundur lidhjen e kësaj bashkie me Elbasanit në pjesën veriore dhe shkon në Korçë në pjesën jugore dhe më tej. Ka një sërë itinerare shpejtë se përshtatje që kalojnë në Gramsh duke parë peizazhin fantastik që ka kjo bashki sidomos në pjesët perëndimore dhe lindore të bashkisë.

Figura 23 Impakti i projekteve rjonale dhe kombëtare, Bashkia Gramsh

Burimi:SEETO, Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë; Përgatiti: Bashkia Gramsh dhe MetroPOLIS, 2017

Gramshi ka vetëm një lidhje vertikale (Papër- Korçë) dhe në nivel rioni propozohen lidhje tërthore në mënyrë që bashkia të ketë akses me Elbasanin nëpërmjet Zavalinës si dhe lidhja me Kuçovën duke kaluar nëpërmjet itinerarit që kalon nga Saraseli. Lidhja me Kuçovën do të bëjë të mundur që në të ardhmen të lidhet me Boshtin qëndror jugor. Dy lidhje të tjera të rëndësishme janë: lidhja me Cërriku në Mollas nëpërmjet Dragotit si dhe lidhja me Beratin. Këto dy lidhje do të bëjnë të mundur akses më të mire më bashkitë që ndodhen në pjesën perëndimore të bashkisë Gramsh. Një tjetër itinerar i rëndësishëm që propozohet është lidhja me Pogradecin nëpërmjet Kukurit. Duhet theksuar që terreni në këtë bashki është i thyer dhe këto itinerare do të shtrihen në një periudhë afatgjatë duke u bazuar në strategjitet kombëtare të infrastrukturës. Akset infrastrukturore ndërbashkiake janë kopetencë e institucioneve të pushtetit qëndror.

Transporti publik ndërpyetas (propozimi i Ministrisë së Infrastrukturës dhe Energjisë):

Transporti publik ndërqytetas luan një rol të rëndësishëm në mënyrën e lëvizjes (bashkëveprimit) të bashkive me njëra tjetër. Ky lloj transporti është kompetencë e Ministrisë së Infrastrukturës dhe Energjistikës. Në kuadër të reformës administrative-territoriale të vitit 2014, lindi nevoja për një konceptim të ri të transportit publik ndërqytetas në nivel bashkie.

Duke u bazuar në këtë reformë, rrjeti i ri i linjave është përcaktuar pasi ka kaluar procedurat e modelimit dhe të konsultimit me përfaqësuesit e bashkive respektive dhe shoqëritë që shërbejnë sot në transportin ndërqytetës. Po ashtu, Ministria e Infrastrukturës dhe Energjistikës në zbatim të ligjit të mësipërm, ka hartuar Udhëzimin “Për kriteret, rregullat dhe dokumentacioni për lëshimin e licencave dhe certifikatave për ushtrimin e veprimitarës në transportin rrugor të udhëtarëve me autobus brenda vendit”. Me udhëzimin e ri, është përcaktuar që gjithsej në të gjithë vendin do të operojnë 326 linja ndërqytetëse, nga 588 që ishin më parë¹.

Ministria e Infrastrukturës dhe Energjistikës në zbatim të ligjit nr. 10/2016, “Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 8308, datë 18.03.1998 “Për transportet rrugore”, të ndryshuar, publikon Rrjetin e linjave ndërqytetëse, stacionet e qëndrimit dhe oraret për secilën linjë, që do të fillojnë zbatimin në 1 janar 2017. Kërkesë e rëndësishme është që bashkitë të përcaktojnë vendndodhjen e terminaleve të autobuzëve në zbatim të nenit 21/1 të ligjit nr. 10, 2016. E domosdoshme është gjithashtu që shoqëritë që do të licencoohen, të rinovojnë 20 % të flotës së tyre të autobuzëve gjatë vitit të parë licencës, edhe gjatë 2017.

Duke parë fluksin e lëvizjes së transportit ndërqytetas dhe analizës së thelluar që është bërë, theksohet që bashkia e Gramshit ka lidhjet të mirë përsa i përket transportit publik ndërqytetas. Sipas të dhënavë të bashkisë, ekziston linja Gramsh- Belsh me 4 orare në ditë, por kjo linjë nuk është eficiente duke parë numrin e ulët të pasagjerëve që lëvizin në këtë linjë. Sugjerohet që linja Gramsh- Belsh të rishikohet. Një tjetër linjë që ka qenë dhe është hequr nga ministria është Gramsh- Divjakë, propozohet që kjo linje të merret parasysh në linjat e reja që priten të miratohen nga Ministria e Infrastrukturës dhe Energjistikës.

Përsa i përket transportit rrëthqytatas, në bashkinë e Gramshit ekzistojnë 19 linja të cilat janë të shpërndara në pjesën më të madhe të territorit. Linjat në këtë territor funksionojnë në mënyrë lineare duke parë reliefin e vështirë ku shtrihet kjo bashki. Ndër itineraret me më shumë fluks mund të përmëndim linjat që kalojnë në pjesën veriore dhe perëndimore respektivisht 3-4 orare në ditë. Ky lloj transporti shtrihet në një gjatësi 294.8 km km² linear.

Nga analizën e gjendjes ekzistuese, si dhe bazuar ne ligjin Nr.8308, për transportet rrugore, i ndryshuar, propozohet hartimi i rrjetit të linjave rrëthqytetëse bazuar mbi disa kritere, si të dhënat demografike e gjeografike, gjendjen social-ekonomike, kërkesat për lëvizjen e popullatës, rrjetin rrugor dhe gjendjen e infrastrukturës rrugore. Në procesin e hartimit të rrjetit të linjave rrëthqytetëse merren parasysh lidhjet ndërmjet qëndrës administrative të bashkisë (Gramsh) me qendrat e njësive administrative përbërëse dhe qendrat e njësive administrative përbërëse me fshatrat dhe fshatrat ndërmjet tyre. Ky rrjet linjash transporti miratohet çdo tre vjet dhe nuk duhet të cenojë rrjetin e linjave qytetëse dhe ndërqytetëse³.

Në propozimet e transportit publik është bërë dhe një analizë e numrit të banorëve që përdorin transportit publik sipas INSTAT-it dhe projeksioneve deri në vitin 2031. Përqindja që përdorin transportin publik është e ulët duke parë që 10.9 % përdorin këtë lloj shërbimi në nivel bashkie,

por varion për çdo njësi administrative dhe në vitet e ardhshme pritet që numri i banorëve që përdorin këtë shërbim të rritet. Në qytetin e Gramshit pritet që transporti publik të përdoret nga mbi 20 % e banorëve të qytetit kurse në njësitë administrative të variojë nga 10-25 % e popullsisë. Duke u bazuar në linjat e transportit të propozuar supozohet që personat që do të përdorin transportin publik të rritet me 50%.

Tabela 7 Numri i banorëve që priten të përdorin transportin publik në harkun kohor 2011- 2031

	Projeksi popullsisë 2011-2031			Përdorimi në % sipas viti 2011	% e propozuar për transportin publik	Nr i banorëve që do të përdorin transportin publik		
	2011	2021	2031			2011	2021	2031
Bashkia Gramsh	25,141	22,634	20,500	10.9 %	22 %	2740	4979	4510
Gramsh	8,757	7,884	7,140	19.04 %	32 %	1667	2522	2284
Pishaj	5,090	4,583	4,151	7.39 %	18 %	376	824	747
Sult	655	589	534	1.17 %	11 %	8	64	58
Porocan	1,317	1,185	1,074	1.33 %	13 %	18	154	139
Tunjë	1,445	1,301	1,179	7.24 %	19 %	104	247	224
Kushovë	684	616	558	2.01 %	12 %	14	73	67
Skëndërbegas	1,286	1,157	1,048	8.67 %	15 %	111	173	157
Kodovjat	2,443	2,200	1,992	11.21 %	21 %	274	462	418
Kukur	2,656	2,391	2,166	3.63 %	16 %	96	382	346
Lenie	808	728	659	1.56 %	11 %	13	80	72

Burimi: Instat 2011; Përgatiti: Bashkia Gramsh dhe MetroPOLIS 2017

Përveç bazës ligjore, një tjetër analizë e rëndësishme është hedhja e distancave të zhvillimeve nga trupi i rrugës sipas parashikimeve të Kodit Rrugor, në çdo linjë ekzistuese të transportit publik me distancë 500 m (distanca që mund të ecë një përsone për në stacionin më të afërt) në mënyrë që të shihet së cilat janë zonat/vendbanimet që nuk aksesohen nga ky lloj shërbimi.

Duke iu bazuar analizave e transportin rrugor, në skemën më poshtë është paraqitur rrijeti i transportit publik rrëthqytetas të propozuar, i cili është kopetencë e bashkisë Gramsh. Hartimi i linjave të reja është konceptuar që të kalojë kryesisht në akset kryesore lidhëse nationale në disa pjesë dhe në akset kryesore të propozuara, në mënyrë që të mbulohet cdo vendbanim me këtë shërbim. Transporti publik rrëthqytetas në bashkinë Gramsh funksionon në mënyre lineare por që ky shërbim të jetë sa më eficent dhe të aksesojë të gjitha fshatrat propozohet që të funksionojë në mënyrë unazore. Në këtë bashki propozohen 16 linja unazore që do të bëjnë të mundur aksesin e cdo vendbanimi.

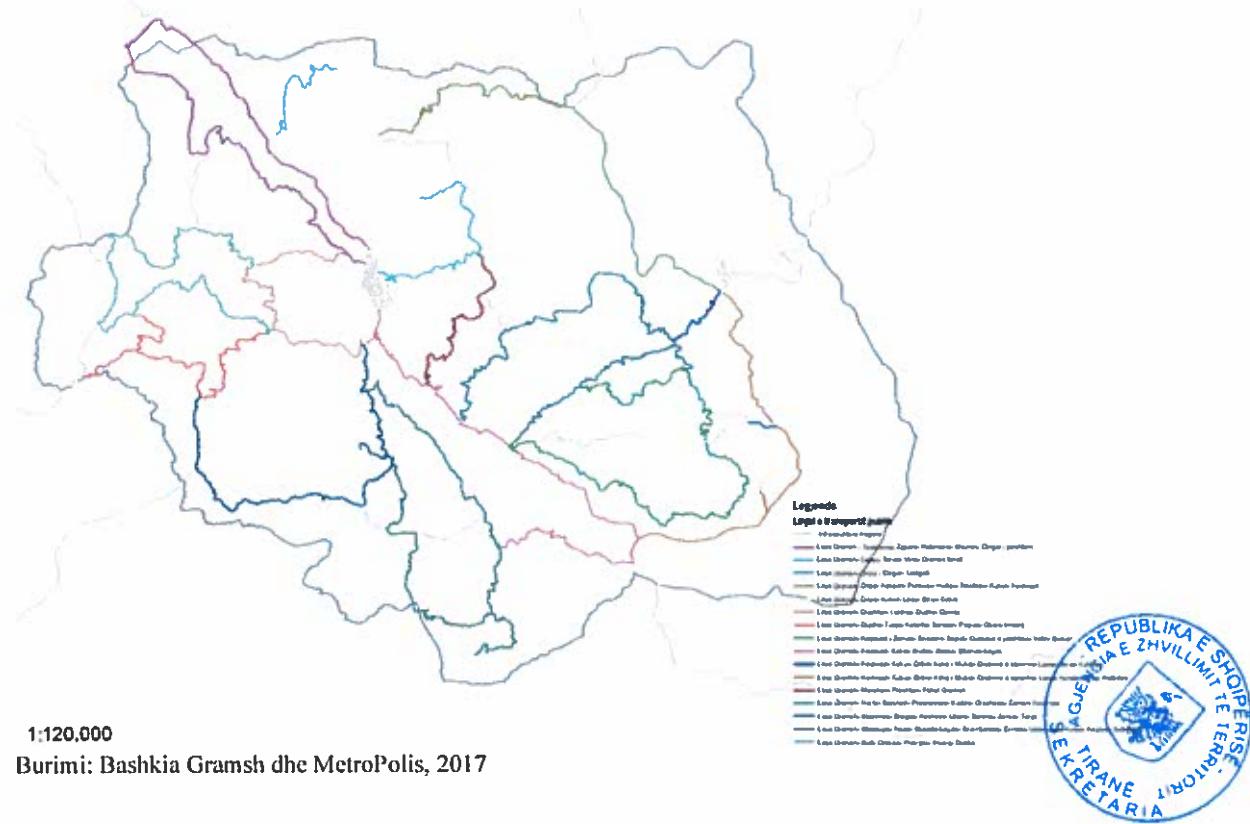
Sot në qytetin e Gramshit ndodhen 3 stacione të transportit publik dhe për ta bërë këtë shërbim më efikas propozohet ndërtimi i terminalit të ri në pjesën veriore të qytetit (në hyrje të bashkisë Gramsh, tek stacioni ekzistues). Në këtë terminal, i cili do të zgjerohet dhe do të ketë shërbimet përkatëse do të nisen të gjitha linjat ndërqytetase dhe rrëthqytetase. Këto linja do të përshkruajnë Bypass-in e qytetin në mënyrë që mos të shkaktojnë trafik në zonën urbane të qytetit.

Hartimi i këtyre linjave do të bëjë të mundur që banorët që jetojnë në njësitet administrative të kenë akses midis vendbanimeve si dhe me shërbimet që ndodhen në qytetin e Gramshit. Transporti publik i propozuar do të shtrihet në një gjatësi 388.3 km linear në mënyrë që të kenë akses të gjitha vendbanimet në bashkinë e Gramshit.

Përsa i përket numrit të automjeteve për secilën linjë, kjo do të bëhet në varësi të fluksit të lëvizjeve ku një bazë e mirë sesi do të jetë numri i licensave për çdo linjë është dhe nga analiza ekzistuese, duke u bazuar në numrin e orareve.

Figura 24 Harta e transportit publik rrëthqytetas

- #### ○ Lēvizja nē territor

Infrastruktura e propozuar në bashkinë Gramshit synon të krijojë një lidhje më të mirë të zonave dhe të zgjidhi problemet e qarkullimit që ekzistojnë aktualisht. Lexohet qartë që sistemi rrugor në të ardhmen, në zonën urbane do të jëtë sistem gjatësor i kombinuar me atë tërthor.

Sipas funksionit, rrugët e bashkisë Gramsh janë përcaktuar si më poshtë:

- Arterie (8-12 m)

Arteria është rruga kryesore që të dërgon në Gramsh dhe më tej drejt Korcës. Kjo rrugë është ekzistuese dhe ka një gjarësi 8 m por kur vazhdon në një pjesë të qytetit shkon në 12 sepse kemi

dhe korsi biciklete në atë segment. Arteria ka berë të mundur shkurtimin e distancës së qytetit të Gramshit me Elbasanin dhe më tej. Sot nëpërmjet këtij itinerari, kryeqyteti i vendit është 90 minuta.

- Akse lidhëse (6-8 m)

Akset lidhëse synojnë që krijonë një lidhje më të mirë të vendbanimeve në mënyrë horizontale dhe jo vetëm. Në zonat rurale kjo infrastrukturë ka gjerësi 6 metra duke parë terrenin e veshtirë ku kalojnë keto akse. Në zonat e banuara kjo infrastrukturë shkon 8 m duke shtuar trotuarin në njëren anë.

- Lidhjet rajonale (8 m)

Lidhet rajonale janë shumë të rëndësishme në ndërveprimin e bashkisë Gramsh më bashkitë kufitare dhe më tej. Këto lidhje do të bëjnë të mundur akses më bashkitë kufitare në mënyrë horizontale ekzaksisht më bashkitë e Elbasanit dhe Prrenjasit në pjesën lindore si dhe lidhjet me Kuçovën dhe Cërrikun në pjesën perëndimore dhe veri-perëndimore. Këto katër lidhje do te sjellin ndëveprim më të mirë ndërmjet vendbanimeve dhe bashkive kufitare. Gjerësia do të jetë 8 m sepse në keto itinerare do te kalojnë dhe linjat e transportit ndërqtetas dhe rrëthqytetas.

- Bypass (8 m)

Bypass-i është një nga investimet më të rëndësishme që pritet të ndërtohet në qytetin e Gramshit. Duke parë që kjo infrastrukturë rrugore është kopetencë e ARRS (Autoritetit Rrugor Shqipëtar), në planin rregullues propozohen dy variante.

Varianti Parë. L ~ 2300 metra linear, Unaza në kodrat Veriore .

Parashikon kalimin e trasesë së unazës në pjesën veriore të qytetit Gramshit .Traseja parashikohet të fillojë pranë terminalit aktual të mjeteve në kuotën H=194m ,ose para saj në hyrje të Gramshit në kuotën H= 200 m .Në vijim traseja akopjon kodrat në lartësitë H=230 , 240, 260 m , poshtë Depos Ujit qytetit H=270 m . Traseja e Unazës veriore mbas Depos Ujit kalon mbi rrugët egzistuese të lagjeve ,duke i përshtatur dhe i përpunuar sipas kushteve teknike .

Unaza veriore është e detyruar të ndërtohet për nevoja të qarkullimit të brëndshëm dhe tranzitit të veturave dhe frgonave.Nga ana teknike evidentohen këto mangësi .

1. Traseja e unazës veriore kalon në terrene kodrinore më pjerrësi që kalojnë I= 6-8% dhe kthesa të detyruara me reze të vogla.
2. Unaza është parashikuar para viteve 1990. Në gjëndjen aktuale janë ndërtuar në terrenet e unazës objekte të natyrave të ndryshme .
3. Mbas Depos Ujit ka nji situatë urbane të ngarkuar dhe ndërtimi unazës sipas kushteve teknike do të prishte shumë ndërtimë civile .
4. Mendimi teknik .Ndërtimi unazës do të kishte kosto të lartë ekonomike dhe urbane dhe nuk do të ishte funksionale për të gjitha kategorite e mjeteve ose trafikut mjeteve të rënda .

Varianti Dytë. L ~ 2800 metra linear, Unaza në shtratin e lumit Devollit

1. Marrdhënia midis qytetit Gramshit dhe shtratit lumi Devollit mbetet në kufijtë natyral . Autorët parashikojnë perspektivën e zhvillimit qytetit në shtratin e zgjeruar të lumit Devollit. Studimi parashikon ndërtimin e një argjinature me zhavorr , me gjëresi në kurorë fillimisht b

= 12 m , e mbrojtur me mure me gabiona dhe lartësi h = 4 m mbi nivelin aktual. E cila krijon mundësinë e kufizimit të lumbit Devollit me qytetin, sigurimin e një sipërsfaqe urbane perspective deri S=20 ha dhe ndërtimin e trases së unazës me disa faza.

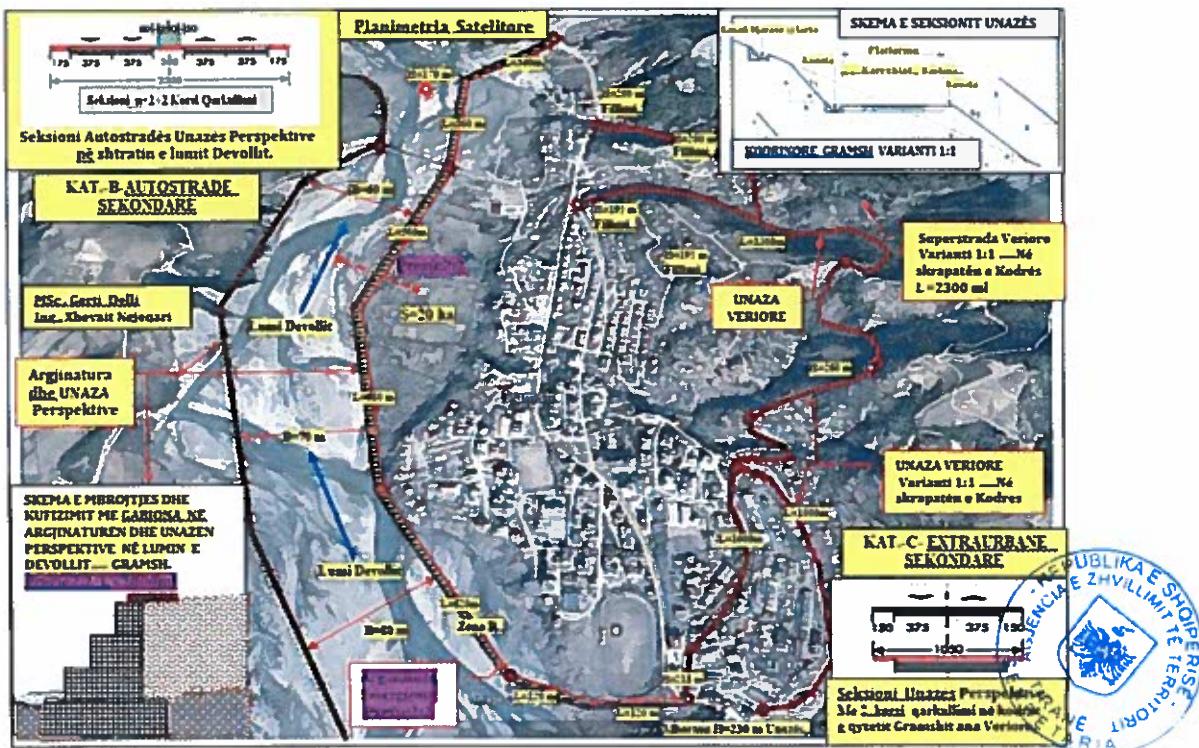
- Në fazën e parë unaza ndërtohet me seksion superstradë B= 12,5 m , ndërsa në perspektivë autostradë me katër korsi.

Avantazhet e ndërtimit unazës në shtratin e Devollit:

- Kufizimi, mbrojtja, argjinatura e unazës ndërtohen me material rethanor nga shtrati lumbit .
- Nuk prish ndërtime urbane dhe nuk kërkon shpronësimë.
- Siguron mbi S=20 ha terrene nga shtrati lumbit për ndërtimet perspective urbane dhe industriale.
- Autorët mendojnë që variant i ndërtimit të unazës në shtratin e lumbit është më rentabël dhe siguron pserspektivën e zhvillimit urban të qytetit Gramshit.
- Për të konceptuar elementët e studimit të unazës së qytetit të Gramshit jepen pamjet teknike në vijim. Harta topografike është e pa azhornuar.

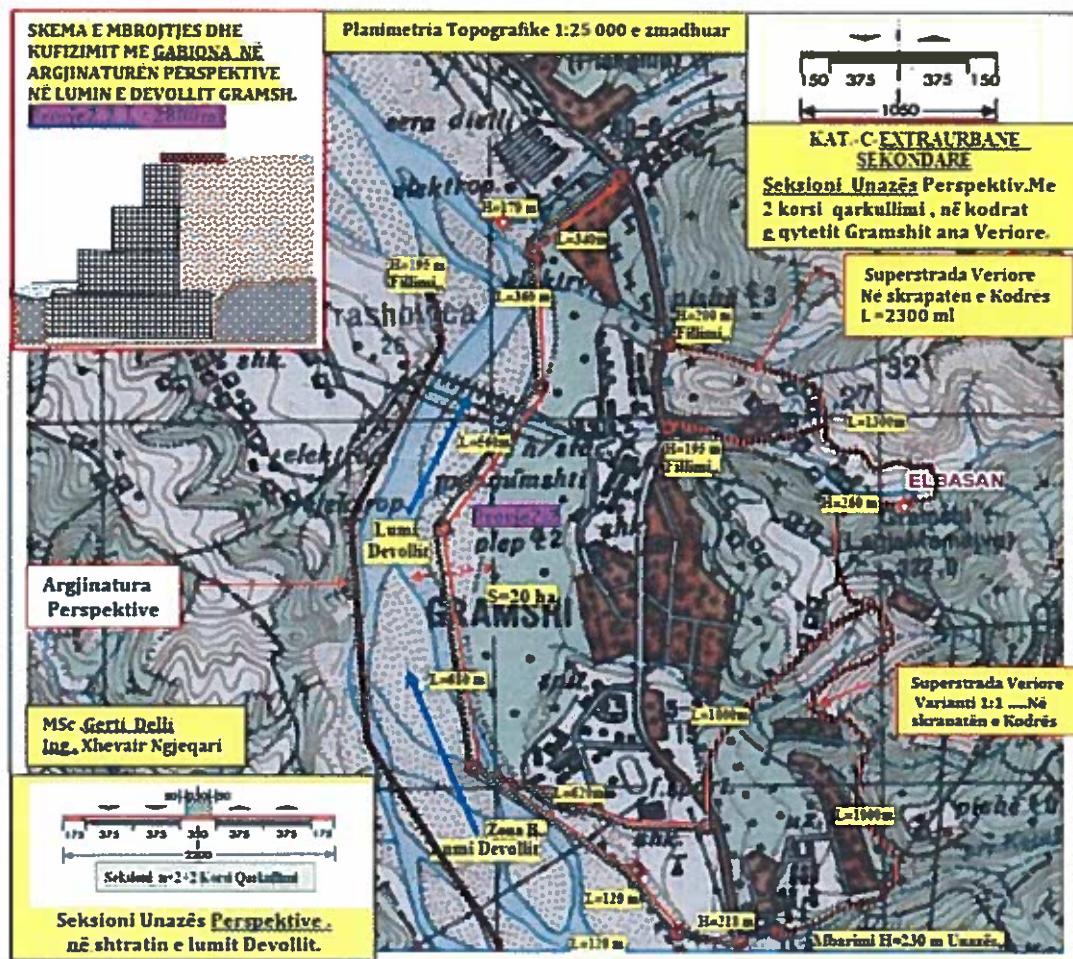
Unaza përgjate lumbit të Devollit propozohet me katër korsi, me një prespektive deri në 50 vjet por që për 20 vitet e ardhshme kjo infrastrukturë propozohet me dy korsi automobilistike.

Figura 25 Harta e varianteve të bypass-it të qytetit Gramsh

Burimi: Bashkia Gramsh dhe MetroPolis, 2017

Figura 26 Harta e varianteve të bypass-it të qytetit Gramsh

Burimi: Bashkia Gramsh dhe MetroPolis, 2017

- ### • Orbitali (6-8 m)

Për të bërë të mundur akses më të mirë të venbanimeve me infrastrukturën rrugore propozohet orbitali i Gramshit i cili do të kalojë kryesisht përgjatë rrugës ekzistuese në kufijtë e bashkisë. Ky itinerar do të bëjë që aksesi i fshatrave të jetë më i mirë ndërmjet tyre si dhe më qytetin e Gramshit. Itinerari kalon kryesisht në terren të thyer dhe në disa raste në rrugë ekzistuese. Orbitali do të ketë gjatësi 422 km dhe do të aksesoj 53 fshatra nga 139 fshatra që ka gjithsej bashkia e Gramshit. Në këtë itinerar do të kaloinë dhe disa nga linjat e transportit publik rrëthqytetas.

- Lidhje gjatësore (6-8 m)

Lidhjet gjatësore janë të rëndësishme për ndërveprimin e bashkisë në menyrë vertikale duke pare që vetëm arteria ka akses të mirë në menyrë vertikale. Këto lidhje do të sjellin zhvillimin e njësive administrative si dhe venbanimeve që kalojnë në këto itinerare. Gjerësia do të jetë 8 m sepse në këto itinerare do të kalojnë dhe linjat e transportit rrëthqytetase. Duke parë terrenin e vështirë ku priten të ndërtohen këto itinerare, gjerësia e rrugës në zonat rurale do të jetë 6 m.

- Lidhje tërthore (8 m)

Lidhjet gjatësore janë shumë të rëndësishme për ndërveprimin e bashkisë në menyrë horizontale. Këto lidhje do të sjellin zhvillimin e njësive administrative si dhe venbanimeve që kalojnë në këto itinerare. Përgjatë këtij itinerari, terreni në lidhjet tërthore është i vështirë. Gjerësia do të jetë 8 m sepse në të gjitha itineraret tërthore do të kalojne dhe linjat e transportit rrëthqytetase.

- Rrugë të brendshme kryesore (8-20 m)

Rrugët e brendshme kryesore janë shumë të rëndësishme përfunksionimin optimal të qytetit. Në disa nga këto itinerare janë vendosur parkimet si dhe itineraret e bicikletave në disa segmente. Arteria që vjen drejt qytetit të Gramshit, deri tek terminali i propozuar, më pas në brendësi kthehen në rrugë të brendshme kryesore.

- Rrugë të brendshme dytësore (6-15 m)

Rrugët e brendshme dytësore lidhin lagjet brenda qytetit dhe shërbijnë për t'u krijuar akses të gjithë banorëve dhe përdoruesve të zonave urbane. Këto rrugë lidhen me rrugët e brendshme kryesore duke përmirësuar lëvizjen e njerëzve dhe duke lidhur më mirë të gjitha zonat me njëratjetren. Në disa segmente kjo itinerare kanë dhe korsi biciklete prandaj gjerësia shkon deri në 15 metra.

- Kodrinore (6-8 m)

Rrugët kodrinore lidhin lagjet brenda qytetit dhe shërbijnë për t'u krijuar akses të gjithë banorëve dhe përdoruesve të zonave urbane në pjesën lindore të qytetit, ku terreni është i thyer. Këto rrugë do të kenë hyrje-dalje në bypass-in. Këto rrugë lidhen me rrugët e brëndshme kryesore dhe dytësore duke përmirësuar lëvizjen e njerëzve dhe duke lidhur më mirë të gjitha zonat me njëratjetren duke parë terrenin e vështirë ku shtrihen këto itinerare, gjerësia do të jetë 6 m në zonat rurale dhe 8 në zonat urbane.

- Rekreative (6-18 m)

Rrugët rekreative janë të vendosur në qytetit e Gramshit ku në këto itinerare janë vendosur dhe korsitë e bicikletave. Një nga itineraret është zgjatimi i bulevardit te Gramshit i cili do të shkojë deri te Kisha dhe ky itinerar ka një gjerësi 18 m. Një tjetër itinerar pritet të ndërtohet në pjesën perëndimore të qyteti, përgjate lumit të Devollit ku kjo infrastrukturë do të ketë një korsi automobilistike dhe e orientuar drejt këmbësorëve dhe personave që lëvizin me bicikleta. Përgjatë këtij itinerari do të ndërtohet dhe parku i qytetit ku kjo infrastrukturë do ti shërbejë akoma me shumë kësaj zonë të qytetit.

- Rrethrotullime

Rrethrotullimet janë të rëndësishme për të rregulluar lëvizjen e qarkullimit të mjeteve. Këto rrethrotullime propozohen të jenë në dy segmente të qytetit, në hyrje të qytetit si dhe në dalje. Këto do të bëjnë të mundur që shpejtësia të jetë e ulët në hyrje të qytetit si dhe të parandalojë aksidentet në keto dy nyje të rëndësishme të qytetit.

Llojet e ndërhyrjeve në rrugët e propozuara:

- a) Ekzistuese;
- b) E re;
- c) Zgjerim i rrugës;
- d) Në ndërtim;
- e) Ndërtim ure
- f) Propozim rrethrotullimi;

Kategoritë e kushtet teknike të sistemit rrugor sipas funksionalitetit: Seksionet e prerjeve janë bërë sipas kategorisë së funksionit të rrugës dhe jo sipas kodit rrugor. Çdo funksion rruge i është dhënë një kod specifik që të kuptohen nga njëri tjetri p.sh rrugët kodinore kanë kodin Ko përtu identifikuar me seksionin e prerjeve ne cad. Ne autocad profilet janë bërë sipas numrave render p.sh Ko-1 ku Ko është funksioni i rrugës dhe 1 është prera e cila në cad gjendet me emërtimin I-I' përtë treguar segmentin ku është bërë prera.

Konkluzione

- Rekomandohet që Ministria e Infrastrukturës dhe Energjikutikës te rishikojë linjën ndërqytetase Gramsh-Belsh e cila ka 4 orare në ditë por nuk ka fluks të pasagjerave drejt këtyre dy bashkive, si dhe të riaktivizohet linja Gramsh- Divjakë e cila është mbyllur por duke parë kërkesat dhe informacionet që ka bashkia e Gramshit kjo linjë duhet të rifunksionojë.
- Transporti publik propozohet të funksionojë në menyrë unazore dhe cdo vendbanim të ketë akses më këtë shërbim kryesor.
- Një nga propozimet kryesore është Bypass i qytetit i cili do të sjell lehtësim të trafikut të rëndë në qendër të qytetit që pritet të rritet me mbarimin e rrugës Gramsh-Maliq.

- Furnizimi me ujë dhe ujërat e ndotura

Në këtë seksion do të trajtohen rekomandime të përgjithshme në lidhje me nevojat për rehabilitimin dhe zgjerimin e infrastrukturës e cila siguron shërbimin e furnizimit me ujë për konsum publik dhe kanalizimet e ujrale të ndotura urbane.

- **Infrastruktura e furnizimit me ujë**

Bashkia e Gramshit nuk është e mbuluar tërësisht me sistemin e furnizimit me ujë të pijshëm dhe sistemi aktual shfaq problematika për shkak se tubacioneve të vjetëruara dhe në disa pjesë janë të bllokuara. Gjithashtu, për shkak të humbjeve të mëdha në rrjet, PPV-ja rekomandon eliminimin e të gjithë lidhjeve të paligjshme e të parregjistruesa dhe reduktimin e humbjes në sisitemin aktual. Ndonëse të gjitha njësive administrative iu ofrohet shërbimi i ujësjellësit, ende mbeten disa fshatra të cilët nuk mbulohen nga ky

shërbim duke e siguruar këtë shërbim nëpërmjet puseve individuale, krojeve malore dhe burimeve. Një menaxhim më i mirë i ofrimit të shërbimit do të sigurojë ujë të pijshëm në të gjithë territorin e Bashkisë Gramsh. Për shkak të gjendjes jo të mirë të rrjetit të brëndshëm të ujësjellësit të qytetit të Gramshit, rekomandohet një projekt për rehabilitimin e këtij rrjeti. Gjithashtu, për fshatrat në të cilën mungon rrjeti i furnizimit me ujë të pijshëm, propozohet ndërtimi i linjës së ujësjellësit në fshatrat Liras, Cërrunjë, Cigna, Nartë, Skenderbegas, Harunas, Duzhë, Silar, Mashan, Lenie, Taragjin dhe Kuratë. Në pjesën e fshatrave të sipërm të NJA-së Kukur, Lenie dhe Poroçan të studiohet për të realizuar veprat marrje të reja, me qëllim që të furnizohen me ujë nga burime të afërtë dhe me vetë rrjedhje.

Figura 27 Shërbimi i furnizimit me ujë të pijshëm

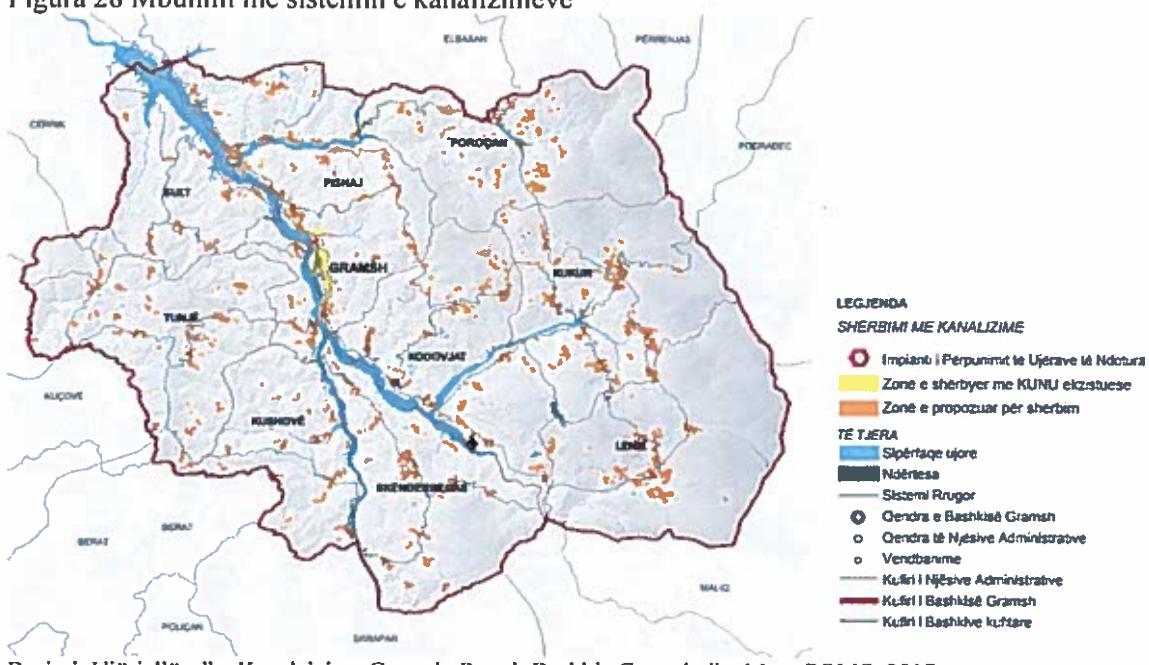

- Infrastruktura e kanalizimeve të ujërave të ndotura urbane

Nga analizimi i rrjetit të kanalizimeve në Bashkinë e Gramshit shihet që shërbimi i grumbullimit të ujërave të ndotura urbane ofrohet në qytetin e Gramshit dhe pjesërisht në Kodovjt dhe Çekin nëpërmjet sistemit të kanalizimeve. Për sa i përket gjëndjes së këtij shërbimi, ky rrjet është relativisht i amortizuar dhe nuk përbush me eficencë funksionin bazë si pasojë e vjetërsisë së tij. Kryesisht, ky sistem është i kombinuar, mbledh si shkarkimet e ujërave të ndotura urbane, industriale dhe ato të shiut. Infrastruktura e kanalizimeve të ujërave të ndotura është relativisht problematike duke qënë se në të gjithë fshatrat e NJA-ve nuk ekziston asnjë sistem i organizuar inxhinierik i mbledhjes dhe largimit të ujërave të ndotura (pjesërisht Kodovjt dhe Çekin, por që nuk janë plotësisht funksional). PPV-ja propozon një përmirësimi tërësor të sistemit të

kanalizimeve duke ndarë ujërat e bardha nga ato të zeza në qytet, si dhe duke siguruar mbulim me rrjet për të gjithë bashkinë. Duke qënë se fshatrat përdorin gropat septike, jashtë kushteve higjeno-sanitare për largimin e ujërave të ndotura urbane nga shtëpitë dhe shpesh hasen raste ku ujrat e ndotura derdhen direkt në trupat ujorë sipërsaqësor, përrrenj dhe lumenj. Rekomandohet që Bashkia e Gramshit t'i kushtoj vëmëndje të veçanitë rehabilitimit dhe ndërtimit të gropave septike sipas standarteve për të gjithë fshatrat që nuk kanë akses në KUZ. Gjithashtu, propozohet rehabilitimi dhe ndërtimi i tubacioneve të reja të ujërave të përdorura urbane në NjA-të Sult, Pishaj, Kushovë, Kodovjat dhe Skenderbegas. Nevojitet që sistemi i grumbullimit të ujërave të ndotura të projektohet i ndarë nga sistemi i cili pret ujërat e larta, kjo për arsyet e shhangjes së mbingarkesës e cila shpesh rezulton në përmbytje dhe daljen në sipërsaqe të ujërave të ndotura.

Figura 28 Mbulimi me sistemin e kanalizimeve

Burimi: Ujësjellës dhe Kanalaizime Gramsh, Punoi: Bashkia Gramsh dhe MetroPOLIS, 2017

○ Ndriçimi i mjediseve publike

Me qëllim për të përmirësuar situatën e ndriçimit publik në bashki, një nga projektet kryesore të propozuara nga plani si pjesë e objektivit strategjik për të përmirësuar infrastrukturën rajonale dhe aksesin në të, është investimi në rehabilitimin e ndriçimit publik në zonat ku aktualisht është dhe shtimi aty ku mungon dhe është i nevojshëm.

Ky propozim do të përfshijë pjesën e qytetit por edhe qendrat kryesore të njësive administrative, duke siguruar në këtë menyrë përmirësimin e situatës në zonat problematike dhe rritjen e sigurisë së lëvizjes gjatë natës për qytetarët.

Rritja e performancës energjitike të sistemit të ndriçimit duke e zevendësuar sistemin aktual me një sistem ndriçimi bashkohor në menyrë që të mos kemi një amortizim të tij dhe një cilësi shërbimi të mirë.

Propozohet të realizohet ndriçimi bashkohor, në të gjitha rrugët dytësore, duke u dhënë përparësi zonave periferike të qytetit.

Realizimi i ndriçimit në të gjitha sheshet e qytetit në mënyre uniforme.

Përmirësimi i infrastrukturës aktuale të ndriçimit duke minimuazuar numrin e llampave të djegura; mosdëmtimit të shtyllave, mosdjeqies së pajisjeve të brendshme si droseli, injektori, kondensatori etj.

Venia ne funksion e kokave të shtyllave që nuk funksionojnë.

Zëvendësimi i llampave me performace të dobët e cila ka ardhur si shkak i humbjes së rendimentit të ndriçimit pas një periudhe 3-vjecare.

Përmirësimi i ndriçimit duke shmangur amortizimin dhe dëmtimin e këtij sistemi në NjA-të Pishaj, Kodovjat, Lenie dhe Tunjë.

- Mbetjet e ngurta

Në mbështetje të ligjit nr. 1043 I, datë 9.6.2011, "Për mbrojtjen e mjedisit", si edhe ligjit nr.10463, datë 22.9.2011, "Për menaxhimin e integruar të mbetjeve në Republikën e Shqipërisë" (i ndryshuar), Bashkitë janë përgjegjëse për hartimin e më pas zbatimin e "Planit lokal të menaxhimit të mbetjeve".

Shërbimi i menaxhimit të integruar të mbetjeve në bashkinë Gramsh duhet të shtrije infrastrukturën e tij në të gjithë territorin dhe të nisë me grumbullimin e diferencuar të mbetjeve që në pikat e grumbullimit.

Fillimisht, Bashkia Gramsh ka nevojë për të hartuar Planin e Manaxhimit të Integruar të Mbetjeve Urbane, kjo si nevojë për një studim të plotë mbi shtrirjen e infrastrukturës së shërbimit të manaxhimit të mbetjeve në të gjithë territorin e Bashkisë.

Vend-depozitimi aktual duhet ti nënshtronet rehabilitimit mjedisor të tij, dhe të mendohet për të gjetur një zgjidhje përvetësojë Bashkia e Gramsh përmes një venddepozitimit aktual në stacion trasferimi dhe depozitimi i mbetjeve ne ladhfillin rajonal, ose asgjesimi i tyre në inceneratorin rajonal (Landfilli / inceneratori në Elbasan).

Mbetjet industriale, edhe pse nuk janë kopetencë e bashkisë, institucionet vendore duhet të hyjnë në diskutime përvetësojë Bashkia e Gramsh përmes një venddepozitimit aktual në stacion trasferimi dhe depozitimi i mbetjeve ne ladhfillin rajonal, ose asgjesimi i tyre në inceneratorin rajonal (Landfilli / inceneratori në Elbasan).

Aktualish nuk ka të dhëna mbi sasinë dhe mënyrat e riciklimit të mbetjeve në territorin e bashkisë, riciklimi ndodh në mënyrë joformale, ndaj shikohet e arsyeshme që bashkë me hartimin e planit të menaxhimit të mbetjeve të formalizohet sektori i riciklimit.

Zonat me nivel të lartë ndotjeje, sidomos industriale, në Gramsh përbën një problem serioz përvetësojë Bashkia e Gramsh përmes një venddepozitimit aktual në stacion trasferimi dhe depozitimi i mbetjeve ne ladhfillin rajonal, ose asgjesimi i tyre në inceneratorin rajonal (Landfilli / inceneratori në Elbasan).

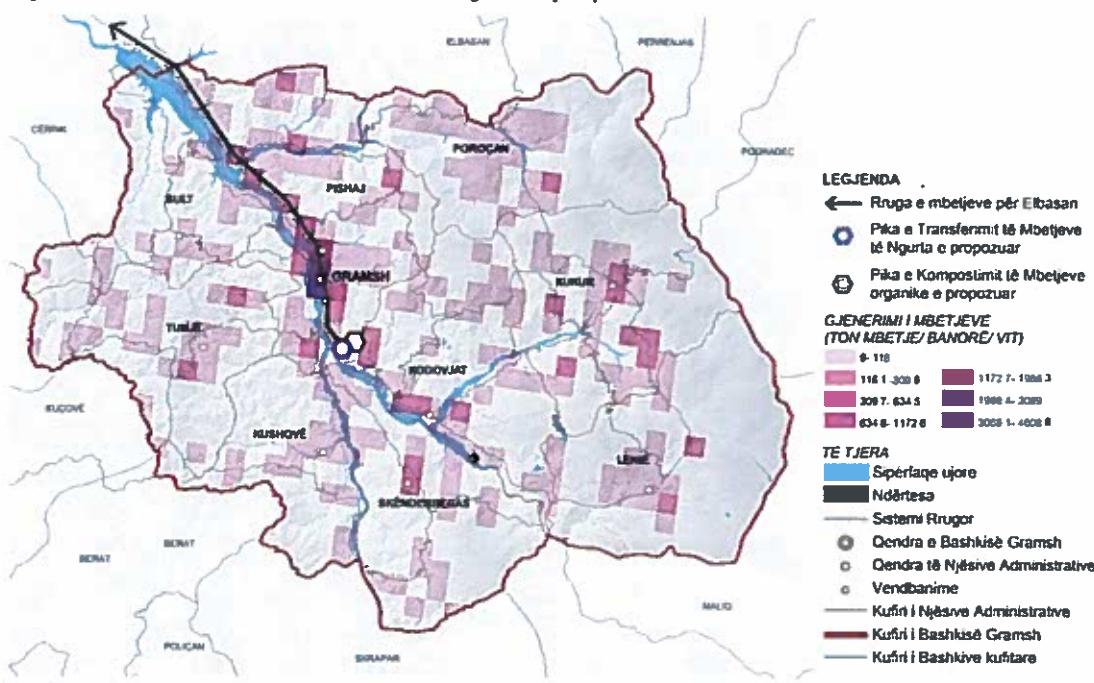
Shërbimi i grumbullimit dhe transportimit të mbetjeve urbane nevojitet të shtrihet në të gjithë territorin e Bashkisë Gramsh.

Bashkia duhet të studiojë dhe zbatojë një skemë përvetësojë Bashkia e Gramsh përmes një venddepozitimit aktual në stacion trasferimi dhe depozitimi i mbetjeve ne ladhfillin rajonal, ose asgjesimi i tyre në inceneratorin rajonal (Landfilli / inceneratori në Elbasan).

Gjithashtu bashkia duhet të përcaktojë një venddepozitim përvetësojë Bashkia e Gramsh përmes një venddepozitimit aktual në stacion trasferimi dhe depozitimi i mbetjeve ne ladhfillin rajonal, ose asgjesimi i tyre në inceneratorin rajonal (Landfilli / inceneratori në Elbasan).

Figura 29 Skema e menaxhimit të mbetjeve e propozuar

Burimi: Bashkia Gramsh dhe MetroPOLIS, 2017

Menaxhimi i mbetjeve të rrezikshme: Bashkia Gramsh nuk ka një plan për menaxhimin e mbetjeve të rrezikshme. Si rrjedhojë, menaxhimi i mbetjeve të rrezikshme shtepiakë që është kompetencë e bashkisë mbetet ende një sfidë. Për këtë arsy, rekomandohet që Bashkia:

- **Për mbetjet e rrezikshme shtepiakë:** të hartojë një Plan Vendor për Menaxhimin e Mbetjeve të Rrezikshme Shtepiakë, si dhe mënyra e trajtimit të tyre dhe përcaktimi i vendit të depozitimit përfundimtar të tyre.
- **Mbetje të rrezikshme:** të insistoj pranë institucioneve të linjës për zgjidhjen e menaxhimit të rrymave të ndryshme të mbetjeve të rrezikshme, të cilat ndodhen apo prodhohen brenda territorit të bashkisë.
- **Mbetje të rrezikshme industriale:** të bashkëpunojë më institucionet qëndrore për zgjidhjen e problemit të trajtimit të mbetjeve industriale të depozituara dhe që prodhohen në teritorin e bashkisë.
- **Të shtohet përqindja e mbetjeve të ricikluara:** Planet dhe projektit që do të hartohen/zhvillohen në funksion të menaxhimit të mbetjeve industriale, të marrin në konsideratë dhe mundësinë e reduktimit të tyre që në burim dhe uljen e mundësisë së deportimit të ndotjes nga industria në tokë, ujë, ajër.
- o Infrastrukturat sociale

Sipas analizës së periferalitetit dhe analizave për mbulimin me reze të shërbimit arsimor bashkia e Gramshit paraqet problem në mbulimin me shërbimin arsimor dhe shëndetësor si pasojë e mungesës së ndërtueseve për këtë funksion në disa NjA, por edhe për shkak të degradimit të

infrastrukturës arsimore e shëndetësore në zona të tjera, të cilat paraqesin nevoja emergjente për restaurim dhe rehabilitim. Duke qënë se në Bashkinë e Gramshit shumica e kopshtave nuk i plotësojnë standartet minimale të sipërafares së objektit/fëmijë dhe sheshit funksional brënda qytetit dhe në NJA-të e tijera me numër të vogël vendbanimesh ka mbulim të pjesshëm me kopështe, për këtë PPV-ja rekomandon që për një mbulim sa më optimal, në përputhje më standartet e planifikimit sipas VKM 686, ku një kopësht t'i shërbej 1500 banorëve, ndërtimin e një kopështi të ri në Qytetin e Gramshit. Gjithashtu, duke qënë se Bashkia e Gramshit ka një mbulim të mirë të qëndrës së qytetit me institucionë arsimore, por lihet zbuluar periferia dhe zonat më skajore, PPV-ja rekomandon një zgjidhja sa më optimale, siç është permirësimi i infrastrukturës ekzistuese dhe përmirësimi i transportit publik. Shumica e objekteve të shkollave 9 – vjeçare kanë infrastrukturë të dobët fizike dhe nuk përbushin standartet minimale të sipërafares së objektit dhe sheshit funksional, për këtë rekomandohet që të merret parasysh në të ardhmen për një akses më të mirë të këtyre shërbimeve. PPV –ja me qëllim përbushjen e standardeve të shërbimit arsimorë (duke marrë në konsideratë numrin e klasave/nxënës dhe raportin nxënës / mësues) parashikon ndërtimin e çerdheve ose kopshte në fshatrat Kukuçovë, Zgupë, Holtas, Kabash, Lleshaj dhe gjithashtu një në qytetin e Gramshit. Një shkollë 9 vjeçare dhe një shkollë e mesme profesionale propozohen të ndërtohen në qytet. Ndërsa përsa i përket infrastrukturës sociale shëndetësore, plani parashikon ndërtimin e qendrave te reja shëndetësore në Posnovisht, Kokël dhe Bratil.

Figura 30 Harta e shkollave të mesme të propozuara sipas rrezes së shërbimit

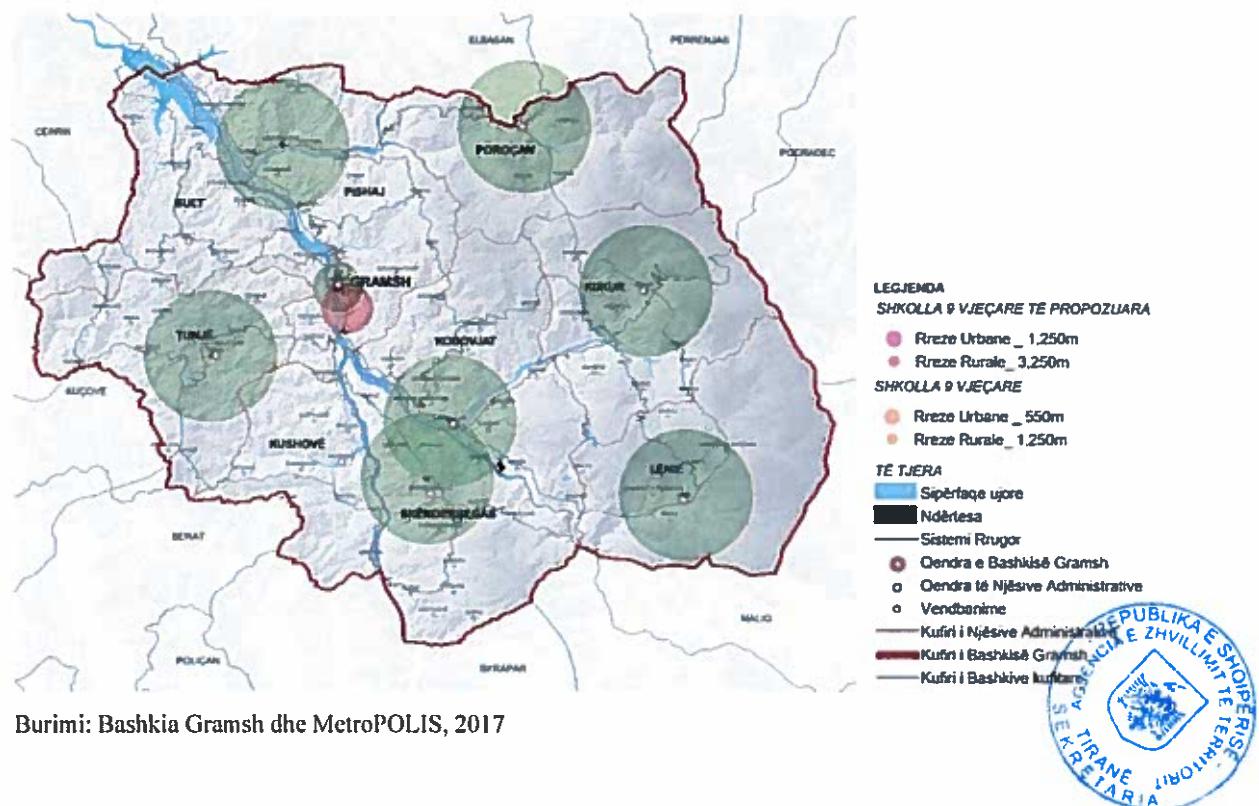
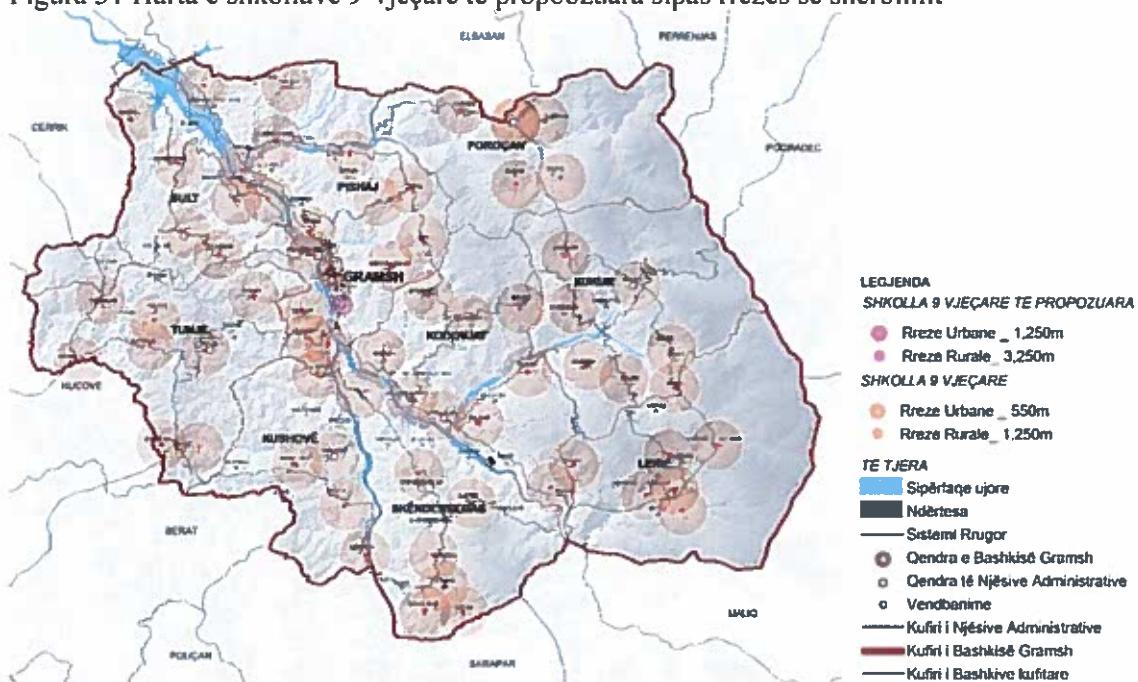
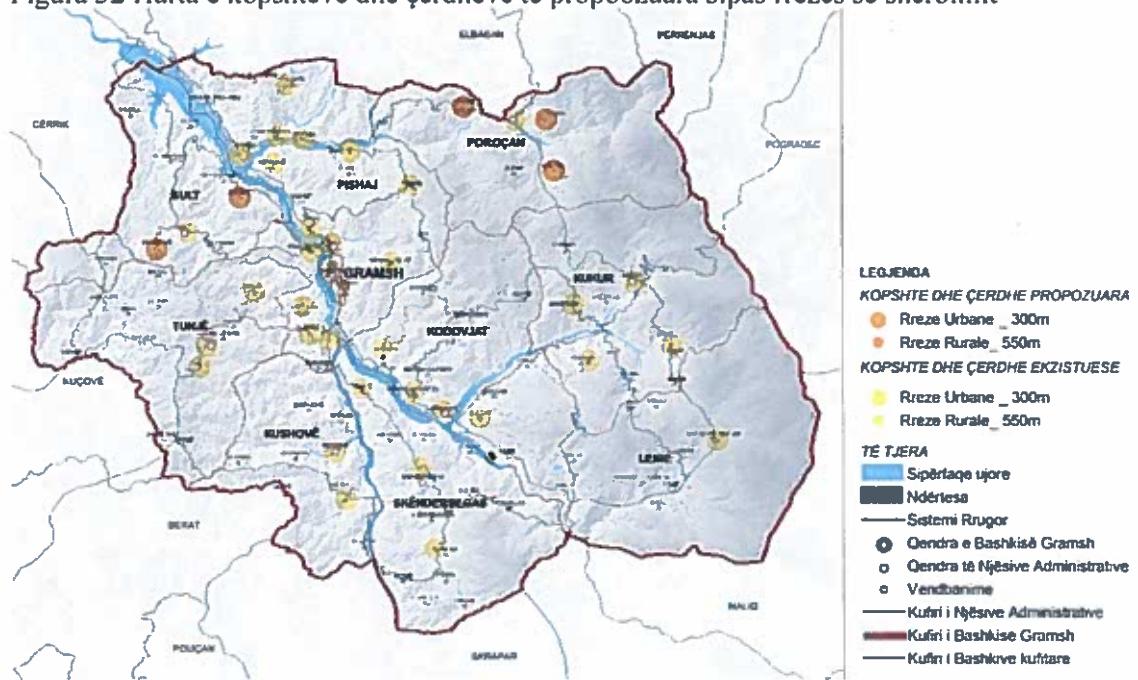

Figura 31 Harta e shkollave 9-vjeçare të propojuara sipas rrezes së shërbimit

Burimi: Bashkia Gramsh dhe MetroPOLIS, 2017

Figura 32 Harta e kopshteve dhe çerdheve të propojuara sipas rrezes së shërbimit

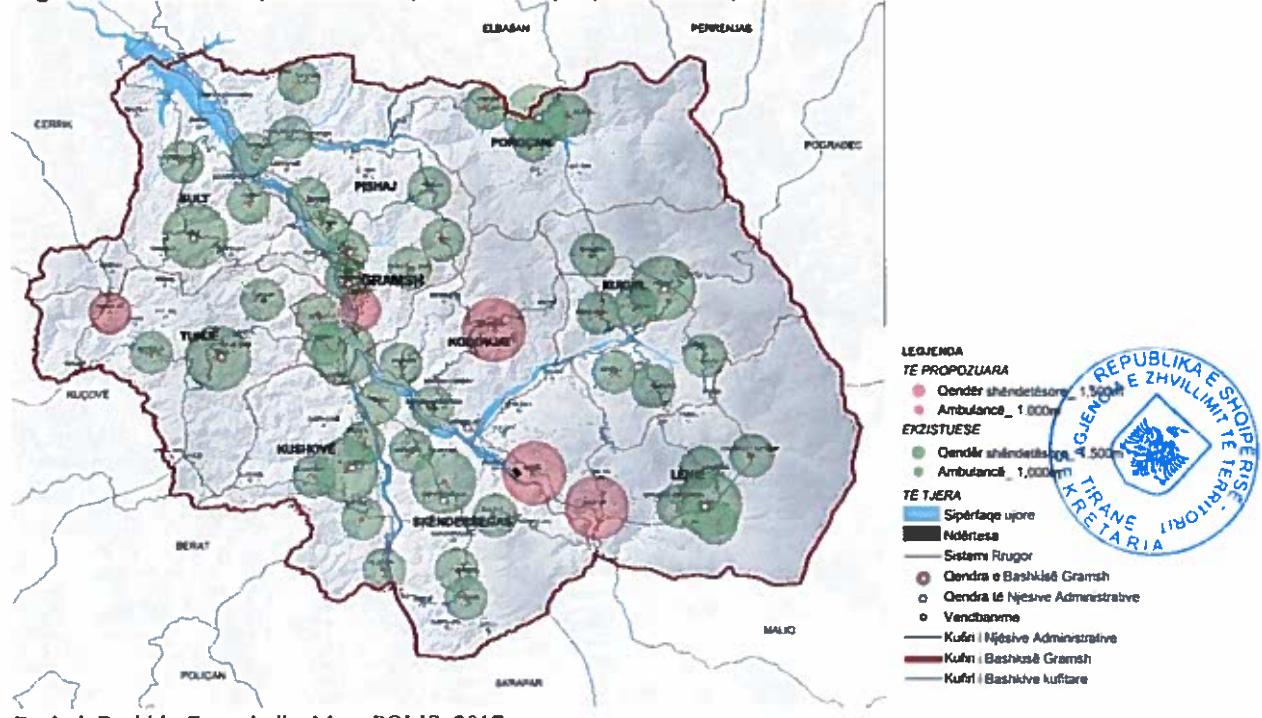

Burimi: Bashkia Gramsh dhe MetroPOLIS, 2017

Propozohet rikonstruksioni, që shkon nga rikonstruksion i plotë deri te nevojat prioritare për mirëmbajtje të shkollave të mëposhtme: Rikonstruksioni i shkollave 9-vjeçare në fshatrat Grabovë, Nartë, Mashan, Holtas, Gjerë dhe shkollës "Asllan Shahini" në qytetin e Gramshit, përmirësimi i kushteve laboratorike dhe sportive të objekteve arsimore 9-vjeçare dhe të mesme në bashki. Rikonstruksioni i plotë i shkollës së mesme në Tunjë dhe rikonstruksioni i ndërtesave publike të njësive administrative Kushovë dhe Sult. Gjithashtu, rekomandohet ndërtimi i shkollave të mesme të profilizuar dhe nxitja e të rinjëve të ndjekin arsim të mesëm profesional për kualifikimin e mëtejshëm të fuqisë punëtore ose bashkia të ndjek politika favorizuese duke ofruar bursa sipas meritës dhe nevojës për kategorinë e të rinjve që dëshirojnë të ndjekin arsimin profesional në qytetin e Elbasanit, në mungesë të një shkolle profesionale në qytetin e Gramshit. Gjithashtu, plani propozon që të rritet aksesi ndaj shkollave të mesme për NJA – të Sult, Pishaj dhe Kushovë duke përmirësuar transportin e nxënësve në shkollat më të afërtë. Për sa i përket shërbimit shëndetësor paraqiten problematika të cilat nuk vijnë si pasojë e mungesës së mbulimit me këtë shërbim, por më së shumti prej degradimit të ndërtesave ekzistuese dhe vështirësisë për tu aksesuar. PPV-ja rekomandon rikonstruksionin e qëndrave shëndetsore në fshatrat Siman dhe Ermenjë si dhe ndërtimin e qëndrës shëndetsore në fshatrat Bratile, Kokël dhe rikonstruksionin e Spitalit të Qytetit të Gramshit.

Figura 33 Harta e kopshteve dhe çerdheve të propojuara sipas rrezes së shërbimit

Burimi: Bashkia Gramsh dhe MetroPOLIS, 2017

Strehimi

Bazuar mbi analizën e gjëndjes ekzistuese si dhe standartet orientuese të vendosura nga legjislationi përkatës janë bërë dhe rekomandimet për çështjet e strehimit. Numri i madh i të pastrehëve dhe jo vetëm mungesa e një banese, por edhe trajtimi me ndihmesë ekonomike, shtron nevojën që PPV – ja të trajtojë problemin e strehimit social si pjesë integrale e tij dhe të rekomandoj që shërbimi social i strehimit të mos trajtohet si shërbim i ndarë nga shërbimet e tjera sociale, por të trajtohet me programe të tjera sociale si ato

të punësimit, kujdesit shëndetësor etj. Duke u bazuar në analizën e strehimit dhe nga të dhënrat që bashkia Gramsh nuk zotëron një listë të përditësuar, që pasqyron numrin real të personave dhe familjeve të pastreha, PPV - ja rekamandon: Ngritjen e kapaciteteve ekzistuese dhe krijimin e një sistemi të standartizuar për mbledhjen e të dhënavët në mënyrë që të sigurohen njohuritë mbi kërkesën dhe ofertën për strehim social, në vecantë për grupet e pafavorizuara si psh, komunitet rome, egjiptiane, personat me aftësi të kufizuar etj. Gjithashtu, rekomandohet nxitja e përdorimit të ndërtuesave dhe trojeve të pashfrytezuara në bashkin e Gramshit për të ngritur struktura të strehimit social. Duke u mbështetur në analizën e nevojave për strehim social propozohet të rigjenerohet dhe rehabilitohet zona e ish – repartit ushtarak si zonë për ndërtimin e banesave sociale. PPV - ja rekamandon një nismë konkrete mbi ndërtimin e një objekti të strehimit sociale në përputhje me tipologjinë aktuale të ndërtimeve të zonës.

- Infrastruktura të tjera publike

Sistemi i Transmetimit të energjisë elektrike të territorit të Bashkisë Gramsh përfshin të gjitha linjat me tension të mesëm dhe të ulët, 10 dhe 6 kV dhe nënstacionet lidhëse midis tyre, që shërbejnë për transmetimin e energjisë elektrike.

Gjatësitetë e linjave të sistemit të transmetimit, sipas nivelit të tensionit janë:

- Linjat e transmetimit 10 kV.....166.6 km
- Linjat e transmetimit 6 kV21.3 km

Numri i kabinave sipas nivelit të tensionit janë:

- Kabina 10 kV.....104
- Kabina 6 kV41

Territori i Bashkisë Gramsh (zonat e banuara) mbulohet totalisht nga rrjeti i shpërndarjes së energjisë elektrike. Kryesisht zonat kryesore të banuara në territorin e bashkisë nuk shfaqin probleme me infrastrukturën e energjisë elektrike.

Tabela 8 Rrjeti i tensionit të mesëm dhe të ulët në territorin e Bashkisë Gramsh

Emertimi i Nenstacionit	Tensioni në kV	Emertimi i Fiderit	Kabllore	Ajrore	Total kabinet
Gramsh	6	Fideri Nr 1	0.095	2.325	1
	6	Fideri Nr 2	0.855	1.150	7
	6	Fideri Nr 4	0.734	6.556	9
	6	Fideri Nr 5	4.039	5.590	24
	10	Fideri Nr 6	0.533	84.357	50
			6.841	175.379	137
Ceruje	10	Fideri Nr 1	0.16	5.733	11
	10	Fideri Nr 3	0.04	31.083	13
	10	Fideri Nr 4	0.04	37.273	23
	10	Fideri Nr 5	0.04	7.38	7
Total			0.28	81.469	54

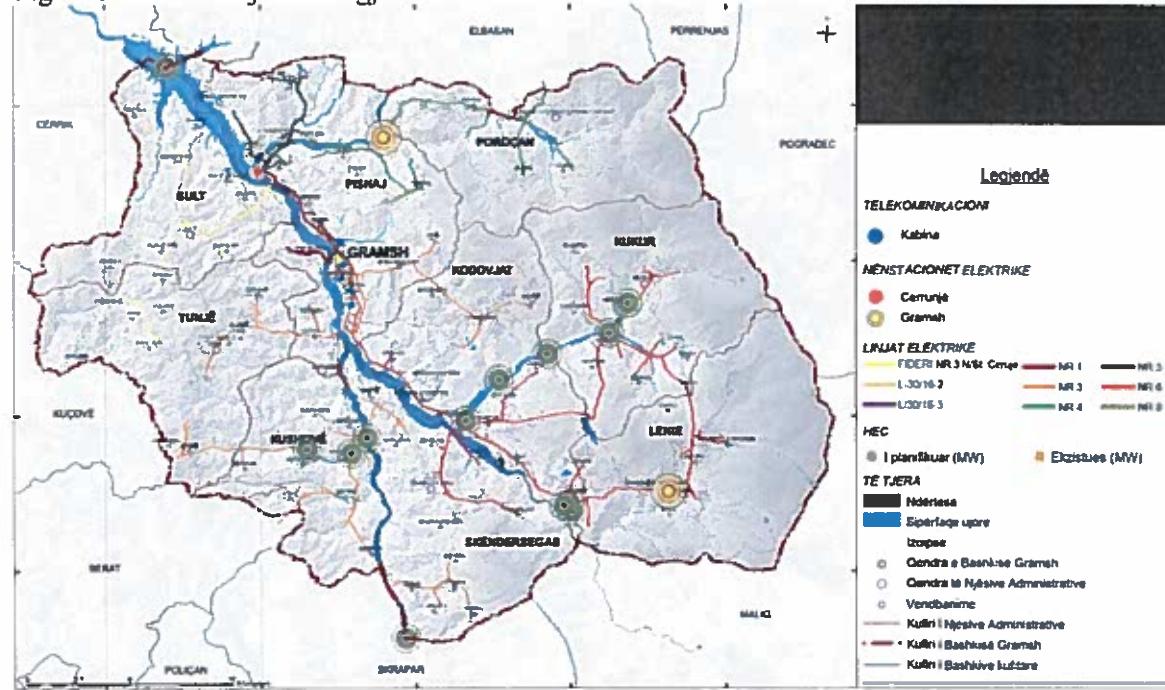
Burimi: OST 2017, Përpunoi: Bashkia Gramsh dhe MetroPOLIS

Ndërtimi i Linjave 220 dhe 110 kV që përbëjnë edhe pjesën kryesore të Sistemit të Transmetimit të Energjisë Elektrike ka filluar që para 30-60 vjetësh. Si pasojë e kohës së gjatë të shërbimit, e terreneve të vështira nga kalojnë këto linja, si dhe e punës në kushte të rënduara të ngarkesave elektrike, konstatohen amortizime të shtyllave, përcjellësve, morseterive, etj.

Në hartën në vijim shikohen linjat e trasmetimit të mesëm dhe të ulët të energjisë elektrike në territorin e Bashkisë Gramsh, ekzaktësisht linjat 10 dhe 6 kV. Gjithashtu në hatë paraqiten dhe kabinetat kryesore të instaluara në territorin e bashkisë.

Figura 34 Harta e rrjetit energjetik dhe kabinave të telekomunikacionit në Bashkinë Gramsh

Burimi: OST 2017, Përpuni: Bashkia Gramsh dhe MetroPOLIS

Në këtë kuader Bashkia e Gramshit, propozon rehabilitimin e të gjithë rrjetit ekzistues të energjisë elektrike me qellim minimizimin e humbjeve ne rrjet. Rehabilitimi i rrjetit parashikohet të ndodhë në disa faze ku në fazën e parë do të adresohen të gjitha vendbanimet të cilat në gjendjen aktuale kanë ndërprerje të energjisë elektrike, ne fazën e dyte, për shkak edhe të përqndrimit më të madh të popullsisë, dhe nevojave në rritje për lidhje në rrjet, do të trajtohet rrjeti qëndror i qytetit të Gramshit, paralelisht me përmirsimin e rrjetit në njësitë e tjera administrative.

Në Bashkinë Gramsh ndodhen 5 kabina të telekomunikacionit ku 4 ndodhen në qytetin e Gramshit dhe 1 në fshatin Pishaj. Në total këto kabina kanë 2500 porta abonentësh.

Sqarojmë së rrjeti i parë përfshin kabllot që dalin nga përmutatori (Telekom) deri në kabinetin më të afert sipas drejtimeve përkatëse ndërsa rrjeti i dytë përfshin kabllot në vazhdim nga kabinetin deri në DP ose kasetën më fundore prej nga del linja individuale e secilit abonent. Tërsia e linjave individuale përbën atë që quhet rrjeti i tretë. Shuma e linjave që hyjnë dhe dalin nga një kabinet përbëjnë kapacitetin e kabinetit. Rrjeti i ri ka 8 kabinetë që numërohen 01,02,...,08 që lidhen me

premutatorin me kabllo të vendosura në tubacione që kalojnë nëpërmjet pusetave të cilat shtrihen në tre drejtime kryesore A, B dhe C. Pusetat janë dy tipe: a – Manhole (250x140x100 cm) dhe b- Handhole (213x75x100cm). Në terren të dy tipet e pusetave dallohen nga njera tjetra sepse të parat e kanë kapakun në formë rrëthore ndërsa të dytat në forme drejtkëndore. Rrjeti i vjeter kabllor është ndërtuar në vitet 1970 -2000 dhe gjendja e tij është e kënaqshme ndërsa rrjeti i ri është ndërtuar në 2001dhe është në gjendje të mirë. Rrjeti kabllor mbulon pothuajse të gjithë qytetin e Gramshit dhe ka aktualisht në shfrytëzim në total 1533 kapacitete për rrjetin e parë dhe 1835 kapacitete për rrjetin e dytë, ndërkoq që ka respektivisht 665 dhe 1217 kapacitete të lira. Deri në vitin 2007 ALTELEKOMI Gramsh numerohen 1800 abonentë.

Për administrimin e burimeve natyrore, Bashkia Gramsh, parashikon ndërmarrjen e një sërë masash të cilat sigurojnë dhe parashikojnë mbrojtjen nga përblyjet e lumenjve, e tokës bujqësore nga ndotjet e bujqësisë, objekteve kulturore, pyjeve dhe kullotave etj. në mënyrë të përbledhur masat për mbrojtjen nga përblyjet përfshinë:

- Hartimi i planit të emergjencës në rast rreziku
- Krijimi i brezit të gjelbër mbrojtës përgjatë gjithë rrjedhave ujore

Për mbrojtjen e tokës bujqësore PPV parashikon:

- Kryerjen e studimeve mjedisore për shmangien e erozionit në tokat bujqësore dhe rehabilitimin e këtyre sipërfaqeve
- Krijimi i zyrave të informimit bujqësor me qëllim trajnimin dhe informimin e bujqëve vendas
- Përmirësimin e sistemit të ujitjes së tokave bujqësore dhe rehabilitimin e kanaleve kulluese e vaditëse

Në kuadër të adminstrimit të burimeve natyrore, PPV vë një theks të veçantë në mbrojtjen dhe rehabilitimin e sipërfaqeve Pyjore të Bashkisë Gramsh, në të cilat evidentohet një humbje e fondit pyjor dhe kulosor. Për këtë arsyesh parashikohet:

- Inventarizimi i fondit pyjor dhe kulosor
- Hartimi i Planit të Mbarështimit të Pyjeve dhe Kullotave
- Monitorimi periodik i zbatimit të moratoriumit të shfrytëzimit të pyjeve

Sa i përket mbrojtjes kundër zjarrit Bashkia Gramsh ka një stacion te zjarrefikesve dhe një numër total prej 10 punonjësish.

“Mbrojtja nga zjarri është një shërbim që kaon tërësisht në varësi të bashkisë, pra përfshirë mjetet e asetet dhe stacionet e MZSH-së, sipas ligjit nr. 152/2015, “Për shërbimin e mbrojtjes nga zjarri dhe shpëtimin”. Sipas këtij ligji, bashkitë duhet të plotësojnë infrastrukturën dhe ekipet përkatëse deri në vitin 2018. Për bashkinë e Gramshit nisur nga standartet minimale që vendos ligji për këtë infrastrukturë, duhet që të ketë të paktën 1 zjarrfikës profesionist për 1,500-2,000 banorë dhe jo më pak se 14 profesionistë zjarrfikës për një stacion MZSH. Për pasojë, bazuar në rritjen e popullsisë sipas Instat (132,812 banorë), në bashki, duhet të jenë të paktën 88 – 66 zjarrfikës profesionistë dhe të paktën 6-5 stacione MZSH. Sigurisht, kjo vlerë përllogaritet me popullsinë sipas Instat për vitin 2030, ndërkoq që bashkia duhet të përgatitë një plan pune për të shtuar gradualisht numrin e zjarrfikësve dhe stacioneve MZSH, të cilin mund ta rishikojë çdo tre vjet, në varësi të ndryshimeve që ndodhin në popullsi. Për shkak se shërbimi është dinamik dhe numri i punonjësve ndryshon sipas popullsisë, vendndodhja e stacioneve nuk mund të përcaktohet në këtë moment kohor, por është subjekt i zbatimit të Planit në kohë. Në çdo rast, nevojiten që të paktën 2 stacione të ndodhën në qytetin e Gramshit, dy në zonën pyjore të saj dhe një në zonat malore.

Për sa i përket emergjencave civile, merren një sërë masash që lidhen me përbrytjet, rrëshqitjet dhe erozionin, ujërat e larta etj. Në mënyrë të detajuar këto masa infrastrukturore paraqiten në seksionin e planit mjedisor.

1.4 Plani për mbrojtjen e mjedisit

- Mbrojtja e tokës

Masat për mbrojtjen e tokës/territorit

Mbrojtja e cilësisë së tokës është detyrim ligor për Bashkinë i cili rrjedh nga Ligji nr. 139/2015 "Për vetëqeverisjen vendore", neni 26, pika 1. Ky ligj ngarkon Bashkinë me përgjegjësinë për të ofruar një mjedis cilësor për qytetarët në territorin e saj. Gjatë analizës së thelluar të gjendjes së mjedisit në territor dhe tokës, u vu re se problegramshikat kryesore të tokës janë erozioni dhe shkarjet e shëmbjet, të shpërndara në zonat kodrinore dhe malore, si në pjesën malore të NjA-së Poroçan, pjesën qendrore të Skënderbegasit dhe në pjesën qëndrore të NjA-së Lenie.

Me qëllim përmirësimin e cilësisë së tokës dhe përmirësimin e cilësisë së jetës së banorëve të saj, Bashkia Gramsh ka parashikuar marrjen e disa masave në Planin e Përgjithshëm Vendor i cili është në fazë miratimi. Masat për uljen e ndotësve dhe shkallës së degradimit të tokës përfshijnë rehabilitimin e sistemit ujites-kullues, luftëën kundër erozionit.

Me qëllim mbrojtjen e tokës nga fenomene të rrezikut gjeologjik (erozion, shkarje, etj.) dhe nga ndërhyrjet e njeriut, rekomandohen masat e mëposhtme për Bashkinë.

Studime të mirëfillta mbi erozionin duke përdorur modele bashkëkohore për parashikimin e erozionit të shkaktuar nga shiu ose era (përdorimi i ekuacionit universal për humbjen e dherave-USLE ose parashikimi i erozionit nga shiu-EEPP⁴) në të gjithë sipërsaqen e bashkisë me qëllim përcaktimin e shkallës/shtrirjes së erozionit në të gjithë territorin. Kjo ndihmon i) në planifikimin më të mirë të menaxhimit të tokës, ii) për një vlerësim të pasojave që vijnë nga mënyrat e ndryshme të punimit të tokës (me përbysje të dheut në 100% të sipërsaqes së tokës, pa shkulje të bimësisë së kultivuar në stinët e mëparshme me qëllim mbrojtjen e tokës, etj.), iii) për përcaktimin e standardeve për mbrojtjen e tokës e mjedisit, iv) për zhvillimin e planeve për kontrollin e sedimentit në projekte ndërtimi si rezervuare, si dhe v) për llogaritjen e kohës (viteve) që nevojiten për mbushjen e kanaleve dhe digave me sediment.

Kufizimi i sipërsaqeve që kalojnë nga tokë pyjore në tokë bujqësore / urbane, fenomen ky që krijon rrëshqitje të dheut duke tjetërsuar kështu morfologjinë e tokës në të cilën ndodh. Rekomandohet që Bashkia të mos miratojë kërkesa për kalimin e tokës pyjore në tokë bujqësore në zonat ku shihet dukshëm krijimi i fenomenit të erozionit e rrëshqitjeve, kryesisht ne zonat kodrinore e malore.

Për përmirësimin e sipërsaqeve të tokave të gërryera, të braktisura, të zhveshura dhe të shpyllëzuara Hartimi dhe zbatimi i Planit për Shtimin e Sipërsaqeve Pyjore. Bashkisë Gramsh i del si detyrë hartimi dhe zbatimi i këtij plani në zbatim të Ligjit nr. 9385, datë 4.5.2005 "Për Pyjet dhe Shërbimin Pyjor, i ndryshuar" Neni 7, nëpërmjet të cilët synohet shtimi i sipërsaqeve pyjore dhe ripyllëzimi i sipërsaqeve në zonat e braktisura, të zhveshura, të shpyllëzuara dhe të gërryera. Struktura pranë Bashkisë ndjek dhe mbikqyr punën për përmirësimin e zonave tek të cilat ka ndodhur procesi i rrëshqitjes, detyrim ligor i cili i vjen nga ligji për pyjet dhe shërbimin pyjor.

Hartimi i Planit të Mbarështrimit të Pyjeve: Për fenomenin e erozionit dhe rrëshqitjes së dheut në Bashki rekomandohet Hartimi i Planit të Mbarështrimit të Zonave Pyjore. Zonat më problemtike ndaj këtij fenomeni shfaqen në të gjithë pjesën kodrinore malire të bashkisë. Plani duhet të parashikojë:

- pyllëzim dhe, aty ku vlerësohet e nevojshme, ndërhyrje me vepra inxhinierike për mbrojtjen e tokës nga erozioni,
- Merrjen e masave mbrojtëse për rrëshqitjet e dheut nëpërmjet ndërtimit të instrumentave inxhinierikë kryesish *në pjesën malore*. Për mbrojtjen nga rrëshqitja ndërtohen mure mbrojtëse me gramsheriale gabioni, betoni, betoni të armuar dhe prej gramsheriali miks (gjeotekstil me dhe, beton me ankerim),
- Sistemimin e shtratit të lumbit Devollit, ndërtimit të veprave inxhinierike me karakter mbrojtës të brigjeve anësore dhe krijimin e zonave ripariante përgjatë lumbit të Devollit dhe degëve kryesore të tij,
- Ripërtëritje të bimësisë së ulët (nënpyllit) në zonat e dëmtuara,
- Ngritja e një sistemi për parandalimin e prerjes së drurëve në mënyrë të paligjshme,
- Ruajtja e gjerësisë bimore në kanalat e ujërave në zonat pyjore (zakonisht gjerësia duhet të jetë rreth 1.5 herë më e madhe se gjatësia e pemës më të lartë të pyllit⁵). Kjo bimësi përvëç se mbron tokën nga erozioni, mbron edhe burimin ujor nga ngrohja e panevojshme nga dielli.
- Disiplinimin e rrjedhës së ujërave (përrrenjëve të vegjël) në pyje; stabilizimi i zonave pyjore nën ndikimin e erozionit në të cilat ka patur gërryerje të sipërsfaqes të cilat kanë çuar në krijimin e kanaleve ujore të parregullta dhe të pakontrolluara,
- Menaxhim dhe ndërtim rrugësh duke patur parasysh ndikimin e madh që këto kanë në shtimin e erozionit. Kjo nënkuption ushtrimin e kontrollit të duhur në rastet kur ndërtohen rrugë të reja me qëllim që të respektohen standartet për mbrojtjen e tokës (gjatë ndërtimit të rrugëve për shfrytëzimin e lëndës drusore, për rekrekacion, etj., për aktivitetet e minierave që zakonisht ndodhen në zona pyjore),
- Përkujdesje gjatë ndërtimit të rrugëve për shfrytëzimin e gramsherialit drusor për ngrohje,
- Ruajtja e prodhimtarisë së tokave në menaxhimin e agro-bujqësisë ose bujqësisë.

Hartimi i Planit për Menaxhimin e zonave kulosore (në zonat kodrinore-malore): Kullotat (bimësia barishtore) garantojnë nivel më të lartë mbrojtjeje se vetë shkurret. Për këtë arsy, në rast dëmtimi të kullotave që vjen shpesh nga mbikullotja, ndodh përkohësimi i gjendjes së barit ose rrallimi i barit/bimësisë nëpër zonat kulosore, duke e lënë kështu tokën të zhveshur e si rrjedhojë, të ndjeshme ndaj erozionit. *Duke parë se erozioni është i lartë në bashki, edhe në zona malore, është e rëndësishme që bashkia të marrë masa eë menjëherëshme për rregullimin e përdorimit të kullotave.* Kjo nënkuption:

- Disiplinimin e kullotave në bashki nëpërmjet rregullave që garantojnë përdorimin e tyre të qëndrueshëm. Rekomandohet që rregullat të kenë parasysh i) sigurimin e ushqimit të gjësë së gjallë ose bagëtisë dhe njëkohësisht ii) mbrojtjen e kullotave nga erozioni. Pra, mbrojtja e kullotave është një ndër masat kryesore për mbrojtjen e tokës nga erozioni,
- Parandalimin e zjarreve nëpër kullota,
- Mbjelljen e bimëve kulosore në zonat e dëmtuara,
- Mirëmbajtjen e tokës dhe ruajtjen e stabilitetit të tokës në ekonomitë kulosore,
- Kontrollimin e rrugëve që ndërtohen në zona kulosore dhe të aktivitetiteve të ndryshme si minierat apo guroret,
- Ndërtimin e strukturave fizike që kanë si qëllim drejtimin dhe ngadalësimin e shpejtësisë së rrjedhës së ujërave. Kjo nevojitet në zona me pjerrësi të theksuar ose me pjerrësi të vazhdueshme për një largësi të theksuar.

Përmirësimi i sistemit ujitës dhe kullues: Në zonat fushore, në pjesën e luginës, anës lumit të Devollit, bashkisë Gramsh i rekomandohet:

- Mirëmbajtja e sistemit ujitës dhe kullues duke pastruar vazhdimisht kanalet.
- Përmirësimi i zonave riparane përgjatë lumit Devoll e degëve të tij me qëllim parandalimin e përbrytjes së tokave përreth lumenjve e kanaleve.

Përbrytjet: Bashkia Gramsh nuk rrezikon përbrytje të llojit me rikthim në 100vjet siç ndodh në Fier, Lushnje etj. (seksioni i përbrytjeve). Megjithatë, rekomandohet marra e masave për parandalimin e përbrytjeve të shkaktuara nga degët e Devollit në disa zona, ndaj rekomandohet që:

- të hartohet një plan menaxhimi në rast përbrytjesh. Fillimi i rekomandohet të bëhen studime për të përditësuar përbrytjet në Bashki.
- të krijohet brezi i gjelbër mbrojtës përgjatë të gjitha burimeve ujore në Bashki. Kryesorë janë *Lumi i Devollit* dhe *degeve kryesore si Tomorrica*. Vëmendje të veçantë i duhet kushtuar veshjes së brigjeve të këtyre lumenjve dhe përrrenjve në zonat kodrinore-malore ku erozioni është edhe më i lartë për shkak të karakterit malor të përrrenjëve/lumenjëve.
- të merren masa të menjëherëshme për rehabilitimin e lumit Devoll, Tomorricës dhe Holtës, veçanarisht në zonat më problegramshike, me ndërtimin e shuarësve të energjisë përgjatë tupit të lumit/përroit dhe ndërtimin e anëve të lumenjve/përrenjëve.

Investime në bujqësi: Mbështetje financiare për fermerët që të përdorin parcelat e tyre të tokës për foragjerë dhe pyll duke e mbrojtur atë nga erozioni. Kjo është tejet e rëndësishme në tokat kodrinore ose malore me pjerrësi të theksuar, që në vendin tonë kultivohen si toka bujqësore duke shkaktuar erozion.

Trajnimi i fermerëve për futjen e praktikave të mira bujqësore për mbrojtjen e saj nga erozioni (sipas Ligjit Nr.9 244 datë 17.6.2004 "Per Mbrojtjen e Tokës Bujqësore") dhe zbatimin e masave erozive. Kjo është tejet e rëndësishme në fshatrat me njësi bujqësore malore ose mikse malore si *Grabovë*, *Poroçan*, *Tunjë* etj.. Disa nga këto mënyra përfshijnë tarracimin e kodrave sipas specificitetit të zonës, kullimin e kodrave me drejtim përreth kodrës dhe jo nga lart-poshtë e anasjelltas.

Përmirësimi i sistemit ujitës dhe kullues: në zonat fushore të Bashkisë Gramsh, kryesisht në zonat fundore të luginës, përgjatë lumit, rekomandohet që:

- të merren masa për përmirësimin e sistemit ujitës dhe kullues duke i pastruar dhe duke i përmirësuar si dhe duke i rehabilituar ato.
 - të merren masa të menjëherëshme për përmirësimi e zonave riparane në mënyrë që të minimizohet rreziku i përbrytjes së këtyre tokave me qëllim parandalimin e përbrytjes së tokave përreth lumenjëve veçanërisht në *Lumin Gramsh*, *Përroin* e *Tomorricës* dhe ai i *Holtës*.
- Masa për mbrojtjen e tokës bujqësore

Duke parë rëndësinë e veçantë që ka sektori i bujqësisë në ekonominë e Bashkisë, është e rëndësishme që Bashkia të investojë në mbrojtjen e tokës bujqësore në përgjithësi dhe tokës bujqësore në veçanti. Në këtë rast, krahas masave të propozuara në PPV-në e Bashkisë Gramsh, bashkia rekomandohet të marrë një sërë masash të tjera të cilat janë renditur më poshtë:

Ruajtja ose mbrojtja e tokës bujqësore nga ndërtimet: Bashkia e Gramshit është përgjegjëse për nxjerrjen e vendimeve të detyrueshme në funksion të ruajtjes së tokës bujqësore. Veprimitari të tillë si

ndërtimi mbi tokën bujqësore ndalohen me ligj (Nenet 10 dhe 14 i Ligjit nr. 9244, datë 17.6.2004 “Për Mbrojtjen e Tokës Bujqësore”).

Ndalimin e çdo zënie ose përdorimi të paligjshëm të tokës në territorin e bashkisë në zbatim të Ligjit nr. 7501 “Për Tokën” i ndryshuar, Neni 21. Për këtë arsy, rekomandohet që Bashkia e Gramshit të marrë masa për kontrollin e vazhdueshëm për parandalimin e ndërtimeve të paligjshme në toka bujqësore.

Studime të mirëfillta mbi erozionin duke përdorur modele bashkëkohore për parashikimin e erozionit të shkaktuar nga uji (përdorimi i ekuacionit universal për humbjen e dherave-USLE ose parashikimi i erozionit nga shiu-EEPP⁶) ose nga era në të gjithë sipërsaqen e bashkisë me qëllim përcaktimin e shkallës/shtrirjes së erozionit në të gjithë territorin.

Kjo ndihmon i) për të planifikuar më mirë menaxhimin e tokës, ii) për të vlerësuar më mirë pasojat që vijnë nga mënyrat e ndryshme të punimit të tokës (me përbmbysje të dheut në 100% të sipërsaqes së tokës, pa shkulje të bimësisë së kultivuar në stinët e mëparshme me qëllim mbrojtjen e tokës, etj.), iii) për të përcaktuar respektimin e standardeve për mbrojtjen e mjedisit, iv) për të zhvilluar plane për kontrollin e sedimentit në projekte ndërtimi, v) si dhe për të llogaritur vitet që nevojiten për mbushjen e kanaleve dhe digave me sediment.

Hartimin e një Plani Veprimi për Informimin e Bujqve për praktikat e mira bujqësore me qëllim uljen e erozionit në tokat bujqësore dhe rritjen e prodhueshmërisë së tokave. Praktika të tilla synojnë:

- Punimin e tokës, duke e trazuar sa më pak atë (ku gjatë punimit të tokës më shumë se gjysma e mbetjeve bimore të kultivimeve të mëparshme lihen të paprekura në vend që të kalben).
- Shmangien e lënies së tokës të zhveshur ose pa bimësi ndërmjet të mbjellave ose gjatë stinës së kultivimit. Kjo mund të arrihet nëpërmjet mbjelljes së bimëve me funksion veshjen/mbulimin e sipërsaqes së tokës. Një shembull është mbjellja e bimëve foragjere / legumeve (ose bimë të tjera me funksion mbulimin e tokës) ndërmjet rreshtave të vreshave, pemëve, ulishtave, etj. ose të gjitha atyre kulturave ku bimët mbillen në rresht si kultura e misrit, etj. Këto bimë mund të mbillen jo vetëm ndërmjet rreshtave gjatë stinës së kultivimit por edhe ndërmjet stinëve të kultivimit. Në të dyja rastet, këto bimë garantojnë mbulimin e tokës e, si rrjedhojë, shmangien e erozionit.
- Mbulimin e sipërsaqes së tokës me një shtresë të hollë copash të grimcuara bimësh ose druri në rast se nuk kultivohet. Kjo ndodh në rastet kur mbjellja e dy ose më shumë kulturave njëkohësisht nuk është mënyrë e përshtatshme. Shtresa mbuluese, duke qenë me bazë bimore, shërben jo vetëm për ruajtjen e tokës nga erozioni por edhe për rritjen e prodhimitarisë së tokës, përmirësimin e shëndetit dhë ndaliinin e rritjes së bimëve të egra në të.
- Mbështetjen e fermerëve për mbjelljen e kulturave që shërbejnë edhe për mbrojtjen e tokës (kalimi nga kultura bujqësore në foragjere/bar ose lënia e tokës në pylli) sa herë që paraqitet nevoja, kryesisht në zonat kodrinore e malore me rrezikshmëri të lartë erozioni. Sigurisht që ky ndryshim përdorimi i tokës kërkon investime nga shteti për kompensimin e fermerëve.
- Stabilizimin e zonave nën ndikimin e erozionit në sipërsaqe të sheshta dhe të erozionit të shkaktuar nga shiu të cilat kanë krijuar kanalizime të parregulla për ujin në tokat e punuara
- Në zonat kodrinore: Trajnimin e fermerëve për futjen e mënyrave të kultivimit të tokës që e mbrojnë atë nga erozioni dhe që në të njëjtën kohë, ruajnë lagështinë e tokës. Disa nga këto mënyra përfshijnë terracimin e kodrave, kultimin e zonave kodrinore me drejtim përreth kodrës dhe jo nga lart-poshtë e anasjelltas dhe krijimin e kanaleve të veshura me bar⁷.

Figura 35 Kultivimi i kodrave me drejtim përreth kodrave

Source: FAO⁸

Investime në bujqësi që synojnë mbrojtjen e mijesit, sipas standardeve të BE-së. Investimet në bujqësi duhet të synojnë edhe mbrojtjen e tokave të brishta /të pjerrëta ndaj erozionit, gërryerjes, etj/. Në shumë fshatra ose zona kodrinore, popullsia është e detyruar të kultivojë tokat e brishta në pronësi të saj për arsyet ekonomike. Kultivimi kryhet edhe në rastet kur tokat janë tejet të ndjeshme ndaj erozionit e gërryerjes (për shkak të shiut e erës). Me qëllim shmangjen e degradimit të këtyre tokave nga kultivimi, rekomandohet që Bashkia të investojë në bujqësi, dhe në veçanti, të nxitë pronarët e tokave të ndjeshme që të mos i punojnë ato në këmbim të kompensimit të tyre.

Mbikqyrja e punës për përmirësimin e zonave të gërryera në tokat bujqësore: Për problemet me erozionin në toka bujqësore, rekomandohet që Bashkia të drejtojë dhe të mbikqyrë punën për përmirësimin e zonave të gërryera në tokat bujqësore, në zbatim të Ligjit nr. 9385, datë 4.5.2005 “Për Pyjet dhe Shërbimin Pyjor, i ndryshuar” Neni 7.

- Masa për mbrojtjen e pyjeve e kullotave

Mirëadministrimi i pyjeve dhe kullotave nga Bashkia Gramsh, sigurimi në realizimin e reformës së decentralizimit të kompetencave në administrimin e pyjeve dhe kullotave publike dhe dixhitalizimi i hartave të fondit pyjor nën administrim mbeten pikënisjet drejtë suksesit për përmirësimin e gjendjes aktuale në sipërsfaqen e fondit pyjor e kulloso.

Me qëllim marështimin dhe përmirësimin e zonave pyjore e kullosore dhe përmirësimin e cilësisë së jetës së banorëve të saj, Bashkia Gramsh ka parashikuar marrjen e disa masave në Planin e Përgjithshëm Vendor i cili është në fazë miratimi. Masat për mbarështimin e pyjeve në territorin e Bashkisë përfshijnë krijimin e parqeve urbane dhe rehabilitimin e zonave riparianë përgjatë gjatësive të lumenjëve në territorin e Bashkisë.

Në funksion të mbarështimit e qëndrueshmërisë së sipërsfaqeve pyjore dhe kullosore, krahas masave të propozuara në PPV, në territorin e Bashkisë Gramsh rekomandohet:

- **Inventarizimi i fondit pyjor e kullosove** në mënyrë që të dihet sipërsfaqja aktuale. Siç është theksuar më parë, të dhënat zyrtare rreth fondit pyjor e kullosove janë të vitit 1984-85 kur është kryer dhe inventari i fundit.
- **Hartimi i Planit të Mbarështimit të Pyjeve e kullotave** i cili është detyrim ligjor për Bashkinë, që buron nga ligji nr. 9385/2005 "Për pyjet dhe shërbimin pyjor". Duke qenë se në territorin e Bashkisë Gramsh nuk njihet mirë kapacitetet që kanë kullofat për t'u shfrytëzuar, lind nevoja edhe për hartimin e Planit të Mbarështimit të Kullotave, i cili do të mundësojë njohjen e kapaciteve të kullotave në territorin e bashkisë dhe menaxhimin e qëndrueshmërit të tyre.
- **Hartimi i Planit të monitorimit dhe kontrollit** të pyjeve dhe kullotave me qëllim zbatimin e ligjit dhe shmangjen e dëmtimeve në territor.
- **Përmirësimin e infrastrukturës rrugore** të pyjeve dhe kullotave (rrugë aksesi), të cilat janë jetike për ndërhyrje në rastet e rënies së zjarrit në pyje, kryesisht ne zonat malore.
- **Zgjidhje e konfliktit pyje-bujqësi.** Ky konflikt është theksuar vitet e fundit për shkak se pemtaria është shndërruar në sektor fitimprurës për banorët. Në këtë rast rekomandohet që Bashkia, në bashkëpunim me popullsinë, të përcaktojë se deri në cilën shkallë lejohet zhvillimi i pemtarisë në dëm të sipërsfaqeve pyjore.
- **Monitorimi dhe zbatimi i moratoriumit** të shfrytëzimit të pyjeve.

1.5 Masa për trajtimin e zonave të nxehta mjedisore

Në Bashkinë e Gramshit gjendet ish Uzina e prodhimit të baterive e cila është klasifikuar si një Hotspot mjedisor dhe shtrihet në NjA Gramsh. Gjithashtu në territorin e bashkisë mund të konsiderohen si vatra të nxehta edhe vend depozitimet aktuale të mbetjeve të cilat janë të pa menaxhuara dhe jashtë çdo standardi higjeno-sanitar të përcaktuar me ligj.

Me qëllim përmirësimin e vatrave të nxehta mjedisore dhe përmirësimin e cilësisë së jetës së banorëve të saj, Bashkia Gramsh ka parashikuar marrjen e disa masave në Planin e Përgjithshëm Vendor i cili është në fazë miratimi. Këto masa përfshijnë rehabilitimin e të gjithë vend-depozitimeve ekzistuese të mbetjeve urbane dhe gjetjen e mundësisë përmirësimin e ndotjes që shkaktohet nga aktiviteti industrial në territor.

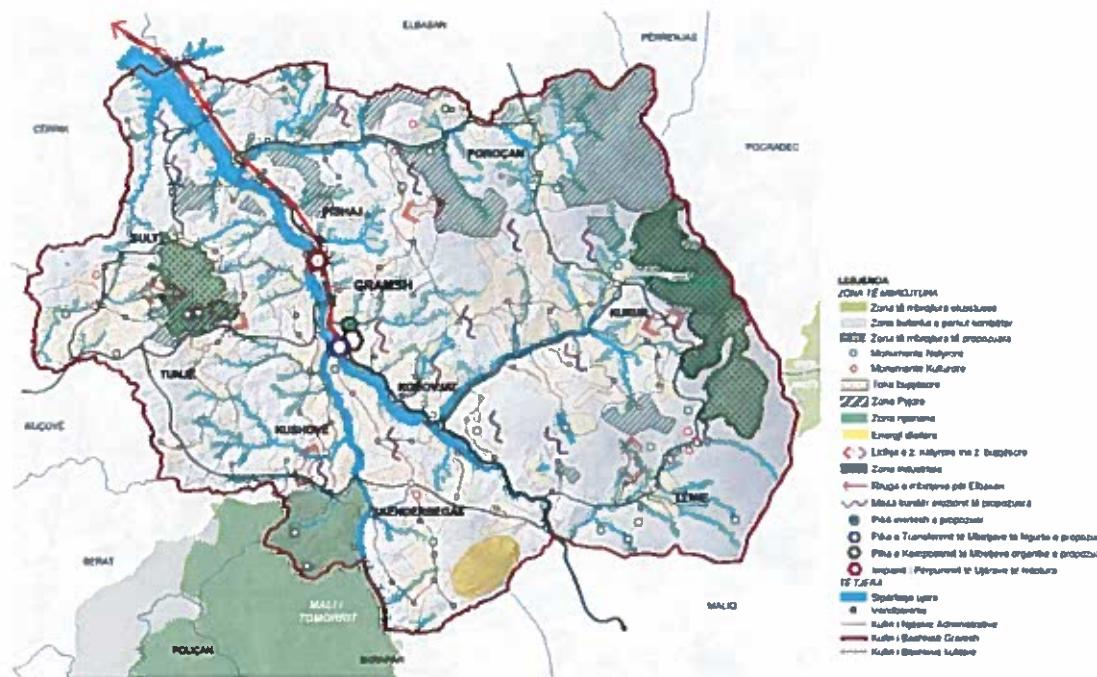
Në funksion të uljes së ndikimit negativ mjedisor të vatrave të nxehta mjedisore dhe rehabilitimin e tyre, krahas masave të propozuara në PPV rekomandoohen edhe masa të tjera të menjëhershme drejtë rehabilitimit të zonave të nxehta mjedisore, si :

- **Rehabilitimi i menjëhershëm i vend-depozitimit** me qëllim shmangjen e ndotjes së tokës e ujërave nëntokësorë nëpërmjet shllamit që krijohet nga shpërbërja e mbetjeve.
- **Hartimi i një plani për menaxhimin e mbetjeve industrial:** kjo arrihet nëpërmjet bashkëpunimit të ngushtë me institucionet qëndrore të linjës në mëyrë që të sigurohet menaxhimi i mbetjeve minerare në përputhje me direktivat e BE-së.
- **Marrja e masave për parandalimin e ndotjes së mjedisit gjatë rehabilitimit të zonave të ndotura.** Më konkretisht, rekomandohet transportimi i dheut të hequr pa u depozituar fillimisht në zonat përreth duke shmangur kështu ndotjen e zonës, përdorimin e makinerive

të përshtatshme, shmangjen e incidenteve që mund të ndodhin nga grumbullimi i mundshëm i gazit në shtresat e poshtme të mbetjeve të depozituara, etj.

Figura 36 Harta e vizonit mjedisor, Bashkia Gramsh

Burimi: Bashkia Gramsh dhe MetroPOLIS, 2017

Me qëllim përmirësimin e cilësisë së tokës dhe përmirësimin e cilësisë së jetës së banorëve të saj, Bashkia Gramsh ka parashikuar marrjen e disa masave në Planin e Përgjithshëm Vendor i cili është në fazë miratimi. Masat për uljen e ndotësve dhe shkallës së degradimit të tokës përfshijnë rehabilitimin e sistemit ujëtës-kullues, luftën kundër erozionit.

Me qëllim mbrojtjen e tokës nga fenomene të rrezikut gjeologjik (erozion, shkarje, etj.) dhe nga ndërhyrjet e njeriut, rekomandohen masat e mëposhtme për Bashkinë.

Studime të mirëfillta mbi erozionin duke përdorur modele bashkëkohore për parashikimin e erozionit të shkaktuar nga shiu ose era (përdorimi i ekuacionit universal për humbjen e dherave-USLE ose parashikimi i erozionit nga shiu-EEPP⁹) në të gjithë sipërfaqen e bashkisë me qëllim përcaktimin e shkallës/shtrirjes së erozionit në të gjithë territorin. Kjo ndihmon i) në planifikimin më të mirë të menaxhimit të tokës, ii) për një vlerësim të pasojave që vijnë nga mënyrat e ndryshme të punimit të tokës (me përbysje të dheut në 100% të sipërfaqes së tokës, pa shkulje të bimësisë së kultivuar në stinët e mëparshme me qëllim mbrojtjen e tokës, etj.), iii) për përcaktimin e standardeve për mbrojtjen e tokës e njedisit, iv) për zhvillimin e planeve për kontrollin e sedimentit në projekte ndërtimi si rezervuare, si dhe v) për llogaritjen e kohës (viteve) që nevojiten për mbushjen e kanaleve dhe digave me sediment.

Kufizimi i sipërfaqeve që kalojnë nga tokë pyjore në tokë bujqësore / urbane, fenomen ky që krijon rrëshqitje të dheut duke tjetërsuar kështu morfoljinë e tokës në të cilën ndodh. Rekomandohet që Bashkia të mos miratojë kërkesa për kalimin e tokës pyjore në tokë bujqësore në zonat ku shihet dukshëm krijimi i fenomenit të erozionit e rrëshqitjeve, kryesisht ne zonat kodrinore e malore.

Për përmirësimin e sipërsaqeve të tokave të gjerryera, të braktisura, të zhveshura dhe të shpyllëzuara Hartimi dhe zbatimi i Planit për Shtimin e Sipërsaqeve Pyjore. Bashkisë Gramsh i del si detyrë hartimi dhe zbatimi i këtij plani në zbatim të Ligjit nr. 9385, datë 4.5.2005 “Për Pyjet dhe Shërbimin Pyjor, i ndryshuar” Neni 7, nëpërmjet të cilit synohet shtimi i sipërsaqeve pyjore dhe ripyllëzimi i sipërsaqeve në zonat e braktisura, të zhveshura, të shpyllëzuara dhe të gjerryera. Struktura pranë Bashkisë ndjek dhe mbikqyr punën për përmirësimin e zonave tek të cilat ka ndodhur procesi i rrëshqitjes, detyrim ligjor i cili i vjen nga ligji për pyjet dhe shërbimin pyjor.

Hartimi i Planit të Mbarështrimit të Pyjeve: Për fenomenin e erozionit dhe rrëshqitjes së dheut në Bashki rekomandohet Hartimi i Planit të Mbarështrimit të Zonave Pyjore. Zonat më problemtike ndaj këtij fenomeni shfaqen në NjA-të Poroçan, Sult, Kushovë dhe Lenie. Plani duhet të parashikojë:

- pyllëzim dhe, aty ku vlerësohet e nevojshme, ndërhyrje me vepra inxhinierike për mbrojtjen e tokës nga erozioni,
- Merrjen e masave mbrojtëse për rrëshqitjet e dheut nëpërmjet ndërtimit të instrumentave inxhinierikë në zonën ndërmjet *Kryesishët në pjesën malore të NjA-së Pishaj*. Për mbrojtjen nga rrëshqitja ndërtohen mure mbrojtëse me gramsheriale gabioni, betoni, betoni të armuar dhe prej gramsheriali miks (geotekstil me dhe, beton me ankerim),
- Sistemimin e shtratit të lumbit Devoll, ndërtimit të veprave inxhinierike me karakter mbrojtës të brigjeve anësore dhe krijimin e zonave ripariane përgjatë lumbit të Devoll dhe degëve kryesore të tij,
- Ripërtëritje të bimësisë së ulët (nënpyllit) në zonat e dëmtuara,
- Ngritja e një sistemi për parandalimin e prerjes së drurëve në mënyrë të paligjshme,
- Ruajtja e gjerësisë bimore në kanalet e ujërave në zonat pyjore (zakonisht gjerësia duhet të jetë rrëth 1.5 herë më e madhe se gjatësia e pemës më të lartë të pyllit¹⁰). Kjo bimësi përveç se mbron tokën nga erozioni, mbron edhe burimin ujor nga ngrohja e panevojshme nga dielli.
- Disiplinimin e rrjedhës së ujërave (përrrenjëve të vegjël) në pyje: stabilizimi i zonave pyjore nën ndikimin e erozionit në të cilat ka patur gjerryerje të sipërsaqes të cilat kanë çuar në krijimin e kanaleve ujore të parregullta dhe të pakontrolluara,
- Menaxhim dhe ndërtim rrugësh duke patur parasysh ndikimin e madh që këto kanë në shtimin e erozionit. Kjo nënkuption ushtrimin e kontrollit të duhur në rastet kur ndërtohen rrugë të reja me qëllim që të respektohen standardet për mbrojtjen e tokës (gjatë ndërtimit të rrugëve për shfrytëzimin e lëndës drusore, për rekreacion, etj., për aktivitetet e minierave që zakonisht ndodhen në zona pyjore),
- Përkujdesje gjatë ndërtimit të rrugëve për shfrytëzimin e materialit drusor për ngrohje,
- Ruajtja e prodhimtarisë së tokave në menaxhimin e agro-bujqësisë ose bujqësisë.

Hartimi i Planit për Menaxhimin e zonave kullosore (në zonat kodrinore-malore): Kullotat (bimësia barishtore) garantonin nivel më të lartë mbrojtjeje se vetë shkurret. Për këtë arsy, në rast dëmtimi të kullotave që vjen shpesh nga mbikullotja, ndodh përkreqësimi i gjendjes së barit ose rrallimi i barit/bimësisë nëpër zonat kullosore, duke e lënë kështu tokën të zhveshur e si rrjedhojë, të ndjeshme ndaj erozionit. *Duke parë se erozioni është i lartë në bashki, edhe në zona malore, është e rëndësishme që bashkia të marrë masa eë menjëherëshe përrregullimin e përdorimit të kullotave.* Kjo nënkuption:

- Disiplinimin e kullotave në bashki nëpërmjet rregullave që garantonin përdorimin e tyre të qëndrueshëm. Rekomandohet që rregullat të kenë parasysh i) sigurimin e ushqimit të gjësë së

gjallë ose bagëtisë dhe njëkohësisht ii) mbrojtjen e kullotave nga erozioni. Pra, mbrojtja e kullotave është një ndër masat kryesore për mbrojtjen e tokës nga erozioni,

- Parandalimin e zjarreve nëpër kullota,
- Mbjelljen e bimëve kullosore në zonat e dëmtuara,
- Mirëmbajtjen e tokës dhe ruajtjen e stabilitetit të tokës në ekonomitë kullosore,
- Kontrollimin e rrugëve që ndërtohen në zona kullosore dhe të aktivitetiteve të ndryshme si minierat apo guroret,
- Ndërtimin e strukturave fizike që kanë si qëllim drejtimin dhe ngadalësimin e shpejtësisë së rrjedhës së ujërave. Kjo nevojitet në zona me pjerrësi të theksuar ose me pjerrësi të vazhdueshme për një largësi të theksuar.

Përmirësimi i sistemit ujitës dhe kullues: Në zonat fushore, në pjesën e luginës, anës lumit të Devollit bashkisë Gramsh i rekomandohet:

- Mirëmbajtja e sistemit ujitës dhe kullues duke pastruar vazhdimit kanalet.
- Përmirësimi i zonave riparane përgjatë lumit Gramsh e degëve të tij me qëllim parandalimin e përbrytjes së tokave përreth lumenjve e kanaleve.

Përbrytjet: Bashkia Gramsh nuk rrezikon përbrytje të llojit me rikthim në 100vjet siç ndodh bashki të tjera (seksioni i përbrytjeve). Megjithatë, rekomandohet marrja e masave për parandalimin e përbrytjeve të shkaktuara nga degët e Devollit siç janë Përroi i Gostimës dhe i Urakës, ndaj rekomandohet që:

- të hartohet një plan menaxhimi në rast përbrytjesh. Fillimisht rekomandohet të bëhen studime për të përditësuar përbrytjet në Bashki.
- të krijohet brezi i gielbër mbrojtës përgjatë të gjitha burimeve ujore në Bashki. Kryesorë janë *Lumi i Devollit, Lumi i Holtës dhe i Tomorricës*. Vëmendje të veçantë i duhet kushtuar veshjes së brigjeve të këtyre lumenjve dhe përrenjve në zonat kodrinore-malore ku erozioni është edhe më i lartë për shkak të karakterit malor të përrenjëve/lumenjëve.
- të merren masa të menjëhershme për reabilitimin e lumit Devollit, Përroit të Gostimës Përroit të Holtës dhe Tomorricës, veçanarisht në zonat më problematike, me ndërtimin e shuarësve të energjisë përgjatë tpirit të lumit/përroit dhe ndërtimin e anëve të lumenjve/përrenjëve.

Investime në bujqësi: Mbështetje financiare për fermerët që të përdorin parcelat e tyre të tokës për foragjerë dhe pyll duke e mbrojtur atë nga erozioni. Kjo është tejet e rëndësishme në tokat kodrinore ose malore me pjerrësi të theksuar (*Zona e sipërme e NjA-së Kodovjat, pjesa me e madhe e NjA-së Pishaj, etj.*) që në vendin tonë kultivohen si toka bujqësore duke shkaktuar erozion.

Trajnimi i fermerëve për futjen e praktikave të mira bujqësore për mbrojtjen e saj nga erozioni (sipas Ligjit Nr.9244 datë 17.6.2004 "Per Mbrojtjen e Tokës Bujqësore") dhe zbatimin e masave erozive. Kjo është tejet e rëndësishme në fshatrat me njësi bujqësore malore ose mikse malore si Poroçani, *pothuajse të gjithë NjA Kukur dhe Kushovë*, Disa nga këto mënyra përfshijnë tarracimin e kodrave sipas specificitetit të zonës, kullimin e kodrave me drejtim përreth kodrës dhe jo nga lart-poshtë e anasjelltas.

Përmirësimi i sistemit ujitës dhe kullues: në zonat fushore të Bashkisë Gramsh, kryesisht në zonat fundore të luginës, përgjat lumit, rekomandohet që:

- të merren masa për përmirësimin e sistemit ujitës dhe kullues duke i pastruar dhe duke i përmirësuar si dhe duke i rehabilituar ato.
- të merren masa të menjëhershme për përmirësimi e zonave riparane në mënyrë që të minimizohet rreziku i përbrytjes së këtyre tokave me qëllim parandalimin e përbrytjes së tokave përreth lumenjëve veçanërisht në *Lumin Devoll, Përroin e Vërçës dhe ai i Tomorricës*.

- **Masa për mbrojtjen e tokës bujqësore**

Duke parë rëndësinë e veçantë që ka sektori i bujqësisë në ekonominë e Bashkisë, është e rëndësishme që Bashkia të investojë në mbrojtjen e tokën bujqësore në përgjithësi dhe tokës bujqësore në veçanti. Në këtë rast, krahas masave të propozuara në PPV-në e Bashkisë Gramsh, bashkia rekomandohet të marrë një sërë masash të tjera të cilat janë renditur më poshtë:

Ruajtja ose mbrojtja e tokës bujqësore nga ndërtimet: Bashkia e Gramshit është përgjegjëse për nxjerrjen e vendimeve të detyrueshme në funksion të ruajtjes së tokës bujqësore. Veprimitari të tilla si ndërtimi mbi tokën bujqësore ndalohen me ligj (Nenet 10 dhe 14 i Ligjit nr. 9244, datë 17.6.2004 “Për Mbrojtjen e Tokës Bujqësore”).

Ndalimin e çdo zënie ose përdorimi të paligjshëm të tokës në territorin e bashkisë në zbatim të Ligjit nr. 7501 “Për Tokën” i ndryshuar, Neni 21. Për këtë arsy, rekomandohet që Bashkia e Gramshit të marrë masa për kontrollin e vazhdueshëm për parandalimin e ndërtimeve të paligjshme në toka bujqësore.

Studime të mirëfillta mbi erozionin duke përdorur modele bashkëkohore për parashikimin e erozionit të shkaktuar nga uji (përdorimi i ekuacionit universal për humbjen e dherave-USLE ose parashikimi i erozionit nga shiu-EEPP¹¹) ose nga era në të gjithë sipërsaqen e bashkisë me qëllim përcaktimin e shkallës/shtrirjes së erozionit në të gjithë territorin. Kjo ndihmon i) për të planifikuar më mirë menaxhimin e tokës, ii) për të vlerësuar më mirë pasojat që vijnë nga mënyrat e ndryshme të punimit të tokës (me përbysje të dheut në 100% të sipërsaqes së tokës, pa shkulje të bimësise së kultivuar në stinët e mëparshme me qëllim mbrojtjen e tokës, etj.), iii) për të përcaktuar respektimin e standardeve për mbrojtjen e mjedisit, iv) për të zhvilluar plane për kontrollin e sedimentit në projekte ndërtimi, v) si dhe për të llogaritur vitet që nevojiten përm bushjen e kanaleve dhe digave me sediment.

Hartimin e një Plani Veprimi për Informimin e Bujqve për praktikat e mira bujqësore me qëllim uljen e erozionit në tokat bujqësore dhe rritjen e prodhueshmërisë së tokave. Praktika të tilla synojnë:

- Punimin e tokës, duke e trazuar sa më pak atë (ku gjatë punimit të tokës më shumë se gjysma e mbetjeve bimore të kultivimeve të mëparshme lihen të paprekura në vend që të kalben).
- Shmangien e lënies së tokës të zhveshur ose pa bimësi ndërmjet të mbjellave ose gjatë stinës së kultivimit. Kjo mund të arrihet nëpërmjet mbjelljes së bimëve me funksion veshjen/mbulimin e sipërsaqes së tokës. Një shembull është mbjellja e bimëve foragjere / legumeve (osc bimë të tjera me funksion mbulimin e tokës) ndërmjet rreshtave të vreshave, pemëve, ulishtave, etj. ose të gjitha atyre kulturave ku bimët mbillen në rresht si kultura e misrit, etj. Këto bimë mund të mbillen jo vetëm ndërmjet rreshtave gjatë stinës së kultivimit por edhe ndërmjet stinëve të kultivimit. Në të dyja rastet, këto bimë garantojnë mbulimin e tokës e, si rrjedhojë, shmangien e erozionit.
- Mbulimin e sipërsaqes së tokës me një shtresë të hollë copash të grimcuara bimësh ose druri në rast se nuk kultivohet. Kjo ndodh në rastet kur mbjellja e dy ose më shumë kulturave njëkohësisht nuk është mënyrë e përshtatshme. Shtresa mbuluese, duke qenë me bazë bimore, shërben jo vetëm për ruajtjen e tokës nga erozioni por edhe për rritjen e prodhimitarisë së tokës, përmirësimin e shëndetit dhe ndalimin e rritjes së bimëve të egra në të.
- Mbështetjen e fermerëve për mbjelljen e kulturave që shërbejnë edhe për mbrojtjen e tokës (kalimi nga kultura bujqësore në foragjere/bar ose lënia e tokës në pyll) sa herë që paraqitet nevoja, kryesisht në zonat kodrinore e malore me rrezikshmëri të lartë erozioni. Sigurisht që ky ndryshim përdorimi i tokës kërkon investime nga shteti për kompensimin e fermerëve.

- Stabilizimin e zonave nën ndikimin e erozionit në sipërfaqe të sheshta dhe të erozionit të shkaktuar nga shiu të cilat kanë krijuar kanalizime të parregullta për ujin në tokat e punuara
- Në zonat kodrinore: Trajnimin e fermerëve për futjen e mënyrave të kultivimit të tokës që e mbrojnë atë nga erozioni dhe që në të njëjtën kohë, ruajnë lagështinë e tokës. Disa nga këto mënyra përfshijnë terracimin e kodrave, kultimin e zonave kodrinore me drejtim përreth kodrës dhe jo nga lart-poshtë e anasjelltas dhe krijimin e kanaleve të veshura me bar¹².

Investime në bujqësi që synojnë mbrojtjen e mjedisit, sipas standardeve të BE-së. Investimet në bujqësi duhet të synojnë edhe mbrojtjen e tokave të brishta /të pjerrëta ndaj erozionit, gërryerjes, etj. Në shumë fshatra ose zona kodrinore, popullsia është e detyruar të kultivojë tokat e brishta në pronësi të saj për arsyet ekonomike. Kultivimi kryhet edhe në rastet kur tokat janë tejet të ndjeshme ndaj erozionit e gërryerjes (për shkak të shiut e erës). Me qëllim shmangjen e degradimit të këtyre tokave nga kultivimi, rekomandohet që Bashkia të investojë në bujqësi, dhe në veçanti, të nxitë pronarët e tokave të ndjeshme që të mos i punojnë ato në këmbim të kompensimit të tyre.

Mbikqyrja e punës për përmirësimin e zonave të gërryera në tokat bujqësore: Për problemet me erozionin në toka bujqësore, rekomandohet që Bashkia të drejtojë dhe të mbikqyrë punën për përmirësimin e zonave të gërryera në tokat bujqësore, në zbatim të Ligjit nr. 9385, datë 4.5.2005 “Për Pyjet dhe Shërbimin Pyjor, i ndryshuar” Neni 7.

Tabela 9 Projektet e planifikuara në PPV për përmirësimin e cilësisë së tokës

Qëllimi	Masa	Projekti
Masa kundër degradimit të tokës	Rihabilitimi i sistemit ujës-kullues	<ul style="list-style-type: none"> - Hartimi i Planit të menaxhimit për konsolidimin e tokave bujqësore - Ndërtimi i Lerave të Ujtit në kullotat malore - Rehabilitimi dhe pastrimi i kanaleve Vaditëse dhe Kulluese në të gjithë territorin e Bashkisë - Hartimi i Planit të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve Urbane në Bashkinë Gramsh - Shtrirja e shërbimit të menaxhimit të mbetjeve urbane në të gjithë territorin e Bashkisë Gramsh - Mbyllja dhe rehabilitimi mjedisor i të gjitha vend-depozitimeve ilegale të mbetjeve urbane në NjA-të e Bashkisë Gramsh. - Rehabilitimi dhe pyllëzimi i brezit mbrojtës të të lumbit Gramsh - Rehabilitimi mjedisor i vend-depozitimit të mbetjeve në NjA Kodovjat dhe kthimi i tij në gjendjen optimale - Ndërtimi dhe i Rehabilitimi i sistemit të Kanalaizimeve në të gjitha NjA-të - Përmirësimi i kushteve të pyjeve nëpërmjet ripyllëzimit
	Pastrimi nga ndotja	

Burimi: Bashkia Gramsh dhe MetroPOLIS, 2017

• Masa për mbrojtjen e pyjeve e kullotave

Mirëadministrimi i pyjeve dhe kullotave nga Bashkia Gramsh, sigurimi në realizimin e reformës së decentralizimit të kompetencave në administrimin e pyjeve dhe kullotave publike dhe dixhitalizimi i hartave të fondit pyjor nën administrim mbeten pikënisjet drejtë suksesit për përmirësimin e gjendjes aktuale në sipërfaqen e fondit pyjor e kulloso.

Me qëllim marështimin dhe përmirësimin e zonave pyjore e kullosore dhe përmirësimin e cilësisë së jetës së banorëve të saj, Bashkia Gramsh ka parashikuar marrjen e disa masave në Planin e Përgjithshëm Vendor

i cili është në fazë miratimi. Masat për mbarështimin e pyjeve në territorin e Bashkisë përfshijnë krijimin e parqeve urbane dhe rehabilitimin e zonave ripariane përgjatë gjatësive të lumenjëve në territorin e Bashkisë.

Në funksion të mbarështimit e qëndrueshmërisë së sipërsaqeve pyjore dhe kullosore, krahas masave të propozuara në PPV, në territorin e Bashkisë Gramsh rekomandohet:

- **Inventarizimi i fondit pyjor e kullosove** në mënyrë që të dihet sipërsaqja aktuale. Siç është theksuar më parë, të dhënat zyrtare rreth fondit pyjor e kullosove janë të vitit 1984-85 kur është kryer dhe inventari i fundit.
- **Hartimi i Planit të Mbarështimit të Pyjeve e kullotave** i cili është detyrim ligjor për Bashkinë, që buron nga ligji nr. 9385/2005 "Për pyjet dhe shërbimin pyjor". Duke qenë se në territorin e Bashkisë Gramsh nuk njihet mirë kapacitetet që kanë kullotat për t'u shfrytëzuar, lind nevoja edhe për hartimin e Planit të Mbarështimit të Kullotave, i cili do të mundësojë njojen e kapaciteve të kullotjes në territorin e bashkisë dhe menaxhimin e qëndrueshëm të tyre.
- **Hartimi i Planit të monitorimit dhe kontrollit të pyjeve dhe kullotave** me qëllim zbatimin e ligjit dhe shërbimeve në territor.
- **Përmirësimin e infrastrukturës rrugore** të pyjeve dhe kullotave (rrugë aksesi), të cilat janë jetike për ndërhyrje në rastet e rënies së zjarrit në pyje, kryesisht ne NJA-në Macukull dhe Derjan.
- **Zgjidhje e konfliktit Pyje - Bujqësi.** Ky konflikt është theksuar vitet e fundit për shkak se pemtaria është shndërruar në sektor fitimprurës për banorët. Në këtë rast rekomandohet që Bashkia, në bashkëpunim me popullsinë, të përcaktojë se deri në cilën shkallë lejohet zhvillimi i pemtarisë në dëm të sipërsaqeve pyjore.
- **Monitorimi dhe zbatimi i moratoriumit të shfrytëzimit të pyjeve.**

Tabela 10 Projektet e planifikuara në PPV për përmirësimin e pyjeve dhe kullotave

Qëllimi	Masa	Projekti
Përmirësimi i gjëndjes së pyjeve dhe kullotave në territorin e Bashkisë Gramsh	Krijimi dhe rigjenerimi i parqeve Ripyllëzimi i zoave të dëmtuara Përmirësimi i infrastrukturës së gjelbër	<ul style="list-style-type: none"> - Rehabilitimi i zonave të prekura nga erozioni nëpërmjet metodës së ripyllëzimit - Shtimi i sipërsaqeve të gjelbëta nëpërmjet mbjelljes së pemëve dekorative në qytetin e Gramshit. - Rehabilitimi dhe pyllëzimi i brezit mbrojtës të të lumit Gramsh - Ripyllëzimi i parkut të lisenit të Ulëzës - Pyllëzimi i zonave ku minicrat nuk funksionojnë - Hartimi i Planit të Menaxhimit të fondit Pyjore dhe Kullosove - Inventarizimi dhe hartëzimi i sipërsaqeve pyjore - Përmirësimi i kushteve të pyjeve nëpërmjet ripyllëzimit - Zhvillimi i fushatave të lustimit të procesionares së pishës me teknika bashkëkohore

Burimi: Bashkia Gramsh dhe MetroPOLIS, 2017

- o Mbrojtja e peizazhit, biodiversitetit dhe hapësira e gjelbër

Masa për mbrojtjen e peizazhit

Peizazhi në territorin e Bashkisë Gramsh paraqitet i ndryshëm, në varësi të territorit dhe zonave ku dominon aktiviteti njerëzor (Shih seksionin e Peizazhit). Problegramshikat kryesore që has peizazhi në territorin e bashkisë kanë të bëjnë kryesisht me fragmentimin/copëtimin e peizazhit natyror dhe mos futjen e elementeve të peizazhit natyror në zonat urbane dhe në zonat me aktivitet industrial. Krahas problemeve në shkallë të madhe, vlen për tu theksuar problemet me peizazhin urban e atë industrial, të cilët deri më tanë nuk kanë gjetur një rrugë të përbashkët ndërthurjeje me atë natyror. Në qytet mbetet problem krijimi i një peizazhi të mirëfilltë urban, duke përfshirë të gjithë elementët e gjelbërimit, arkitektonikës, kopshteve, monumenteve kulturor dhe historik, të cilët sëbashku do të krijonin një peizazh të ndërthurur dhe të pëlqyeshëm për qytetarët. Shpesh praktikat e mira të peizazhit nuk ndiqen, apo përcaktohen si dytësore, këto praktika janë spontane, ku zonat urbane dhe industriale kanë përdorur elementë të peizazhit në mënyrë rastësore, apo duke patur një orientim të lehtë mbi çështjen e dizajnit të peizazhit. Kryesisht, rrugët dhe sheshet kanë qenë pjesë e futjes së dizajnit të peizazhit, me mbjellje pemësh formë lineare, duke ndjekur linja strikte, në rastet dominuese duke ndjekur konturet e infrastrukturës, kjo është një mënyrë bazike, sigurisht jo universale në rregullimin dhe krijimin e peizazhit, apo përdorimit elementeve të tij në funksion të dekorit urban e më gjërë. Studimi i peizazhit në tërsëi dhe elementeve të tij kërkon studime të thelluara duke analizuar të gjithë komponentët që e formojnë atë (planifikimi, arkitektonika, historia, kultura, kultura bujqësore, natyra, bimët lokale, e deri tek komponentet më elementar si ndryshimi i ngjyrës së pemëve përgjatë stinëve të vitit) dhe gjetjen e rrugëve të përbashkëta për ndërthurjen e pikave që mund të kombinohen me njeri-tjetrin për të krijuar një Peizazh të pëlqyeshëm dhe funksional.

Me qëllim mbrojtjen e përbërësve të mjedisit e peizazhit, në Planin e Përgjithshëm Vendor (PPV) i cili është në fazë miratimi, Bashkia Gramsh ka parashikuar marrjen e disa masave të cilat përqëndrohen në shtimin e sipërsaqeve të gjelbra në qytetin e Gramshit dhe në zonat industriale, krijimin e zonave ripariane përgjatë lumenit Devoll dhe degëve të tij. Konkretilisht për përmirësimin e peizazhit, në PPV Bashkia ka propozuar mbjelljen e pemëve në zonat urbane, ri-pyllëzim të sipërsaqeve të degraduara, rehabilitimin e zonave të ndotura, etj. Krahas masave të propozuara në PPV, në territorin e Bashkisë Gramsh rekomandohen keto masa:

Peizazhi Urban: Futja dhe ndërthurja e përbërësve të peizazhit natyror në brendësi të zonave urbane (sipërsaqe të gjelbra, pemë, shkurre, sipërsaqe ujore). Kjo kërkon studime të hollësisht me atë natyror dhe ky i fundit të mund të shërbejë, krahas të mirave mjedisore, si dekor urban. Masa specifike për përmirësimin e Peizazhit urban në territorin e bashkisë janë:

- Ruajtja e struktura së pemëve përgjatë rrugëve, pra nëse aksi rrugor karakterizohet nga pemë kumbulle të kuqe, që i kanë rezistuar kohës dhe i janë përshtatur klimës dhe tokës, rekomandohet që të ruhet kjo lloj bimësie, si dhe mundësia të së njejtës madhësi dhe distancë nga njëra-tjetra, deri në fund të aksit për të ruajtur "formalitetin" që karakterizon këtë peizazh. Zgavrat e bordurat ku pema qëndron duhet të janë të së njejtës madhësi, ngjyre dhe gramshëri i mbulues. Kjo i fundit duhet të ketë çarje të mjaftueshme për të lejuar depërtimin e ujit në rrënje, por të mos pengojë ecjen mbi to. Gjithashtu duhet të jetë e lëvizshme për qëllime mirëmbajtjeje. Rekomandohet që të përdoren mbulesat dhe zgavrat të mos lihen të çara e me bordurë sepse, veçanërisht në rrugët me trotuarë të ngushta (1-2 m) pemët kthehen në pengesë serioze për ecjen e kalimtarëve.
- **Përzgjedhja e bimëve përgjatë akseve rrugorë urban duhet të jetë ose të njëjtit lloj, ose me një kombinim 2-4 llojesh por sipas një tendencë të përsëritur, që krijon elementin estetik dhe të rregullsisë në dizajnin e peizazhit rrugor. Si parim, diversiteti në ngjyrë, formë dhe lloj mund të arrihet në akset**

e tjera, por brenda të njëjtët aks bimët, forma, distanca dhe lloji i tyre rekomandohet të qëndrojnë të pandryshuara, ose në formacione të projektuara paraprakisht.

- Në zona park e hapësira të tjera publike ku do të mbillen pemë karakteri formal i këtij peizazhi mund të thyhet nga pemë të mbjella rresht e të të njëjtët lloj, në pemë të së njëjtës familje (gjethore, halore, shkurre), por të mbjella në grupime, pra grupe me nga 3 apo 5 pernë në varësi të hapësirës. Gjithsesi, në zonat park, projektuesit e peizazhit kanë liri në përzgjedhjen e formacioneve, për sa kohë që: zgjedhin bimë vendase apo të përshtatura për një kohë shumë të gjatë në territorin e qytezit të Gramshit/Bashkisë së Gramishit; i vendosin në mënyrë të tillë që të garantojnë hije në verë dhe depërtim të dritës së diellit në dimër; bëjnë të mundur krijimin e zonave me bar dhe jo vetëm lule ose tokë nën hije ku nuk mund të rriten bimët; krijojnë mikroklima të ndryshme brenda parkut; sjellin shumëllojshmëri bimësh që ofron informacion shkencor bazik edhe për përdoruesit e parkut; garantojnë që bimësia e përzgjedhur përmirëson cilësinë e tokës dhe rrit aftësinë filtruese e infiltruese të saj.
- Ti kushtohet vëmendje “Xhepave Urban”, ose thënë ndryshe hapësirave boshe, të pa trajtuar me pallateve apo ndërtuesave të ndryshme të qytetit të cilat fshehin një potencial të madh në trajtimin e peizazhit urban. Këto hapësira vërtetojnë se peizazhi nuk ka përmasë standarde dhe se është vetë elementi i përdorur në të, i cili nëpërmjet funksionit që ka në një hapësirë relativisht të vogël, sërisht ofron një shumëllojshmëri aktivitetesh e mjedisesh. Po si hapësirat e tjera park, edhe këto xhepa ofrojnë tipologji të ndryshme sipas vendodhjes. Pra, këto xhepa mund të trajtohen sipas nevojave të komunitetit.
- Bimët e rekomanduara për t'u përdorur në territorin e Bashkisë Gramsh (jo të vetmet) janë: **Bliri (Tilia argentea)**, **Lagestromia (Lagerstroemia indica)**, **Kumbulla e Kuqe (Prunus cerasifera)**, **Rrapi (Platanus occidentalis)**, **Pisha e Butë (Pinus Pinea)**, **Dafina (Laurus Nobilis)** dhe **Ginko (Ginkgo Biloba)** të cilat janë bimë (pemë) me tipare terheqëse, rezistente ndaj ndotjes, të përshtatshme me zonën dhe kanë sjellin të mira mjedisore (filtrojnë ajrin, neutralizojnë temperaturën, etj.)

Peizazhi industrial: Të merren masa në drejtim të uljes së ndikimit negativ vizual të zonave industriale. Kjo kërkon studime specifike në mënyrë që futja e elementeve të gjelbërimit me pemë dhe shkurre të shërbejë si përmirësues i peizazhit dhe në fshehjen e zonave/objekteve të cilat nuk janë të përshtatshëm nga pikëpamja vizuale. Gjatë hartimit të këtyre projekteve dhe zbatimit të tyre duhet pasur parasysh që funksionet industriale dhe gjelbërimi, apo përbërësit e Peizazhit të balancohen dhe të plotësojnë njeri-tjetrin duke krijuar një dizajn të pëlqyeshëm dhe njëkohësisht duke garantuar ruajtjen e funksionalitetit. Masa specifike për përmirësimin e peizazhit industrial janë:

- *Të shtohen sipërfaqet e pyllëzuara në zonat industriale*, kryesisht në zonën e Çekinit, aty ku ndodhet dhe Uzina e Demontimit të armëve dhe zona ish-industriale të tjera. Pyllëzimi i këtyre zonave do të përmirësonte pamjen vizuale të zonës industriale dhe do të sillte një sërë përsitimesh mjedisore, si mbrojtja e tokës, shtimi i oksigenit në ajër dhe zbutjen e klimës, etj.
- *Të mbillen pemë të cilat*, karahas rregullimit të peizazhit, përshtaten me tokën dhe që mund të zhvillohen në mëdise relativisht të ndotura. Për mbjelljen e pemëve në zonat industriale rekomandohen bimët si: **Akacia (Acacia)**, **Plepi (Populus alba)**, **Shelgu (Salix species)**, **Eukalipti (Eucalyptus)** dhe **Lofata (Cercis siliquastrum)**.

Peizazhi natyror: Të synohet mbrojtja dhe përmirësimi i peizazhit natyrore nëpërmjet shtimit të zonave të pyllëzuara dhe uljes së fragmentimit të zonave natyrore. Masat specifike për përmirësimin dhe mbrojtjen e peizazhit natyrore mund të janë:

- *Të ruhen ose të ndërtohen* aty ku mungojnë, zonat ripariante të lumenit Devoll dhe degëve të tij, të cilat janë një përbërës i rëndësishëm i plotësimit të peizazhit të territorit të Bashkisë Gramsh. Ruajtja dhe përmirësimi i zonave ripariante luajnë rol të shumëfishtë, ato kanë funksion mbrojtës të tokës nga gërryerja, njëkohësisht luajnë rolin e brezit buferik (zbutës) të ndalimit të ndotjes nga sipërsfaqet bujqësore në drejtim të lumenit, kanë një rol të rëndësishëm si korridor lidhës për habitatet dhe për strehimin dhe lëvizjen e specieve të ndryshme, gjithashtu dhe ndikimet pozitive në përmirësimin e cilësisë së ajrit, zbutjen e klimës, etj.
- Ripyillëzimi i zonave të shpyllëzuara dhe të degraduara nga shkaqe të ndryshme të zonave pyjore të *Porocanit*, *Lenië* etj. do të sillte një ndikim pozitiv në ruajtjen e njëtrajtshmërisë dhe të bashkimit të pjesëve të copëtuara të pyjeve, duke krijuar një peizazh pyjor të vazhdueshëm. Ndaj gjatë kësaj ndërhyrje duhet treguar kujdes i veçantë, që pemët e përgjegjdhura duhet të jenë të ngjashme me ato që kanë qënë të mbjella më parë ose të përshtaten pemë të tjera, gjithmonë duke përdorur pemë të cilat janë karakteristikë për zonën dhe që e kanë territorin habitatin e tyre.
- Të mbillen pemë të cilat, karahas rregullimit të peizazhit, përshtaten me tokën dhe që mund të shërbejnë si mbrojtëse të tokës nga gërryerja dhe që nuk përbëjnë rrezik për të prishur balancat me bimët e tjera (nuk janë invazive), ndër të tjera rekombinohen: *Shelgu* (*Salix species*), *Plepë* (*Populus alba*), *Akacia* (*Acacia*), *Eukalipti* (*Eucalyptus*).

Peizazhi rural: Mbrojtja e Peizazhit rural dhe përmirësimi i cilësisë së tij, duke e konsideruar si pjesë të pandashme të peizazhit natyror. Kjo do të arrihet nëpërmjet marrjes së masave specifike për rregullimin e elementeve të caktuar, disa prej këtyra masave mund të jenë:

- Gjatë hartimeve të planeve të zhvillimit të bujqësisë të kichen parasysh elementët e peizazhit, në mënyrë që, aty ku është e mundur sektori i bujqësisë të përshtatet me përbërësit e tjerë të Peizazhit, apo të krijojë një peizazh i cili nuk fragmenton vijushmërinë pamore (edhe fizike aty ku është e mundur) të peizazhit.
- Ruajtja dhe mirëmbajtja e kanaleve vaditës-kullues dhe mbjellja e brigjeve të tyre me gjelbërim, duke krijuar “damar” të gjelbër përgjatë parcelave bujqësore (kryesisht bimësi e ulët, barishtore dhe shkurre të vogla).
- Të krijohen breza buferik (zbutës) me pemë të larta dhe të ulta në pjesët fundore të tokave bujqësore, me qëllim krijimin e një zonë të gjelbër dhe parandalimin e shpërdarjes së ndotësve në sipërsfaqe të gjera (nëqoftëse në pjesën fundore të parcelave bujqësore ndodhet një lum, ky brez i gjelbër do të ulë ndjeshëm depërtimin e ndotësve si pasojë e shpëlarjes së tokës bujqësore nga vaditja).
- Të mbillen pemë/bimë të cilat, karahas rregullimit të peizazhit, përshtaten me tokën dhe që mund krijojnë konflikt me zhvillimin bujqësor. Për mbjelljen e pemëve në zonat industriale rekombinohen bimët si: *Plepë* (*Populus alba*), *Shelgu* (*Salix species*), *Eukalipti* (*Eucalyptus*) dhe *Akacia* (*Acacia*).

Masa të përgjithshme për peizazhin, për mbrojtjen e peizazhit dhe ndërthurjen e tij me të gjithë komponentët e peizazhit në harmoni të plotë, me qëllim përmirësimin e cilësisë së jetës dhe ndjeshmërisë emocionale të qytetarëve mund të jenë:

- **Të ruhet dhe konservohet Peizazhi natyror dhe ai artificial:** Kjo merr një rëndësi të veçantë për banorët që jetojnë, apo që kthehen në vendin e orgjinës, nga pikëpamja emocionale dhe e qetësisë që i ofron identiteti i vendlindjes/banimit të tyre.
- **Përfitime të tjera nga ruajtja e peizazhit:** Ruajtja dhe konservimi i peizazhit natyror gjithashtu ka një sërë përfitimesh mjedisore, kryesisht në mbrojtjen e tokës, uljen e ndotjes, habititatit për specie e deri tek përfitimet ekonomikë të drejtpërdrejta. Bashkia Gramsh në PPV e hartuar në 2017, ka hartuar

një sërë projektesh të ndryshëm infrastrukturorë në territorin e bashkisë duke marrë në konsideratë të gjithë komponentët e Peizazhit dhe mbrojtjes dhe përmirësimit të tyre aty ku është e mundur. Ndaj rekomandohet që gjatë zbatimit të projekteve nga PPV të merren në konsideratë të gjithë masat që janë dhënë për të ruajtur Peizazhin dhe të sigurohet përmirësimi i tij.

Masa për mbrojtjen e biodiversitetit

Territori i Bashkisë Gramsh ka një biodiversitet relativisht të pasur dhe të larmishëm (shih sektionin e biodiversitetit), si nga pikëpamja faunistike ashtu edhe floristike. Megjithatë, qëndrueshmëria e biodiversitetit përballet me një sërë vërshtirësish, të cilat lidhen kryesisht më problemet e shkaktuara nga aktiviteti njerëzor në territor. Zhvillimi bujqësor, industrial, urban dhe ai infrastrukturor janë problemet të cilët kanë pasur ndikim të rëndësishëm në qëndrueshmërinë e biodiversitetit. Hapja e tokave bujqësore (vitet e shkuara) ka çuar në tkurrje dhe fragmentimin e habitateve natyrore, zhvillimi industrial kryesisht ka patur ndikim negativ në prishjen e cilësisë së tokës dhe të ujërave duke dëmtuar biodiversitetin, zhvillimi urban dhe ai infrastrukturor ka copëtuar gjithashtu habitatet, kryesisht ai infrastrukturor (rrugë) i cili ka copëtuar konsiderueshëm habitatet, duke vështirësuar, apo penguar plotësisht vijueshmërinë e tyre. Si pasojë, shumë specie mbeten të izoluara në habitate të vogla të copëzuara.

Në funksion të ruajtjes dhe përmirësimit të mëtjeshëm të biodiversitetit, krahas masave të propozuara në PPV, në territorin e Bashkisë Gramsh rekomandohet:

Hartimi i Planit të Menaxhimit/Veprimit të Biodiversitetit dhe zhvillimin e qëndrueshëm të tij në brëndësi të territorit të bashkisë, kryesisht për zonat të cilat shihen prioritare për ruajtjen e specieve të mbrojtura. Në këtë rast, Bashkisë i nevojitet bashkëpunimi me Ministrinë e Mjedisit dhe institucionet tjetra lokale e qëndrore (AKM, ARM, etj.). Ky rekomandim vjen edhe si detyrim ligjor në zbatim të ligjit Nr.587, datë 20.7.2006 “Për Mbrojtjen e Biodiversitetit”.

Inventarizimi i specieve dhe përditësimi i tij për territorin e bashkisë (në bashkëpunim me Ministrinë e Mjedisit dhe institucionet tjetra vendore dhe qëndrore, AKM, ARM, AKZM, ADZM). Inventarizimi dhe njohja e llojeve në territorin e Bashkisë do të shërbente në qartësimin e përcaktimit të masava efektive për mbrojtjen e tyre, si dhe propozimin për të dhënë status mbrojtjeje zonave të cilat spikaten për larmishmëri dhe strehjnë specie të rrezikuara. Realizimi i këtyre masave do ti shërbejë Bashkisë që të ruajë dhe të mbrojë biodiversitetin nga ndërhyrjet e njeriut dhe nga elementët natyrorë, detyrim ky që rrjedh nga Ligji nr.139/2015, “Për Vetëqeverisjen Vendore” dhe VKM Nr. 84, datë 27.1.2009 “Për Caktimin e kritereve për ngriten e rrjetit të inventarizimit dhe të monitorimit të biodiversitetit”.

Hartimi i Planit të Mbarështimit të Fondit Kullosor, në mënyrë që të dihet kapaciteti i territorit për kullotje dhe të ndërmerren masa për ndalimin e kullotjes aty ku vlerësohet e nevojshme.

Hartimi i Planit të Mbarështimit të Bimeve Medicinale dhe Arogramshike, në mënyrë që të nijhet kapaciteti i lejuar i shfrytëzimit të këtyre bimeve duke ruajtur balancat e tyre (në bashkëpunim me institucionet vendore dhe qëndrore, Ministria e Mjedisit, Ministratë e linjës, ARM, AKM, etj.).

Bashkëpunimi me fermerët e zonës për mbarështimin dhe ruajtjen e biodiversitetit e specieve bujqësore dhe blektorale lokale dhe vendase të cilat janë cilësuar si të rrezikuara nga lista e specieve të rrezikuara në shkallë vendi (në bashkëpunim me Ministrinë e Bujqësisë dhe Ministrinë e Mjedisit).

Kontrolli i zbatimit të moratoriumit të ndalimit të gjuetisë dhe prerjeve të pyjeve (duhet theksuar që për zbatimin e moratoriumit të pyjeve Bashkia është e ngarkuar drejtpërsëdrejti për kontrollin dhe zbatimin e tij, ndërsa për atë të gjuetisë bashkisë i lind detyrim nga ligji Nr.10 006, datë 23.10.2009 “Për

Mbrojtjen e faunës së egër” dhe ligji Nr.9587, datë 20.7.2006 “Për Mbrojtjen e Biodiversitetit”) është masa kryesore që do të përmirësonë gjendjen e biodiversitetit dhe zhvillimin e qëndrueshmërit të tij. Kontrolli i zbatimit të moratoriumeve, gjuetisë dhe pyjeve, kërkon:

- Bashkëpunim me institucionet lokale dhe qëndrore për të koordinuar punën dhe për të kryer veprimtari të përbashkëta të cilat cilësohen më efikase në bashkëpunim ndërinstitucional (institucionet që duhet të lidhin ura bashkëpunimi janë Bashkitë fqinje, Ministria e Mjedisit, ARM, AKM, Policia e shtetit, etj.)
- Ngritjen e sistemeve të informimit në terren, në mënyrë që të raportohen në kohë dëmet dhe të dalin para përgjegjësisë shkelësit (sistemi duhet të jetë formal, krahas punonjëve të lidhen marrdhënie të mira me banorët e zonës dhe kryesisht me barinjtë).
- Hartimin e planeve të kontrollit dhe inspektiveve, në mënyrë që të gjitha kontrolllet të janë të koordinuara dhe të kenë efikasitet në veprimtarinë e tyre.
- Organizimin e fushatave të ndërgjegjësimit të qytetarëve për rëndësinë që ka ndalimi i gjuetisë dhe prerjes së pyjeve për një afat të paracaktuar, përkatësisht 5 vjet për ndalimin e gjuetise dhe 10 vjet për ndalimin e shfrytëzimit të pyjeve.

Marrja e masave paraprake për uljen e ndikimeve negative në habitate nga ndërtimi/zgjerimi i infrastrukturës rrugore (kryesisht rrugët lidhëse të fshatrave 6-8m gjerësi). Në pikat ku vlerësohet që ndarja e habitateve krijon probleme në biodiversitetin e zonës, të ndërtohen ura/nënkalime ekologjike për të lidhur habitate. Rrugët lidhëse ekzistuese dhe të propozuara dhe në të gjitha zonat natyrore të bashkisë duhet të kenë parasysh ndërtimin e urave ekologjike pasi këto rrugë kanë ndikim të konsiderueshmëri në habitate (copëtojnë habitatet).

Reabilitimi mjedor i fushës së grumbullimit të mbetjeve aktuale, e cila është jashtë standardeve të kërkuaara. Venddepozitimi aktual i mbetjeve të ngurta urbane shkakton një sërë problemesh në mjedis, duke ulur cilësinë e elementeve përbërëse të tij, si toka, ajri, uji dhe si pasojë ndikime negative në biodiversitetin e zonës. Ky venddepozit, duke qënë fare pranë shtratit të përroit të Stanës, ku me pas bashkohet në lumin Gramsh, vlerësohet të ketë ndikim të drejtpërdrejtë në cilësinë e ujit të tij e, si rrjedhojë, në florën e faunën ujore.

- Masa për menaxhimin e Zonave të Mbrojtura

Në territorin e bashkisë gjenden pjesë të Parkut Kombëtar Mali i Tomorrit, i cili shquhen për larmi të lartë biologjike me endemizma dhe subendemizma. Gjithashtu, në territorin e bashkisë gjenden një numër i lartë Monumente Natyre dhe Gjeo-monumente (Shiko seksionin e Zonave të Mbrojtura), të cilët shtojnë edhe më tepër rëndësinë e pasurisë natyrore në këtë zonë. Më qëllim mbrojtjen e zonave të mbrojtura, Bashkisë i propozohet (pranë institacioneve përkatëse AKZM, AdZM) :

- Ngritja e kapaciteteve njerëzore dhe gramsheriale të AdZM Elbasan në funksion të menaxhimit të ZM Gramsh,
- Bashkëpunimi i Bashkisë Gramsh me AdZM Elbasan për mbrojtjen dhe zhvillimin e qëndrueshmërit të zonave të mbrojtura, në mënyrë të veçantë monumentet në pjesën e Kabashit dhe Sotirës,
- Hartimi i planit të emergjencave në rast zjarri dhe rreziqesh gjeologjike në Zonat e Mbrojtura dhe MN në të gjithë territorin (në bashkëpunim me AdZM),
- Promovimin e vlerave të zonave të mbrojtura me qëllim zhvillimin e eko-turizmit dhe aktiviteteve të tjera që mundësojnë mbledhjen e të ardhurave financiare për menaxhimin e tyre,

- Marria e masave ndaj prerjes së pyjeve brenda zonave të mbrojtura, në pjesën e Tmalit të Tomorrit edhe në përgjithësi, duke zbatuar kështu dhe Moratoriumin e prerjes së pyjeve,
- Kontrolli i vazhdueshëm i zbatimit të lejes për HEC-et të cilët kanë ulur ndjeshëm sasinë e ujit që duhet të rrjedhë në gjendje të lirë,
- Marrja e masave për mbrojtjen e erozionit për brigjet e lumenjve apo përrenjëve që kalojnë në ZM,
- Studime për kapacitetin kullotës që kanë ZM-të. Nuk ka një studim të mirëfilltë për këtë fenomen i cili është i pranishëm në çdo zonë të mbrojtur.
- Të zbatohet shkalla e mbrojtjes të zonave të mbrojtura sipas ligjit në fuqi (Të gjitha shkallët e mbrojtjes së ZM-ve në Gramsh paraqiten në tabelën në vijim).

Rekomandim i rëndësishëm, në kuadër të zgjerimit të zonave të mbrojiura në territorin e Bashkisë do të ishtë krijimi i dy parqeve bashkiakë në Lenie dhe në pjesën e Grabovës. Këto zona, kryesisht përgjatë mbartin vlera të larta natyrore, kryesisht në shumlojshmëri biologjike dhe në forgramsh e reliefit, të cilat krijojnë peizazh të vecantë. Për statusin që do ti jepet kësaj zone është e nevojshme të studiohet hollësishët për vlerat e sajë dhe të përcaktohen kufinjtë në terren. Paraprakisht mund të themi që kjo zonë mbart larmishmëri të lartë në drrurë dhe shkurre.

Tabela 11 Shkalla e mbrojtjes dhe domethënia (veprimtaritë e ndaluara)

Kategoria	Emërtimi	Zona buferike (m)	Shkalla e mbrojtjes	Veprimtaritë e ndaluara
II	Mali Tomorrit	i 50	II	<p><u>Aktivitetet që ndalohen me ligi në këto zona:</u></p> <p>a) shfrytëzimi i tokës me teknologji intensive, me mjete dhe mënyra që shkaktojnë ndryshime rrënjosore në biodiversitet, në strukturën dhe funksionet e ekosistemeve ose që dëmtojnë në mënyrë të pandreqshme sipërsfaqen e tokës;</p> <p>b) neutralizimi i mbetjeve me origjinë jashtë territorit të parkut kombëtar;</p> <p>c) shpërndarja e kafshëve dhe e bimëve jovendase, kur ato sjellin ndryshime në biodiversitetin e zonës;</p> <p>d) ndërtimi i rrugëve, autostradave, hekurudhave, zonave urbane, linjave të tensionit të lartë dhe sistemeve të naftës dhe gazit me shtrirje të gjatë;</p> <p>dh) larja dhe spërkatja e rrugëve me kimikate;</p> <p>e) mbjellja e pyjeve monokulturë;</p> <p>g) ndezja e zjarreve jashtë vendeve e pikave të caktuara;</p> <p>h) lëvizja e mjeteve të transportit jashtë rrugëve të caktuara;</p> <p>g) gjetua me ushqime të helmuara;</p> <p>gi) nxjerja e minraleve, gurëve, torsave me përjashtim të gurëve dhe rërës për mirëmbajtjen e parkut;</p>

				i) veprimtari masive sportive, turistike, jashë pikave të caktuara; j) organizimi i garave me automjete e motoçikleta.
<u>III</u>	Te gjithë Monumentet e Natyrës në territorin e bashkisë Gramsh	-	I	<p><u>Në këtë zonë mund të ushtrohen, por vetëm pasi të pajisen me leje njedisi, veprimtaritë që synojnë:</u></p> <p>a) ndryshimin e gjendjes natyrore të rezervave ujore, burimeve, liqeneve dhe sistemeve të zonave të lagura;</p> <p>Aktivitetet që janë të ndaluarat:</p> <p>a) prerja e drurëve dhe e shkurreve; b) përdorimi i kimikateve dhe i plehrave kimike; c) ndërtimë të çdo lloji; d) nxjerja e minraleve dhe e torfave; gjuecia dhe peshkimi; dh) ndezja e zjarreve; . e) kullotja, kalimi i kafshëve shtëpiake dhe ndërtimi i objekteve për mbajtjen e tyre; f) ngritja e objekteve çlodhëse, argëtuese dhe sportive; g) kalimi nëpër shtigje, me përjashtim të pronarit ose të përdoruesit të tokës; h) lëvizja me mjete motorike të çdo lloji, me përjashtim të makinave të administratës së ruajtjes së rezervatit dhe të zjarrfikësve; i) vozitja me barka, kanoc dhe mjete të tjera lundrimi; j) riprodhimi intensiv i kafshëve të gjahut.</p>

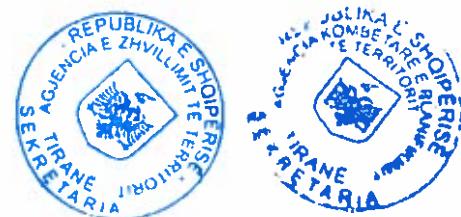
Burimi: Ligji nr.81 i vitit 2017 “Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin nr.8906, datë 6.6.2002 “Për zonat e mbrojtura”

○ Mbrojtja e sistemit ujor

Masa për mbrojtjen e burimeve ujore sipërsaqësore

Mbrojtja e cilësisë së ujërave sipërsaqësore është detyrim ligjor për Bashkinë i cili rrjedh kryesisht nga Ligji nr. 139/2015 “Për vetëqeverisjen vendore”, i cili ngarkon Bashkinë me përgjegjësinë për ruajtjen e njedisit dhe ofrimin e një njedisi cilësor për qytetarët në territorin e saj si dhe Ligji nr. 111/2012 “Për Menaxhimin e Integruar të Burimeve Ujore”. Krahas tyre, detyrimet rrjedhin edhe nga ligje të tjera që synojnë mbrojtjen e njedisit apo të përbërësve specifikë të tij.

Lumi i Devollit e degët e tij kanë pësuar dëmtime të shumta brenda territorit të Bashkisë së Gramsh dhe jasht saj, në 20 vitet e fundit. Nga vëzhgime të vazhdueshme në territorin e Bashkisë së Gramshit ka rezultuar se presionet kryesore të lumbit janë mbetjet urbane, shkarkimet e ujërave të ndotura urbane dhe ato nga industria, kryesisht te trashguara nga ish-industrit. Problematikat kryesore nga burimet ndotës shfaqen në segmentin pranë qytetit të Gramshit, ku derdhen ujërat e ndotur urban (pasi jo të gjitha janë të lidhura me impiantin e trajtimit të ujравë) të patrajtuar, gjithashtu në këtë segment të lumbit bashkohen ujërat të cilët janë të ndotura nga shllami që shkarkohet nga vend-depozitimi i mbetjeve urbane në afersi të Gramshit.

Me qëllim mbrojtjen e burimeve ujore sipërsaqësore, në Planin e Përgjithshëm Vendor, i cili është në fazë miratimi, Bashkia Gramsh ka hartuar disa projekte specifike të cilat përqendrohen në *përmirësimin e hidromorfologjisë të lumenjve të Basenit të Devollit* dhe degëve të tij, *mbrojtjen e burimeve ujore nga ndotja e shkaktuar nga keqmenaxhimi i mbetjeve* në të shkuarën. Projektet janë kryesisht me fokus i) rehabilitimin mjedisor të zonave ripariane të Lumin Devoll e degëve të tij, ii) hartimin e Planit Vendor për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve sipas ligjit Nr. 10 463, datë 229.2011 “Për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve”, Neni 12. Në plan përfshihen edhe propozime për *gjetjen e zgjidhjes per ujrat e ndotura urbane ne të gjithë territorin e bashkisë* dhe krijimin e një sistemi për mbledhjen dhe ripërdorimin e ujërave të bardha. Krahës projekteve të propozuara në PPV, VSM-ja përcakton edhe disa masa të tjera, të nevojshme për realizimin e mbrojtjes dhe menaxhimit të qëndrueshëm të burimeve ujore, si më poshtë:

Monitorimi i menjëhershëm i Lumin Devoll: gjatë monitorimit të ujërave të lumit Devoll¹³, ka rezultuar se ujërat janë të ndotur me metale të rënda si Pb, Cd, Ni, Mn, Fe, Cu, Cr. Duke patur parasysh se ujërat e lumenjve në përgjithësi përdoren për ujite të kulturave bujqësore dhe herë herë për peshkim. Metalet e pranishme në lumin Devoll, si Pb e Cd janë kancerogenë, ndaj është e rëndësishme që të merren masa për monitorimin e thellë të lumenjve për një kohë prej të paktën dy-vjeçare në mënyrë që të përcaktohet nëse:

- Ujërat e lumit Devoll mund të përdoren për ujite pa cënuar shëndetin e banorëve dhe konsugramshorëve,
- Banorët e zonave në afërsi të lumit mund të peshkojnë dhe të konsumojnë peshkun e zënë në ujërat e lumit Devoll pa cënuar shëndetin e tyre

Ndalimi i shfrytëzimit pa kriter të inerteve lumore në Devoll: Lumenjtë e Basenit të Semanit janë (ben pjesë edhe Devolli) shfrytëzuar për inerte në rrjedhën e mesme dhe të poshtme. Me qëllim mbrojtjen e lumit, ruajtjen e cilësisë së ujërave të tij dhe mbrojtjen e cilësisë së ujërave nëntokësore rekomandohet që Bashkia, në bashkëpunim me Këshillin e Basenit Ujor të Semanit:

- Të ndalojë urgjentisht shfrytëzimin e inerteve lumore, kryesisht në fillimin e hyrjes së lumit Devoll në territorin e Bashkisë dhe në degët e tij, ku është vënë rë shfrytëzim i inerteve lumore (në bashkëpunim me ABU Seman, ARM Elbasan dhe Ministrinë e Mjedisit). Bazuar në VKM Nr.I, datë 21.6.2006 “Për Reduktimin e shfrytëzimit të zhavorreve dhe rërave në shtretërit e lumenjve”, Bashkisë së Gramsh i rekomandohet që për *shfrytëzim e zhavorreve dhe rërave në shtretërit e lumenjve të jepë leje vetëm në rastet kur ka depozitime të mjaftueshme dhe vetëm në segmente të caktuara*. Pra, Marrja e inerteve, në rastet kur është e pashmangshme për arsyekonomike, *të shoqërohet me studime specifike të posaçme për çdo rast* me qëllim shmangjen e dëmtimit të trupit lumor. Shërbimi Gjeologjik Shqiptar (SHGJSH) ka kryer studime të hollësishme rrëth shfrytëzimit të inerteve të lumenjve dhe ndikimit të tyre në mjedis. Për këtë arsy, rekomandohet *bashkëpunimi me SHGJSH për shqyrtimin e çdo lejeje*,
- Të rehabilitojë shtratin e lumit në zonat e dëmtuara përgjatë lumit të Devoll dhe degëve të tij, kryesisht në NjA-në Skëndërbegas e deri në Gramsh. (Ndërtimin e pritave anësore e tërthore me qëllim shmangjen e erozionit të brigjeve, mbrojtjen e urave, pastrimin e brigjeve të lumit të mbushura me inerte, krijimin e pyjeve artificiale në terracën e shtratit apo në terracën e parë me qëllim shmangjen ose uljen e veprimit tarisë gërryese të rrjedhës).¹⁴

Hartimi i një Plan Veprimi për Praktikat e Mira Bujqësore: Problem në burimet ujore përbëjnë dhe infiltrimet e kimikateve dhe pesticideve që përdoren në bujqësi. Rekomandohet që bashkia të hartoje një

Plan Veprimi për Praktikat bujqësore që duhet të ndiqen në mënyrë që të minimizohen përdorimet e kimikateve.

Hartimi dhe zbatimi i programeve e planeve vendore/nderbashkiake për menaxhimin e Basenit të lumbit Seman (Devollit ppjesë e këtij baseni): Semani është lumë që përshkon territorin e bashkive të ndryshme. Si rrjedhojë, mbrojtja e tij kërkon bashkërendimin e përpjekjeve të të gjitha bashkive përkatëse në bashkëpunim me Agjencinë e Basenit Ujor (ABU) të Semanit. Bashkëpunimi mund të kryhet nëpërmjet hartimit dhe zbatimit të programeve e planeve nderbashkiake/vendore ose për hartimin e Planit të Menaxhimit të Basenit të Semanit. Ky plan duhet të përcaktojë angazhimet përkatëse për çdo bashki në fushat e mëposhtme:

- përdorimin e qëndrueshëm të ujërave të lumbit Seman nga të gjitha bashkitë (bashkëpunim në dhënien e lejeve për shfrytëzimin e ujit për qëllime të ndryshme si për piye, bujqësi, industri, etj.) pa penalizuar bashkitë në rrjedhën e mesme e të poshtme të lumbit,
- koordinimin për rruajtjen e mirëmbajtjen e lumbit (pastrimin e shtratit të lumenjve, krijimin e fashës së gjelbër, ndalimin e shfrytëzimit të inerteve në lumë),
- parandalimin e ndotjes së lumenjve në këto bashki (ndalimin e hedhjes së mbetjeve në lumë/burime ujore sipërsaqësore) në mënyrë që bashkitë në rrjedhën e poshtme të mos marrin të gjitha ujërat e ndotura të bashkive në rrjedhën e sipërme dhe të mesme;
- përcaktimin e pasojave dhe masave për zbutjen e tyre që ka ndërtimi i HEC-eve në degët e Semanit në cilësinë e ujit të lumenjve, në prurje, biodiversitet, dhe deri në plazhe.
- pyllëzimin e pellgut ujëmbledhës të lumbit Semanit me qëllim shhangjen e përblytjeve dhe erozionit;
- monitorimin e ujërave sipërsaqësore dhe nëntokësore të basenit të Semanit dhe degëve të tij dhe të ujërave të Akuiferëve që përdoren për ujë të pishëm.

Ndërgjegjësimi i qytetarëve rreth mbrojtjes së mjedisit ujor: rekomandohet që Bashkia të ndërtojë një program ndërgjegjësimi të popullsisë për rëndësinë e mbrojtjes së burimeve ujore ku të vihet theksi tek mospërdorimi i lumenjve si vende të depozitimit të mbetjeve, etj.

Zgjerimi i rrjetit të monitorimit dhe i parametrave të monitoruar në varësi të aktiviteteve ekonomike (industriale, bujqësore, etj.) të pranishme në territor: lumi Devoll përshkon territore të gjera me aktivitetet të ndryshme bujqësore dhe industriale. Për fat të keq, Devoll monitorohet nga një numër i kufizuar stacionesh monitorimi¹⁵. Duke parë rëndësinë që ujërat e Devollit kanë për bujqësinë dhe peshkimin, rekomandohet:

- Monitorimi më i madhi ose mundësishët ditor i cilësisë së ujërave të Devollit nga ARM Elbasan gjatë gjithë vitit. Monitorimi i lumenjve deri më tanë kryhet nga AKM. Është e udhës që monitorime të kryhen edhe nga ARM Elbasan. Duke qenë e pranishme në territor, ARM Elbasan arrin të monitorojë ujërat e lumbit Devoll në kohën e duhur edhe në rastet kur ka derdhje të rastësishme abuzive të lëndëve të ndryshme në lumë.
- Shtimin e stacioneve të reja të monitorimit të lumenjve në zonat më problemtikë (në qendër të zonave më të banuara, në zonën ku zhvillohet industria, etj.).

Për këtë nevojitet bashkëpunim me Ministrinë e Mjedisit, Agjencinë Kombëtare të Mjedisit dhe Agjencinë Rajonale Elbasan.

- o Masa për mbrojtjen e burimeve ujore nëntokësore

Qarku i Elbasanit, ku bën pjesë edhe Bashkia Gramsh është i pasur me burime ujore nëntokësore (akuiferë). Akuiferët shtrihen në zona me përbërje të ndryshme gjeologjike. Si rrjedhojë, ata kanë kapacitet të

ndryshme ujëmbajtës¹⁶. Akuiferët përbëjnë burimet kryesore të furnizimit me ujë për popullsinë, industrinë, bujqësinë dhe aktivitete të tjera ekonomike në territorin e Bashkisë së Gramshit dhe të bashkive përreth. Duke u mbështetur në studimet e kryera nga SHGJSH rrëth problegramshikave të ndryshme të akuiferëve në Qarkun e Elbasanit¹⁷, lind nevoja të merren disa masa të rëndësishme për mbrojtjen e tyre. Disa nga këto masa renditen më poshtë:

Monitorimi në mënyrë urgjente i Akuiferëve në territorin e Bashkisë Gramsh dhe më gjërë për ndotje nga industria / bujqësia që zhvillohet brenda zonës. Monitorimi duhet të ketë si qëllim të përcaktojë llojin e përdorimit të ujërave të akuiferëve. (nëse ujërat e këtyre Akuiferëve mund të përdoren për furnizim me ujë të popullsisë). Prej vitesh në zonë kryhen aktivitet të ndryshme, ku mendohet që një sasi ndotje të ketë deportuar në ujërat e akuiferëve, aktualisht nuk ka monitorime të kryera për akuiferët në territorin e Gramshit.

Zbatimi dhe mbrojtja e zonave higjeno-sanitare përreth pus-shpimeve dhe burimeve që shfrytëzohen nga popullata për qëllim pirje apo bujqësinë (legale/ilegale): Në Bashkinë e Gramshit, kryesisht uji për pirje merret nga burime, pjesa më e madhe e bashkisë furnizohet nga Burimi i Kërpicës. Në territorin e bashkisë, Disa NjA nuk kanë sistem të furnizimit me ujë të pishëm, kështu që lind nevoja përmarrjen e ujit në mënyrë individuale, kryesisht në afërsi të shtëpive të tyre, në këtë mënyrë është më së e nevojshme monitorimi i këtyre ujërave dhe përcaktimi i zonave higjeno-sanitare përreth tyre.

Të krijojë një regjistër ku të regjistrohen pus-shpimet/veprat e marjes legale dhe ilegale në territor dhe vendndodhja e tyre me qëllim përcaktimin e cilësisë së këtyre ujërave dhe gjetjen e mundësisë për shmhängien e konflikteve me veprimtaritë e tjera (industria, bujqësia, urbanizimi) që shkaktojnë ndotje në to. Pus-shimet duhen klasifikuar sipas nivelit të rrezikshmërisë që ato paraqesin për ndotjen e ujërave nëntokësore. Kjo ndihmon për inspektimin e tyre të herë pas hershëm.

- **Të krijojë dhe mbrojë zonat higjeno-sanitare përreth të gjitha pus-shpimeve / veprave të marjes** në zbatim të Ligjit 111/2012 “Për menaxhimin e Integruar të Burimeve Ujore” dhe VKM nr.145, datë 26.2.1998 “Për miratimin e rregullores higeniko-shëndetësore për kontrollin e cilësisë së ujit të pijshëm, projektimin, ndërtimin dhe mbikqyrjen e sistemeve të furnizimit me ujë të pijshëm
- **të zonohet territori** sipas ndjeshmërisë së akuiferëve **ndaj ndotjes sipërfaqësore** në rast shpimesh. Kjo ndihmon për të përcaktuar se në cilat zona lejohen shpimet sepse nuk përbëjnë rrezik ndotjeje për akuiferët dhe në cilat zona ndodh e kundërtë
- **Të ndalohet shkarkimi i ujërave të ndotura industriale** në lumin Devoll dhe në degët e tij në mënyrë të menjëhershme.

Shtimi i pikave të monitorimit të ujërave nëntokësore dhë i parametrave të monitoruar në varësi të aktiviteteve ekonomike në zonë: AKM në bashkëpunim me SHGJSH monitoron gjendjen e burimeve ujore nëntokësore rregullisht me bazë vjetore¹⁸. Megjithatë, vihet re se numri i pikave të monitorimit për përcaktimin e cilësisë së ujërave nëntokësore në çdo basen e akuifer eshtë i ulët, ndërkohë që zonat me ndjeshmëri të lartë ndotjeje janë të shumta. Në Bashkinë Gramsh rekomandohet monitorimi i parametrave që tregojnë edhe ndotjen nga ish-industria dhe aktivitetet e ndryshme që zhvillohet aty.

Hartimi i një Plan Veprimi për Praktikat e Mira Bujqësore: Problem në burimet ujore përbëjnë dhe infiltrimet e kimikateve dhe pesticideve që përdoren në bujqësi. Rekomandohet që bashkia të hartoje një Plan Veprimi për Praktikat bujqësore që duhet të ndiqen në mënyrë që të minimizohen përdorimet e këtyre kimikateve.

Shfrytëzimi i qëndrueshëm i burimeve ujore të akuferëve

Pajisja me një pasqyrë të rezervave vjetore të ujërave nëntokësore në akuferë. Pasqyra të kihet parasysh gjatë dhënies së lejeve për shfrytëzimin e ujërave të akuferëve me qëllim shfrytëzimin e qëndrueshëm të tyre¹⁹. Në periudhën me reshje të pakta në verë (qershori-shtator), kërkesa për ujë rritet edhe më tej nga sektori i turizmit e bujqësisë. Në këtë periudhë, akuferët kanë nivelin më të ulët të ujit në krasim me periudhat e tjera të vitit për shkak të mungesës së shirave. Rol kryesor në menaxhimin e akuferëve kanë SHGJSH-ja, Agjencia e Menaxhimit të Basenit të Gramshit (ABU Gramsh) së bashku me Bashkinë e Gramshit dhe bashkitë e tjera përkatëse që shfrytëzojnë akuferët. Menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujorë rrjedh si pasojë e zbatimit të ligjit nr.111/2012 “Për Menaxhimin e Integruar të Burimeve Ujore”.

Monitorimi i sasisë së ujit që shfrytëzohet nga akuferët në Qarkun e Elbasanit e Bashkitë e tij: Sipas ligjit Nr.111/2012 “Për Menaxhimin e Integruar të Burimeve Ujore”, Bashkisë së Gramshit në bashkëpunim me AKM, ARM dhe Këshillin dhe Agjencinë e Basenit Ujor të Semanit i del për detyrë të mbikqyrin, të detyrojnë subjektet dhe individët të instalojnë pajisje përmbytje nën kontroll dhe gramshjen e sasisë së përdorimit të ujit në tokë private për të eleminuar lidhjet e paligjshme dhë shfrytëzimin e pakontrrolluar të akuferit ujëmbajtës. Kjo do të sillte një mirëmenaxhim të burimeve ujore dhe Bashkia do të kishte informacion më të saktë për përdorimin e tij.

Ndalimi i shkarkimit të ujërave të ndotura urbane e industriale dhe të bardha në Devoll: Shpesh herë burim ndotës për ujërat nëntokësor janë lumenjtë, pasi disa pjesë të lumenjëve shërbejnë si drithare hidreologjike për ujërat nëntokësor, kryesisht zonat të cilat janë me ujëpërcellshmëri të lartë. Në këtë mënyrë ujërat e ndotura të lumenjëve e transportojnë ndotjen në ujërat e akuferëve. Lumi i Devollit ka presion të vazhdueshëm mjedisor nga shkarkimi i ujërave të ndotura urbane, dujcesore dhe ato industriale, të shpërndara në disa pjesë të territorit

Për këtë arsyre rekandomohet që Bashkia:

- të marrë masa të menjëherëshe për ndalimin e derdhjes direkt në lumë i ujërave të ndotura urbane dhe industriale të patractuara fillimisht si dhe
- të ndërtojë sa më shpeit rrjetin e ganalizimeve dhe gropave higjeno-sanitare të ujërave të ndotura urbane të parashikuar në PPV,
- të ndërtojë sistemin e kullimit që bën të mundur kontrollin e ujërave të bardha me qëllim shëmangjen e ndotjes së lumbit Devoll dhe degëve të tij që shërbejnë si burim ushqimor për ujërat nëntokësor.
- Për menaxhimin e Basenit të Semanit, të bashkëpunojë me ABU Seman dhe bashkitë e tjera përkatëse për mbrojtjen e lumbit Devoll e në tërsi Basenin e Semanit nga ndotja e shkaktuar përtëj kufijve të saj.

Mbyllja dhe rehabilitimi i gropave septike: Në zonat rurale të bashkisë sistemi i kanalizimeve nuk e mbulon të gjithë popullsinë e vendosur në këto zona. Për largimin e ujërave të ndotura nga shtëpitë e tyre popullsia ka ndërtuar gropë septike jashtë çdo standardi tekniko-sanitar duke krijuar kështu probleme në ujërat nëntokësore dhe sipërfaqësore. Ujërat e vendosura në këto gropë largohen nga aty nëpërmjet kanaleve të hapura kulluese duke kryer shkelje të legjislacionit në fuqi. Bashkisë i del për detyrë të :

- lokalisojë vendosjen e gropave septike jashtë standardeve tekniko-sanitare dhe të vendosë mbylljen dhe rehabilitimin e gropave ekzistuese
- hartojë një plan informimi për mënyrën e ndërtimit të gropave septike.

o Cilësia e ajrit

Mbrojtja e cilësisë së ajrit është detyrim ligjor për bashkinë, detyrim i cili rrjedh nga Ligji nr. 139/2015 “Për Vetëqeverisjen vendore”, neni 26, pika 1. Ky ligj ngarkon Bashkinë me përgjegjësinë për të ofruar një mjedis cilësor për qytetarët në territorin e saj. Ligji 162/2014 “Për mbrojtjen e silësisë së ajrit në njëdësi” është ligji kryesor që ngarkon Bashkinë me përgjegjësinë specifike të përmirësimit të cilësisë së ajrit së bashku me ligje të tjera që synojnë mbrojtjen e mjedisit apo përbërësve specifikë të tij.

Të dhënët rreth cilësisë së ajrit në Qytetin e Gramshit dhe Bashkinë Gramsh mungojnë. Megjithatë, për arsyet e mësipërme, mendohet se të paktën në qytet, në afërsi të zonave me fluks trafiku të lartë, cilësia e ajrit ndryshon (përkeqësohen) nga ajo e zonave rurale, ku cilësia e ajrit është e mirë. Edhe pse nuk njihet përbajtja e gazrave ndotës në ajër, është e mundur të arrihet një vlerësim i përafërt i rreziqeve që i shkaktohen shëndetit të njeriut nëpërmjet ndotjes së ajrit nga disa sektorë, veçanërisht ai i transportit.

Me qëllim përmirësimin e cilësisë së ajrit dhe përmirësimin e cilësisë së jetës së banorëve të saj, Bashkia Gramsh ka parashikuar marrjen e disa masave në Planin e Përgjithshëm Vendor i cili është në fazë miratimi. Masat për uljen e ndotësve të shkarkuar në mjedis nga transporti përfshijnë i) uljen e numrit të makinave në qarkullim nëpërmjet fuqizimit të transportit publik dhe nxitjes së transportit alternativë (siç është transporti me bicikleta), dhe uljen e qarkullimit të numrit të makinave në zonat urbane, ii) shtimin e sipërsaqeve të gjelbra në qytet, dhe iii) planifikimin efiçent të territorit. Krahë masave të mësipërme të propozuara në PPV, rekomandohet edhe marrja e masave shtesë të cilat përfshijnë:

- **Hartimin i Projekteve** duke bazuar lëvizjen e qytetarëve të Bashkisë në transport publik dhe transport alternativ (këmbësor, bicikleta, etj.). Kjo kërkon hartimin e politikave që synojnë fuqizimin e transportit publik, favorizimin e këmbësorëve dhe nxitjen e përdorimit të mjeteve të transportit alternativ (bicikleta ose motorrë, të paktën në zonat urbane). Kjo gjithashtu kërkon zgjerimin e sipërsaqeve të gjelbra, kufizimin e numrit të makinave në qarkullim në qendra urbane, shtimin dhe zgjerimin e trotuarve në rrugët më të rrahabur nga qytetarët, fuqizimin e mëtejshëm të transportit publik dhe shtimin e korsive të bicikletave përgjatë akseve të rrugëve në qendra dhe nëpërmjet rrugëve që lidhin NjA-të e afërtë në largësi, etj. Kjo nënkuption edhe zhvillimin territorial të qendrave të NjA-ve ose urbane në parimin e përdorimit të tokës/trullait në mënyrë efiçente dhe të përqendruar dhe jo të shpërhapur (përdorime mikse të zonave që nënkuptojnë biznese, banime, dhe shërbime në të njëjtën zonë), me qëllim uljen e kilometrave që qytetarët nevojitet të përshkojnë me makinë për plotësimin e nevojave të tyre (blerjet, udhëtime për në institut, shkolla, qendra spitalore) në jetën e përditshme.
- **Përfshirjen e masave për përmirësimin e cilësisë së ajrit** në Planet Sektoriale të transportit publik, transportit rrugor, zhvillimit urban, industrial, të tokës, pyjeve, etj.
- **Menaxhimi i mbetjeve sipas parimeve të mbrojtjes së mjedisit** (duke shmhanguar dhe parandaluar djegien e tyre si dhe duke parashikuar kapjen e gazeve që lëshojnë mbetjet gjatë shpërbërjes së tyre jashtë dhë brenda venddepozitimit të mbetjeve. Rekomandohet që venddepozitimet të pajisen me sistemin e kapjes së gazrave që çlirohen nga degradimi i mbetjeve, në mënyrë që të mos shkarkohen të pakontrolluara në atmosferë).

Për më tepër, duke patur parasysh që burimet e ndotësve të cilësisë së ajrit në Bashkinë Gramsh shkaktohet kriesisht nga mjetet e transportit (në zonat urbane), cilësia jo e mirë e naftës së përdorur nga mjetet e transportit, industria e rendë së bashku me sektorë të tjera të ekonomisë si ndërtimet, rekomandohet:

- **Bashkëpunim me Inspektoriatin e Mjedisit** për zbatimin e normave të shkarkimeve në ajër nga sektori i industrisë, i ndërtimeve, etj.

- Ndërmarrjen e nismave të herëpashershme për kontrollin e zbatueshmërisë së kushteve të lejeve mjedisore (të tipit A, B dhe C) dhe të ligjit në tërsi si dhe pjesëmarrja aktive në dhënien e Lejeve Mjedisore (në bashkëpunim me institucionet përgjegjëse) të këtyre subjekteve.

Monitorimi i cilësisë së ajrit:

- Krijimi i stacioneve të përhershme të monitorimit të ajrit me qëllim monitorimin ditor dhe mundësishët orar (24/7) të cilësisë së ajrit në zonat me aktivitet industrial dhe në zonat ku fluksi i automjeteve është shumë i lartë. Monitorimi orar shërben për njoftimin e qytetarëve në përgjithësi dhe pjesën më të ndjeshme të popullsisë (fëmijët, të moshuarit, gratë shtatzanë, etj.) që të qëndrojnë brenda shtëpisë sa herë që cilësia e ajrit nuk është e mirë. Në këtë mënyrë shmanget rreziqet që i kanosen shëndetit të popullsisë nga ndotja e ajrit. Për këtë lipset bashkëpunimi me autoritetet përgjegjëse (AKM, ARM Elbasan dhe Instituti i Shëndetit Publik).
- Monitorimi i ndotjes së ajrit nga pluhurat gjatë ndërtimeve në qytet (pallateve në veçanti).
- o Rekomandime mbi zonat e nxehta mjedisore

Në Bashkinë e Gramshit gjendet ish Uzina e prodhimit të baterive e cila është klasifikuar si një Hotspot mjedsor dhe shtrihet në NjA Gramsh. Gjithashtu në territorin e bashkisë mund të konsiderohen si vatra të nxehta edhe vend depozitiimet aktuale të mbetjeve të cilat janë të pa menaxhuara dhe jashtë çdo standardi higjeno-sanitar të përcaktuar me ligj.

Me qëllim përmirësimin e vatrave të nxehta mjedisore dhe përmirësimin e cilësisë së jetës së banorëve të saj, Bashkia Gramsh ka parashikuar marrjen e disa masave në Planin e Përgjithshëm Vendor i cili është në fazë miratimi. Këto masa përfshijnë rehabilitimin e të gjithe vend-depozitimeve ekzistuese të mbetjeve urbane dhe gjetjen e mundësisë për minimizimin e ndotjes që shkaktohet nga aktiviteti industrial në territor.

Në funksion të uljes së ndikimit negativ mjedisor të vatrave të nxehta mjedisore dhe rehabilitimin e tyre, krahas masave të propozuara në PPV rekmandoohen edhe masa të tjera të menjëhershme drejtë rehabilitimit të zonave të nxehta mjedisore, si :

- **Rehabilitimi i menjëhershëm i vend-depozitimit me qëllim shmangjen e ndotjes së tokës e ujërave nëntokësorë nëpërmjet shllamit që krijohet nga shpërbërja e mbetjeve.**
- **Hartimi i një plani për menaxhimin e mbetjeve industrial:** kjo arrihet nëpërmjet bashkëpunimit të ngushtë me institucionet qëndrore të linjës në mëyrë që të sigurohet menaxhimi i mbetjeve minerare në përputhje me direktivat e BE-së.
- **Marrja e masave për parandalimin e ndotjes së mjedisit gjatë rehabilitimit të zonave të ndotura.** Më konkretisht, rekandoheret transportimi i dheut të hequr pa u depozituuar fillimisht në zonat përreth duke shmangur kështu ndotjen e zonës, përdorimin e makinerive të përshtatshme, shmangjen e incidenteve që mund të ndodhin nga grumbullimi i mundshëm i gazit në shtresat e poshtme të mbetjeve të depozituara, etj.
- o Rekomandime mbi zonat historike dhe monumentet e kulturës

Territori i Bashkisë Gramsh ka pasuri të shumta kulturore dhe historike, të cilat kanë vlerë të rëndësishme lokale e kombëtare. Vlerat historike e kulturore në territorin e bashkisë janë një potencial i rëndësishëm për zhvillimin e turizmit kulturor në zonë, duke mbështetur edhe atë natyror. Bashkisë i lind nevoja të

ndërrmarrë studime të hollësishme në evidentimin dhe promovimin e vlerave historike e kulturore në territorin e saj, në funksion të promovimit të vlerave dhe zhvillimit të turizmit në zonë (në bashkëpunim dhe me institucionet qëndrore të linjës sështë Ministria e Kulturës dhe institucionet e specializuara në fushën e trashigimisë kulturore sipas nenit 28 të Ligjit 27/2018 datë 17.05.2018 "Për Trashigiminë Kulturore"). Për menaxhimin e trashëgimisë kulturore e historike në territorin e saj, bashkia duhet të ndërrmarrë disa masa konkrete, ndër të tjera sygjerohet që:

- Bashkia të ndërrmarrë projekte për studimin dhe publikimin e vlerave historike dhe kulturore të territorit të saj, kjo në bashkëpunim dhe me universitetet në vend dhe institucione të tjera të linjës,
- Të ndërmerren projekte konkrete në plotësimin e infrastrukturës logistike të çdo monumenti/zone me rëndësi të veçantë historike/kulturore,
- Të ndërmarrë veprime rehabilituese/mirëmbajtjeje për monumentet ekzistues, në bashkëpunim më Ministrinë e Kulturës dhe universitetet e linjës,
- Të nxisë institucionet përgjegjësë për zhvillimin e gërmimeve arkeologjike në territorin e saj, me qëllim hapjen e siteve të reja dhe zbulimin e objekteve të tjera me rëndësi historike e kulturore,
- Të ushtrojë kontolle të vazhdueshme dhe të raportojë për dëmtime të mundëshme dhe të parandalojë ndërhyrjet ilegale në zonat më rëndësi të lartë të trashëgimisë kulturore e historike.

1.6 Plani i veprimeve për zbatimin e PPV-së

- o Fazat e zbatimit të planit

Metodologjia e ndjekur për kryerjen e fazimit të Plantit të Përgjithshëm Vendor të Bashkisë Gramsh, është bërë duke analizuar 3 komponentë kryesore në 3 periudha të ndryshme kohore. Intervalem kohore të përcaktuara janë si më poshtë:

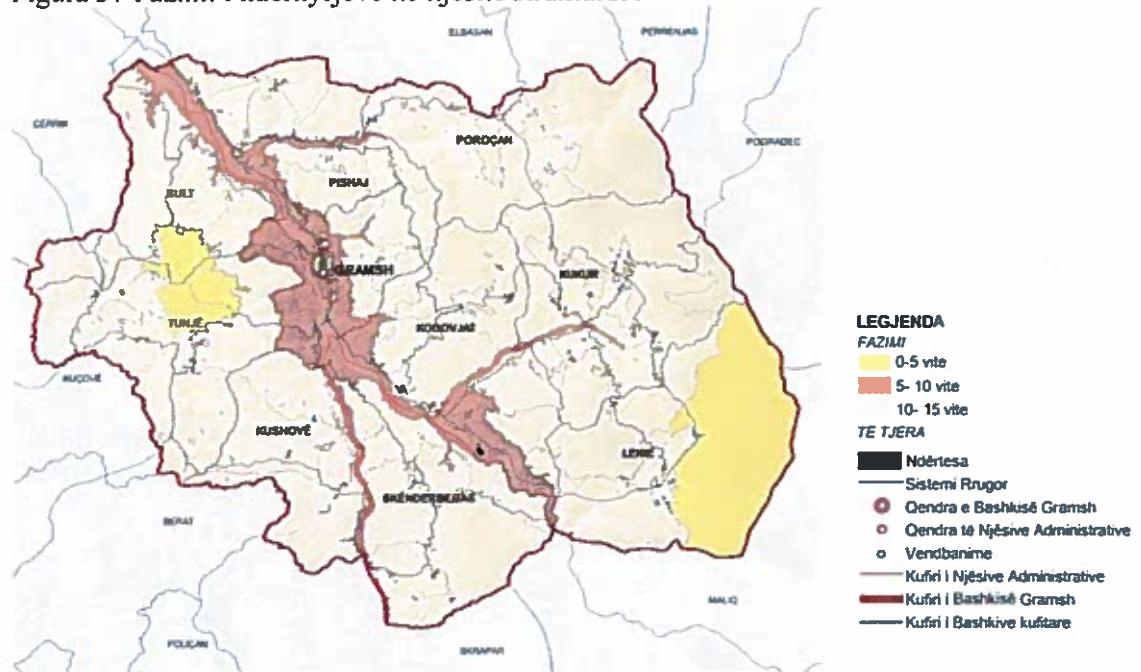
- Periudha afatshkurtër : 1 deri në 3 vjet
- Periudha afatmesme: 3 deri në 5 vjet
- Periudha afatgjatë: më shumë se 5 vjet

Përcaktimi i perudhës së parë (1 deri në 3 vite) përpunthem me periudhën e veprimit të Planit Buxhetor Afatmesëm, duke i dhënë mundësi kështu bashkisë të planifikojë më mirë shpenzimet e saj gjatë kësaj periudhe dhe të ndërrmarrë masat e nevojshme për rishikim e projekteve dhe mobilizimin e të ardhurave me qëllim realizimin e shpenzimeve kapitale për vitet në vazhdim. Megjithatë një panoramë më të detajuar të fazimit të secilit nga projektet madhore të Bashkisë së Gramshit e reflekton Plani i Investimeve Kapitale (dokument bashkangjitur Planit të Përgjithshëm Vendor)

Në këtë kuadër Bashkia e Gramsh parashikon fazimin sipas ndërhyrjeve në njësitë strukturore si më poshtë:

Figura 37 Fazimi i ndërhyrjeve në njësitë strukturore

Burimi: Bashkia Gramsh dhe MetroPOLIS, 2017

Për sa i përket ndërhyrjeve në infrastrukturë, sikurse përmendet edhe në kapitullin e mësipërm platforma e ndërhyrjeve në rrjetin infrastrukturor parashikon zgjerimin e akseve ekzistuese, ndërtimin e akseve të reja dhe rehabilitimin e akseve ekzistuese. Figura e mësipërme paraqet një panoramë më të detajuar të ndërhyrjeve sipas periudhave kohore të ndërhyrjeve të parashikuara nga PPV-ja. Me qëllim arritjen e objektivit për përmirësimin e aksosit dhe lidhjes më të mirë të vendbanimeve të Gramshit, PPV parashikon marrjen e masave të menjëherëshme (në tre-vjecarin e parë) për rehabilitimin e rrugëve rurale dhe akseve nëpër të cilat parashikohet kalimi i transportit publik. Bashkia e Gramshit duhet të nxisë fillimin e ndërtimit të këtyre akseve në perihën afatmesme të saj.

Fazimi në infrastrukturë

Fazimi i infrastrukturës rrugore është bazuar në projektet strategjike duke iu referuar Ministrisë së Infrastrukturës dhe Energjisë si dhe Planit të përgjithshëm Kombëtar (PPK) 2015-2030. Përsa i përket PPK-së pritet që gjatë implementimit të planit rregullues është Boshti qëndror jugor, ndonëse nuk kalon brenda bashkisë se Gramshit por kjo infrastrukturë do të ketë impakt në levizshmërinë drejt Shqiperisë jugore dhe më tej.

Transporti publik propozohet që të aksesohet nga të gjithë banorët e bashkisë gjatë periudhës 1-5 viteve. Ky shërbim është i rëndësishëm për mobilitetin (lëvizshmërinë) normale të bashkisë. Itineraret e tjera që cilat shtrihen kryesisht në zonat rurale do të kenë zhvillim afatmesëm dhe afatgjatë deri 15 vjet nga miratimi i cili është edhe afati i përfundimit të vlefshmërisë së këtij plani.

Rrugët ekzistuese janë vendosur në përiudhen 1-5 sepse kanë nevojë për mirëmbajtje të vazhdueshme.

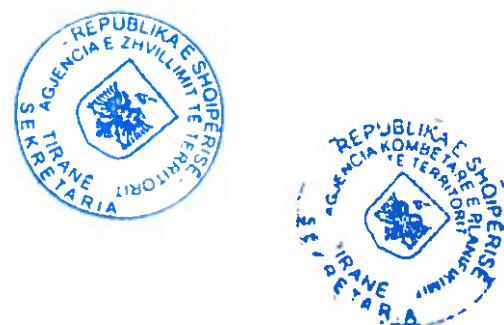
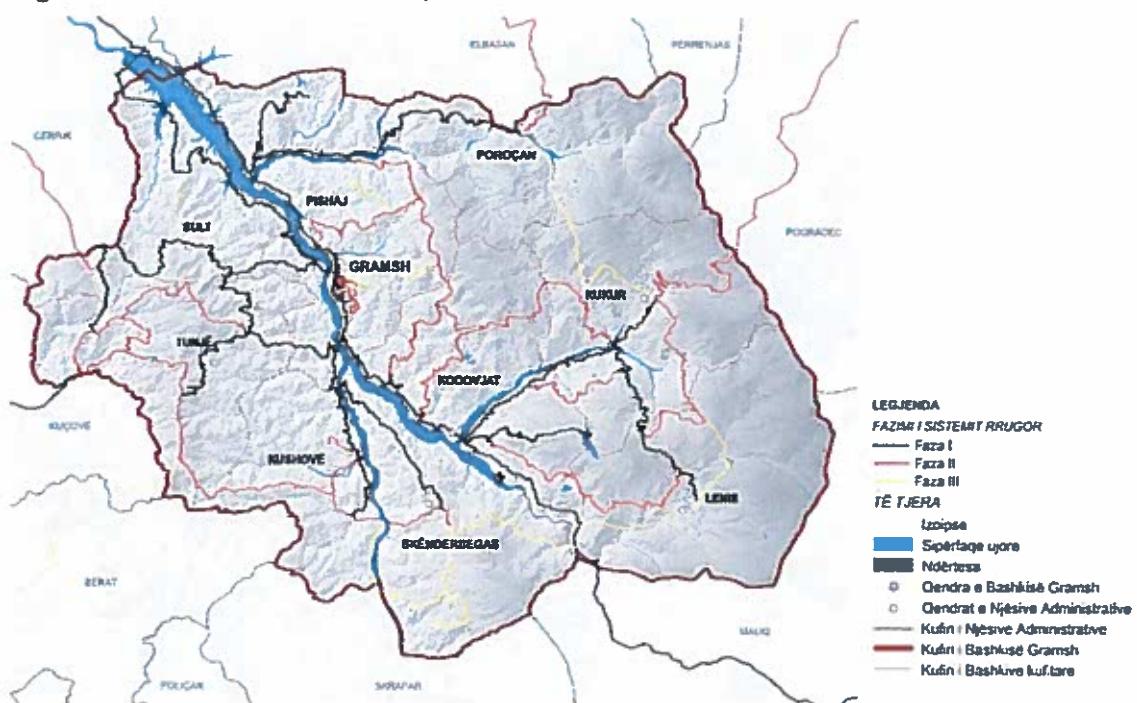

Figura 38 Fazimi në infrastrukturë, Bashkia Gramsh

Burimi: Bashkia Gramsh dhe MetroPOLIS, 2017

- Projektet e Zbatuara me fisha ne periudhe kohore

Tabela 12 Fazimi i projekteve strategjike, Bashkia Gramsh

Objektivat, Programet dhe Projektet e Planit të Përgjithshëm Vendor Bashkia Gramsh	Periudha Afatshkurtë r 0-5 vjeçare	Periudha Afatmes me 5-10 vjeçare	Periudha Afatgjëtë 10-15 vjeçare
Objktivi strategjik 1: Zhvillim i qëndrueshëm ekonomiko-social duke diversifikuar ekonominë urbane dhe duke specializuar ekonominë rurale, me synim uljen e papunësisë, frenimin e largimit të fuqisë punëtore, fuqizimin e kontributit dhe konkurrueshmërisë rajonale të bashkisë Gramsh në sektorin, bujqësor e turistik, si dhe rritjen e cilësisë së jetesës për banorët.			
O1P1: Rritja e performance-s së sektorëve ekonomikë në bashkinë Gramsh, zhvillimi i sektorit të shërbimeve, si dhe zhvillimit të sektorëve bujqësorë blegtoralë e turistik në zonat me karakter natyror.			
Pr.1: Ndërtimi një pike grumbullimi të produkteve bujqësore hyrjen jugore të qytetit Pr.2: Ndërtimi i tregut të ri industrial në hyrjen jugore të qytetit.			
Pr.3: Krijimi i një qendre agro-industriale përpunimin, përgatitjen e prodhimeve në shkallë rrethi, si: produkte bujqësore dhe blegtoriale në hyrjen jugore të qytetit. Pr.4: Ndërtimi i thertores për prerjen e gjësë së gjallë në hyrjen jugore të qytetit.			

Pr.5: Projekt për rehabilitimin dhe pastrimin e kanaleve vaditëse dhe kulluesc të parë dhe të dytë në të gjithë bashkinë Gramsh			
Pr.6: Projekt për rehabilitimin e rezervuarëve ujëtës të bashkisë Gramsh			
Pr.7: Projekt për ndërtimin e bujtinave në zonat turistike të bashkisë Gramsh (Sotirë, Irmaj, Poroçan, Kukur, Grabove, Liq i Dushkut)			
Pr.8: Projekt për krijimin e ofertave turistike të bashkisë grmash si dhe marketimi e brandimi i tyre në funksion të zhvillimit të sektorit të turizmit			
O1P2: Nxitja dhe zhvillimi i ndërtimeve nëpërmjët zgjerimit dënnësifikimit dhe diversifikimit të tyre për zhvillimin e sektorit të shërbimeve në qytet			
Pr.9: Restaurimi i bllokut qendor të banimit në qytetin e gramshit si një zonë e cila ruan arkitekturën e kohës së diktaturës dhe zhvillimi i bizneseve të vogla me qëllim diversifikimin e veprimtarisë ekonomike të zonës			
Pr.10: Rehabilitimi dhe rigjenerimi i zonës së tregut aktual të perimeve në Grmash			
Pr.11: Rigjenerimi dhe rehabilitimi mjedisor i zonës ish-industriale në hyrje të qytetit dhe zhvillimi i saj si zonë shërbimesh tregtare punishtesh dhe si zonë banimi.			
Pr.12: Rigjenerimi dhe rehabilitimi i zonës së ish-repartit ushtarak si zonë banimi si dhe për ndërtimin e banesave sociale.			
Pr.13: Rehabilitimi mjedisor dhe rigjenerimi i zonës së ish uzinës së baterive dhe zhvillimi i saj si zonë banimi.			
Pr.14: Zhvillimi i zonës së bulevardit të ri si zonë shërbimesh tregtare dhe banimi në të dy krahët e bulevardit.			
O1P3: Përmirësimi i klimës së biznesit të vogël nëpërmjet politikave nxitëse dhe sigurimit të infrastrukturës së përshtatshme mbështetëse të tyre			
Pr.15: Mbështetja e zhvillimit të bizneseve të vogla artizanale në zonat ekonomike me karakter tregtar.			
Objektivi strategjik 2: Zhvillimi i infrastrukturës rajonale për të përmirësuar aksesin në boshtet kryesore të rajonit dhe në itineraret turistike, si dhe përmirësimi i situatës lokale të lëvizshmërisë, transportit, dhe shërbimeve të lidhura me infrastrukturën.			
O2P1: Konsolidimi i lidhjeve të bashkisë së Gramshit në nivel rajonal, duke siguruar integrimin me rrjetet shtetërore rrugore.			
Pr.1: Projekt për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Elbasan-Gjinari-Zavlinë-Porocan-Kukur-Lenje-Strelcë			
Pr.2: Projekt për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Gramsh -Tunjë- -Jançë - Kostren-Roshnik-Berat			
Pr.3: Projekt për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Grmash-Tunjë-Katërlis-Sarasej-Lumas			
Pr.4: Projekt për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Gramsh -Kukur- Përrenjas			
Pr.5: Projekt për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Gramsh-Trashovicë-Zgupë-Dushk-Kutërqarë-Dragot-Mollas			
O2P2: Përmirësimi i lidhjeve ndërqtetëse mes qendrave të njësive rurale me njëra-tjetrën dhe me Gramshin.			

Pr.6: Projekti për rehabilitimin dhe sistemimin e disa seksioneve të rrugës orbitale Dushk-Sult-Sarasel-Jançe-Brasnik-Dumbreas-Kushovë-Skenderbegas-Bratilë-Lenie-Grabovë-Gribë-Kukur- Rrashtan- Gjerë- Holtas-Poroçan-Drizë			
Pr.7: Projekti për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Gramsh- Skenderbegas			
Pr.8: Projekti për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Gramsh-Lenie			
Pr.9: Projekti për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Fushërangës-Liras-Sinan-Tervol-Venizë-Broshtan-Posnovisht-Kishtë-Zmashë			
Pr.10: Projekti për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Çekin-Perikë-Xhams-Tervol			
Pr.11: Projekti për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Bulçar- Liqeni i Dushkut (rruga e vjetër)			
Pr.12: Projekti për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Duzhe-Lubinje-Dufshan-Sult			
Pr.13: Projekti për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Gramsh-Trashovic- Dufshan			
Pr.14: Projekti për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Shëmrizë-Ostrenth			
Pr.15: Projekti për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Gramsh-Sotirë			
Pr.16: Projekti për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Gramsh-Trashovicë-Zejupë-Dushk-Banjë			
Pr.17: Projekti për ndërtimin e urave në fshatrat Liras, Skenderbegas Lenie dhe Kushovë			
O2P3: Sistemimi i rrjeteve rrugore në nivel qyteti për të rritur nivelin e jetueshmërisë në qytet dhe zonat rurale.			
Pr.18: Projekti për ndërtimin e By-Passit të qytetit në anën lindore të tij.			
Pr.19: Projekti për ndërtimin e rrugës gjatsore përgjatë bregut të lumit Devoll.			
Pr.20: Projekti për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës diagonale nga rrethrrutullimi i terminalit të autobuzave tek Pallati i Kulturës.			
Pr.21: Projekti për ndërtimin e zgjatimit të Bulevardit kryesor të qytetit.			
Pr.22: Projekti për ndërtimin e rrugës nga Terminali deri në hyrje të By-Passit të ri të qytetit.			
Pr.23: Projekti për rehabilitimin dhe sistemimin dhe asfaltimin e rrugëve Llapushaj,Kocaj dhe Devollit.			
O2P4: Integrimi i bashkisë së Grmashit në tëresinë e itinerareve të gjelbra në nivel qyteti dhe në nivel rajonal nëpërmjet infrastrukturës së lehtë e turistike.			
Pr.24: Krijimi i një rrjeti shqigjesh, të pëjisur me sinjalistikën respektive dhe shërbimet ndihmëse, me destinacione të ndryshme nga qyteti ne drejtim të destinacioneve turistike të bashkisë			
Pr.25: Ndërtimi i korsive të bicikletave kalimeve,këmbësore përgjatë dhe shesheve si pika vrojtimi të natyrës përgjatë By-passit në anën lindore të qytetit.			
Pr.26: Ndërtim i korsive të bicikletave dhe kalimeve këmbësore përgjatë lumit Devoll në pjesën e qytetit.			
Pr.27: Ndërtimi dhe rehabilitimi i shkallëve të qytetit përgjatë përrenjve si shoqëruese të elementeve natyrore duke stimuluar levizshmërinë e qendrueshme në qytet.			
O2P5: Përmirësimi i infrastrukturës së furnizimit me ujë të pijshëm dhe kanalizimeve urbane dhe bujqësore, duke siguruar shërbim cilësor për të gjithë territorin e bashkisë			

Pr.28: Projekti për rehabilitimin dhe ndërtimi i tubacioneve të reja të ujërave të zeza në NjA-të Sult, Pishaj, Kushovë, Kodovjet dhe Skenderbegas.		
Pr.29: Projekti për rehabilitimin dhe ndërtimin e gropave spetike si pas standardeve në fshatrat që nuk kanë akses në KUZ.		
Pr.30: Projekti për rehabilitimin e rrejtit të brendshëm të ujësjellësit të qytetit të Grmashit		
Pr.31: Projekti për ndërtimin e linjës së ujësejllisit në fshatrat Liras, Cërrunjë, Cigna, Nartë, Skenderbegas, Harunas, Duzhë, Silar, Mashan, Lenje, Taragjin dhe Kuratë		
Pr.32: Përmirësimi tërësor i sistemit të kanalizimeve duke ndarë ujërat e bardha nga ato të zeza në qytet, si dhe duke siguruar mbulim me rrjet për të gjithë bashkinë.		
O2P6: Programi për përmirësimi i situatës së lëvizshmërisë dhe transportit publik në nivel bashkicë.		
Pr.33: Projekti për zhvillimni i një sistemi transporti publik brenda bashkisë për të siguruar aksesin sa më të mirë të NjA-ve me qytetin e Gramshit		
Pr.34: Sistemimi dhe zgjerimi i terminalit të autobuzëve në qytetin e Gramshit.		
Pr.35: Projekti për ndërtimin dhe rehabilitimin e vendqendrimeve të automjeteve që kryejnë transportin rrethëytetas në NjA-të e bashkisë Gramsh.		
Pr.36: Projekti për ndërtimin e parkimeve të automjeteve në hyrje dhe dalje të qytetit si dhe në qendrat e NjA-ve.		
Pr.37: Projekti për rehabilitimin dhe shtimin e ndriçimit rrugorë në Qytetin e Gramshit dhe qendrat e NjA-ve të Bashkisë Gramsh.		
Objektivi strategjik 3: Menaxhim i qëndrueshëm mjedisor në mbrojtje të sistemit të ujërave sipërsaqësore e nëntokësore duke valorizuar tokën bujqësore dhe elementet e forta natyrore dhe artificiale, në funksion të zhvillimit të turizmit natyror dhe historiko-kulturor dhe integrimit me potencialet rajonale turistike.		
O3P1: Menaxhimi i integruar i mbetjeve urbane duke përfshirë strategjitet përmbledhjen e diferençuar dhe reduktimin e mbetjeve, zhvendosjen dhe rregullimin e vendit të depozitimit ekzistues për t'u përshtatur me kushte më sanitare, si dhe mundësitet e kryerjes së kompostimit të mbetjeve organike.		
Pr.1: Hartimi i një plani të menaxhimit të mbetjeve urbane në nivel bashkicë me synim riciklimin dhe reduktimin e mbetjeve urbane, si dhe blerja e automjeteve për transportimin e mbetjeve urbane.		
Pr.2: Rehabilitimi mjedor i venddepozitimit ekzistues të mbetjeve të ngurta dhe ndërtimi sipas standardeve të pikës së transferimit të mbetjeve të ngurta.		
Pr.3: Hartimi i një strategjie dhe sigurimi i kushteve fizike për kompostimin e mbetjeve organike si dhe ndërtimi i pikës së kompostimit të mbetjeve organike.		
O3P2: Programi përkrijimin e parqeve rajonale në zonat mjedisore që cilësohen si zona me biodiversitet të lartë duke mbrojtur dhe konservuar faunën dhe florën si dhe elementet e fortë natyrore, peizazhistik, e historiko-kulturor.		
Pr.4: Krijimi i parkut rajonal në zonën e Kalasë së Irmajit.		
Pr.5: Krijimi i parkut rajonal në zonën e Lenies dhe Kukurit.		

O3P3: Rehabilitimi mjedor i zonave ripariane të lumenjve përrenjve dhe zonave me rrezik natyror.		
Pr.6: Rehabilitimi mjedor dhe kthimi në zonë rekreative të zonave ripariane të lumit Devoll.		
Pr.7: Rehabilitimi mjedor dhe marrja e masave për minimizimin e erozionit të tokave bujqësore përgjatë përroit të Tomorricës, Vërçës dhe Holtës.		
Pr.8: Realizimi i masave infrastrukturore dhe vegjetative për mbrojtjen e tokave bujqësore nga lumi Devoll dhe liqeni i Hidrocentralit të Banjës..		
Pr.10: Ndërtimi i pritave malore dhe ndërmarrja e fushatave të mbjelljes së bimësise për zbutjen e veprimtarisë së erozionit në zonat e zhveshura malore.		
Pr.11: Projekti për pyllëzimin e kodrave në afërsi të lagjes Llapushaj në qytetin e Gramshit si dhe në zonën e Ligenit të Dushkut.		
Objektivi strategjik 4: Mbështetja e komuniteteve të qëndrueshme dhe të shëndetshme, me cilësi jetese të përmirësuar, mundësi më të mira zhvillimi në arsim dhe punësim, si dhe nivel më të lartë aksesi në aspektin social-kulturor.		
O4P1: Rikonstruksioni i objekteve arsimore shëndetësore dhe me funksione publike me probleme fizike, si dhe përshtatja e mjediseve për të plotësuar kërkosat, kapacitetet dhe standarde.		
Pr.1: Rikonstruksioni i shkollave 9-vjeçare në fshatrat Grabovë, Nartë, Mashan, Holtas, Gjerë dhe shkollës Asllan Shahini qytet Gramsh.		
Pr.2: Ndërtimi i shkollave 9-vjeçare në fshatrat Kukuçovë, zgjupë, Kabash dhe Lleshaj.		
Pr.3: Përmirësimi i kushteve laboratorike dhe sportive të objekteve arsimore 9-vjeçare dhe të mesme në bashki.		
Pr.4: Rikonstruksioni i plotë i shkollës së mesme në Tunjë		
Pr.5: Rikonstruksioni i ndërtesave publike të njësive administrative Kushovë dhe Sult		
Pr.6: Rikonstruksioni i qendrave shëndetësore në fshatrat Siman dhe Ermenjë si dhe ndërtimi i qendrës shëndetësore në fshatrat Bratile dhe Kokë.		
Pr.7: Rikonstruksioni i Spitalit të Qytetit të Gramshit		
O4P2: Rikonstruksioni ndërtimi dhe rehabilitimi i shesheve kryesore në qytet dhe në qendrat e njësive administrative dhe fshatrave		
Pr.8: Ndërtimi i sheshit në afërsi të kishës në zgjatimin e bullevardit të ri të qytetit.		
Pr.9: Rikonstruksioni i shesheve të qendrave të njësive administrative Poroçan, Kukur, Lenic, Sult, Kushovë, Skenderbegas, Pishaj, Tunjë, Kodovjat dhe fshatrat Grabovë, Sotirë		
O4P3: Zhvillimi social-kulturor dhe sportiv i popullsisë duke rehabilituar infrastrukturën ekzistuese dhe duke shtuar objekte sociale e kulturore në shërbim të nevojave të komunitetit.		
Pr.10: Projekti për rikonstruksionin i godinës së Komisariatit Policor dhe kthimi në zyra për shërbime administrative të institucionit të Bashkisë Gramsh.		
Pr.11: Projekti për rikonstruksionin e bibliotekës së qytetit		
Pr.12: Projekti për rikonstruksionin e muzeut të qytetit		
Pr.13: Projekti për rikonstruksionin i Stadiumit dhe Pallatit të Sportit në qytet .		
Pr.14: Projekti për rikonstruksionin Pallatit të Kulturës në qytet.		

O4P4: Zhvillimi i qëndrueshëm i hapësirave të lira në Gramsh, gjelbërimit dhe hapësirave me karakter të veçantë për t'i shërbuer funksionit mjedisor dhe estetik për qytetin.

Pr.15: Projekti për rivitalizimin e bregut të Liqenit të Banjës

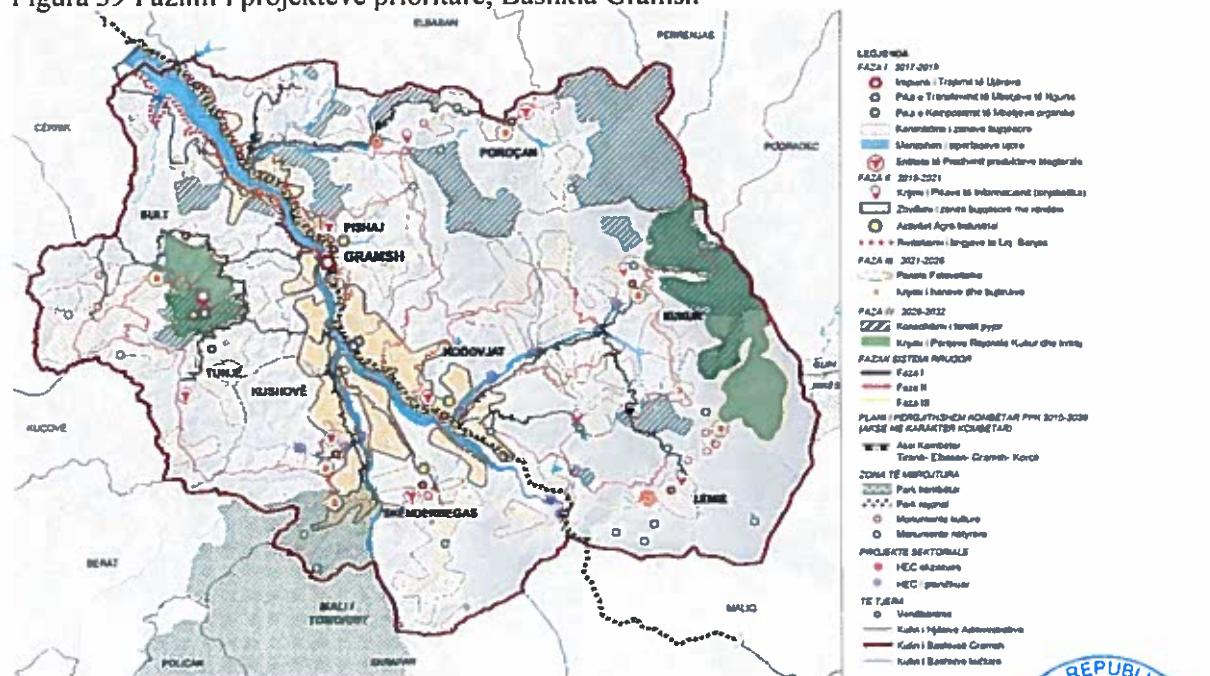
Pr.16: Projekti për ndërtimin e zonës rekreacionale të qytetit në fushën e bregut të Lumin Devoll

Pr.17: Projekti për ndërtimin e parkut tërthor të qytetit i cili lidh parkun e bregut të lumit me zonën e kodrave në pjesën lindore të qytetit.

Pr.18: Projekti për ndërtimin e varrezave të reja të qytetit

Në ilustrim të fazimit të projekteve të mësipërme, figura më poshtë paraqet vendodhjen në territor të një pjesë të projekteve strategjike të parashikuara në Strategjinë e Zhvillimit të Territorit të Bashkisë së Gramshit.

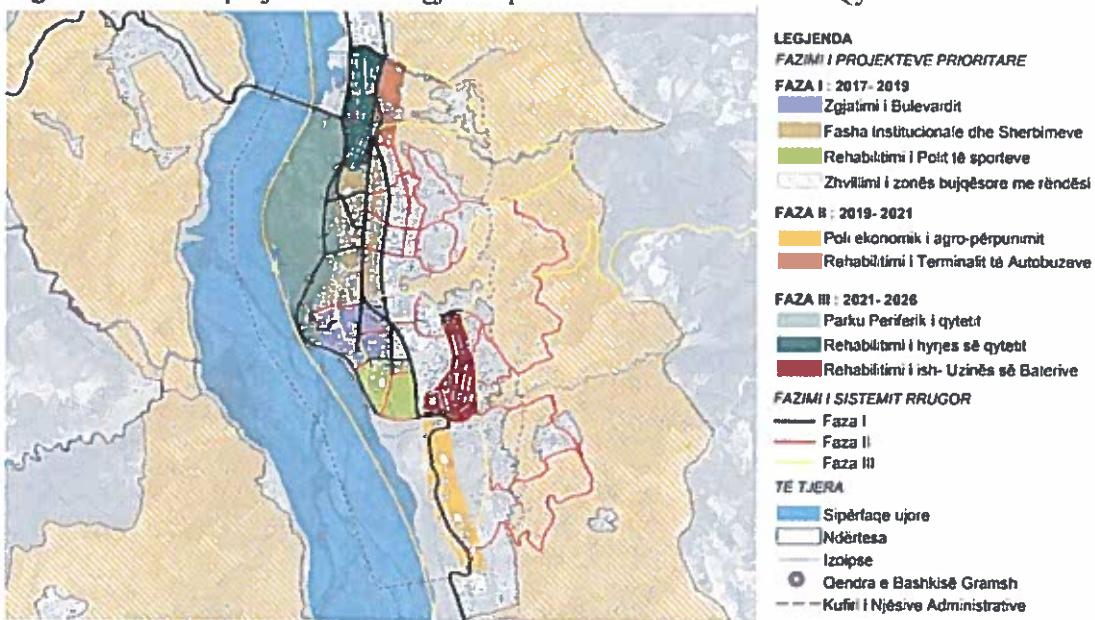
Figura 39 Fazimi i projekteve prioritare, Bashkia Gramsh

Burimi: MetroPOLIS sh.p.k dhe Bashkia Gramsh, 2017

Figura 40 Harta e projekteve strategjike sipas Fazave Zhvillimore në Qytet

Burimi: MetroPOLIS sh.p.k dhe Bashkia Gramsh, 2017

- Plani i investimeve kapitale

Plani i Investimeve Kapitale është përgatitur si dokument më vete i cili i Bashkangjitet Planit të Përgjithshëm Vendor të Bashkisë Gramsh.

- Monitorimi i zbatimit të planit dhe çështje institucionale-ligjore

Në përgjithësi, propozimet e planit, përvèç atyre që kanë të bëjnë specifikisht me masat mjedisore, nuk kërkojnë ndryshime në kuadrin ligjor e administrativ, së paku jo për periudhën afatshkurtër. Propozimet institucionale e ligjore për zbatimin e masave mjedisore janë trajtuar në mënyrë të zgjeruar në tekstin e VSM-së. Tabela përbledhëse e këtyre propozimeve jepet më poshtë.

Tabela 13 Propozimet institucionale e ligjore për zbatimin e masave mjedisore

Çështje ligjore, institucionale, proceduriale për monitorimin e mjedisit	Masa	Instrumenti
Mospajisja me laboratorë e institacioneve të monitorimit të mjedisit	Pajisja me laborator	Numër laboratori të certifikuar në pronësi të institacioneve
Monitorimi i mjedisit bazuar në numër të kusizuar treguesish mjedisorë (parametrat)	Krijimi i bazës ligjore për shtimin e parametrave që nevojitet të maten për monitorimin e duhur të treguesve fizikë të mjedisit (ajrit, tokës, ujëraze sipërfaqësore e nëntokësore, biodiversitetit, pyjeve)	Parametra /ndotës që shkarkohen nga industria e rëndë
Numri i kusizuar i pikave të monitorimit	Shtimi i pikave	Numri i pikave

Shpeshtësia e monitorimit të ujërave e pamjaftueshme	Shtimi i frekuencës	Numër i lartë matjesh/vit
Velë-monitorimi i aktiviteteve të pajisura me leje A dhe B joreal	Kalimi i monitorimit të shkarkimeve të ndsutrisë së pajisur me leje mjedisore (A dhe B) nën kompetencat e ARM-Gramsh	Monitorim mjuor i parametrave
Mungesa e kompetencave të ARM-së Gramshit për monitorimin e mjedisit	Shtimi i kompetencave	Monitorimi parametrate
Mungesa e bazës ligjore/procedurave e programeve për mbrojtjen e ujërave nëntokësore	Krijimi i programeve të posaçme për mbrojtjen eakuferëve nga industria e rëndë dhe industria e naftës	Numri i programeve në mbrojtje të akuferëve

Punoi: MetroPolis, 2017

Përtej çështjeve mjedisore, sugjerimi kryesor është që PPV-ja të zbatohet për të paktën dy vite, periudhë gjatë të cilës Bashkia do të monitorojë jo vetëm zbatimin, por edhe vështirësitë e hasura. Këto do të raportohen në Raportin e Territorit. Kjo periudhë zbatimi do të ndihmojë që Bashkia të përpilojë propozime në lidhje me ndryshimet e nevojshme në bazën ligjore dhe/ose administrative për planifikimin, sektorë të tjera, dhe sipas rastit edhe për strukturën administrative në nivel vendor. Sigurisht këto propozime mbeten sugjerime në rast të një procesi të mundshëm ndryshimi të bazës ligjore. Pra, në tërësi, për periudhën afatshkurtër nuk mendojmë se nevojiten ndryshime ligjore dhe/ose administrative në nivel kombëtar.

Megjithatë, eksperiencia e hartimit të PPV-së, parashtron disa sugjerime paraprake si në vijim, një pjesë e të cilave janë të tillë që duhet të shqyrtohen nga institucionet e nivelit kombëtar (në rast rishikimi të bazës ligjore) dhe një pjesë që vetë Bashkia do të punojë për t'i realizuar gjatë zbatimit të PPV-së. Sa u përket propozimeve për nivelin vendor, ato janë brenda dhe në përputhje me kuadrin ligjor kombëtar, por vijnë si procedura të mundshme që Bashkia ka të drejtë të hartojë e realizojë në kuadër të autonomisë vendore dhe pa rënë ndesh me legjislacionin në fuqi.

Sugjerime në nivel kombëtar, në rast ndryshimi të bazës ligjore:

- Gjatë zbatimit të PPV-së, mund të lindë nevoja për të ndryshuar intensitetin e ndërtimit dhe/ose koeficientin e shfrytëzimit të tokës për ndërtim (Ksht). Këta koeficientë kanë natyrë shumë teknike dhe janë shumë të rëndësishëm për procesin e zhvillimit dhe veçanërisht pronarët dhe zhvilluesit. Bashkia, mund t'i shfrytëzojë këta koeficientë në zbatimin e Intensitetit me kushte, pra për të përsituar infrastrukturë publike. Ky proces ndryshimi kërkon fleksibilitet për të qenë ciliqë dhe fitimprurës.

Për sa kohë që ndryshimi i nevojshëm/kërkuar nuk bie ndesh me propozimet e planit, me legjislacionin e posaçem (sektorial) dhe treguesit për Kshp dhe Kshr (koeficientë të interesit publik dhe që nuk duhet në asnjë mënyrë të zvogëlohen), sugjerohet që legjislacioni i planifikimit (në një ndryshim të mundshëm) të parashikojë ndryshim të I dhe Ksht vetëm me ndryshim të rregullores dhe miratim në Këshill Bashkiak, pa qenë i nevojshëm kalimi në KKT. Procesi duhet të jetë transparent dhe nevojitet një procedurë për ta realizuar. Këtë propozim nuk e përban aktualisht ligji, por vjen si sugjerim për një ndryshim të mundshëm ligjor në të ardhmen.

- Po ashtu, nevojitet që legjislacioni i planifikimit dhe zhvillimit të territorit të rishikojë dokumentacionin që dorëzohet për leje për objektet e vogla (shiko tabelën e monitorimit në vijim) në zona rurale. Nevoja për të ndërtuar këto objekte mbetet shpesh peng i projektit, licencave profesionale dhe kolaudimit e certifikimit. Bashkia do të realizojë një procedurë të brendshme për

ta lehtësuar procesin e lejes së ndërtimit për këto objekte duke zbatuar legjislacionin në fuqi, por do të ishte e udhës që ky rregullim të bëhej në VPKM-në përkatëse.

- Një ndryshim ligjor që identifikohet si mjaft i nevojshëm dhe sugjerohet ka të bëjë **me ndryshimin e resursit të tokës bujqësore në urbane** (konvertimi i tokës), sipas legjislacionit aktual për bujqësinë/tokën bujqësore. Aktualisht, ky legjislacion përcaktion se ndërtimet për interes bujqësor që lejohen të ndodhin në tokë bujqësore (llojet e ndërtimeve listohen në VPKM nr 283, datë 01.04.2015, "Për përcaktimin e tipave, rregullave, kritereve dhe procedurave për ndërtimin e objekteve për prodhimin, ruajtjen dhe përpunimin e produkteve bujqësore dhe blegtore, në tokë bujqësore", i ndryshuar), dhe si pjesë e procedurës së lejes së ndërtimit është ndryshimi paraprak i resursit të tokës bujqësore në urbane. Një veprim i tillë do të rezultojë në ndërtime për interes bujqësor që do të fragmentojnë tokën bujqësore duke krijuar ishuj urbanë.

Pavarësisht se legjislacioni nuk lejon ndryshimin e përdorimit të objektit të ndërtuar, është më me vlerë që konvertimi i tokës të mos kryhet. Subjekti ndërtues/pronari i tokës mund të kërkojë të ndryshoje destinacionin e sipërsfares së ndërtuar pas për shembull 10 apo 15 viteve, dhe kjo mund të lejohet për sa kohë që ndryshimi i destinacionit ndodh brenda listës së objekteve për interes bujqësor. Për shembull, një pronar mund të kërkojë që parcelën e zhvilluar si serë ta kthejë në stallë, apo anasjelltas. Në këtë mënyrë sigurohet fleksibilitet për ndërtimet e lejuara në tokë bujqësore dhe në të njëjtën kohë parandalohet fragmentimi i saj dhe konvertimi gradual e me leje në tokë urbane.

- Është e nevojshme që koncepti **zonë ripariane** të bëhet i detyrueshëm me ligj, dhe pa ndryshuar pronësinë. Mbjellja e zonës ripariane duhet të kryhet nga autoritetet publike, edhe nëse pronësia e tokës është private. Në këtë zonë, pronarët kufizohen në të drejtat e tyre për ndërtim dhe bujqësi dhe bashkia dhe autoritetet qendrore duhet të parashikojnë instrumente dhe masa për të kompensuar këto të drejta, e veçanërisht të drejtën për bujqësi. Kjo do të garantonte edhe zbatimin e legjislacionit të ujërave në lidhje me brigjet dhe të drejtat për përdorimin e tyre. Parashikimet e PPV-së për këto zona përballen me tre vështirësi: kosto e lartë e mbjelljes; pronësia – për ato raste kur këto toka janë private; konvertimi i këtyre sipërsfaqeve nga bujqësore në natyrore.

Për vështirësinë e parë, autoritetet vendore e qendrore duhet të parashikojnë fonde të përvitishme. Për vështirësinë e dytë, autoritetet duhet të garantojnë se pronësia është e paprekshme nëse kompensohet vetëm e drejta për bujqësi dhe/ose zhvillim dhe mund të tjetësohet vetëm në rast të një kompensim të plotë të pronës. Për vështirësinë e tretë, theksojmë se në mjaft raste këto zona kanë qenë natyrore dhe janë kthyer në bujqësore për të rritur sipërsfaqen e tokës bujqësore. Për rrjedhojë, burimi ujor ka shkaktuar përmbytje duke dëmtuar edhe më tej tokat e brigjeve. Pra nevojitet që këto sipërsfaqe të rikthehen në gjendje natyrore e me bimësi të përshtatshme për ruajtjen e brigjeve ujore.

- Kodi rrugor ka bërë përcaktime që influencojnë vijën e kuqe. Vija e kuqe përcaktohet nga distanca e ndërtimeve nga trupi i rrugës. Kodi rrugor përmban shumë pak përcaktime në lidhje me këto distanca, duke mos konsideruar rastet e shumta të tipologjive urbane. Thelbi i neneve për distancat në Kodin Rrugor është distanca si një paramëtër teknik, por jo cilësia tërësore e hapësirës. Kjo e fundit realizohet në mënyra të ndryshme për tipologji të ndryshme dhe jo vetëm përmes distancës nga trupi i rrugës, por edhe përmes Kshp e Kshr (koeficjentët për hapësirë publike dhe rrugë). Në zona urbane ku shpejtësia e lëvizjes së automjeteve është e ulët dhe nuk prek sigurinë e qytetarëve, distancat nga trupi i rrugës mund të jenë më të vogla se sa ato të parashikuara nga Kodri Rrugor (deri në 0 m), për sa kohë që trotuari ka një gjëreshi të mjaftueshme. Madje në raste të tjera, situata urbane është e tillë ku ndërtimet e reja duhet të respektojnë vijën ekzistuese të ndërtimit (p.sh. zonë e konsoliduar, qendrore, historike, etj.). Këto raste përjashtimore lejohet nga VPKM nr. 686/2017

(për planifikimin e territorit) dhe është PPV-ja që duhet t'i detajojë, por duhet të lejohen edhe nga Kodi Rrugor.

Po ashtu, koncepti vijë e kuqe merr në konsideratë në mënyrë të njëjtë çdo objekt, ndërsa Kodi Rrugor përcakton distanca të ndryshme për ndërtimet, të ndryshme për pemet dhe të ndryshme për muret rrrethuese. Nëse i referohemi Kodit, përfshirë këtu edhe rastet përjashtimore si në paragrafin më sipër, atëherë vija e kuqe për një rrugë mund të pozicionohet në mënyra të ndryshme, dhe kjo varet nga konteksti lokal. Për këtë qëllim, është mirë që vija e kuqe të përcaktohet vetëm përmes rregullores, prerjeve tip të rrugëve dhe jo përmes hartës plan.

Në nivel vendor:

- Në nivel vendor nëvojitet të: i) krijohen struktura të reja për monitorim mjedisor dhe të PPV-së, ose të përmirësohen ato ekzistuese duke u shtuar në organikën lokale, në përputhje me ligjin përvjetor; ii) të rritet numri i inxhinierëve apo planifikuesve që mbulojnë njësitë administrative; iii) të shtohet stafi i drejtorisë së planifikimit për të zbatuar në kohë dhe më cilësi të gjitha projektet dhe proceset zhvillimore të parashikuara nga PPV-ja.
- Në vijim paraqiten të përbledhura disa nga çështjet institucionale e ligjore që duhet të ndodhin në nivel vendor për zbatimin e planit të monitorimit të indikatorëve të PPV-së. Theksojmë se propozimet e tabelës së mëposhtme janë tërësisht në përputhje me legjislacionin në fuqi dhe synojnë të detajojnë procedura të brendshme, në përputhje me përcaktimet ligjore, përmes të cilave lehtësitet zbatimi i PPV-së dhe i ligjit nr. 107/2014, "Për planifikimin dhe zhvillimin e territorit", i ndryshuar, dhe akteve nënligjore në zbatim të tij.

Në tabelën e mëposhtme janë paraqitur idnikatorët të cilët shërbejnë për procesin e monitorimit të këtij plani.

Tabela 14: Indikatorët për monitorimin e PPV-së

Indikatori	Vlera	Periudha e monitorimit	Çështje institucionale e ligjore
Lejet e ndërtimit të dhëna në përputhje me PPV-në	E pacaktuar	Çdo fund muaji dhe raportim final në dhjetor të çdo viti	Procedurat për lejet janë të përcaktuara ligjërisht dhe në rregulloren përkatëse të bashkisë. Me një rregulllore të brendshme nevojitet të rregullohet procedura për rastet e objekteve me volum të vogël, kryesisht për bujqësi, si strehim për kafshët në bujqësi, depo përvjetor, etj. Bashkërendim me reportin e territorit sipas ligjit të planifikimit dhe zhvillimit të territorit, nr. 107/2014.
Deklaratat paraprake për punime	E pacaktuar	Çdo fund muaji dhe raportim final në dhjetor të çdo viti	
Ndërtime informale në territor	0	Çdo fund muaji dhe raportim final në dhjetor të çdo viti	Bashkëpunim me ALUIZNI. Në rregulloren e brendshme nevojite të rregullohet procedura e monitorimit sipas strukturës përkatëse në bashki.

			Bashkërendim me raportin e territorit sipas ligjit të planifikimit dhe zhvillimit të territorit, nr. 107/2014.
Projektet prioritare të zbatuara në përputhje me PPV dhe veçanërisht Planin e Investimeve Kapitale	Të paktën 50% e projekteve sipas fazimit të realizuar në PPV dhe në PIK	Çdo gjashtë muaj dhe raportim final në dhjetor të çdo viti	Bashkërendim me raportin e territorit sipas ligjit të planifikimit dhe zhvillimit të territorit, nr. 107/2014.
Numri i rasteve/njësive strukturore në të cilat zbatohet INK	Të paktën një rast në vitin e parë pas miratimit të planit; 10% e rasteve të parashikuara, në 3 vitet e para pas miratimit të planit; mbi 20% e rasteve të parashikuara, në vitet në vijim.	Çdo fund viti.	Bashkërendim me raportin e territorit sipas ligjit të planifikimit dhe zhvillimit të territorit, nr. 107/2014. Përgatitje e rregullores së programit specifik ose e procedurës për rastin përkatës.
Numri i rasteve dhe pronave që marrin pjesë në program TDZH	Të paktën një rast në 3 vitet e para pas miratimit të planit; Të paktën kërkesa nga 40% e rasteve në vitet në vijim.	Çdo fund viti.	Bashkërendim me raportin e territorit sipas ligjit të planifikimit dhe zhvillimit të territorit, nr. 107/2014. Përgatitje e rregullores së programit specifik ose e procedurës për rastin përkatës. Indikatori rishikohet pas 3 viteve të para pas miratimit të planit, pas vlerësimit të suksesit dhe mundshmërisë së zbatimit të programit. Kjo mund të kërkojë edhe ndryshim të PPV për t'i u përshtatur kushteve të reja dhe realitetit.
Mundësia për ndryshim të PPV-së	Jo më shumë se 5% e sipërfaqes brenda 2 viteve të para; Jo më shumë se 1% e njësive strukturore në lidhje me intensitetin dhe/ose Ksht, brenda 2 viteve të para; 0% zvogëlim të sipërfaqes së propozuar rrugore dhe të hapësirës publike në çdo kohë.	Çdo fund viti.	Bashkërendim me raportin e territorit sipas ligjit të planifikimit dhe zhvillimit të territorit, nr. 107/2014. Dokumentim dhe publikim sipas ligjit i procedurave për ndryshim. Për dy vlerat e para (ndryshimi i sipërfaqes dhe i njësive strukturore në lidhje me Intensitetet dhe Ksht), pas dy viteve të para pas miratimit të planit duhet të propozohet një vlerë e re e indikatorit, por pa ndryshuar indikatorin. Vlera për hapësirën publike dhe sistemin rrugor nuk ndryshon gjatë jetëgjatësisë së planit, përvçese nëse rritet.

- Faktorë që mund të shkaktojnë një rishikim të pjesshëm të PPV-së

PPV-ja është objekt ndryshimi, kur është e nevojshme, sipas pikës 2, të Nenit 26 të Ligjit 107/2014, dhe në çdo rast objekt rishqyrtimi të plotë çdo 15 vjet. Proçesi për shqyrtimin e plotë të tyre fillon 2 vjet para përfundimit të asfatit të sipërpërmendur, sipas së njëjtës procedurë të ndjekur për miratimin e tyre.

Po sipas këtij ligji, PPV-ja mund të ndryshojë edhe kur ka ndarje administrative dhe territoriale, ndryshime të paparashikuara demografike, sociale dhe ekonomike, ndryshime të shkaktuara nga kriza sektoriale apo nga forca madhore, si dhe në rastet kur lind nevoja e harmonizimit me dokumente të një niveli më të lartë planifikimi apo të përafrimit me legjislacionin e Bashkimit European.

Proçesi i rishikimit dhe i miratimit të planit realizohet sipas përcaktimeve të procedurës së thjeshtuar në përputhje me nenin 11, të VKM 686,, “Për miratimin e rregullores së planifikimit të territorit”. Procedura e thjeshtuar është procedura e cila ka për qëllim të shkurtojë asfatet e procesit të rishikimit të dokumenteve të planifikimit sipas parashikimeve ligjore përkatëse.

Përjashtim nga ky rregull përbëjnë planet e detajuara vendore.

Procedura e thjeshtuar, zbatohet kur:

- PPV-ja e Bashkisë Gramsh do të rishikohet për çështje që nuk prekin qëllimet e përbajtjen e saj dhe nuk cenojnë vlerat natyrore, cilësinë e mjedisit, zonat e mbrojtura, tokat bujqësore, biodiversitetin dhe trashëgiminë natyrore e kulturore;
- Rishikimi i rregulloreve të planifikimit nuk shoqërohet me ndryshime të strategjisë territoriale dhe të parashikimeve të planit përkatës;
- Rishikimi i dokumenteve sipas pikës 1, më lart, shoqërohet me kritere apo kushte më të hollësishme sesa dokumenti në fuqi;
- Parashikohet sipas legjislacionit të posaçëm sektorial.

Përdorimi i procedurës së thjeshtuar ka përfekt përjashtimin e miratimit të nismës, si dhe përgjysmin e asateve të përcaktuara për bashkërendimin e këshillimin dhe takimin publik sipas ligjit të planifikimit dhe akteve nënligjore përkatëse.

Plani i Përgjithshëm Vendor i Bashkisë Gramsh mund të jetë subjekt i rishikimeve të pjesshme si rrjedhojë e disa faktorëve të cilët përmenden në nenin 11 të VKM 686, datë 22.11.2017 “Për Miratimin e Rregullores së Planifikimit të Territorit” dhe nenit 26 të Ligjit 107/2014 “Për Planifikimin dhe Zhvillimin e Territorit”

- Përcaktimet kryesore për termat e referencës për planet sektoriale dhe Planet e Detajuara Vendore

Në territorin e Bashkisë së Gramsh nuk është parashikuar nga PPPV zhvillimi i planeve sektoriale. Megjithatë për njësi të vecanta dhe specifike është përcaktuar në pasaportën e secilës rastet kur duhet të kryhen studime të posacme përpara marrjes së lejes së zhvillimit

Sa i përket termave të referencës për Planet e Detajuara Vendore termat e referencës paraqiten si më poshtë:

Proçesi i hartimit të PDV-së koordinohet nga kryetari i Bashkisë, i cili është edhe autoriteti përgjegjës për hartimin e planit.Plan i detajuar vendor (PDV) me nismë publike hartohet nga grupi i punës mbi bazën e planit të miratuar të veprimeve. Grupi i punës është i përbërë nga specialistë të Bashkisë Gramsh, institucioneve publike në varësi dhe ekspertë të fushave të ndryshme, vendës apo edhe të huaj.

Grupi i punës për hartimin e PDV-së, me nismë publike, ngrihet me vendim të kryetarit të njësisë vendore sipas përcaktimve të nenit 14 të Ligjit 107/2014 “Për Planifikimin dhe Zhvillimin e Territorit”

Edhe në rastet kur PDV-ja hartohej me nismë private, procesi i përzgjedhjes së ekspertëve, pjesë e grupit të punës, duhet të bëhet nëpërmjet konkurrimit të hapur dhe transparent, me qëllim përzgjedhjen e konsulencës më të mirë. Edhe në këtë rast përsëri grupi i punës do të ngrihet sipas përcaktimeve të nenit 14 të Ligjit 104/2014 “Për Planifikimin dhe Zhvillimin e Territorit”

Hartimi i planit konsultohet rregullisht me Forumin Këshillimor të PDV-së, të ngritur pranë njësisë vendore, vullnetarisht apo me kërkesë të posaçme të kryetarit të njësisë. Forumi Këshillimor i PDV-së përbëhet nga përfaqësues të grupit të interesit nga zona/njësia, përfaqësues të akademisë dhe të shoqërisë civile. Plani i Detajuar Vendor mund të hartohej për të gjithë njësinë/zonën e përcaktuar në Planin e Përgjithshëm Vendor, ose për një grup njësish ose zonash në rast se ato janë pranë njëra tjetrës në mënyrë që të ketë një veprim sa më të harmonizuar e koordinuar midis tyre. Ndërkohë, njësitë të përcaktuara me PDV, mund të hartohej edhe në mënyrë të fazuar, pra duke kryer një nënndarje të njësisë për qëllime të hartimit të PDV-ve. Në këtë rast, grupi i punës të përcaktuar nga Kryetari i Bashkisë Gramsh, fillimisht në konsultim me Forumin Këshillimor dhe grupet e interesit bën shpérndarjen e Koeficientit të Shfrytëzimit Publik dhe Koeficientit të Shfrytëzimit të Rrugëve në nivel njësie. Shpérndarja e këtyre dy koeficientëve shërben për përcaktimin e njësive më të vogla për hartimin e PDV me fazë. Kjo procedurë aplikohet edhe në rastet e hartimit të PDV me nismë private. Pra fillimisht duhet të kryhet shpérndarje e dy koeficientëve dhe më pas të vijohet me nëndarjet për qëllime hartimit të PDV me fazë. Nëndarjet e reja duhet të janë midis 1.5-4 hektarë. Më pas vijohet me procedurat përkatëse të specifikuara në legjislacionin për planifikimin dhe zhvillimin e territorit në lidhje me përbajtjen e PDV-së dhe hapave të miratimit e konsultimit. Në rastin e PDV-me fazë secila fazë mund të miratohet më vete.

Përbajtja e dokumentit të PDV dhe përcaktimet e shpjegimet për secilin dokument shoqëruesh të projektit përcaktohet dhe është në përputhje me VKM 686, datë 22.11.2017 “ Për miratimin e rregullores së Planifikimit të Territorit”

2. Anekse

24.1 Planifikimi me pjesmarrje dhe aktorët e përfshirë në proces

Në bazë të ligjit nr 107/2014 “Për Planifikimin dhe Zhvillimin e Territorit” dhe në bazë të VKM 686 “Për Rregulloren e Planifikimit të Territorit” është e detyrueshme ligjërisht që në kuadër të Planit të përgjithshëm vendor të organizohen takime të hapura dhe dëgjesa publike në mënyrë që aktorë të ndryshëm të shfaqin problematikat dhe propozimet e tyre dhe të përfshihen në procesin e planifikimit në bashkinë e tyre. Ky process synon që të ketë një përfshirje sa më të madhe të aktorëve lokal.

Si pjesë e këtij procesi kanë qënë aktorë të ndryshëm të cilët kanë krijuar dhe forumin këshillimor me urdhër të kryetarit të bashkisë.

Si pjesë e procesit të planifikimit në kuadër të planit të përgjithshëm vendor kanë qënë këto aktorë:

1. Përsaqësues të institucionit të Bashkisë si aktori kryesor që luan rol kyç në mbarvajtjen e procesit të Planit të Përgjithshëm Vendor
2. Drejtoria e Planifikimit të Territorit pranë institucionit të Bashkisë
3. Agjencia Kombëtare e Planifikimit të Territorit
4. Përsaqësues të Drejtorisë Arsimore
5. Specialistë të Sektorit Bujqësor.
6. Specialistë së Sektorit Pyjor
7. Përfaqsues nga Biznesi Vendas.
8. Përfaqsues nga Grupi i Ndërtuesave të Qytetit.
9. Përfaqsues nga Drejtoria e Kulturës
10. Përfaqsues nga Drejtoria Mjedisore
11. Përfaqsues nga Komuniteti Lokal
12. Përfaqsues nga Këshilli Bashkiak
13. OJF të ndryshme

24.2 Raporte nga dëgjesat publike dhe konsultat

Raporti i dëgjesës së parë publike

RAPORT

DËGJESA E PARË PUBLIKE PËR HARTIMIN E NISMËS SË PLANIT TË PERGJITHSHËM VENDOR

Gramsh, me 30.08.2017

Sot më date 30/08/2017 u realizua dëgjesa e pare publike mbi nismën e Planit të Përgjithshëm për Bashkinë Gramsh. Kjo dëgjesë u realizua në prani të:

- Kryetarit të Bashkisë Gramsh znj. Luljeta Dollani;

- Specialistët e Sektorit te Studimit dhe Projektimit Urban;
- Administratorët e Njësive Administrative Pishaj, Porocan, sult, Kukur, Kodovjat, Lenie, Skenderbegas, Kushove, Tunje;
- Komisionit Qytetarë;
- Grupet e Interesit: biznesi privat, OJF, etj;
- Perfaqesues te Agjensise Kombetare te Planifikimit te Territorit;
- Si dhe pjesëmarrës të tjerë të interesuar.

Dëgjesa u nis me fjalimin e Kryetarit të Bashkisë znj. Luljeta Dollani, në të cilin falenderon të gjithë pjesëmarrësit në këtë takim. Ndër të tjera, theksohen nga kryetari arsyet e ndërmarrjes së nismës për hartimin e Planit të Përgjithshëm Vendor të Territorit Administrativ nga Bashkia Gramsh. Si hap i dyte i degjeses ishte mbajtja e prezantimit nga përfaqesuesit e Metropolis Studio sh.p.k, të cilët trajtuan një sere çështjesh, si më poshtë:

- Qëllimin e PPV
- Territori i Bashkisë Gramsh
- Dokumentet përfundimtare
- Grupet e punës
- Proceset dhe afatet kohore
- Takime këshilluese, teknike dhe organizative
- Forumi këshillimor vendor
- Buxheti
- Si dhe dëgjesa publike qe u zhvillua sot.

Në këtë dëgjesë të parë u fol mbi nismën e PPV-së.

Procesi i miratimit të Planit të Përgjithshëm Vendor për Bashkinë Gramsh do të bëhet me 1 (një) ndalesë, që do të çojë në hartimin e plotë të dokumentit të planifikimit vendor dhe më pas miratimin e tij.

Për auditorin u la një hapësirë për diskutim të hapur, ku u dhanë sugjerimet si:

- Puna per hartimin e planit te filloj me studimin e elementeve natyrore dhe vendbanimet pergjate lugines kryesore te qytetit;
- Ne cdo vendimmarrje te jene te pranishem banore, Kryeplak te fshatit, etj, te zonave perkatese qe do te studiohen;
- Specialistet e bashkise dhe perfaqesuesit e studios te njihen me problematikat kryesore te seciles zone dhe te nevojave te banoreve;
- T'i jepet një rendesi e vecante mjedisit dhe zonave turistike te Bashkise tone;
- Te planifikohen zonat e zhvillimit per cdo njesi banimi, duke prekur edhe zonat me te thella malore;

- Me ane te degjesave publike te arrihet nje nderveprim i mire midis plotesimit te nevojave te qytetareve dhe ceshtjeve qe do te perfshihen ne planin e per gjithshem vendor.

Dëgjesa pasardhëse do të zhvillohet në muajin shtator per dokumentin e Analizës.

Dëgjesa të tjera do të zhvillohen në muajt shtator-nentor 2017, ku do të jetë informimi mbi Planin, Rregulloren dhe VSM dhe do të zhvillohen 2-3 takime. Është parashikuar që finalizimi i Planit të Përgjithshëm Vendor dhe VSM të jetë në fund te muajt dhejtor 2017. Në të gjitha këto takime, do të jenë të pranishëm edhe specialistët e Metropolis Studio shpk, të cilët do të marrin pjesë në diskutimet e hapura për auditorin.

Në këtë takim proçes-verbal u mbajte nga juristi z. Elidjan Koci.

Për Sektorin e Studimit dhe Projektimit Urban:

Ing. Ali Cohodari

Ing. Dhori Nishku

Ing. Fiorentina Xhangolli

Ing. Manjola Xhelili

Ing. Eva Ismailaj

Top. Gezim Dollani

Jurist Elidjan Koci

Foto nga dëgjesa e pare publike

Raporti i dëgjesës së dytë publike

RAPORT

DËGJESA E DYTË PUBLIKE PËR HARTIMIN E PLANIT TË PERGJITHSHËM VENDOR

Gramsh, me 22.09.2017

Sot më date 22.09.2017 u realizua dëgjesa e dyte publike mbi hartimin e Planit të Përgjithshëm Vendor për Bashkinë Gramsh. Kjo dëgjesë u realizua në prani të:

- Kryetarit të Bashkisë Gramsh znj. Luljeta Dollani;
- Specialistët e Sektorit te Studimit dhe Projektimit Urban;
- Administratorët e Njësive Administrative Pishaj, Porocan, sult, Kukur, Kodovjat, Lenie, Skenderbegas, Kushove, Tunje;
- Komisionit Qytetarë;
- Grupet e Interesit: biznesi privat, OFJ, etj;
- Perfaqesues te Agjensise Kombetare te Planifikimit te Territorit;
- Si dhe pjesëmarrës të tjera të interesuar.

Dëgjesa u nis me një permblehdje te shkurter per ato ceshje qe u diskutuan ne degjesen e pare publike, si një hyrje per te gjithe te pranishmit, ne te cilën u mbyll edhe faza e pare qe eshte mbledhja e te gjithe informacionit. Si hap i dyte i degjeses ishte mbajtja e prezantimit nga përfaqesuesit e Metropolis Studio sh.p.k, të cilët trajtuan një sere çështjesh, si më poshtë:

- Bashkia Gramsh ne raport me razonin;
- Planet vendore te hartuara me pare;
- Kendveshtrimi i per gjithshem;
- Analiza e infrastruktures;
- Analiza e perdonimit te tokes;
- Analiza ekonomike;
- Demografia;
- Turizmi;
- Sherbimet sociale;
- Analiza e metabolizmit.

Për auditorin u la një hapësirë për diskutim të hapur, ku u dhanë sugjerimet si:

- Te analizohet një strategji per lidhjen e Bashkise se Gramshit me Bashkite e tjera fqinje, si një menyre zhvillimi ekonomik, turistik;
- Te ndertohet rruga lidhese Gramsh-Berat nepermjet Njesise administrative te Sultit;
- Te shikohet me prioritet infrastruktura ne zonat malore, e cila po behet pengese gjithnjë e me shume per jetesen ne keto zona, si edhe mbylljen e shume shkollave;
- Te hartoher një strategji per zhvillimin e sistemit arsimor si edhe permiresimi i kushteve te te gjitha shkollave ne Bashkine Gramsh, duke permblushur standartet e nevojshme;
- Te parashikohen godina dhe vende te vecanta per zhvillimin e arsimit parashkollar;
- Te shikohet mundesa e ngritjes se një shkolle profesionale ne disa dege kryesor;
- Te studiohet me kujdes zhvillimi i turizmit dhe i agroturizmit.

Dëgjesa pasardhëse do të zhvillohet në muajin Tetor.

Është parashikuar që finalizimi i Planit të Përgjithshëm Vendor dhe VSM të jetë në fund te muajt dheiutor 2017. Në të gjitha këto takime, do të jenë të pranishëm edhe specialistët e Metropolis Studio shpk, të cilët do të marrin pjesë në diskutimet e hapura për auditorin.

Në këtë takim proçes-verball u mbajte nga juristi z. Elidjan Koci.

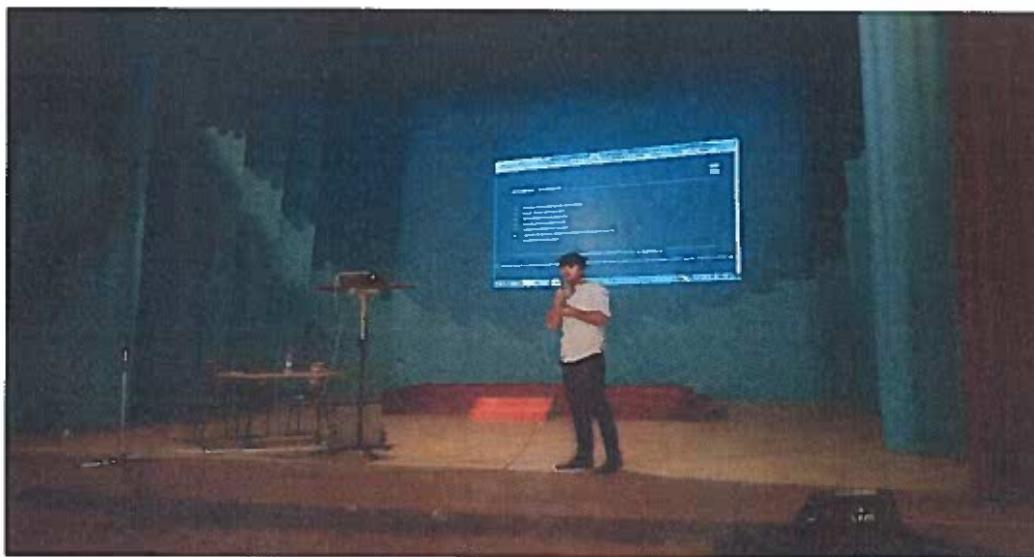
Për Sektorin e Studimit dhe Projektimit Urban:

Ing. Ali Cohodari
Ing. Dhori Nishku
Ing. Fiorentina Xhangolli
Ing. Manjola Xhelili
Ing. Eva Ismailaj
Top. Gezim Dollani

Jurist Elidjan Koci

Foto nga dëgjesa e dytë publike

Raporti i dëgjesës së parë të VSM

RAPORT

118

**DËGJESA E PARË PUBLIKE PËR VLERËSIMIN STRATGJIK MJEDISOR NË
KUADËR TË HARTIMITTË PLANIT TË PËRGJITHSHËM VENDOR TË
TERRITORIT TË BASHKISË GRAMSH**

Gramsh, me 29.09.2017

Sot më date 29.09.2017 u realizua dëgjesa e pare publike per Vleresimin Strategjik Mjedisor ne kuader te Hartimit te Planit te Pergjithshem Vendor te Bashkise Gramsh. Kjo dëgjesë u realizua në prani të:

- Specialistët e Sektorit te Studimit dhe Projektit Urban;
- Perfaqesues te ARM Elbasan;
- Administratorët e Njësive Administrative Pishaj, Porocan, sult, Kukur, Kodovjat, Lenie, Skenderbegas, Kushove, Tunje;
- Komisionit Qytetarë;
- Grupet e Interesit: biznesi privat, OJF, etj;
- Perfaqesues te Agjensise Kombetare te Planifikimit te Territorit;
- Si dhe pjesëmarrës të tjera të interesuar.

Dëgjesa u nis me një prezantim te grupit te punes per Vleresimin Strategjik Mjedisor pjesë e Planit te Pergjithshem Vendor te Bashkise Gramsh, perfaqesues te Metropolis Studio sh.p.k, të cilët trajtuan një sere çështjesh, si më poshtë:

- Baza ligjore dhe Metodologja;
- Analiza e gjendjes se mjedisit;
- Territori dhe Toka Bujqesore;
- Burimet ujore Siperfaqesore dhe nentokesore;
- Ajri;
- Pyje, Kullotat dhe Peizazhi;
- Biodiversiteti dhe Zonat e Mbrojtura;
- Ndryshimet Klimatike;
- Menaxhimi i Mbetjeve;
- Sistemi Ujesjelles-Kanalizime;
- Presionet mjedisore;
- Perfundimet e analizave.

Për auditorin u la një hapësirë për diskutim të hapur, ku u dhanë sugjerimet si:

- Te gjendet një zgjidhje permanente per menaxhimin e mbetjeve urbane, një venddepozitum i cili ploteson standartet, grumbullimi i ketyre mbetjeve si ne qytet ashtu edhe nga Njesite Administrative;
- Te behet lidhja me Impjantin e Trajimit te Ujrale te Ndotura e te gjithe sistemit te kanalizimeve dhe me pas trajtimi i tyre, duke ulur ndotjen e ujit te lisenit te Banjes dhe ruajtjen e ketij ekosistemi te ri ne gjendje te paster;

- Te rishikohet ceshtja ne lidhje me hidrocentralet, numri i tyre, pasi pervec efektit pozitiv ne prodhimin e energjise elektrike, ndertimi i hidrocentraleve con ne shkaterrimin e habitatit natyror tokesor dhe ujor ne zonen ku ai do te shtrihet;
- Ujesjellesi kerkon nje rikontruksion te plete per shkak te amortizimit te tubacioneve dhe permiresimit te cilesise se ujit te pijshem;
- Te paraqitet nje plan studimi dhe rehabilitimi per zonen e “Ish Uzines se Pilave”, per shkak te ndotjes dhe impaktit negativ mjedisor qe kjo zone shkakton;
- Te parashikohet nje vend per depozitim e mbetjeve inerte;
- Te parashikohet nje plan rehabilitimi dhe zhvillimi per zonen rrith liqenit te Banjes duke e kthyer ate ne nje atraksion turistik per vendin;

Degjesa e radhes per Vleresimin Strategjik Mjedisor te Bashkise Gramsh eshte parashikuar te zhvillohet gjate muajit Dhjetor.

Në këtë takim proçes-verbali u mbajte nga juristi z.Elidjan Koci.

Për Sektorin e Studimit dhe Projektimit Urban:

Ing. Ali Cohodari

Ing. Dhori Nishku

Ing. Fiorentina Xhangolli

Ing. Manjola Xhelili

Ing. Eva Ismailaj

Top. Gezim Dollani

Jurist Elidjan Koci

Foto nga dëgjesa e parë publike e VSM

Raporti i dëgjesës së tretë publike

RAPORT

DËGJESA E TRETË PUBLIKE PËR HARTIMIN E PLANIT TË PERGJITHSHËM VENDOR

Gramsh, me 23.10.2017

Sot më date 23.10.2017 u realizua dëgjesa e dytë publike mbi hartimin e Planit të Përgjithshëm Vendor për Bashkinë Gramsh. Kjo dëgjesë u realizua në prani të:

- Kryetarit të Bashkisë Gramsh znj. Luljeta Dollani;
- Specialistët e Sektorit te Studimit dhe Projektit Urban;
- Administratorët e Njësive Administrative Pishaj, Porocan, sult, Kukur, Kodovjat, Lenie, Skenderbegas, Kushove, Tunje;
- Komisionit Qytetarë;
- Grupet e Interesit: biznesi privat, OJF, etj;
- Perfaqesues te Agjensise Kombetare te Planifikimit te Territorit;
- Si dhe pjesëmarrës të tjera të interesuar.

Dëgjesa u nis me një prezantim të shkurtër të pikavë kyce dhe më të rëndësishme të zhvillimit të territorit të Gramshit, duke përmendur zhvillimin e turizmit, përmirësimin e infrastrukturës, si dhe rivitalizimin e artizanisë dhe kulturës, që do të sjellë një rritje të dukshme të nivelit të jetesës ne cdo cep të Bashkisë Gramsh. Si hap i dytë i dëgjesës ishte mbajtja e prezantimit nga perfaqesuesit e Metropolis Studio sh.p.k, në të cilin u shpalos Strategjia e Zhvillimit të Bashkisë së Gramshit dhe Vizioni ku përfshiheshin cështjet e mëposhtme:

- Zhvillimi i qëndrueshëm ekonomik dhe shoqëror;
- Përditësim i infrastrukturës lidhëse rajonale dhe locale;
- Përditësim i cilësisë së vendbanimeve me vëmendje tek zhvillimi i infrastrukturës, shëebimeve dhe hapsirës publike;
- Vlerësimi i tokës bujqësore dhe burimeve të shumta natyrore;
- Zhvillimi i turizmit, malor të aventurës, të kulinarisë dhe kulturor;
- Zhvillimi i integruar i mqediseve të ndërtuara, bujqësore me potencialet rajonale turistike;
- Cilësi jetese e përmirësuar.

U prezantua:

- Objektivi strategjik I, në të cilin përfshihen 3 programe me 15 projekte;

- Objektivi strategjik 2, në të cilin përfshihen 6 programe me 35 projekte;
- Objektivi strategjik 3, në të cilin përfshihen 3 programe me 10 projekte,

Për auditorin u la një hapësirë për diskutim të hapur, ku u dhanë sugjerimet si:

- Të analizohet me kujdes cdo pikë e territorit, cdo Njësi Administrative, në lidhje me nevojat kryesore dhe mënyren se si do të zhvillohen;
- Të shikohet me prioritet ndërtimi i rrugëve lidhëse te Bashkisë Gramsh me Bashkitë e tjera;
- Të ndërtohet në një kohë të afert unaza e re e qytetit, duke ulur ndjeshëm nivelin e trafikut në pjesën kryesore të qytetit, si dhe duke liruar me shumë hapsirë për qytetarët dhe zhvillimin e aktiviteteve social-kulturore;
- Krijimin e pikave kyce të peizazhit, si dhe ndërtimin e korsive te bicikletave dhe pistave te vrapi të natyrë;
- Zhvendosja e Komisariatit të Policisë në një pozicion më të përshtatshëm dhe më pak të dukshëm;
- Restaurimi i spitalit të qytëtit dhe përmirësimi i kushteve të shërbimit;
- Rehabilitimi dhe zhvillimi i lagjies “Holta” me vendndodhje ne hyrje të qytetit;

Është parashikuar që finalizimi i Planit të Përgjithshëm Vendor dhe VSM të jetë në fund te muajt dhejtor 2017. Në të gjitha këto takime, do të jenë të pranishëm edhe specialistët e Metropolis Studio shpk, të cilët do të marrin pjesë në diskutimet e hapura për auditorin.

Në këtë takim proces-verbal u mbajtë nga juristi z. Elidjan Koci.

Për Sektorin e Studimit dhe Projektimit Urban:

Ing. Ali Cohodari
 Ing. Dhori Nishku
 Ing. Fiorentina Xhangolli
 Ing. Manjola Xhelili
 Ing. Eva Ismailaj
 Top. Gezim Dollani
 Jurist Elidjan Koci

Foto nga dëgjesa e tretë publike

Raporte nga konsultat me aktorë të ndryshëm

Gramsh me 10 Tetor 2017

Takim Konsultues me Stafin e Bashkisë Gramsh dhe Administratorët e NjA-ve të Bashkisë për evidentimin e problematikave kryesore dhe identifikimin e projekteve në territorin e bashkisë

Pjesmarrës: Stafi i Bashkisë Gramsh; Administratorët e NjA-ve të Bashkisë; Përfaques të MetroPOLIS sh.p.k.

Si fillim u fol kryesisht për problematikat e të cilat lidhen me qytetin si dhe me rrjetin rrugor në shkallë qyteti dhe bashkie. Si dhe u ra dakort per akset kryesore rrugore në të cilat synohet të investohet si në shkallë qyteti dhe në shkallë bashkie.

Në këtë seksion një rëndësi e veçantë i u kushtua bypassit të qyteti dhe aksit orbital të bashkisë të cilat janë ndër projektet më kryesore që ndërmerr plani.

Gjithashtu u diskutua mbi projektet e tjera madhore dhe nevojat imediate që paraqet qyteti i Gramshit siç ishin:

- Hapësira e varrezave të reja;
- Ndërtimi i qendrës agro-përpunuese,
- Ndërtimi i zgjatimit të bulevardit të qytetit
- Ndërtimi i parkut të madh të qytetit.
- Ndërtimi i zonës mikse të banimit në hyrje dhe dalje të qytetit.
- Ndërtimi i rrjetit të kanalizimeve dhe ujësjellesit,
- Rikonstruksioni i pallatit të sportit dhe i stadiumit të qytetit
- Ndërtimi i terminalit të autobuzave.

Gjithashtu si pjesë e diskutimit ishin dhe projektet për NjA-të e bashkisë ku u diskutuan këto çështje:

- Ndërtimi i shesheve kryesore të fshatrave.
- Ndërtimi dhe rikonstruksioni objekteve arsimore.
- Ndërtimi dhe rikonstruksioni i objekteve shëndetsore.
- Ndërtimi dhe rikonstruksioni i rrjetit të kanalizimeve dhe ujësjellësit si dhe i gropave septike dhe pus-shpimeve sipas standardeve higjenosanitare dhe të planifikimit.

Si rezultat i këtij konsultimi u shqyrtuan problematikat kryesore të zonës sidhe u vendosen projektet prioritare të bashkisë.

RAPORT

DËGJESA E TRETË PUBLIKE PËR HARTIMIN E PLANIT TË PERGJITHSHËM VENDOR

Gramsh, më 12.12.2017

Sot më datë 12.12.2017 u realizua dëgjesa e katërt publike mbi hartimin e Planit të Përgjithshëm Vendor për Bashkinë Gramsh. Kjo dëgjesë u realizua në prani të:

- Specialistët e Sektorit te Studimit dhe Projektit Urban;

- Anëtarë të Këshillit Bashkiak;
- Administratorët e Njësive Administrative;
- Komisionit Qytetarë;
- Grupet e Interesit: biznesi privat, OJF, etj;
- Përfaqësues te Agjensisë Kombëtare të Planifikimit të Territorit;
- Si dhe pjesëmarrës të tjerë të interesuar.

Dëgjesa u mbajt në ambjentet e Pallatit të kulturës “Thoma Prifti”, dhe konsistonte në paraqitjen e propozimeve dhe zgjidhjeve të problematikave të ndryshme, si dhe marrjen parasysh të gjithave kërkesave të të interesuarve, përpara përfundimit të procesit të hartimit të Planit të Përgjithshëm Vendor

Si hap i dytë i dëgjesës ishte mbajtja e prezantimit nga përfaqësuesit e Metropolis Studio sh.p.k, në të cilin u shpalos përpara të gjithë grupeve të interest cdo detaj lidhur me këtë proces, ku përfshiheshin cështjet e mëposhtme:

- Vizioni i Thelluar i Territorit;
- Plan i Përgjithshëm Vendor;
- Mënyrën si janë përcaktuar nën-njësitë strukturore;
- Mënyrën si janë përcaktuar koeficientët e nën-njësive strukturore;
- Shembuj të transformimit të disa nën-njësive;
- Infrastruktura rrugore e propozuar;
- Përdorimi i tokës i propozuar;
- Koeficientët e propozuar të ndërtimit;

Për auditorin u la një hapësirë për diskutim të hapur, ku u dhanë sugjerimet si:

- Të analizohet me kujdes cdo pikë e territorit, cdo Njësi Administrative, duke beseduar konkretisht me banorët e zonave, në lidhje me nevojat kryesore dhe mënyren se si do të zhvillohen;
- Të shikohet me prioritet ndërtimi i rrugëve lidhëse te Bashkisë Gramsh me Bashkitë e tjera;
- Të ndërtohet në një kohë të afert unaza e re e qytetit, duke ulur ndjeshëm nivelin e trafikut në pjesën kryesore të qytetit, si dhe duke liruar me shumë hapsirë për qytetarët dhe zhvillimin e aktiviteteve social-kulturore;
- Rritja e sipërfaqeve për ndërtim si në qytet ashtu edhe në Njësitet Administrative;
- Të rishikohet Koeficienti i Shfrytëzimit të Territorit, duke parë nevojnë përritjen e tij;
- Të rishikohet projekt i lidhje me by pass-in e qytetit, duke propozuar edhe një rrugë kalimi në anën perëndimore të tij, si një zgjidhje më ekonomike, e realizueshme më shpejt në kohë dhe rekreative.

Kjo ishte dëgjesa e fundit përsa i përket hartimit të Planit të Përgjithshëm Vendor, pas së cilës pritet reflektimi i ndryshimeve perkatëse dhe përgatitja e dokumentit përfundimtar të planit.

Është parashikuar që finalizimi i Planit të Përgjithshëm Vendor dhe VSM të jetë në fund te muajt dhejtor 2017. Në të gjitha këto takime, do të jenë të pranishëm edhe specialistët e Metropolis Studio shpk, të cilët do të marrin pjesë në diskutimet e hapura për auditorin.

Në këtë takim proces-verbal u mbajtë nga juristi z.Elidjan Koci.

Për Sektorin e Studimit dhe Projektimit Urban:

Ing. Ali Cohodari

Ing. Dhori Nishku

Ing. Fiorentina Xhangolli

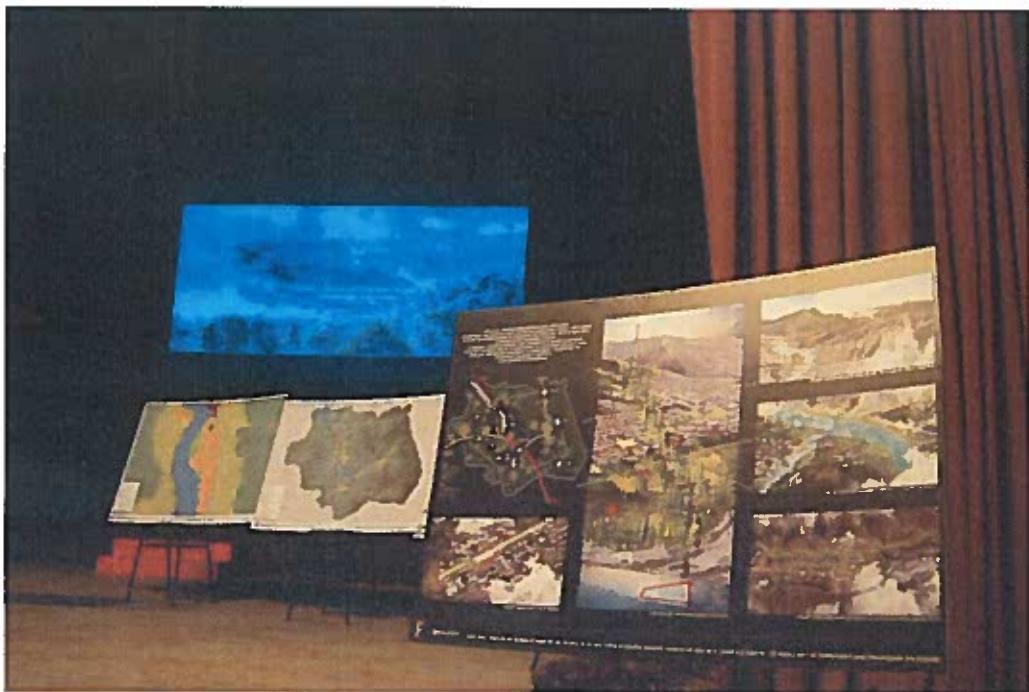
Ing. Manjola Xhelili

Ing. Eva Ismailaj

Top. Gezim Dollani

Jurist Elidjan Koci

Data 03.09.2017

Takimi i kryer me përfaqësues të

Administratës së Zonave të Mbrojtura Elbasan (AdZM-Elbasan)

Përfaqësuesi i AdZM-Elbasan: Ing. Harun Sulmina Ing. Kastriot Qyra (Specialistët e ZM të bashkisë Gramsh)

Përfaqësues të MetroPOLIS: Kristi Bashmili, Aida Ciro

Çështjet e ngritura në takim:

- Planet e Menaxhimit të Zonave të Mbrojtura dhe Monumenteve të Natyrës në Territorin e Bashkisë Gramsh;
- Numri, sipërsaqja e Zonave të Mbrojtura në territorin e Bashkisë Gramsh
- Gjendja dhe menaxhimi i Zonave të Mbrojtura në territorin e Bashkisë
- Mundësia për zgjerim/ shtim të Zonave të Mbrojtura në territorin e Bashkisë;

Z. Sulmina ngriti si problematike dëmtimin e Monumenteve të Natyrës, dhe vështirësitë në menaxhimin e tyre, gjithashtu theksi u vu në rishikimin e listës së Monumenteve të Natyrës, pas disa nuk janë më në gjendje optimale për të mbajtur status të tillë, psh Arra e Tunjës.

Problem tjetër i ngritur në takim, ishte problematikat që sjellin turiztët në zonat e mbrojtura të bashkisë, kryesisht më hedhjen e mbetjeve të ngurta në vende jot ë posacme dhe pranë

Monumenteve të natyrës dhe Gjeomonumenteve. Në këtë problematic u fol gjatë për ujëvarën e Sotirës dhe Kanionin e Holtës, ku impakti negativ nga vizitorët është edhe më i ndjeshëm.

Në takim u fol edhe për mundësinë e shtimit të zonave të mbrojtura mjedisore në territorin e bashkisë së Gramshit dhe rrithinat e tij. Nuk u futëm në detaje, por ë mënyrë sipërfaqsore u fol për zonën e Lenies dhe në pjesën e Grabovës.

Gjithashtu takimi shërbeu për marrjen e të dhënave zyrtare/teknike për Zonat e Mbrojtura dhe specie e ndryshme florë/faunë në territorin e Bashkisë Gramsh. Me specialistët e AdZM Elbasan ndërruan kontaktet, E-mail dhe nr. Telefoni për të rritur shpejtësine e komunikimit dhe shpërdarjen dhe konsultimin e informacioneve të ndryshme.

Korrespondenca Institucionale në kuadër ta hartimit të PPV- Bashkia Gramsh			
Institucioni	Qëllimi i shkresës	Data e dërgimit/	Kthimi i Përgjigjes
ALUIZNI	Informacion mbi ndërtimet infromale dhe zonat informale të miratuara. Bashkia Gramsh	21/07/2017	-
ARRSH	Informacion mbi akset rajonale të propozuara te Bashkia Gramsh	21/07/2017	-
Bordi i Kullimit Elbasan	Informacion mbi ingrastrukturën bujqësore Bashkia Gramsh	21/07/2017	-
Devoll Hidropoëer	Informacion mbi Aksin e ri rrugorë në Gramsh dhe Gjurmën e Ligenit të Banjës	21/07/2017	-
Ministria e Brendshme	Informacion mbi Pronat Publike Bashkia Gramsh	14/09/2017	
Drejtoria Rajonale Burjqësore Elbasan	Informacion mbi bonitetin e tokave Bashkia Gramsh	21/07/2017	-
MBZHRAU	Të dhëna mbi infrastrukturën e ujites dhe kullimit	21/07/2017	-
MBZHRAU	Të dhënat lidhur prodhimet bujqësore dhe blegtore, bonitetin e tokave etj	21/07/2017	-
Ministria e Mjedisit	Fillimi i procedurave per hartimin e VSM ne kuader të PPV Bashkia Gramsh	21/07/2017	-

24.3 Tabelat përbledhëse të planit

1. Të dhëna të përgjithshme për bashkinë		
Emërtimi	Vlera dhe Njësia	Specifikime
Sipërsaqja e njësisë vendore	739.5 km ²	Territori i ri i Bashkisë së Gramshit përfshin 10 Njësi Administrative
Numri i popullsisë ekzistuese	Instat: 24,484 banorë	Per arsyte diferençes se madhe mes dy burimeve te te dhenave PPV-Gramsh ka

	Gjendja Civile: 38,736	analizuar trendet ne ndryshimin e popullesise per te dy burimet e informacionit
Zona të rëndësisë kombëtare dhe zona të mbrojtura natyrore dhe kulturore	6,680 ha	Parku Rajonal i Irmajit; Parku Rajonal Lenie-Kukur; Mali i Tomorrit,
Sipërsaqe e miratuar zonash informale	0	Sipas informacioneve të Aluzinit bashkia e Gramshit ka ndërtime informale të cilat janë në proces legalizimi, por nuk raporton zona informale.
Problematika mjedisore		Uzina e prodhimit të baterive (jug-lindje të qytetit), Uzina mekanike Gramsh (Çekin), Mbetjet e ngurta industriale të mbetur që nga koha e ushtrimit të aktivitetit të uzinës mekanike dhe ajo e prodhimit të baterive. Shkarkimet e lëngshme industriale në lumin Devoll

2. Propozime të PPV-së		
Emërtimi	Vlera dhe njësia	Specifikime
Lloji i zhvillimit të pritshëm në 15 vitet e ardhshme		Mbushje urbane në zonën urbane të Gramshit ku ka nisur procesi i urbanizimit etj. Mbrojtja e dhe konservimi strik i tokës bujqësore dhe burimeve të tjera natyrore. Konsolidimi i zonave rurale dhe rivitalizimi i qendrave të njësive administrative. Rikonceptim të zonave të zonave ekzistuese industriale duke krijuar pole ekonomike dhe industriale.
Përdorimet kryesore të propozuara të tokës		Banim, Bujqësi, Natyrore, Infrastrukturë, Shërbime, Industri dhe Ekonomi, Aktivitete Sociale dhe Rekreative
Numri i popullsisë së pritshme shtesë në 15 vitet e ardhshme	+/ 8500 banorë	PPV Gramsh mbështet propozimet për rritjet e shërbimeve publike, zonave të banimit etj, mbështetur në konceptin e kapacitetit mbajtës të tokës.
Sipërsaqja e përgjithshme e ndërtimit të shtuar për banim		
Sipërsaqja e përgjithshme e ndërtimit të shtuar jo për banim		Kryesishët në hyrjen dhe daljen e qytetit të Gramshit, dhe ndërtime pikësore në Njësë administrative dhe përgjatë akseve rrugore kryesore.

Sipërsaqe e përgjithshme e zonave në mbrojtje	6,680 ha	
Sipërsaqe e përgjithshme e banesave për strehim social	1500 m ²	Sipërsaqja minimale e banesave sociale për tu ndërtuar për periudhën afatshkurtër
Sipërsaqe të gjelbra shtesë	83.7 ha	Perfshihet shtimi i gjelberimit pergjate akseve kryesore infrastrukturore, propozimi per parkun e ri dhe gjelbërimi shtesë në çdo njësi strukturore
Numri i njësive strukturore	772	

4. Dokumenti i PPV-së për dorëzim

Nr.	Kapitulli/Dokumenti	Hartohet/Miratohet	Referenca ligjore	Check list
1.	Strategjia territoriale	Hartohet dhe miratohet	Neni 51 pika 2 VKM. 686	+
2.	Analiza dhe vlerësimi i territorit	Hartohet dhe miratohet si pjesë e planit	Neni 53 VKM. 686	+
3.	Parashikimet e planit	Hartohet dhe miratohet si pjesë e planit	Neni 54 VKM. 686	+
4.	Vlerësimi strategjik mjedisor	Hartohet dhe miratohet	Neni 51 pika 5 VKM. 686	+
5.	Materiali hartografik	Hartohen dhe miratohen	Neni 57 VKM. 686	+
6.	Rregullorja e PPV-së	Hartohet dhe miratohet	Neni 56 VKM. 686	+
7	Plani i Investimeve Kapitale	Hartohet dhe miratohet si pjesë e planit	Neni 51 pika 3/dh VKM. 686	+

5. Hartat bashkëlidhur dokumentit të shkruar të PPV-së sipas rregullores së planifikimit

Nr.	Tematika e hartës	Lloji i hartës	Shkalla	Kodi i hartës	Check list
1.	Harta bazë	Harta bazë vektoriale e njësisë vendore dhe topografia	1: 25,000 1: 50,000 1:120,000	V:0	+
2.	Vizioni strategjik i zhvillimit të territorit	Drejtimet kryesore të planifikimit dhe zhvillimit të territorit; objektivat; fazat kohore të zbatimit të programeve.	1: 25,000 1: 50,000 1:120,000	V:1 V:2 V:3 V:4	+

			N:01/12	
2.	Elementet ekzistuese të territorit	Topografik; gjeologo-inxhinierik; hidro-gjeologjik dhe hidrografik; e makrozonimit dhe, sipas rastit, mikrozonimit sizmik; boniteti i tokave; burimet natyrore, si mjedise pyjore, kullota, sipërfaqe ujore, rezervate, miniera dhe të tjera të kësaj natyre; zonat e mbrojtura natyrore dhe të trashëgimisë kulturore dhe historike.	1: 50,000 	A:04 A:05 A:15 Brenda në tekst
3.	Pozicionimi strategjik i në raport me rajonin	Kufijtë territorialë në rajon; Identiteti historik, urban, ekonomik	1: 50,000	A: 02
4.	Vlerësimi ekonomik	Pozicionimi dhe përqendrimi i burimeve dhe poleve ekonomike lokale; elementet e konkurrueshmërisë; shpërndarja e sektorëve dhe e fuqisë punësore;	1: 50,000	A: 11
5.	Vlerësimi social	Shërbimet sociale; shkollat; shëndetësia	I: 25,000 I: 50,000 I:120,000	P:03, P:03/2, P:03/4, P:03/6
	Vlerësim demografik	Përqendrimi i popullsisë në territor; lëvizjet e popullsisë në vite; shpërndarja e popullsisë në nivel banese dhe për tipologji baneshash; sipërfaqen e banimit për person sipas tipologjive të banesave; numri i banesave në një strukturë banimi sipas tipologjive në territor.	1: 25,000 1: 50,000 1:120,000	N:01/16
6.	Analiza e planeve të mëparshme	Analiza e Planeve të mëparshme	Brenda në tekst	Brenda në tekst
7.	Pronat	Përdorimi i pronave publike; problemet në marrëdhëni e pronësise në territor; zonat informale sipas llojeve dhe ecurisë së integrimit	Brenda në tekst	Brenda në tekst
8.	Rëndësia kombëtare	Zonat dhe strukturat	I: 25,000 I: 50,000 I:120,000	P:04
9.	Problemët mjedisore	Vendndodhja e elementeve ndotëse dhe me ndikim negativ;	I: 25,000 I: 50,000 I:120,000	M:02

		Shkalla e ndikimit negativ të burimeve ndotëse në territor			
10.	Përdorimi ekzistues i tokës	Kategori bazë; nënkategori; funksionet dhe aktivitet;	I: 25,000 I: 50,000 I:120,000	A:08 A:08/1 A:08/2 A08/3 A08/4 A08/5	+
11.	Infrastrukturat	Furnizimi me ujë; ujërat e zesa; mbetjet urbane; rrugët; ndricimi; transporti; lidhja me infrastrukturat kombëtare	I: 50,000	P:02/11, P:02/12, P:02/13, P:02/14, P:02/15	+
12.	Cilësia fizike e strukturave	Nivelet e cilësisë; rekomandime për riparim, rigjenerim, rizhvillim.	Brenda në tekst	Brenda në tekst	+
13.	Tipologjite hapësinore	Zona sipas njëtrajtshmërisë së llojit dhe volumit të strukturave, mënyrës së vendosjes në parcelë dhe në territor, skemës rrugore dhe të hapësirave publike si dhe lartësisë së strukturave	Brenda në tekst	Brenda në tekst	+
14.	Periferaliteti	Zona sipas: largësisë nga qendra e zonës së banuar; largësisë nga qendrat e punësimit; lidhje me sistemin rrugor; furnizimin me rrjete infrastrukture dhe shërbime sociale; nivelit të përafërt të të ardhurave të shtresave shoqërore; plotësimit me funksione sipas kategorive bazë të përdorimeve të tokës; nivelit të kriminalitetit dhe sigurisë së jetës; problemeve të ndryshme sociale përfshirë përjashtimin social.	Brenda në tekst	Brenda në tekst	+
15.	Elemente të veçanta territoriale	Objekte dhe struktura, natyrore apo artificiale, me ndikim në qytet dhe hapësirëformim	Brenda në tekst	Brenda në tekst	+
16.	VSM	Hartat përshkruese, analizuese dhe vlerësuese	I: 25,000 I: 50,000 I:120,000	M:01, M:02, M:03, M:04, M:05, M:06	+

17.	Parashikimi i përdorimit të tokës	5 sistemet; kategoritë bazë dhe nënkatgoritë; funksione dhe aktivitete; qendrat, polet, korridoret kryesore të zhvillimit ekonomik; tipologjitet e parashikuara hapësinore; zonat e rëndësise kombëtare; njësitë strukturore; zonat me prioritet zhvillimi; zonat për PDV; shpërndarja e popullsisë; plani e strehimit; të tjera;	I: 25,000 I: 50,000 I: 120,000	P: 01/8, N:01, N:01/2, P:01/4 P:01/6 N:01/16	+
18.	Shërbimet dhe infrastrukturat e propozuara	Rrjetet e infrastrukturave; Objektet e shërbimeve sociale dhe rrezet e mbulimit		P:02, P:02/1, P:02/2, P:02/4 P:02/5, P:02/6	+
19.	Instrumentet e drejtimit të zhvillimit	Zonat për transferim të së drejtës për zhvillim Zona për intensitet me kushte Zona për zhvillim të detyrueshëm të tokës Zonat e preferimit; Zonat e pezullimit të zhvillimit; Zonat për servitut publik;	I: 25,000 I: 50,000 I: 120,000	N:01/3, N:01/4, N:01/5	+
20	Plani i veprimeve	Harta e fazimit të zhvillimit sipas njësive strukturore dhe sipas infrastrukturave; Tjetër sipas rastit	I: 25,000 I: 50,000 I: 120,000	N:01/18, P:02/9	+

24.4 Tabela e Zonave

Kodifikimi I Zonës	Sistemi Territorial	Kategoria e Përdorimit të Tokës	Sipërsaqe në Ha	Kapaciteti Mbajtës	Dendësia
GR_B_BA_364	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	1.36	217	160
GR_B_BA_365	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	0.71	128	180
GR_B_BA_366	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	6.33	1013	160
GR_B_BA_367	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	2.32	241	104
GR_B_BA_368	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	3.02	363	120
GR_B_BA_369	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	2.24	179	80
GR_B_BA_370	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	5.62	899	160
GR_B_BA_371	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	2.66	425	160
GR_B_BA_372	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	7.67	1227	160

GR B BA 373	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	4.25	596	140
GR B BA 374	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	5.52	773	140
GR B BA 375	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	6.30	1007	160
GR B BA 376	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	1.27	178	140
GR B BA 377	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	1.03	157	152
GR B BA 378	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	4.42	619	140
GR B BA 379	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	1.35	195	144
GR B BA 380	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	1.28	195	152
GR B BA 381	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	0.70	98	140
GR B BA 382	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	16.81	2555	152
GR B BA 383	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	2.84	512	180
GR B BA 384	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	1.87	300	160
GR B BA 385	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	1.14	160	140
GR B BA 386	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	1.68	236	140
GR B BA 387	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	1.89	242	128
GR B BA 388	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	2.88	242	84
GR B BA 389	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	6.30	1008	160
GR B BA 390	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	0.85	119	140
GR B BA 391	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	0.82	122	148
GR B BA 392	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	0.77	98	128
GR B BA 393	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	2.59	415	160
GR B BA 394	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	1.56	163	104
GR B BA 395	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	1.48	148	100
GR B BA 396	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	1.06	127	120
GR B BA 397	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	1.39	150	108
GR B BA 398	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	1.87	314	168
GR B BA 399	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	2.08	292	140
GR B BA 400	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	2.15	405	188
GR B BA 401	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	2.72	545	200
GR B BA 402	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	1.84	368	200
GR B BA 403	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	2.71	336	124
GR B BA 404	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	3.25	260	80
GR B BA 405	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	5.64	451	80
GR B BA 406	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	10.88	1306	120
GR B BA 407	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	1.79	287	160
GR B BA 408	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	0.49	78	160
GR B BA 409	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	0.68	82	120
GR B BA 410	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	0.44	62	140
GR B BA 411	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	0.91	116	128
GR B BA 412	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	1.22	171	140
GR B BA 413	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	0.27	28	104
GR B BA 414	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	0.93	119	128
GR B BA 415	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	0.28	33	120
GR B BA 416	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	1.37	246	180
GR B BA 417	Bujqësor	BA Bujqësi-Banim	0.84	134	160
GR B BA 418	Bujqësor	B Tokë Bujqësore	219.27	0	0

GR B BA 418	Bujqësor	B Tokë Bujqësore	218.34	0	0
GR B BA 419	Bujqësor	B Tokë Bujqësore	571.51	0	0
GR B BA 420	Bujqësor	B Tokë Bujqësore	787.90	0	0
GR B BA 421	Bujqësor	B Tokë Bujqësore	151.02	0	0
GR B BA 422	Bujqësor	B Tokë Bujqësore	381.07	0	0
GR B BA 423	Bujqësor	B Tokë Bujqësore	224.89	0	0
GR B BA 424	Bujqësor	B Tokë Bujqësore	159.34	0	0
GR B BA 425	Bujqësor	B Tokë Bujqësore	387.83	0	0
GR B BA 426	Bujqësor	B Tokë Bujqësore	294.72	0	0
GR INT IEN 432	Infrastrukturor	IEN Infrastrukturë Energjitetike	0.22	0	0
GR INT IEN 433	Infrastrukturor	IEN Infrastrukturë Energjitetike	0.37	0	0
GR INT IEN 434	Infrastrukturor	IEN Infrastrukturë Energjitetike	0.52	0	0
GR INT IEN 435	Infrastrukturor	IEN Infrastrukturë Energjitetike	0.82	0	0
		IMB Infrastrukturë Menaxhimi			
GR INT IMB 431	Infrastrukturor	Mbetjesh	2.39	0	0
GR INT INT 437	Infrastrukturor	INT Infrastrukturë Transporti	1.88	0	0
GR INT IUK 436	Infrastrukturor	IUK Infrastrukturë Ujësjellës-Kanalizime	0.43	0	0
GR N N 427	Natyror	N Tokë Natyrore	19378.17	0	0
GR N N 428	Natyror	N Tokë Natyrore	6699.72	0	0
GR N N 429	Natyror	N Tokë Natyrore	40362.74	0	0
GR U U 430	Ujor	U Ujëra	2803.52	0	0
GR UB A 1	Urban	A Banim	102.75	32881	320
GR UB A 10	Urban	A Banim	7.57	1226	162
GR UB A 100	Urban	A Banim	3.52	423	120
GR UB A 101	Urban	A Banim	4.95	297	60
GR UB A 102	Urban	A Banim	10.31	1856	180
GR UB A 103	Urban	A Banim	0.81	114	140
GR UB A 104	Urban	A Banim	1.25	150	120
GR UB A 105	Urban	A Banim	0.56	67	120
GR UB A 106	Urban	A Banim	1.67	134	80
GR UB A 107	Urban	A Banim	6.39	543	85
GR UB A 108	Urban	A Banim	1.56	125	80
GR UB A 109	Urban	A Banim	0.41	49	120
GR UB A 110	Urban	A Banim	6.30	756	120
GR UB A 111	Urban	A Banim	0.41	33	80
GR UB A 112	Urban	A Banim	4.00	320	80
GR UB A 113	Urban	A Banim	1.03	123	120
GR UB A 114	Urban	A Banim	7.49	749	100
GR UB A 115	Urban	A Banim	13.85	1385	100
GR UB A 116	Urban	A Banim	3.51	281	80
GR UB A 117	Urban	A Banim	0.86	103	120
GR UB A 118	Urban	A Banim	0.57	91	160
GR UB A 119	Urban	A Banim	0.53	85	160
GR UB A 120	Urban	A Banim	1.86	297	160
			3.74	636	170
			2.75	373	136

GR UB A 121	Urban	A Banim	3.43	549	160
GR UB A 122	Urban	A Banim	1.51	242	160
GR UB A 123	Urban	A Banim	6.36	814	128
GR UB A 124	Urban	A Banim	2.59	414	160
GR UB A 125	Urban	A Banim	2.93	234	80
GR UB A 126	Urban	A Banim	4.13	495	120
GR UB A 127	Urban	A Banim	3.08	345	112
GR UB A 128	Urban	A Banim	7.91	633	80
GR UB A 129	Urban	A Banim	2.12	340	160
GR UB A 13	Urban	A Banim	0.75	105	140
GR UB A 130	Urban	A Banim	2.17	348	160
GR UB A 131	Urban	A Banim	0.46	73	160
GR UB A 132	Urban	A Banim	0.34	54	160
GR UB A 133	Urban	A Banim	1.80	289	160
GR UB A 134	Urban	A Banim	3.03	484	160
GR UB A 135	Urban	A Banim	0.32	52	160
GR UB A 136	Urban	A Banim	7.92	1426	180
GR UB A 137	Urban	A Banim	1.61	229	142
GR UB A 138	Urban	A Banim	5.82	699	120
GR UB A 139	Urban	A Banim	7.10	4002	564
GR UB A 14	Urban	A Banim	7.15	744	104
GR UB A 140	Urban	A Banim	0.78	140	180
GR UB A 141	Urban	A Banim	0.60	95	160
GR UB A 142	Urban	A Banim	1.67	267	160
GR UB A 143	Urban	A Banim	3.25	520	160
GR UB A 144	Urban	A Banim	2.81	382	136
GR UB A 145	Urban	A Banim	6.76	973	144
GR UB A 146	Urban	A Banim	3.72	536	144
GR UB A 147	Urban	A Banim	1.08	173	160
GR UB A 148	Urban	A Banim	3.51	421	120
GR UB A 149	Urban	A Banim	1.69	271	160
GR UB A 15	Urban	A Banim	3.78	680	180
GR UB A 150	Urban	A Banim	0.43	69	160
GR UB A 151	Urban	A Banim	1.10	132	120
GR UB A 152	Urban	A Banim	0.29	40	140
GR UB A 153	Urban	A Banim	0.36	50	140
GR UB A 154	Urban	A Banim	1.20	159	132
GR UB A 155	Urban	A Banim	0.93	160	172
GR UB A 156	Urban	A Banim	0.24	48	200
GR UB A 157	Urban	A Banim	0.41	66	160
GR UB A 158	Urban	A Banim	5.76	922	160
GR UB A 159	Urban	A Banim	2.90	463	160
GR UB A 16	Urban	A Banim	1.10	132	120
GR UB A 160	Urban	A Banim	0.99	158	160
GR UB A 161	Urban	A Banim	19.09	2405	126
GR UB A 162	Urban	A Banim	4.00	560	140

GR UB A 163	Urban	A Banim	9.61	1537	160
GR UB A 164	Urban	A Banim	3.57	643	180
GR UB A 165	Urban	A Banim	0.32	44	140
GR UB A 166	Urban	A Banim	0.22	28	124
GR UB A 167	Urban	A Banim	1.29	155	120
GR UB A 168	Urban	A Banim	0.41	57	140
GR UB A 169	Urban	A Banim	0.50	58	116
GR UB A 17	Urban	A Banim	1.61	225	140
GR UB A 170	Urban	A Banim	0.96	115	120
GR UB A 171	Urban	A Banim	0.24	30	128
GR UB A 172	Urban	A Banim	0.91	109	120
GR UB A 172	Urban	A Banim	2.15	275	128
GR UB A 173	Urban	A Banim	5.53	708	128
GR UB A 174	Urban	A Banim	1.48	165	112
GR UB A 175	Urban	A Banim	1.02	131	128
GR UB A 176	Urban	A Banim	0.50	84	168
GR UB A 177	Urban	A Banim	2.51	321	128
GR UB A 178	Urban	A Banim	0.27	41	152
GR UB A 179	Urban	A Banim	1.94	280	144
GR UB A 18	Urban	A Banim	7.05	1015	144
GR UB A 180	Urban	A Banim	0.22	27	124
GR UB A 181	Urban	A Banim	0.63	125	200
GR UB A 183	Urban	A Banim	0.41	78	188
GR UB A 184	Urban	A Banim	0.64	122	192
GR UB A 185	Urban	A Banim	0.28	50	180
GR UB A 186	Urban	A Banim	0.63	93	148
GR UB A 187	Urban	A Banim	1.88	301	160
GR UB A 188	Urban	A Banim	0.33	43	132
GR UB A 189	Urban	A Banim	0.71	71	100
GR UB A 19	Urban	A Banim	2.20	159	72
GR UB A 190	Urban	A Banim	0.50	80	160
GR UB A 191	Urban	A Banim	3.54	347	98
GR UB A 192	Urban	A Banim	1.49	215	144
GR UB A 193	Urban	A Banim	0.62	99	160
GR UB A 194	Urban	A Banim	0.15	26	180
GR UB A 195	Urban	A Banim	0.34	47	140
GR UB A 196	Urban	A Banim	0.22	39	180
GR UB A 197	Urban	A Banim	4.46	371	83
GR UB A 198	Urban	A Banim	2.01	284	141
GR UB A 199	Urban	A Banim	0.27	39	148
GR UB A 2	Urban	A Banim	3.20	448	140
GR UB A 20	Urban	A Banim	1.17	187	160
GR UB A 20	Urban	A Banim	1.86	167	90
GR UB A 200	Urban	A Banim	0.17	25	144
GR UB A 201	Urban	A Banim	0.45	72	160
GR UB A 202	Urban	A Banim	0.48	67	140

GR UB A 203	Urban	A Banim	0.31	49	160
GR UB A 204	Urban	A Banim	0.54	76	140
GR UB A 205	Urban	A Banim	0.40	56	140
GR UB A 206	Urban	A Banim	0.74	94	128
GR UB A 207	Urban	A Banim	3.65	395	108
GR UB A 208	Urban	A Banim	0.29	29	100
GR UB A 209	Urban	A Banim	0.35	49	140
GR UB A 21	Urban	A Banim	7.27	727	100
GR UB A 210	Urban	A Banim	0.38	57	148
GR UB A 211	Urban	A Banim	1.35	159	118
GR UB A 212	Urban	A Banim	0.70	70	100
GR UB A 213	Urban	A Banim	10.15	1300	128
GR UB A 214	Urban	A Banim	1.16	231	200
GR UB A 215	Urban	A Banim	2.96	402	136
GR UB A 216	Urban	A Banim	7.52	1203	160
GR UB A 217	Urban	A Banim	2.01	241	120
GR UB A 218	Urban	A Banim	1.16	139	120
GR UB A 219	Urban	A Banim	0.45	59	132
GR UB A 22	Urban	A Banim	0.42	42	100
GR UB A 220	Urban	A Banim	0.51	103	200
GR UB A 221	Urban	A Banim	1.25	200	160
GR UB A 222	Urban	A Banim	0.36	46	128
GR UB A 223	Urban	A Banim	0.42	81	192
GR UB A 224	Urban	A Banim	0.84	134	160
GR UB A 225	Urban	A Banim	1.43	194	135
GR UB A 226	Urban	A Banim	0.24	42	172
GR UB A 227	Urban	A Banim	0.24	35	148
GR UB A 228	Urban	A Banim	0.44	60	136
GR UB A 229	Urban	A Banim	0.31	37	120
GR UB A 23	Urban	A Banim	9.41	1129	120
GR UB A 230	Urban	A Banim	0.36	58	160
GR UB A 231	Urban	A Banim	0.49	80	164
GR UB A 232	Urban	A Banim	0.50	60	120
GR UB A 233	Urban	A Banim	0.51	61	120
GR UB A 234	Urban	A Banim	0.67	96	144
GR UB A 235	Urban	A Banim	1.60	257	160
GR UB A 236	Urban	A Banim	0.95	133	140
GR UB A 237	Urban	A Banim	0.69	125	180
GR UB A 238	Urban	A Banim	2.20	405	184
GR UB A 239	Urban	A Banim	0.15	30	200
GR UB A 24	Urban	A Banim	5.51	661	120
GR UB A 240	Urban	A Banim	0.39	60	152
GR UB A 241	Urban	A Banim	1.20	153	128
GR UB A 242	Urban	A Banim	0.23	42	184
GR UB A 243	Urban	A Banim	0.88	131	148
GR UB A 244	Urban	A Banim	0.89	143	160

GR UB A 245	Urban	A Banim	1.69	237	140
GR UB A 246	Urban	A Banim	0.36	58	160
GR UB A 247	Urban	A Banim	0.34	62	180
GR UB A 248	Urban	A Banim	0.74	104	140
GR UB A 249	Urban	A Banim	0.68	95	140
GR UB A 25	Urban	A Banim	3.17	380	120
GR UB A 250	Urban	A Banim	1.00	120	120
GR UB A 251	Urban	A Banim	0.97	155	160
GR UB A 252	Urban	A Banim	0.44	79	180
GR UB A 253	Urban	A Banim	0.28	45	160
GR UB A 254	Urban	A Banim	0.44	71	160
GR UB A 255	Urban	A Banim	0.31	38	120
GR UB A 256	Urban	A Banim	0.86	103	120
GR UB A 257	Urban	A Banim	0.38	54	140
GR UB A 258	Urban	A Banim	0.81	113	140
GR UB A 259	Urban	A Banim	0.63	100	160
GR UB A 26	Urban	A Banim	0.67	80	120
GR UB A 260	Urban	A Banim	0.85	68	80
GR UB A 261	Urban	A Banim	1.36	136	100
GR UB A 262	Urban	A Banim	1.66	199	120
GR UB A 263	Urban	A Banim	2.39	172	72
GR UB A 264	Urban	A Banim	5.35	578	108
GR UB A 265	Urban	A Banim	1.28	103	80
GR UB A 266	Urban	A Banim	1.63	195	120
GR UB A 267	Urban	A Banim	5.98	754	126
GR UB A 268	Urban	A Banim	0.44	35	80
GR UB A 269	Urban	A Banim	1.93	193	100
GR UB A 27	Urban	A Banim	0.63	100	160
GR UB A 270	Urban	A Banim	1.65	143	87
GR UB A 271	Urban	A Banim	2.39	143	60
GR UB A 272	Urban	A Banim	1.16	93	80
GR UB A 273	Urban	A Banim	1.80	216	120
GR UB A 274	Urban	A Banim	0.83	133	160
GR UB A 275	Urban	A Banim	2.41	386	160
GR UB A 276	Urban	A Banim	0.74	118	160
GR UB A 277	Urban	A Banim	1.50	210	140
GR UB A 278	Urban	A Banim	4.07	652	160
GR UB A 279	Urban	A Banim	4.14	496	120
GR UB A 28	Urban	A Banim	1.51	242	160
GR UB A 280	Urban	A Banim	2.16	302	140
GR UB A 281	Urban	A Banim	0.33	52	160
GR UB A 282	Urban	A Banim	0.35	28	80
GR UB A 283	Urban	A Banim	2.07	165	80
GR UB A 284	Urban	A Banim	0.61	102	168
GR UB A 285	Urban	A Banim	0.24	44	180
GR UB A 286	Urban	A Banim	0.23	41	180

GR UB A 287	Urban	A Banim	0.31	56	180
GR UB A 288	Urban	A Banim	0.34	48	140
GR UB A 289	Urban	A Banim	0.62	90	144
GR UB A 29	Urban	A Banim	0.40	32	80
GR UB A 290	Urban	A Banim	0.23	33	144
GR UB A 291	Urban	A Banim	0.26	34	128
GR UB A 292	Urban	A Banim	0.53	65	124
GR UB A 293	Urban	A Banim	0.50	60	120
GR UB A 294	Urban	A Banim	0.44	88	200
GR UB A 295	Urban	A Banim	0.28	33	120
GR UB A 296	Urban	A Banim	0.13	23	180
GR UB A 297	Urban	A Banim	0.62	103	168
GR UB A 298	Urban	A Banim	0.39	44	112
GR UB A 299	Urban	A Banim	1.04	112	108
GR UB A 3	Urban	A Banim	2.99	478	160
GR UB A 30	Urban	A Banim	0.57	45	80
GR UB A 300	Urban	A Banim	2.09	237	113
GR UB A 301	Urban	A Banim	0.43	86	200
GR UB A 302	Urban	A Banim	0.38	49	128
GR UB A 303	Urban	A Banim	0.57	80	140
GR UB A 304	Urban	A Banim	0.50	70	140
GR UB A 305	Urban	A Banim	0.26	42	160
GR UB A 306	Urban	A Banim	0.35	42	120
GR UB A 307	Urban	A Banim	0.43	62	144
GR UB A 308	Urban	A Banim	0.69	102	148
GR UB A 309	Urban	A Banim	0.51	92	180
GR UB A 31	Urban	A Banim	2.57	308	120
GR UB A 310	Urban	A Banim	0.36	50	136
GR UB A 311	Urban	A Banim	0.32	35	108
GR UB A 312	Urban	A Banim	0.30	46	152
GR UB A 313	Urban	A Banim	0.99	151	152
GR UB A 314	Urban	A Banim	0.45	58	128
GR UB A 315	Urban	A Banim	0.37	70	188
GR UB A 316	Urban	A Banim	0.67	114	172
GR UB A 317	Urban	A Banim	1.26	170	134
GR UB A 318	Urban	A Banim	0.89	118	132
GR UB A 319	Urban	A Banim	0.46	51	112
GR UB A 32	Urban	A Banim	0.72	86	120
GR UB A 320	Urban	A Banim	0.66	100	152
GR UB A 321	Urban	A Banim	0.51	72	140
GR UB A 322	Urban	A Banim	0.68	109	160
GR UB A 323	Urban	A Banim	0.21	29	136
GR UB A 324	Urban	A Banim	0.26	51	200
GR UB A 325	Urban	A Banim	0.41	69	168
GR UB A 326	Urban	A Banim	0.66	98	148
GR UB A 327	Urban	A Banim	0.28	33	120

GR UB A 328	Urban	A Banim	0.59	66	112
GR UB A 329	Urban	A Banim	0.20	33	164
GR UB A 33	Urban	A Banim	1.13	158	140
GR UB A 330	Urban	A Banim	0.25	40	160
GR UB A 331	Urban	A Banim	0.52	77	148
GR UB A 332	Urban	A Banim	0.21	29	140
GR UB A 333	Urban	A Banim	0.30	41	136
GR UB A 334	Urban	A Banim	0.50	80	160
GR UB A 335	Urban	A Banim	0.41	63	156
GR UB A 336	Urban	A Banim	0.32	55	168
GR UB A 337	Urban	A Banim	0.58	93	160
GR UB A 338	Urban	A Banim	0.21	34	160
GR UB A 339	Urban	A Banim	0.35	42	120
GR UB A 34	Urban	A Banim	2.59	363	140
GR UB A 340	Urban	A Banim	0.39	47	120
GR UB A 341	Urban	A Banim	0.38	43	112
GR UB A 342	Urban	A Banim	1.01	146	144
GR UB A 343	Urban	A Banim	3.16	419	132
GR UB A 344	Urban	A Banim	0.58	65	112
GR UB A 345	Urban	A Banim	0.24	35	144
GR UB A 346	Urban	A Banim	0.44	62	140
GR UB A 347	Urban	A Banim	0.77	98	128
GR UB A 348	Urban	A Banim	0.36	72	200
GR UB A 349	Urban	A Banim	0.21	43	200
GR UB A 35	Urban	A Banim	1.20	192	160
GR UB A 350	Urban	A Banim	0.32	45	140
GR UB A 351	Urban	A Banim	3.67	588	160
GR UB A 36	Urban	A Banim	1.32	211	160
GR UB A 37	Urban	A Banim	1.43	115	80
GR UB A 38	Urban	A Banim	1.92	154	80
GR UB A 39	Urban	A Banim	3.99	255	64
GR UB A 4	Urban	A Banim	0.93	149	160
GR UB A 40	Urban	A Banim	3.98	319	80
GR UB A 41	Urban	A Banim	0.92	110	120
GR UB A 42	Urban	A Banim	1.08	173	160
GR UB A 43	Urban	A Banim	4.23	533	126
GR UB A 44	Urban	A Banim	4.09	375	92
GR UB A 45	Urban	A Banim	3.20	266	83
GR UB A 46	Urban	A Banim	1.33	138	104
GR UB A 47	Urban	A Banim	3.97	254	64
GR UB A 48	Urban	A Banim	0.77	86	112
GR UB A 49	Urban	A Banim	8.23	839	102
GR UB A 5	Urban	A Banim	14.70	2353	160
GR UB A 50	Urban	A Banim	3.58	430	120
GR UB A 51	Urban	A Banim	4.25	493	116
GR UB A 52	Urban	A Banim	0.55	78	144

GR UB A 53	Urban	A Banim	1.76	183	104
GR UB A 54	Urban	A Banim	1.49	209	140
GR UB A 55	Urban	A Banim	1.06	144	136
GR UB A 56	Urban	A Banim	1.55	186	120
GR UB A 57	Urban	A Banim	0.51	51	100
GR UB A 58	Urban	A Banim	1.82	196	108
GR UB A 59	Urban	A Banim	0.48	42	88
GR UB A 6	Urban	A Banim	0.92	73	80
GR UB A 60	Urban	A Banim	1.44	161	112
GR UB A 61	Urban	A Banim	0.78	75	96
GR UB A 62	Urban	A Banim	8.23	658	80
GR UB A 63	Urban	A Banim	3.90	327	84
GR UB A 64	Urban	A Banim	3.84	246	64
GR UB A 65	Urban	A Banim	2.31	185	80
GR UB A 66	Urban	A Banim	1.18	114	96
GR UB A 67	Urban	A Banim	0.96	85	88
GR UB A 68	Urban	A Banim	2.71	216	80
GR UB A 69	Urban	A Banim	3.56	228	64
GR UB A 7	Urban	A Banim	3.94	748	190
GR UB A 70	Urban	A Banim	0.74	86	116
GR UB A 71	Urban	A Banim	3.45	401	116
GR UB A 72	Urban	A Banim	0.70	56	80
GR UB A 73	Urban	A Banim	1.81	167	92
GR UB A 74	Urban	A Banim	2.78	178	64
GR UB A 75	Urban	A Banim	3.49	251	72
GR UB A 76	Urban	A Banim	3.90	234	60
GR UB A 77	Urban	A Banim	1.94	109	56
GR UB A 78	Urban	A Banim	4.13	331	80
GR UB A 79	Urban	A Banim	0.49	63	128
GR UB A 8	Urban	A Banim	13.00	2613	201
GR UB A 80	Urban	A Banim	0.86	104	120
GR UB A 81	Urban	A Banim	10.85	608	56
GR UB A 82	Urban	A Banim	1.34	107	80
GR UB A 83	Urban	A Banim	0.58	41	70
GR UB A 84	Urban	A Banim	0.43	43	100
GR UB A 85	Urban	A Banim	4.88	488	100
GR UB A 86	Urban	A Banim	12.73	1039	82
GR UB A 87	Urban	A Banim	4.54	464	102
GR UB A 88	Urban	A Banim	6.79	693	102
GR UB A 89	Urban	A Banim	7.85	832	106
GR UB A 9	Urban	A Banim	6.08	584	96
GR UB A 90	Urban	A Banim	6.84	820	120
GR UB A 91	Urban	A Banim	1.30	156	120
GR UB A 92	Urban	A Banim	2.89	312	108
GR UB A 93	Urban	A Banim	0.52	63	120
GR UB A 94	Urban	A Banim	16.51	2410	146

GR UB A 95	Urban	A Banim	2.48	198	80
GR UB A 96	Urban	A Banim	2.21	247	112
GR UB A 97	Urban	A Banim	2.23	179	80
GR UB A 98	Urban	A Banim	1.27	117	92
GR UB A 99	Urban	A Banim	0.82	82	100
GR UB IE 352	Urban	IE Industri Ekonomi	4.85	0	0
GR UB IE 353	Urban	IE Industri Ekonomi	9.56	0	0
GR UB IE 354	Urban	IE Industri Ekonomi	6.28	0	0
GR UB IE 359	Urban	IE Industri Ekonomi	3.50	0	0
GR UB IE 360	Urban	IE Industri Ekonomi	7.51	0	0
GR UB IE 361	Urban	IE Industri Ekonomi	1.79	0	0
GR UB IE 362	Urban	IE Industri Ekonomi	8.63	0	0
GR UB IE 363	Urban	IE Industri Ekonomi	3.76	0	0
GR UB S 356	Urban	S Shërbime	0.47	0	0
GR UB SHA 355	Urban	SHA_Aktivitete Shoqërore & Argëtim	21.22	0	0
GR UB SHA 357	Urban	SHA_Aktivitete Shoqërore & Argëtim	5.04	0	0
GR UB V 358	Urban	V Varreza	2.10	0	0

¹ [http://www.transporti.gov.al/al/newsroom/njostim-per-linjat-e-reja-te-transportit-nderqytetas&page=1](http://www.transporti.gov.al/al/newsroom/nioftime/njostim-per-linjat-e-reja-te-transportit-nderqytetas&page=1)

² Vlera është nxjerr nga matjet e realizuara në GIS

³ Ligji nr. 8308, date 18.3.1998 "Për transportet Rugore", i ndryshuar

⁴ Water Erosion Prediction Project

⁵ Nyle C. Brady, Ray R. Weil, Elements of the nature and properties of the soils, Third edition, 2010

⁶ Water Erosion Prediction Project

⁷ Optimizing soil moisture for plant production: The significance of soil porosity, FAO SOILS BULLETIN 79
<http://www.fao.org/docrep/006/y4690c/y4690c09.htm>

⁸ Optimizing soil moisture for plant production: The significance of soil porosity, FAO SOILS BULLETIN 79,
<http://www.fao.org/docrep/006/y4690e/y4690e09.htm>

⁹ Eater Erosion Prediction Project

¹⁰ Nyle C. Brady, Ray R. Weil, Elements of the nature and properties of the soils, Third edition, 2010

¹¹ Eater Erosion Prediction Project

¹² Optimizing soil moisture for plant production: The significance of soil porosity, FAO SOILS BULLETIN 79
<http://www.fao.org/docrep/006/y4690e/y4690e09.htm>

¹³ USAID dhe CO-PLAN, 2016

¹⁴ SHGJSH, 2016

¹⁵ AKM 2016

¹⁶ Shërbimi Gjeologjik Shqiptar 2014, Gjeoresurset dhe gjeorreziqet në qarqet e Shqipërisë: Qarku elbasan

¹⁷ SHGJSI

¹⁸ Rezultatet e monitorinit publikohen në Raportin e Monitorimit të Mjedisit të vitit përkatës.

¹⁹ SHGJSH

